

Basisuddannelserne

- ved Aalborg Universitet og Roskilde Universitetscenter

2001

Basisuddannelserne

© 2001 Danmarks Evalueringsinstitut

Trykt hos Vester Kopi

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt

Bestilles hos:

Statens Information
Publikationsafdelingen
Kigkurren 10
Postboks 1300
2300 København S

T 33 37 92 28

F 33 37 92 80

E sp@si.dk

H www.si.dk

Kr. 30,- inkl moms

ISBN 87-7958-013-0

Forord	7
1 Indledning	9
1.1 Formål	9
1.2 Projektorganisation	10
1.3 Præsentation af uddannelserne	12
1.3.1 Basisuddannelserne – kvantitativt set	14
1.4 Rapportens opbygning	16
2 Resumé	17
3 Generelle overvejelser	23
3.1 Basisuddannelsernes idé og overordnede formål	23
3.2 Grundlæggende overvejelser og iagttagelser	25
3.3 Metode og dokumentationsmateriale	29
3.3.1 Selvevalueringsrapporterne	30
3.3.2 Besøgene	30
3.3.3 Samtaler med censorrepræsentanter	31
3.3.4 Brugerundersøgelser	31
4 Basisuddannelserne på AAU	35
4.1 Institutionens målsætninger med basisuddannelser	35
4.2 Organisering	36
4.2.1 Fælles uddannelsesregler	36
4.2.2 Organisatorisk indplacering	37
4.2.3 Geografisk placering	37

Basisuddannelserne

4.2.4	Studievejledning	38
4.3	Økonomi	40
4.4	Intern kvalitetssikring og -udvikling	40
5	Basisuddannelserne på RUC	43
5.1	Institutionens målsætninger med basisuddannelser	43
5.2	Organisering	44
5.2.1	Fælles uddannelsesregler	44
5.2.2	Organisatorisk indplacering	46
5.2.3	Studievejledning	47
5.3	Økonomi	50
5.4	Intern kvalitetssikring og -udvikling	51
6	Den samfundsvidenskabelige basisuddannelse på AAU	55
6.1	Samlet vurdering	55
6.1.1	Præsentation og vurdering af dokumentationsmaterialet	55
6.1.2	Præsentation af uddannelsen	56
6.1.3	Overordnede vurderinger og anbefalinger	58
6.2	Uddannelsens målsætninger	61
6.3	Uddannelsens opbygning	62
6.3.1	Obligatoriske og valgfrie elementer	62
6.3.2	Studie- og undervisningsformer	62
6.3.2a	Kursusarbejde	62
6.3.2b	Projektarbejde	63
6.3.2c	Projektvejledning	64
6.3.2d	Balance og sammenhæng mellem kurser og projekter	66
6.3.3	Prøve- og bedømmelsesformer	68
6.4	Fagligt indhold, niveau og progression	70
6.4.1	Fagligt indhold	70
6.4.2	Fagligt niveau og progression	72
6.5	Sammenhæng med overbygningsuddannelser	73
6.5.1	Uddannelsens længde	73
6.5.2	Overgangsregler	73
6.5.3	Målretning i relation til overbygningsuddannelser	74
6.6	Studerende og undervisere	76
6.6.1	Optagelse og studieforbøb	76

6.6.2	Undervisernes sammensætning og kvalifikationer	76
6.7	Uddannelsens rammer	78
6.7.1	Placering og studiefaciliteter	78
6.7.2	Studiemiljø	79
6.7.3	Koordinerings- og styringsmekanismer	79

7 Den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse på AAU 81

7.1	Samlet vurdering	81
7.1.1	Vurdering af dokumentationsmaterialet	81
7.1.2	Præsentation af uddannelsen	82
7.1.3	Overordnede vurderinger og anbefalinger	83
7.2	Uddannelsens målsætninger	84
7.3	Uddannelsens opbygning	85
7.3.1	Obligatoriske og valgfrie elementer	87
7.3.2	Studie- og undervisningsformer	87
7.3.2a	Projektarbejdet	88
7.3.2b	Kurser	89
7.3.3	Prøve- og bedømmelsesformer	89
7.3.4	Forholdet mellem individ og gruppe	90
7.4	Fagligt indhold, niveau og progression	91
7.4.1	Forskellige former for faglighed	91
7.4.2	Internationalisering	92
7.5	Sammenhæng med overbygningsuddannelser	92
7.5.1	Uddannelsernes længde	92
7.5.2	Overgangsregler	92
7.6	Studerende og undervisere	93
7.6.1	Optagelse og studieforløb	93
7.6.2	Sammensætning af undervisere	94
7.7	Uddannelsens rammer	95
7.7.1	Placering og faciliteter	95
7.7.1a	Geografisk placering	95
7.7.1b	Studiefaciliteter	96
7.7.2	Studiemiljø	96

Basisuddannelserne

8	Den humanistiske basisuddannelse på RUC	99
8.1	Samlet vurdering	99
8.1.1	Præsentation og vurdering af dokumentationsmateriale	99
8.1.2	Præsentation af uddannelsen	100
8.1.3	Overordnede vurderinger og anbefalinger	101
8.2	Uddannelsens målsætninger	103
8.3	Uddannelsens opbygning	105
8.3.1	Obligatoriske og valgfrie elementer	106
8.3.2	Studie- og undervisningsformer	107
8.3.2a	Kurser	107
8.3.2b	Projektarbejde	109
8.3.3	Prøve- og bedømmelsesformer	111
8.3.4	Forholdet mellem individ og gruppe	112
8.4	Fagligt indhold, niveau og progression	113
8.4.1	Uddannelsens dimensioner	113
8.4.2	Forskellige former for faglighed	115
8.4.3	Internationalisering og sprogfag	115
8.5	Sammenhæng med overbygningsuddannelser	116
8.5.1	Uddannelsens længde	116
8.5.2	Overgangsregler	117
8.5.3	Målretning i relation til overbygningsuddannelser	118
8.6	Studerende og undervisere	119
8.6.1	Optag og studieforbånd	119
8.6.2	Sammensætning af undervisere	120
8.7	Uddannelsens rammer	122
8.7.1	Faciliteter og studiemiljø	122
8.7.2	Koordinerings- og styringsmekanismer	123
8.8	Overvejelser om faglig-pædagogisk tilrettelæggelse	124

9	Den samfundsvidenskabelige basisuddannelse på RUC	127
9.1	Samlet vurdering	127
9.1.1	Præsentation og vurdering af dokumentationsmaterialet	127
9.1.2	Præsentation af uddannelsen	128
9.1.3	Overordnede vurderinger og anbefalinger	130

9.2	Uddannelsens målsætninger	131
9.3	Uddannelsens opbygning	133
9.3.1	Obligatoriske og valgfrie elementer	133
9.3.2	Studie- og undervisningsformer	136
9.3.2a	Kursusarbejde	136
9.3.2b	Projektarbejde	136
9.3.2c	Projektvejledning	138
9.3.2d	Balance og sammenhæng mellem kurser og projekter	140
9.3.3	Prøve- og bedømmelsesformer	141
9.4	Fagligt indhold, niveau og progression	144
9.4.1	Fagligt indhold	144
9.4.2	Fagligt niveau og progression	146
9.5	Sammenhæng med overbygningsuddannelser	147
9.5.1	Uddannelsernes længde	147
9.5.2	Overgangsregler	147
9.5.3	Måltretning i relation til overbygningsuddannelser	149
9.6	Studerende og undervisere	150
9.6.1	Optagelse og studieforløb	150
9.6.2	Undervisernes sammensætning og kvalifikationer	151
9.7	Uddannelsens rammer	153
9.7.1	Placering og faciliteter	153
9.7.2	Studiemiljø	154
9.7.3	Koordinerings- og styringsmekanismer	155
10	Den naturvidenskabelige basisuddannelse på RUC	157
10.1	Samlet vurdering	157
10.1.1	Præsentation og vurdering af dokumentationsmaterialet	157
10.1.2	Præsentation af uddannelsen	158
10.1.3	Overordnede vurderinger og anbefalinger	159
10.2	Uddannelsens målsætninger	160
10.3	Uddannelsens opbygning	161
10.3.1	Obligatoriske og valgfrie elementer	162
10.3.2	Studie- og undervisningsformer	164
10.3.2a	Projektarbejde	164
10.3.2b	Kursusarbejde	165
10.3.3	Prøve- og bedømmelsesformer	166

Basisuddannelserne

10.3.4	Forholdet mellem individ og gruppe	168
10.4	Fagligt indhold, niveau og progression	169
10.4.1	Forskellige former for faglighed	169
10.4.2	Bredde og fordybelse	170
10.4.3	Internationalisering	171
10.5	Sammenhæng med overbygningsuddannelser	172
10.5.1	Uddannelsens længde	172
10.5.2	Overgangsregler	173
10.6	Studerende og undervisere	174
10.6.1	Sammensætning af studerende	174
10.6.2	Sammensætning af undervisere	175
10.7	Uddannelsens rammer	176
10.7.1	Faciliteter og studiemiljø	176
11	Tværgående perspektiver	177
12	Bilag	183
12.1	Bilag A : Evalueringsgruppen og de faglige paneler	183
12.2	Bilag B: Brugerundersøgelsernes populationer	185
	Rapporter fra EVA	189

Denne rapport indeholder en evaluering af de fem basisuddannelser ved Aalborg Universitet og Roskilde Universitetscenter, dvs. den samfundsvidenskabelige og den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse ved Aalborg Universitet samt den humanistiske, den samfundsvidenskabelige og den naturvidenskabelige basisuddannelse ved Roskilde Universitetscenter. Evalueringen der indgår som en del af Danmarks Evalueringsinstituts handlingsplan for år 2000, er gennemført i perioden maj 2000 til maj 2001.

Danmarks Evalueringsinstitut, EVA, er en selvstændig institution under Undervisningsministeriet. Det er instituttets formål at medvirke til at sikre og udvikle kvaliteten af uddannelse og undervisning på alle niveauer i Danmark.

Evalueringen af basisuddannelserne der skal belyse uddannelseskvaliteten på de involverede uddannelser, er gennemført i et samarbejde mellem evalueringsgruppen, tre faglige paneler inden for de forskellige hovedområder og de fem uddannelser.

Det er instituttets håb at rapporten vil bidrage til udviklingen af de evaluerede uddannelser, og at den derudover vil inspirere den bredere diskussion om forskellige måder at tilrettelægge de indledende år af universitetsuddannelser.

Tove Bull
Formand for evalueringsgruppen

Christian Thune
Direktør

Evalueringen af basisuddannelserne ved Aalborg Universitet (AAU) og Roskilde Universitetscenter (RUC) blev igangsat i foråret år 2000 som en del af Danmarks Evalueringsinstituts handlingsplan for år 2000.

Evalueringen omfatter følgende uddannelser:

- Den samfundsvidenskabelige basisuddannelse ved Aalborg Universitet
- Den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse ved Aalborg Universitet
- Den humanistiske basisuddannelse ved Roskilde Universitetscenter
- Den samfundsvidenskabelige basisuddannelse ved Roskilde Universitetscenter
- Den naturvidenskabelige basisuddannelse ved Roskilde Universitetscenter

1.1 Formål

Evalueringens formål fremgår af kommissoriet:

“Formålet med evalueringen er at belyse uddannelseskvaliteten gennem en analyse af væsentlige aspekter ved basisuddannelserne på de berørte institutioner og af de vilkår uddannelserne fungerer under. Evalueringen skal både belyse basisuddannelsernes funktion i overgangen fra ungdomsuddannelse til videregående uddannelse og deres funktion som det første, henholdsvis de første 2 år af en række specifikke videregående uddannelser.”

Evalueringen inddrager følgende aspekter:

- Fagligt indhold, herunder forskellige aspekter af uddannelsernes faglighedsbegreb og faglig progression

- Sammenhæng mellem basisuddannelserne og de overliggende uddannelsesniveauer, herunder faglige forudsætninger ved afslutningen af basisuddannelserne
- Undervisergruppens sammensætning, herunder faglige og pædagogiske kvalifikationer
- Basisuddannelsernes organisatoriske placering samt administrative og ressourcemæssige vilkår på de berørte institutioner
- Studiestruktur, herunder længden af basisuddannelserne og balancen mellem de enkelte uddannelseselementer
- Studie- og arbejdsformer
- Vejledning, herunder både faglig vejledning og studievejledning ved indgangen til og ved afslutningen af basisuddannelserne
- Prøve- og eksamensforhold
- Internationalisering, både som indholdsmæssige elementer og i form af udvekslingsmuligheder
- Typiske studieforbøb, herunder fagkombinationer samt gennemførelsestider og gennemførelsesprocenter
- Fagligt og socialt studiemiljø
- Fysiske rammer
- Kvalitetssikrings-/udviklingsmekanismer

Evalueringen tegner et billede af basisuddannelserne som de fremtræder i efteråret 2000 med fokus på styrker og svagheder i uddannelserne i relation til kommissoriet. Evalueringen skal på baggrund heraf give vurderinger af og anbefalinger til hvordan uddannelsernes kvalitet kan forbedres.

Basisuddannelserne har ikke tidligere været genstand for en systematisk, ekstern evaluering. Men adskillige af Evalueringscenterets turnusevalueringer belyser aspekter ved basisuddannelserne set ud fra det overliggende uddannelsesniveaus synsvinkel.

1.2 Projektorganisation

EVA har nedsat en *evalueringsgruppe* som har ansvaret for evalueringens analyser, vurderinger og anbefalinger. Evalueringsgruppen har følgende sammensætning:

- Rektor Tove Bull, Universitetet i Tromsø (formand)
- Førsteamanuensis Anton Havnes, Høgskolen i Oslo
- Professor Arne Jarrick, Stockholms Universitet

- Forsker Bjørn Stensaker, Norsk Institutt for studier av Forskning og Utdanning (NIFU)
- Centerleder Palle Sørensen, Danmarks Tekniske Universitet
- Afdelingschef Adam Wolf, Finansministeriet

Tre faglige paneler er nedsat til støtte for arbejdet i evalueringsgruppen. Fagpanelernes opgave har været at vurdere de respektive basisuddannelser, først og fremmest med henblik på de enkelte uddannelsers faglige indhold i bred forstand. Fagpanelerne, hvis formænd også er medlemmer af evalueringsgruppen, har følgende sammensætning:

Det humanistiske fagpanel

- Professor Arne Jarrick, Stockholms Universitet
- Studielektor Eva Heltberg, Frederiksberg Studenterkursus
- Seniorkonsulent Per Nørager, Unibank

Det samfundsvidenskabelige fagpanel

- Forsker Bjørn Stensaker, Norsk Institutt for studier av Forskning og Utdanning
- Professor Finn Førstund, Universitetet i Oslo
- Rektor Ole Fjord Nielsen, Grenå Gymnasium
- Direktør Inge Mærkedahl, Danmarks Forvaltningsskole (indtil december 2000)

Det teknisk-naturvidenskabelige fagpanel

- Centerleder Palle Sørensen, Danmarks Tekniske Universitet
- Professor Philip Brenner, Chalmers och Göteborgs Universitet, Göteborg
- Fagchef Peter Jensen, Siemens, Norge
- Afdelingschef Anders Randløv, COWI

For en kort præsentation af evalueringsgruppens og de faglige panelers medlemmer henvises til bilag A.

Dokumentationsmaterialet i dets helhed er gennemgået af evalueringsgruppen, og dokumentationsmaterialet vedrørende de enkelte uddannelser er desuden gennemgået af de respektive faglige paneler.

Evalueringsgruppen har ansvaret for den samlede rapport. De faglige panelers vurderinger og anbefalinger der fremgår af de uddannelsesspecifikke kapitler, er udarbejdet i et tæt samarbejde med evalueringsgruppen, og disse vurderinger og anbefalinger indgår som en væsentlig del af grundlaget for evalueringsgruppens konklusioner.

Endelig har EVA nedsat en *projektgruppe* som har haft det praktiske ansvar for evalueringens gennemførelse, herunder ansvaret for at styre dokumentationsmaterialets udarbejdelse og for at varetage kontakten mellem evalueringsgruppe, faglige paneler, uddannelsesinstitutioner og konsulentfirma mv. Projektgruppen har tillige det metodemæssige ansvar i processen, og gruppen har forestået udarbejdelsen af evalueringsrapporten. Projektgruppen har omfattet evalueringskonsulenterne Anette Aunbirk, Tobias Lindeberg (fra august 2000), Anne-Kathrine Mandrup (indtil maj 2000) og Bo Söderberg (projektkoordinator) samt evalueringsmedarbejder Ditte Bergholdt Hansen.

Evaluerings dokumentationsgrundlag inddrager allerede eksisterende materiale såsom bekendtgørelser, studieordninger, studievejledninger og hjemmesider mv., men omfatter derudover forskellige typer af materiale som er fremskaffet i forbindelse med evalueringen, herunder især selvevalueringer fra uddannelserne, besøg på institutionerne/uddannelserne samt brugerundersøgelser blandt eksterne og interne undervisere og blandt studerende og dimittender fra overbygningsuddannelserne.

Evalueringsgruppen er opmærksom på de metodiske fordele og ulemper som knytter sig til de forskellige materialetyper, herunder ikke mindst til brugerundersøgelserne. En præsentation og vurdering af evalueringens dokumentationsgrundlag og metode fremlægges i afsnit 3.3.

1.3 Præsentation af uddannelserne

Roskilde Universitetscenter og Aalborg Universitet adskiller sig fra andre universiteter i Danmark ved at der her findes såkaldte basisuddannelser som har været en del af uddannelsesstrukturen på disse institutioner siden deres oprettelse henholdsvis i 1972 og 1974. RUC og AAU er således fra starten planlagt og tilrettelagt på en måde som adskiller dem fra de andre universiteter i Danmark, jf. afsnit 3.1 og 3.2.

Basisuddannelserne på AAU og RUC er selvstændige enheder med eget studienævn som tilrettelægger og gennemfører et bredt, fler-/tværfagligt forløb der indgår som et samlet og afgrænset første led af flere forskellige overbygningsuddannelser. Herudover er basisuddannelserne kendetegnet ved en udstrakt brug af problemorienteret, gruppeorganiseret og deltagerstyret projektarbejde, hvilket er et generelt træk ved alle uddannelser på RUC og AAU.

På RUC findes tre basisuddannelser inden for henholdsvis det humanistiske, det samfundsvidenskabelige og det naturvidenskabelige hovedområde. AAU har kun to basisuddannelser, henholdsvis inden for det samfundsvidenskabelige og det teknisk-naturvidenskabelige område idet der ikke findes en basisuddannelse inden for det humanistiske område på AAU.

Basisuddannelserne på Roskilde Universitetscenter og Aalborg Universitet er væsentligt forskellige på flere punkter hvilket tydeligst kommer til udtryk i uddannelsernes længde og i deres sammenhæng med institutionernes overbygningsuddannelser. På RUC varer en basisuddannelse to år. Den studerende optages på basisuddannelsen hvilket indebærer at han eller hun først skal træffe det endelige uddannelsesvalg ved basisuddannelsens afslutning. Overbygningsuddannelsen kan bestå af et eller to fag hvor det ene skal ligge inden for det hovedområde basisuddannelsen tilhører. Den studerende har altså i et vist omfang mulighed for at gå på tværs af hovedområderne hvis han eller hun vælger en overbygningsuddannelse der består af to fag.

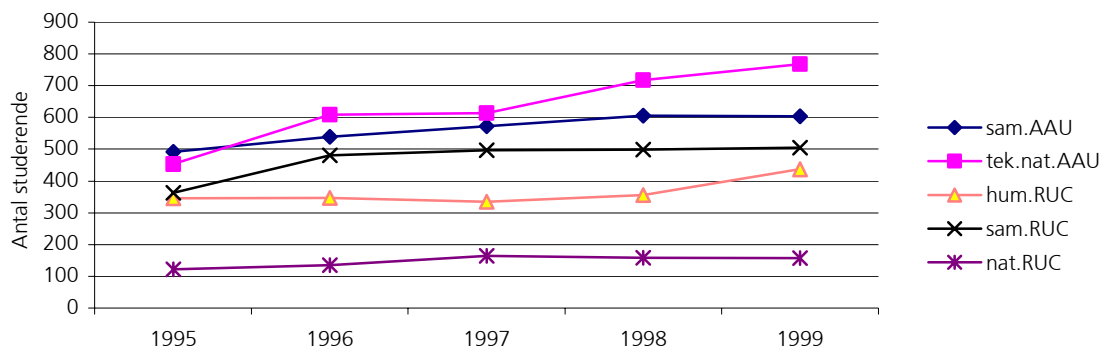
På AAU varer basisuddannelsen ét år. Den studerende optages direkte på en overbygningsuddannelse. I løbet af basisåret har den studerende dog mulighed for at skifte til en af de andre uddannelser inden for det givne fakultet såfremt han eller hun opfylder de specifikke adgangskrav. På AAU har den studerende således i højere grad foretaget et endeligt uddannelsesvalg allerede ved studiestarten.

Ud over disse principielle forskelle mellem RUC og AAU med hensyn til basisuddannelsernes opbygning og deres placering i relation til videre uddannelsesforløb er der andre vigtige forskelle mellem institutionernes basisuddannelser – ligesom der er forskelle mellem uddannelserne inden for den enkelte institution. Disse forskelle vil fremgå af de institutionsspecifikke og uddannelsesspecifikke kapitler nedenfor.

1.3.1 Basisuddannelserne – kvantitativt set

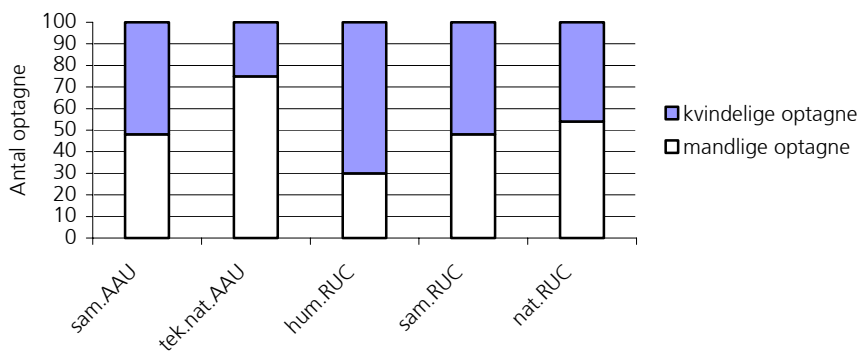
Figur 1 viser optaget på de forskellige basisuddannelser pr. 1/10 i perioden 1995-99.

Figur 1
Optag på basisuddannelserne 1995-1999

Det fremgår at optaget på basisuddannelserne generelt har været præget af stabilitet i perioden 1995 og 1999 - med en svagt stigende tendens. Den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse ved AAU har dog haft en markant fremgang på ca. 70% mens den humanistiske basisuddannelse ved RUC har øget optaget med ca. 25% i samme periode.

Figur 2
Studenteroptaget i 1999 fordelt på køn

De samfundsvidenskabelige basisuddannelser kendetegnes af en ligelig kønsfordeling, mens humaniora domineres af kvindelige studerende som optager 70% af studiepladserne. Ved AAU's teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse udgør kvinderne til gengæld kun 25%, mens de tegner sig for 45% af optaget på den naturvidenskabelige basisuddannelse på RUC hvilket er bemærkelsesværdigt for en naturvidenskabelig uddannelse. Den lille andel af kvindelige studerende på den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse ved AAU skal ses i sammenhæng med at uddannelsen især fungerer som første led af en række ingeniørstudier som traditionelt er præget af mange mandlige studerende.

Figur 3
Karakterfordelingen for studenteroptaget 1999

	sam.AAU	tek.nat.AAU	hum.RUC	sam.RUC	nat.RUC
Andel af studerende med karakterer > 9,0	20%	26%	48%	35%	19%
Andel af studerende med karakterer < 8,0	34%	33%	12%	12%	32%

Tabellen viser de studerendes karakterfordeling i den adgangsgivende eksamen.

Figur 4
Aldersfordelingen for studenteroptaget i 1999

	sam.AAU	tek.nat.AAU	hum.RUC	sam.RUC	nat.RUC
Andel af studerende under 22 år	45%	63%	25%	40%	55%
Andel af studerende Mellem 22-25 år	42%	28%	55%	50%	38%
Andel af studerende Mellem 26-30 år	6%	6%	11%	8%	1%
Andel af studerende over 30 år	7%	3%	8%	2%	6%

Det bemærkes at de optagne på humaniora gennemsnitligt er ældre end på de øvrige uddannelser ved studiestart. Fx er 19% af studiestarterne på den humanistiske basisuddannelse fyldt 26 år. De teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelser har den største andel af unge studerende under 22 år.

1.4 Rapportens opbygning

Ud over dette indledningskapitel omfatter evalueringsrapporten 12 kapitler.

I kapitel 3 fremlægges evalueringsgruppens principielle overvejelser med baggrund i en præsentation af basisuddannelsernes idé og overordnede formål. Endvidere fremlægges de grundlæggende problemstillinger evalueringsgruppen har valgt at fokusere på, og endelig indeholder kapitlet en redegørelse for evalueringens metode og evalueringsgruppens vurdering af dokumentationsmaterialet.

Kapitlerne 4 og 5 indeholder de analyser, vurderinger og anbefalinger som er generelle for de to institutioner, dvs. henholdsvis for Aalborg Universitet og for Roskilde Universitetscenter, mens kapitlerne 6 -10 indeholder de analyser, vurderinger og anbefalinger som er specifikke for de enkelte basisuddannelser. Kapitlerne er formuleret på en sådan måde at de kan læses uafhængigt af hinanden hvilket til gengæld indebærer at der forekommer gentagelser.

Kapitel 11 indeholder iagttagelser og refleksioner der går på tværs af de enkelte institutioner og uddannelser. Her peger evalueringsgruppen på en række centrale indsatsområder.

Endelig omfatter rapporten et resumé (kapitel 2) og en bilagsdel (kapitel 12) der indeholder en kort præsentation af evalueringsgruppens og de faglige panelers medlemmer samt en nærmere redegørelse for tilrettelæggelsen af brugerundersøgelserne.

Evalueringen af basisuddannelserne ved Aalborg Universitet (AAU) og Roskilde Universitetscenter (RUC) omfatter fem uddannelser:

- Den samfundsvidenskabelige basisuddannelse ved AAU
- Den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse ved AAU
- Den humanistiske basisuddannelse ved RUC
- Den samfundsvidenskabelige basisuddannelse ved RUC
- Den naturvidenskabelige basisuddannelse ved RUC

Basisuddannelserne er selvstændige enheder med eget studienævn som tilrettelægger et bredt, fler- og tværfagligt forløb der indgår som et afgrænset første led af flere forskellige overbygningsuddannelser. Herudover er basisuddannelserne kendetegnet ved en udstrakt brug af problemorienteret, gruppeorganiseret og deltagerstyret projektarbejde.

Basisuddannelserne på de to universiteter adskiller sig væsentligt fra hinanden. På RUC varer en basisuddannelse to år, mens den varer ét år på AAU. På RUC optages de studerende på basisuddannelsen, mens de optages direkte på en overbygningsuddannelse på AAU.

Også de enkelte uddannelser på hvert af de to universiteter adskiller sig fra hinanden. På RUC er basisuddannelserne ganske vist dele af en fælles studiestruktur som gælder hele universitetet hvilket indebærer at de praktisk taget er identiske strukturelt set. Men det udelukker ikke at der er temmelig store forskelle mellem de enkelte uddannelsers måde at fungere på. På AAU er basisuddannelserne fakultetsforankrede. Det betyder at de har haft mulighed for at udvikle sig i meget forskellig retning hvilket også er sket i praksis.

Basisuddannelsernes overordnede formål er at indføre de studerende i videnskabelig tænkemåde og forberede dem til de fagspecifikke overbygningsuddannelser, herunder give dem indsigt i at konkrete discipliner og fag indgår i større videnskabelige sammenhænge. Basisuddannelserne skal endvidere lette overgangen fra ungdomsuddannelse til universitetsuddannelse, og de skal gøre de

studerende fortrolige med de arbejdsformer RUC og AAU benytter. Og endelig skal basisuddannelserne kvalificere de studerendes studievalg hvilket især har betydning på RUC.

Det er vigtigt at bemærke at ambitionen om at udvikle tværfaglige basisuddannelser forudsætter principielle overvejelser og udfordringer som mere fagafgrænsede og disciplinrettede studier ikke stilles overfor. Dette forhold er udgangspunkt for de afvejsninger som evalueringsgruppen har identificeret som grundlag for evalueringens vurderinger og anbefalinger:

- Afvejningen mellem at være et selvstændigt forløb på den ene side og en indledende del af en samlet uddannelse på den anden side
- Afvejningen mellem enkeltfaglighed på den ene side og tværfaglig problemorientering på den anden side
- Afvejningen mellem obligatoriske og valgfrie elementer
- Afvejningen og sammenhængen mellem kursus- og projektdele
- Afvejningen mellem individ og gruppe i de benyttede arbejds- og prøveformer

Evalueringsgruppen finder at uddannelserne ikke altid har foretaget afvejsninger som er i indbyrdes overensstemmelse. Frem for alt har nogle uddannelser ikke foretaget den nødvendige præcisering og prioritering af deres egne målsætninger - og følgelig heller ikke indrettet den konkrete tilrettelæggelse af uddannelsen i overensstemmelse hermed.

I det følgende sammenfattes de vigtigste anbefalinger i rapporten. Indledningsvis peges på en række overvejelser og udviklingsområder der er centrale for alle fem basisuddannelser. Dernæst sammenfattes de specifikke anbefalinger til de to institutioner og deres basisuddannelser i separate afsnit. Det skal i denne sammenhæng understreges at omfanget og karakteren af de udfordringer som møder de enkelte uddannelser, er meget forskellige.

Generelle anbefalinger

De overordnede formål og principielle begrundelser bag basisuddannelserne er praktisk taget uændrede siden deres etablering i første halvdel af 1970'erne. Det gælder til trods for at uddannelsernes konkrete studieordninger er ændret flere gange, til trods for at de studerende i dag er anderledes, og til trods for at uddannelsestænkningen i samfundet og arbejdsformerne i organisationer og virksomheder har udviklet sig i samme periode.

I dag fremstår uddannelserne som pragmatiske, men altså også som i varierende grad sammenhængende tilpasninger til skiftende interne og eksterne krav. Evalueringsgruppen anbefaler derfor

at de overordnede formål og principielle begrundelser for basisuddannelserne gentænkes og prioriteres forfra som udgangspunkt for det videre arbejde med uddannelserne.

I dette arbejde vil evalueringsgruppen fremhæve tre indsatsområder som bør overvejes på alle fem basisuddannelser:

- *Udfoldelse af faglighed og tværfaglighed:* Uddannelserne anbefales at præcisere og udvikle hvordan de vil arbejde med forskellige former for faglighed og tværfaglighed.
- *Udvikling af sammenhængen og vekselvirkningen mellem kursusundervisning og projektarbejde:* Uddannelserne anbefales at arbejde systematisk med tilbagekoblingerne mellem de forskellige studieformer.
- *Udvikling af prøve- og bedømmelsesformer:* Uddannelserne anbefales at udvikle prøve- og bedømmelsesformer så de på én gang fremmer og dokumenterer læringen og sikrer aftagerne relevant og dækkende information om den enkelte studerendes udbytte.

Anbefalinger til Aalborg Universitet

Basisuddannelserne ved AAU er ikke dele af en fælles studiestruktur der gælder hele universitetet. De to basisuddannelser der er forankret i hvert sit fakultet, har derfor udviklet sig i forskellig retning. Den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse har fx en langt højere grad af målretning i forhold til overbygningsuddannelserne end den samfundsvidenskabelige basisuddannelse.

Den store forskel på basisuddannelserne ved AAU indebærer at rapporten kun har få anbefalinger der gælder Aalborg Universitet som helhed. Overordnet set anbefales universitetet dog at overveje hensigtsmæssigheden i at rumme den teknisk-naturvidenskabelige og den samfundsvidenskabelige basisuddannelse under samme betegnelse da der er tale om meget forskellige typer af uddannelse.

Endvidere anbefales AAU at tage initiativ til at realisere den allerede vedtagne beslutning om at samle basisuddannelserne og de tilhørende overbygningsuddannelser i nærheden af hinanden.

Anbefalinger til den samfundsvidenskabelige basisuddannelse ved AAU

Det anbefales at uddannelsen iværksætter en omfattende og grundig gentænkning af basisuddannelsens form og indhold idet uddannelsen i dag fremstår som et usammenhængende kompromis mellem forskellige modsatrettede krav. Gentænkningen bør tage udgangspunkt i det forhold at de nuværende målsætninger er særdeles ambitiøse i forhold til uddannelsens længde. Samtidig anbefales at implementeringen af de kommende ændringer følges op med etablering af systematiske procedurer til kvalitetsudvikling på studienævns- og fakultetsniveau.

Derudover peger evalueringen på to særligt vigtige indsatsområder. For det første fremhæves behovet for en fortsat kvalificering af projektvejledningen. For det andet fremhæves behovet for en opstramning af de organisatoriske rammer for koordineringen mellem basisuddannelse og overbygningsuddannelser. Derved kan det sikres at der allokeres så mange faste undervisere til basis at både projektvejledning og kursusundervisning i overvejende grad kan dækkes af fastansatte.

Uddannelsens tilrettelæggelse af kursusundervisningen fører ikke til et tilstrækkeligt udbytte for de studerende. Hvad angår projektarbejdet, bør der skabes mulighed for at arbejde i mindre grupper og med flere individuelle elementer. Det anbefales desuden at uddannelsen eksperimenterer med nye former for sammenhænge mellem projektarbejde og kursusundervisning.

Anbefalinger til den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse ved AAU

Uddannelsen gennemførte i 1998 en reform der indebærer at uddannelsen i dag fremstår som en sammenhængende og afbalanceret helhed med klare mål og præcise forestillinger omkring forskellige former for faglighed specielt i relation til projektarbejdet.

Med reformen har uddannelsen skiftet karakter fra at være en tværfaglig basisuddannelse til at være en delvis fælles tilrettelæggelse af det første år af en række uddannelser inden for det teknisk-naturvidenskabelige område med mindre vægt på tværfaglighed. I dag fremstår uddannelsen som et pragmatisk "freshman year" snarere end som en basisuddannelse i klassisk forstand.

Overordnet anbefales uddannelsen at betone disse ændringer stærkere i sin kommunikation til omverdenen. Det anbefales endvidere at uddannelsens forskellige faglighedsbegreber også sættes i relation til kursusundervisningen for at etablere nye former for sammenhænge mellem kursus- og projektarbejdet. Endelig anbefales uddannelsen at udvikle nye prøveformer i overensstemmelse med de generelle anbefalinger til uddannelserne.

Anbefalinger til Roskilde Universitetscenter

Det anbefales at RUC fastholder kravet om at mindst ét overbygningsfag efter basisuddannelsen skal ligge inden for samme hovedområde som basisuddannelsen. Det nuværende system med obligatoriske normalforudsætningskrav fungerer ikke tilfredsstillende. Det anbefales derfor at den reelle faglighed i uddannelserne styrkes ved i stedet at arbejde med et system af anbefalede normalforudsætninger samt ved at udbygge og forstærke vejledningen over for de studerende.

Basisuddannelsernes organisatoriske placering og sammenhængen i den samlede universitetsstruktur er et problem som RUC bør løse på en måde der sikrer basisuddannelsernes position og

indflydelse i universitetets politiske system. Det er vigtigt for at sikre en hensigtsmæssig allokering af undervisere til basisuddannelserne.

Endvidere anbefales RUC at styrke de individuelle elementer i de benyttede arbejds- og prøveformer, herunder at sikre at den enkelte studerendes kvalifikationer bliver bedømt. Med hensyn til eksamensbeviset bør universitetet sikre at den studerendes indsats på basisuddannelsen synliggøres på det endelige bevis.

I dag fungerer kvalitetssikringsmekanismerne noget forskelligt på de enkelte uddannelser. Universitetet anbefales derfor at sikre at erfaringsopsamlingen på alle uddannelser bliver systematisk og foregår på studienævnsniveau. Desuden anbefales RUC at styrke mulighederne for at sikre systematiske tilbagemeldinger fra censorer såvel som fra dimittender.

Endelig anbefales institutionen at styrke den pædagogiske kvalificering af underviserne – først og fremmest i relation til gruppearbejdsformen og projektvejledningen – ved at sikre de fornødne rammer og incitamenter.

Anbefalinger til den humanistiske basisuddannelse ved RUC

Den humanistiske basisuddannelse stiller både de studerende over for store udfordringer og store frustrationer, først og fremmest fordi de har svært ved at få et tilstrækkeligt præcist overblik over uddannelsens faglige indhold. I dag fremstår det faglige indhold både som flertydigt og vilkårligt idet de nuværende styringsredskaber - "dimensionerne" og "toårsrammerne" - ikke fungerer tilfredsstillende.

Uddannelsen anbefales derfor grundigt at gentænke, prioritere og præcisere uddannelsens målsætninger som udgangspunkt for det videre arbejde - og i forlængelse heraf at fastlægge uddannelsens kernekompetencer og centrale indhold. Uddannelsen anbefales desuden at etablere nye sammenhænge til overbygningsuddannelserne, fx ved at rette projekterne mod bestemte uddannelser.

Endvidere anbefales uddannelsen at styrke rammerne for fremmedsprogsundervisningen og at tone disse fags indhold i retning mod kultur- og kulturmødestudier idet basisuddannelsens udformning ikke kan sikre de krav som må stilles ved mere traditionelt orienterede sprogstudier.

Med hensyn til de benyttede arbejdsformer anbefales uddannelsen at udvikle former som fokuserer på vekselvirkningen, tilbagekoblingen og komplementariteten mellem tværfaglighed og faglighed. I den sammenhæng anbefales at grundkursernes indhold gennemdrøftes. Med hensyn til

projektarbejdet anbefales at vilkårene omkring gruppedannelsesprocessen tydeliggøres, og at arbejdet med at nedbringe den typiske gruppestørrelse fortsættes.

Anbefalinger til den samfundsvidenskabelige basisuddannelse ved RUC

Uddannelsen er overordnet set velfungerende og kendetegnet af en stærk identitet der bæres af såvel studerende som undervisere. Samtidig er uddannelsen dog præget af at dens konkrete form og indhold synes at være udtryk for et kompromis mellem delvis modstridende interesser.

Det anbefales at gennemtænke fundamentet for basisuddannelsen frem for løbende at justere de delaspekter af uddannelsen der her og nu opfattes som problematiske. I dag synes uddannelsen ikke at have noget markant fokus på det der er fælles for overbygningsfagene. En gennemtænkning bør derfor bl.a. tage udgangspunkt i overvejelser om udviklingen i de samfundsvidenskabelige fag på RUC som basisuddannelsen giver adgang til. Derudover bør gennemtænkningen inddrage forståelsen og anvendelsen af tværfaglighed i samfundet og på RUC idet uddannelsen har svært ved at etablere en hensigtsmæssig afvejning mellem den tværfaglige og den enkeltdisciplinære tilgang til stoffet. I den forbindelse anbefales uddannelsen at prioritere problemorientering højere end kravet om at inddrage flere fagområder i det enkelte projekt. Gennemtænkningen bør også omfatte afvejningen mellem kursus- og projektarbejde for at etablere en bedre balance og sammenhæng mellem disse hovedelementer.

Den naturvidenskabelige basisuddannelse ved RUC

Uddannelsen er sammenhængende og velfungerende. I overensstemmelse med de generelle anbefalinger til RUC anbefales uddannelsen at styrke de individuelle elementer i arbejds- og prøveformerne, at synliggøre basisuddannelsens rolle i det samlede uddannelsesforløb på eksamensbeviset og endelig at styrke kvalificeringen af undviserne såvel pædagogisk som i henseende til de særlige krav der kendetegner projekterne på 3. semester.

Uddannelsen anbefales at anvende de såkaldte personevalueringer som et langt mere systematisk led i den løbende vejledning af de studerende gennem uddannelsens mange valg. Uddannelsen anbefales endvidere at styrke indsatsen i forbindelse med gruppedannelsesprocessen og at systematisere og intensivere bestræbelserne for at sikre det eksemplariske i projektarbejdet. Endelig anbefales uddannelsen at eksperimentere med antallet af projekter og kurser og afprøve mere fleksible fordelinger på de enkelte semestre.

I dette kapitel præsenteres basisuddannelsernes idé og overordnede formål. Endvidere fremlægges evalueringsgruppens principielle overvejelser og de grundlæggende problemstillinger gruppen har valgt at fokusere på i forbindelse med evalueringen af uddannelserne. Og endelig redegøres for evalueringens metode og for evalueringsgruppens vurdering af dokumentationsmaterialet.

3.1 Basisuddannelsernes idé og overordnede formål

Basisuddannelserne blev oprettet på de nyetablerede universitetsinstitutioner i Roskilde og Ålborg i en periode hvor ekspansionen i videregående uddannelse for alvor var begyndt i Danmark.

De nye institutioner var udtryk for en række ideer som var fremherskende i Vesteuropa og USA i begyndelsen af 1970'erne. Ideerne byggede typisk på en forestilling om verden som et kontinuum hvor konkrete problemer ikke udelukkende kunne analyseres inden for rammerne af mere eller mindre vilkårligt fastlagte faggrænser, og de sigtede mod at gøre akademiske uddannelser mindre eliteprægede og i højere grad orienteret mod samfundsmæssige problemstillinger og behov. Præcist hvordan ideerne skulle udmøntes i konkrete uddannelsesmålsætninger og uddannelseskonstruktioner var imidlertid genstand for diskussion, og ideerne blev følgelig materialiseret på forskellige måder.

Som fremhævet i afsnit 1.3 er basisuddannelserne ved RUC og AAU først og fremmest kendetegnet ved gruppeorganiserede og deltagerstyrede projektarbejdsformer med vægt på problemorientering og tværfaglighed.

Ifølge selvevalueringsrapporterne skal basisuddannelserne overordnet set indføre de studerende i videnskabelig tænkemåde og forberede dem til de fagspecifikke overbygningsuddannelser, herunder give dem indsigt i at konkrete discipliner og fag indgår i større videnskabelige sammenhænge. Basisuddannelserne skal endvidere lette overgangen fra ungdomsuddannelse til universi-

tetsuddannelse, og de skal gøre de studerende fortrolige med de arbejdsformer RUC og AAU benytter. Endelig skal basisuddannelserne kvalificere de studerendes endelige studievalg.

De benyttede arbejdsformer skal både sikre bredde og dybde i de studerendes faglige kvalifikationer. Projektarbejdet formodes i sig selv at bidrage til dybden, mens bredden tilvejebringes gennem det overordnede tværfaglige perspektiv, gennem anvendelsen af det eksemplariske princip i projektarbejdet og gennem kursusarbejde. Deltagerstyringen i projektarbejdet skal desuden styrke de studerendes motivation, og den skal udvikle de studerendes kvalifikationer i relation til et fremtidigt arbejdsliv, fx i henseende til deres evne til at arbejde problemorienteret og i henseende til deres samarbejds- og formidlingsevner.

Sammenfattende kan opbygningen af basisuddannelser på RUC og AAU opfattes som en institutionalisering af det problemorienterede og tværfaglige perspektiv og som et forsøg på i højere grad at tilrettelægge universitetsuddannelser efter pædagogiske overvejelser. De pædagogiske overvejelser inddrager de studerendes motivation, og de tager udgangspunkt i de studerendes mere differentierede forudsætninger samt i overvejelser om den akademisk uddannede arbejdskrafts erhvervsfunktioner. Uddannelserne præges således af en bred anvendelses- og omverdensorientering.

Vurderinger af de enkelte basisuddannelser skal ses i sammenhæng med de opstillede formål for uddannelsen, herunder vægtningen og prioriteringen af de forskellige formål. Uddannelsernes indhold, længde og nærmere indhold bør ideelt set være udtryk for en velovervejede vægtning af de forskellige formål.

Formålet om at kvalificere det endelige studievalg må fx betyde mere på RUC end på AAU hvor en basisuddannelse kun varer ét år, og hvor den studerende optages direkte på en overbygningsuddannelse. Det er i denne forbindelse karakteristisk at mindre end en tiendedel af de studerende på basisuddannelserne på AAU skifter overbygningsuddannelse i løbet af basisåret. Kravet om sammenhæng med overbygningsuddannelserne må ligeledes spille en større rolle på RUC hvor de to-årige basisuddannelser udgør større andele af de samlede uddannelsesforløb. På RUC kan en basisuddannelse i langt mindre grad opfattes som en introduktion eller en forberedelse til en uddannelse. RUC står således i mere markant grad end AAU over for den dobbelte udfordring at basisuddannelserne på den ene side i høj grad skal have en selvstændig værdi som afrundet forløb og på den anden side skal hænge tæt sammen med de overbygningsuddannelser de udgør en omfattende del af.

Basisuddannelsernes betydning for studie gennemførelsen

Ifølge institutionerne er basisuddannelserne effektivitetsfremmende både som følge af gruppeorienteringen og som følge af muligheden for at udskyde og kvalificere det endelige uddannelsesvalg – med færre afbrud og færre eller mindre tidskrævende omvalg som konsekvens.

På basis gennemfører en stor andel af de studerende faktisk deres uddannelse inden for normeret tid, jf. de uddannelsesspecifikke kapitler. Evalueringsgruppen vurderer at dette både kan hænge sammen med gruppeorienteringen og det forhold at RUC og AAU fordeler "chokket" ved overgangen fra ungdomsuddannelse til universitetsuddannelse over en længere periode og dermed gør overgangen lettere at håndtere.

Hvorvidt basisuddannelserne også har en positiv effekt på de studerendes samlede gennemførelsestider, er ikke muligt at afgøre på baggrund af det materiale som indgår i evalueringen. De uddannelsesevalueringer som Evalueringscenteret for de videregående uddannelser gennemførte i perioden 1992-1999, fremviser et varieret billede der ikke peger på entydige forskelle i gennemførelsestiderne mellem uddannelser henholdsvis med og uden basisuddannelse.

3.2 Grundlæggende overvejelser og iagttagelser

Efter evalueringsgruppens opfattelse er det en værdi i sig selv at universiteterne i Danmark har forskellige profiler der giver potentielle studerende mulighed for at vælge mellem forskellige måder at studere på. Det er en fordel for de studiesøgende, og det kan antages at have en positiv effekt på den samlede søgning til universiteterne. Samtidig kan forekomsten af forskellige institutionsprofiler bidrage til en frugtbar diskussion om mulige måder at tilrettelægge universitetsuddannelser på.

Evalueringsgruppen er opmærksom på de særlige forhold som knytter sig til en evaluering af basisuddannelser der på den ene side er selvstændige og afgrænsede forløb, men som på den anden side også er en del af større uddannelsesforløb og derfor ikke kan opfattes som egentlige uddannelser.

Evalueringen fokuserer på uddannelserne som det eller de første år af en universitetsuddannelse. Evalueringen tager udgangspunkt i uddannelsernes egne målsætninger der analyseres med henblik på deres indbyrdes sammenhæng og deres konsekvenser. Vurderinger baseres på iagttagelser vedrørende graden af målopfyldelse, herunder i hvilket omfang målsætningerne efterleves på uddannelserne, mens anbefalingerne formuleres inden for de rammer der gælder for universitetsuddannelser i Danmark.

Det er i denne forbindelse vigtigt at understrege at basisuddannelserne fremviser et meget varieret billede. Omfanget og karakteren af de udfordringer der møder den enkelte uddannelse, er således meget forskellige hvilket tydeligt vil fremgå af de uddannelsesspecifikke kapitler.

Grundlæggende dilemmaer og afvejninger

Evalueringsgruppen har identificeret forskellige dilemmaer som udgangspunkt for analyserne af uddannelsernes målsætninger og tilrettelæggelse. Dilemmaerne skal opfattes som "trade offs" hvor en given afvejning altid vil indebære såvel gevinster og fordele som tab og ulemper. Endvidere gælder at dilemmaerne er indbyrdes sammenhængende således at de enkelte afvejninger ikke bør foretages uafhængigt af hinanden. Det er derfor vigtigt for en uddannelse at finde de indbyrdes sammenhængende afvejninger som bedst harmonerer med uddannelsens overordnede formål og prioriteringer.

Evalueringsgruppen har fokuseret på følgende fem dilemmaer:

- *Afvejningen mellem at være et selvstændigt forløb på den ene side og en indledende del af en samlet uddannelse på den anden side.* Denne afvejning er givetvis den mest overordnede. Hvis uddannelsen betoner de selvstændige mål, risikerer sammenhængen med overbygningsuddannelserne at blive sat over styr. Hvis uddannelsen omvendt styrker graden af målretning i forhold til overbygningsuddannelserne, bliver det vanskeligere at realisere de målsætninger som konstituerer basisuddannelserne som selvstændige og sammenhængende forløb.
- *Afvejningen mellem enkeltfaglighed - forstået som enkeltdisciplinær træning og overbliksviden - på den ene side og tværfaglig problemorientering på den anden side.* Hvis enkeltfagligheden prioriteres, svækkes mulighederne for at træne de studerendes evner til at indsamle og analysere viden på tværs af fagene. En prioritering af den tværfaglige problemorientering risikerer omvendt at føre til fagligt usammenhængende og ufuldstændige uddannelsesforløb.
- *Afvejningen mellem obligatoriske og valgfrie elementer* må anskues i tæt sammenhæng med afvejningerne ovenfor og nedenfor. En øgning af mængden af obligatoriske faglige elementer vil sikre en fælles ballast på overbygningsuddannelserne. Men det kan begrænse mulighederne for en gennemført problemorientering, og det kan antages at have negative konsekvenser for de studerendes motivation og ansvarlighed for deres egen uddannelse.
- *Afvejningen og sammenhængen mellem kursus- og projektdele.* En prioritering af en af studieformerne risikerer at begrænse mulighederne for den anden; den konkrete tilrettelæggelse og

afvejning bør derfor sikre at studieformerne ikke fremstår som konkurrerende aktiviteter, men derimod som gensidigt supplerende og sammenhængende studieformer.

- *Afvejningen mellem individ og gruppe i de benyttede arbejds- og prøveformer.* En prioritering af individuelle elementer i studiet kan formindske de positive effekter af gruppeorienteringen både socialt og fagligt. En prioritering af gruppeorienteringen vil til gengæld begrænse den enkelte studerendes muligheder for at blive prøvet af og blive trænet i at arbejde på egen hånd, og det vil formindske gennemslagskraften med hensyn til kvalifikationer hos den enkelte færdiguddannede.

Det vil fremgå af de efterfølgende analyser at uddannelserne ikke altid har foretaget afvejninger som er i indbyrdes overensstemmelse, eller som er forankret i lige høj grad blandt uddannelsernes forskellige aktører. Frem for alt har nogle uddannelser ikke foretaget den nødvendige præcisering og prioritering af deres egne målsætninger - og har følgelig heller ikke indrettet den konkrete tilrettelæggelse af uddannelsen i overensstemmelse hermed, jf. de uddannelsesspecifikke kapitler. Evalueringsgruppen vurderer at dette - i hvert fald delvist - må antages at hænge sammen med den selvforståelse og kultur som findes på RUC og AAU.

Selvforståelser og organisationskulturer

Både RUC og AAU er kendetegnet af en stærk organisationskultur hvor man først og fremmest ser sig selv som "moderne" universiteter. For begge institutioner har de pædagogiske metoder i almindelighed og projektarbejdsformen og basisuddannelserne i særdeleshed været centrale elementer i identiteten. Ud over disse fællestræk er der imidlertid også klare forskelle mellem institutionerne som de selv i høj grad er opmærksomme på.

På RUC har man især lagt vægt på at opfatte sig som et alternativ til de traditionelle universiteter, mens man på AAU ikke pr. definition har set "det at være anderledes" som en del af identiteten. På AAU har man til gengæld lagt vægt på at definere sig som et universitet med et særligt regionalt ansvar.

De forskellige betoning er kan i vid udstrækning forklares med henvisning til institutionernes geografiske placering og deraf følgende forskellige konkurrencesituation. Det er karakteristisk at de forskellige identitetsopfattelser også slår igennem i profileringen over for de uddannelsessøgende. Ifølge brugerundersøgelserne angiver 43% af de studerende at institutionens beliggenhed tæt ved deres bopæl har haft stor betydning for deres valg af AAU, mens det kun er omkring 10% af de studerende på RUC der fremhæver samme motiv for deres valg. Til gengæld er der væsentlig flere RUC-studerende end AAU-studerende som angiver at de har valgt uddannelsessted på grund af

tværfagligheden og de særlige arbejdsformer. Dette har givetvis betydning for de forventninger de studerende møder med, og det bliver dermed et selvforstærkende element i institutionskulturene.

Evalueringsgruppen vurderer at en stærk kultur og en tydelig identitet er vigtige led i profileringen og udviklingen af et universitet. En stærk kultur kan imidlertid også være en barriere for fornyelse, ikke mindst hvis centrale elementer i identiteten stadig er de samme som dengang institutionerne blev oprettet i begyndelsen af 70'erne i en given historisk situation. Evalueringsgruppen har i denne sammenhæng bemærket at de overordnede formål og principielle begrundelser bag basisuddannelserne praktisk taget er uændrede gennem årene til trods for at uddannelsernes konkrete studieordninger er ændret flere gange, og til trods for at de studerende i dag må antages at være anderledes end i 70'erne.

Det bekræfter indtrykket af at basisuddannelserne og de interne diskussioner om dem blev institutionaliseret forholdsvis tidligt i institutionernes liv, og at deres formål ikke længere reflekteres i hverdagen i tilstrækkelig grad på alle uddannelser. I dag fremstår uddannelserne som pragmatiske - men også som i varierende grad sammenhængende og overvejede - tilpasninger til skiftende interne og eksterne krav. I den forbindelse er det værd at notere sig at uddannelsestænkningen i samfundet og arbejdsformerne i organisationer og virksomheder har ændret sig siden begyndelsen af 1970'erne. Eksempelvis har man på mange andre institutioner taget en række af de elementer der kendetegner basisuddannelserne, til sig og videreudviklet dem på forskellig vis. På baggrund af disse udviklinger inden for og uden for basisuddannelserne anbefaler evalueringsgruppen at de overordnede målsætninger for basisuddannelserne gentænkes og prioriteres forfra som udgangspunkt for arbejdet med en eventuel rekonstruktion af uddannelserne i forlængelse af de anbefalinger der fremgår af de uddannelsesspecifikke kapitler.

Humanioras særstilling

Evalueringsgruppen har bemærket at det tilsyneladende er vanskeligere at tilrettelægge basisuddannelser inden for humaniora end inden for de andre hovedområder. På AAU har man fravalgt en basisuddannelse inden for humaniora, og på RUC har den humanistiske basisuddannelse tydeligvis svært ved at fastlægge uddannelsens indhold og mål tilstrækkeligt præcist.

Evalueringsgruppen vurderer at særstillingen for humaniora skyldes at humaniora har vanskeligere ved at definere og præcisere sine kernekompetencer og sin faglighed – fx som udgangspunkt for tværfaglighed eller som udgangspunkt for en diskussion af faglig progression.

3.3 Metode og dokumentationsmateriale

Metodisk set ligger denne evaluering af basisuddannelserne tæt op ad de evalueringer som blev gennemført af Evalueringscenteret for videregående uddannelser i perioden 1992-99. Dette er et bevidst valg som er begrundet i en vurdering af at den anvendte metode er velegnet til evaluering af videregående uddannelser, og i et ønske om at evalueringen bliver sammenlignelig med de tidligere evalueringer af en række overbygningsuddannelser på AAU og RUC.

Evalueringen inddrager allerede eksisterende materiale såsom bekendtgørelser, studieordninger, studievejledninger og hjemmesider mv., men bygger derudover på fire forskellige typer af materiale som er indhentet i forbindelse med evalueringen. Det drejer sig om:

- Selvevalueringsrapporter fra de fem basisuddannelser
- Evalueringsgruppens og de faglige panelers besøg på institutionerne og uddannelserne
- De faglige panelers samtaler med repræsentanter for de censorkorps som benyttes på basisuddannelserne
- Brugerundersøgelser blandt overbygningsstuderende og dimittender fra de to institutioner og blandt interne og eksterne undervisere

Evalueringens samlede dokumentationsgrundlag er således et resultat af en triangulering af forskellige typer af materiale som kan understøtte og supplere hinanden.

Samlet vurdering af dokumentationsgrundlaget

Evalueringsgruppen vurderer at der samlet set er tale om et fyldestgørende dokumentationsmateriale der danner et godt grundlag for at belyse de aspekter af basisuddannelserne som er beskrevet i evalueringens kommissorium. Selvevalueringsrapporterne og besøgene må i denne sammenhæng fremhæves som særligt væsentlige elementer. Det skyldes ikke mindst den grundighed og refleksion som præger de fleste af selvevalueringerne, og den systematiske dialog om uddannelserne som udgjorde hovedindholdet på besøgene.

Samtalerne med censorerne har til sammenligning haft karakter af en mere overordnet information om praksis i forhold til prøver og bedømmelser på basisuddannelserne.

Endelig giver brugerundersøgelserne et kvantitativt overblik over en række forhold vedrørende basisuddannelserne sådan som de anskues blandt studerende, dimittender og undervisere. Uanset at undersøgelserne er behæftet med mangler, jf. nedenfor, vurderer evalueringsgruppen at undersøgelserne kan bruges som supplement til dokumentationsmaterialets øvrige dele.

Dokumentationsmaterialets styrke består først og fremmest i dets mulighed for at foretage en grundig belysning og vurdering af den organisatoriske ramme og miljøet omkring basisuddannelserne samt af sammenhængen med overbygningsuddannelserne. Derimod skal materialet ikke give grundlag for at vurdere det faglige udbytte og den faglige kvalitet af uddannelserne i direkte forstand, fx kvaliteten i konkrete undervisnings- og prøvesituationer – herunder evnen til problemløsning. I det danske uddannelsessystem er det censorinstitutionens opgave at foretage denne type vurderinger. Eksempler på projektrapporter har i begrænset omfang været til rådighed for evalueringsgruppen og de faglige paneler. I overensstemmelse med kommissoriet har evalueringen dog ikke omfattet en systematisk gennemgang af disse rapporter, og den omfatter heller ikke direkte undervisningsiagttagelse eller vurderinger af anvendte materialer.

I det følgende gives en nærmere beskrivelse og vurdering af de enkelte dele af dokumentationsgrundlaget.

3.3.1 Selvevalueringsrapporterne

Uddannelsernes selvevalueringsrapporter er et resultat af en selvevalueringsproces hvor hver basisuddannelse foretog sin egen analyse af styrker og svagheder ved de aspekter af uddannelsen som er formuleret i evalueringens kommissorium. Selvevalueringsrapporterne er udarbejdet i perioden medio maj – primo oktober 2000 af selvevalueringsgrupper bestående af studerende, undervisere, teknisk/administrativt personale og uddannelsens ledelse på baggrund af en vejledning fra EVA. Rapporterne består af en blanding af faktuelle beskrivelser og vurderinger som ikke nødvendigvis er udtryk for holdningen hos et flertal i de involverede grupper. Som det vil fremgå af de uddannelsesspecifikke kapitler har der været tale om selvevalueringsprocesser af vekslende omfang og dybde på de fem basisuddannelser hvilket også afspejler sig i kvaliteten af selvevalueringsrapporterne. Det er evalueringsgruppens og de faglige panelers opfattelse at de uddannelser der har prioriteret at inddrage uddannelsens aktører i selvevalueringsprocessen, hermed allerede har taget de første skridt til en videre kvalitetsudvikling af uddannelsen.

3.3.2 Besøgene

Hver af de fem basisuddannelser har modtaget besøg af én dags varighed af det relevante faglige panel. På besøgene blev der afholdt separate møder med repræsentanter for studerende, undervisere, selvevalueringsgruppen samt universiteternes ledelse og studieledere fra basisuddannelsernes overbygningsuddannelser.

Derudover har evalueringsgruppen aflagt besøg af én dags varighed på henholdsvis AAU og RUC. På disse besøg holdt gruppen separate møder med repræsentanter for studerende, undervisere, og selvevalueringsgrupperne og med universiteternes ledelse samt studie- og institutledere med tilknytning til basisuddannelsernes overbygningsuddannelser.

Formålet med besøgene var at give evalueringsgruppen og de faglige paneler lejlighed til at drøfte centrale forhold omkring uddannelserne med repræsentanter for de studerende, underviserne, det administrative personale og ledelsen med udgangspunkt i uddannelsernes selvevalueringer. Generelt var der tale om særdeles udbytterige besøg hvor en række beskrivelser og vurderinger fra selvevalueringsrapporterne blev uddybet og nuanceret. Enkelte besøgs møder var dog præget af at deltagerne fra institutionen ikke var bekendt med de relevante selvevalueringsrapporter.

3.3.3 Samtaler med censorrepræsentanter

De faglige paneler har gennemført samtaler med repræsentanter for de censorkorps som benyttes på basisuddannelserne. Samtalerne har givet panelerne et indtryk af censorernes vurdering af det faglige niveau på uddannelserne og af hvordan de eksterne prøver og bedømmelser foregår i praksis.

3.3.4 Brugerundersøgelser

Der er gennemført brugerundersøgelser blandt overbygningsstuderende og dimittender fra de fem basisuddannelser og blandt interne og eksterne undervisere i form af internetbaserede spørgeskemaundersøgelser der desuden er suppleret med fokusgruppemøder blandt underviserne.

Hovedformålet med brugerundersøgelserne er at supplere dokumentationsmaterialet med et kvantitativt materiale der kan give et overblik over hvordan studerende og undervisere vurderer en række forhold vedrørende basisuddannelserne. Brugerundersøgelserne er gennemført af konsulentfirmaet PLS RAMBØLL Management for Danmarks Evalueringsinstitut. En bilagsrapport med de samlede resultater af undersøgelserne kan rekvireres ved henvendelse til Statens Information.

Undersøgelsespopulationerne

Der er gennemført spørgeskemaundersøgelser blandt tre hovedpopulationer:

- Samtlige studerende der har fuldført en basisuddannelse ved RUC eller AAU i perioden 1. september 1998 – 1. september 1999
- Samtlige personer med en basisuddannelse der er dimitteret fra de to institutioner i perioden 1. september 1998 – 1. september 1999
- Samtlige eksterne og interne undervisere ved de to institutioner i efteråret 2000

Der er gennemført fokusgruppemøder med en gruppe undervisere (6-11 personer) fra hver uddannelse.

Spørgeskemaerne

Det var en kompliceret opgave for konsulentfirmaet at designe spørgeskemaer der dels skulle dække fem uddannelser på to forskellige institutioner og dels henvendte sig til tre forskellige typer af respondentgrupper. Udfordringen bestod i at svarene så vidt muligt skulle kunne sammenlignes samtidig med at spørgsmål og svarkategorier skulle være meningsfulde for den enkelte respondent.

Konsulentfirmaet udformede et grund-spørgeskema til studerende og dimittender og et tilsvarende grundskema til undervisere. Det blev tilstræbt at designe skemaerne sådan at respondenter kun blev præsenteret for spørgsmål der var relevante for hende eller ham. Til gengæld indebar den tekniske udformning af skemaerne at det ikke var muligt at springe spørgsmål over, hvilket blev opfattet som et forstyrrende element i besvarelsen af nogle respondenter.

Forud for den elektroniske udsendelse af spørgeskemaerne iværksatte konsulentfirmaet en kvalitetssikring af spørgsmåls- og svarformuleringer der involverede såvel nøglepersoner på basisuddannelserne som en pilottest med repræsentanter for de forskellige respondentgrupper. Desværre viste det sig i løbet af dataindsamlingsfasen at nogle spørgsmål i de endelige spørgeskemaer alligevel ikke havde den fornødne præcision – dette gjaldt især for RUC-respondenters vedkommende - hvilket gav anledning til en del henvendelser, primært fra undervisere på RUC. Nogle spørgsmål tog således ikke højde for at studerende på RUC kan vælge en overbygningsuddannelse bestående af to fag. Det betyder at svaret på disse spørgsmål kan afhænge af hvilket af de to fag respondenterne konkret tænker på. Derudover er der eksempelvis ikke taget tilstrækkeligt hensyn til at det kan være vanskeligt for de studerende at udtale sig generelt om kvaliteten af projektvejledningen ligesom det kan være vanskeligt for underviserne at udtale sig generelt om fagligt niveau hos de studerende.

Som en konsekvens af ovenstående er et antal spørgsmål udeladt af analysen af brugerundersøgelsen mens svarene på andre spørgsmål må tages med et vist forbehold.

Svarprocenter

Der er en samlet svarprocent på 60% i spørgeskemaundersøgelserne hvilket er tilfredsstillende, om end ikke imponerende. Set under ét er svarprocenterne højest blandt de studerende og lavest blandt undervisere. Der er dog store variationer - dels mellem institutionerne og dels mellem de enkelte uddannelser. Svarprocenten for de enkelte delpopulationer og en nærmere vurdering heraf fremgår af bilag B i den afsluttende del af rapporten.

Anvendelse af resultaterne

I de uddannelsesspecifikke kapitler vurderes brugerundersøgelsesnes udsagnskraft i forhold til hver enkelt basisuddannelse for sig. Generelt gælder imidlertid at ingen af rapportens vurderinger og anbefalinger alene baserer sig på resultater fra brugerundersøgelserne. Derimod anvendes resultater fra brugerundersøgelserne typisk til at understøtte eller supplere beskrivelser og vurderinger som er fremkommet i selvevalueringsrapporterne eller under besøgene.

4 Basisuddannelserne på AAU

4.1 Institutionens målsætninger med basisuddannelser

Fællesbestemmelser om uddannelserne ved Aalborg Universitet fra 1988 fastslår at det første studieår inden for det samfundsvidenskabelige og inden for det teknisk-naturvidenskabelige område tilrettelægges som en fælles introducerende studieenhed der gennemføres som en basisuddannelse. Det kan tilføjes at fællesbestemmelserne også taler om en fælles introducerende studieenhed inden for det humanistiske område. Men denne enhed er udelukkende placeret på første semester, og begrebet basisuddannelse anvendes ikke i denne sammenhæng.

Gennem basisuddannelserne inden for det samfundsvidenskabelige og det teknisk-naturvidenskabelige område skal den studerende forberedes til fortsat uddannelse og senere erhverv og opnå færdigheder i

1. selvstændig problemanalyse, projektafgrænsning og problembearbejdning
2. forståelse af tværfaglige problemkomplekser
3. færdighed i samarbejde og kommunikation såvel inden som uden for undervisningsmiljøet

Basisuddannelserne tilrettelægges under hensyntagen til de uddannelser de giver adgang til. Dette fastlægges i de enkelte studieordninger sammen med nærmere regler for uddannelsernes form og indhold.

Det fremgår af målsætningerne at basisuddannelserne både skal forberede til fortsat uddannelse og til senere erhverv. De konkrete punkter som oplystes, kan således opfattes som en forberedelse til begge dele idet de nævnte færdigheder både er relevante i forhold til de arbejdsformer som benyttes generelt på AAU, og i forhold til de færdiguddannedes erhvervsfunktioner. Og der hvor kvalifikationsbehovene ikke nødvendigvis er sammenfaldende - fx med hensyn til færdigheder i kommunikation – præciseres det at den studerende skal opnå færdigheder i kommunikation såvel inden for det akademiske undervisningsmiljø som udenfor, dvs. i relation til senere erhvervsfunktioner.

Fællesbestemmelserne er til gengæld ikke særlig tydelige med hensyn til basisuddannelsernes sammenhæng med overbygningsniveauet. Fællesbestemmelserne nævner blot at basisuddannelserne tilrettelægges under hensyntagen til de uddannelser de giver adgang til, mens den nærmere sammenhæng fastlægges på et underordnet niveau i de konkrete studieordninger. Det betyder at Aalborg Universitets basisuddannelser kan udvikle sig forskelligt hvilket også er i sket i praksis. Den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse har fx en langt højere grad af målretning i forhold til overbygningsuddannelserne end den samfundsvidenskabelige basisuddannelse. Under besøget beskrev fakultetsledelsen den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse som et pragmatisk "freshman year" snarere end som en basisuddannelse i den oprindelige forstand.

Uddannelserne er forankrede inden for deres respektive fakulteter og udgør kun i begrænset omfang dele af en fælles uddannelsesstruktur som gælder hele universitetet. Hertil kommer at de er meget forskellige. Derfor vil der kun være få anbefalinger der vedrører institutionen som sådan. De fleste vurderinger og anbefalinger vil i stedet fremgå af analyserne af de enkelte uddannelser i de to uddannelsesspecifikke kapitler, dvs. kapitlerne 6 og 7. Overordnet set anbefales AAU dog at *foretage en afvejning af fordele og ulemper ved at rumme så forskellige uddannelser som den samfundsvidenskabelige og den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse under samme betegnelse.*

4.2 Organisering

4.2.1 Fælles uddannelsesregler

Begge uddannelser på Aalborg Universitet består ifølge fællesbestemmelserne af et antal studieenheder der skal give den studerende en helhed af faglige kvalifikationer med sigte på bestemte erhvervsfunktioner. Arbejdet med en studieenheds faglige indhold foregår som

1. Problemorienterede studieaktiviteter der omfatter projektarbejde og dertil knyttede kurser mv. – tilsammen en projektenhed - der planlægges samlet inden for et givent emneområde
2. Studieenhedskurser der omfatter kurser som tilrettelægges uafhængigt af den konkrete projektenhed
3. Frie studieaktiviteter der vælges frit af den studerende

Projektenheden udgør mindst halvdelen af studieenhedens arbejdstid, mens de frie studieaktiviteter højst kan udgøre en tiendedel af arbejdstiden. Det kan tilføjes at den samfundsvidenskabelige basisuddannelse anvender en opdeling af studieaktiviteter som i et vist omfang adskiller sig fra formuleringerne i fællesbestemmelserne. Fx findes frie studieaktiviteter ikke på den samfundsvidenskabelige basisuddannelse.

Projektarbejdet foregår normalt i grupper, men den studerende har ret til at vælge at arbejde individuelt.

4.2.2 Organisatorisk indplacering

Basisuddannelserne ved Aalborg Universitet er placeret henholdsvis under det teknisk-naturvidenskabelige fakultet og det samfundsvidenskabelige fakultet hvor hver basisuddannelse har sit eget studienævn. Begge basisuddannelser er opdelt i et antal storgrupper.

På den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse foregår koordineringen mellem de forskellige aktører på basisuddannelsen dels gennem fakultetsrådet og dels gennem DRU (Dekanens Rådgivende Uddannelsesudvalg) og studieledermøder. DRU ledes af prodekanen der er formand, og består derudover af studieledere og studienævnenes næstformænd (som er studerende). I DRU diskuteres fakultetets studieordninger og andre uddannelsesforhold. Ved studieledermøderne mødes studielederne med dekanen før alle fakultetsrådsmøder for at diskutere de studierelaterede emner der er på dagsorden. Desuden diskuteres emner af mere principiel karakter. Under institutionsbesøget fremgik at der var enighed om at den nuværende struktur er hensigtsmæssig, og at koordineringen mellem overbygningsuddannelserne og basisuddannelsen fungerer tilfredsstillende.

På det samfundsvidenskabelige fakultet foregår koordineringen når studielederne mødes med dekanatet. Under institutionsbesøget blev det fremhævet at fakultetet forsøger at koordinere på trods af kulturforskelle og overbygningsuddannelsernes legitime interesser i at diverse fagligheder repræsenteres på basis. Det kom også frem at en del koordineringsopgaver ikke løses til alles tilfredshed i dag. Flere repræsentanter for overbygningsuddannelserne gav udtryk for at der foregår en kamp om basisuddannelsen mellem overbygningsuddannelserne. Der blev talt om at overbygningsuddannelserne forsøger at oprette "kolonier" af deres egen faglighed på basisuddannelsen. Organisatorisk set er sammenhængen mellem basisuddannelsen og overbygningsuddannelserne og mellem overbygningsuddannelserne internt i forhold til basis snarere udtryk for en konfliktfyldt relation end en velorganiseret koordinering. Ud over at nogle overbygningsuddannelser oplever at de ikke tilgodeses på basisuddannelsen, er der således også en betydelig risiko for at basisuddannelsen ikke tilgodeses som basisuddannelse. På denne baggrund anbefaler evalueringsgruppen at *der etableres fora for at diskutere basisuddannelsens indhold, og at fakultetet påtager sig ansvaret for at sikre den nødvendige sammenhæng mellem basisuddannelse og overbygningsuddannelse.*

4.2.3 Geografisk placering

I dag er basisuddannelserne placeret i Ålborgs centrum adskillige kilometer fra universitetets hovedcampus i det sydøstlige Ålborg. Den adskilte placering vurderes noget forskelligt af aktørerne på de to uddannelser. Den samfundsvidenskabelige basisuddannelse opfatter placeringen adskilt

fra universitetets hovedaktiviteter som entydigt negativ, mens vurderingen på den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse er mere nuanceret idet man også ser fordele ved den nuværende placering. Uanset disse nuancer i vurderingerne finder evalueringsgruppen *at AAU bør realisere den beslutning som allerede er taget, om at samle basisuddannelser og tilhørende overbygninger i nærheden af hinanden.*

4.2.4 Studievejledning

På AAU er studievejledningen organiseret med et centralt og et decentralt niveau.

På centralt niveau tager Den Centrale Studievejledning sig typisk af overordnede informations- og vejledningsopgaver i forhold til potentielle studerende samt af vejledning der kræver en bred koordination på tværs af studienævn. Opgaverne varetages af tre fuldmægtige og tre studenterstudievejledere der alle gennemfører et femdages grundkursus for studievejledere.

På decentralt niveau varetages studievejledning på de enkelte basisuddannelser af studenterstudievejledere som kvalificeres til opgaven gennem vejlederkurser i centralt eller decentralt regi. Også projektvejledere og storgruppesekretærer vejleder om forskellige forhold, særligt i den første tid efter optagelse. Af selvevalueringsrapporten fremgår at den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse hvert år ansætter et antal studenterinstruktører til at tilrettelægge og gennemføre et ruskursus for de nye studerende. Begge basisuddannelser etablerer desuden et tutorkorps af ældre studerende der medvirker i introduktionen af de nyoptagne.

På den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse afsættes 1,2 timer pr. studerende pr. år til decentral studievejledning, mens der på den samfundsvidenskabelige basisuddannelse afsættes ca. 15-20 minutter pr. studerende pr. år.

Vejledning af potentielle studerende

Ud over distribution af informationsmateriale om institutionen og dens uddannelser består vejledningsindsatsen i forhold til potentielle studerende af følgende hovedaktiviteter:

- Deltagelse i studieorienterende møder (STORM) for elever ved ungdomsuddannelserne
- Afholdelse af tre årlige Åbent Hus-arrangementer
- Besvarelse af individuelle henvendelser

Herudover afholdes bl.a. Åbent Laboratorium og virksomhedsarrangementer.

Vejledning af nyoptagne

Hovedindsatsen i forhold til vejledning af nye studerende sker i de første uger efter studiestart hvor der på begge uddannelser arrangeres særlige ruskurser og/eller rusture. Som nævnt står ældre studerende – tutorer og studenterinstruktører – for en væsentlig del af indsatsen i den forbindelse, men ifølge selvevalueringsrapporterne spiller projektvejlederne også en vigtig rolle i vejledningen. Herudover formidles en mængde information til de nye studerende gennem skriftligt materiale.

Vejledning undervejs på basisuddannelserne

De studerende på AAU optages på en overbygningsuddannelse, ikke på en basisuddannelse. Ifølge selvevalueringsrapporterne fylder vejledningen om muligheder og valg i relation til overgangen til overbygningsuddannelserne - herunder om mulighederne for at skifte til en anden uddannelse - alligevel en del på basisuddannelsen. På den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse gennemføres således over en hel uge præsentationer af de forskellige overbygningsstudier. I aktiviteten indgår information om beskæftigelses- og arbejdsmarkedsforhold.

Ifølge selvevalueringsrapporterne er der en vis sammenhæng mellem studievejledning og projektvejledning. Vejledning i relation til et konkret projekt vil således ofte give anledning til spørgsmål om den eller de overbygningsuddannelser vejlederen er tilknyttet.

Aktørernes vurdering af studievejledningen

I begge selvevalueringsrapporter vurderes omfanget af studievejledningen at være stort og kvaliteten høj.

I brugerundersøgelserne er de studerende blevet spurgt i hvilket omfang de har benyttet sig af studievejledningen på basisuddannelsen. Over 60% af de studerende på AAU svarer at de slet ikke har benyttet sig af studievejledningen hvilket må tolkes sådan at de ikke selv har opsøgt studievejledningen. Mellem 10 og 15% har i stort eller i noget omfang benyttet sig af muligheden.

Af dem som har benyttet sig af studievejledning, er ca. 1/3 tilfredse med vejledningen (lidt flere på den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse end på den samfundsvidenskabelige), godt 40% stiller sig neutralt, mens mellem 5 og 10% er utilfredse. Mere specifikt er knap 30% tilfredse med informationen om overbygningsfag. Netop mere information om overbygningsfagene efterlyses af såvel studerende som dimittender i undersøgelsen.

Det kan umiddelbart undre at vejledningsindsatsen vurderes stort set lige positivt på begge uddannelser selv om der afsættes fire gange så mange ressourcer til decentral studievejledning pr. studerende på den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse set i forhold til den samfundsvidenskabelige.

denskabelige basisuddannelse. I forlængelse heraf og set i lyset af det behov for information om overbygningsuddannelserne som fremgår af brugerundersøgelserne, anbefaler evalueringsgruppen at der gennemføres en nærmere undersøgelse af de studerendes vurdering af studievejledningen på basisuddannelserne.

4.3 Økonomi

Universiteterne tildeles midler fra Undervisningsministeriet i en samlet bevilling som universiteterne frit disponerer over under hensyntagen til bevillingsforudsætningerne. Midlerne tildeles primært som en forskningsbevilling og en bevilling på baggrund af antallet studenterårsværk der består (taxameterprincippet). Aalborg Universitet fordeler disse midler således at fakulteterne modtager en andel af taxametermidlerne svarende til hvad de har produceret. Prioriteringen inden for fakultetet er fakultetets egen beslutning.

Af selvevalueringen for den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse fremgår det at fakultetet tildeler midlerne efter antal af indskrevne studerende for at undgå et incitament til at lade studerende bestå for at få ressourcer. Det betyder at basisuddannelsen relativt set tildeles færre midler end deres produktion berettiger til idet de fleste studerende på basisuddannelserne gennemfører inden for normeret tid – hvilket ikke er tilfældet på overbygningsuddannelserne. Der gives samme normering til projektvejledning pr. studerende på basisuddannelsen som på overbygningen. Der gives også samme norm for forberedelse til forelæsninger. Men da der er flere studerende til forelæsningerne på basis, opnår basis ikke samme andel i taxametermidlerne relativt set.

Begge uddannelser giver udtryk for at de er tilfredse med det interne tildelingssystem.

4.4 Intern kvalitetssikring og -udvikling

På begge uddannelser er der evalueringsinitiativer som dog struktureres på forskellig måde.

Overordnet set anbefales AAU at styrke mulighederne for at sikre systematiske tilbagemeldinger vedrørende basisuddannelserne fra censorerne. Det kan ske ved at der etableres et særligt censor-korps for den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse således som det allerede findes inden for det samfundsvidenskabelige område. Alternativt kan der etableres et særligt censorformandskab for uddannelsen som sikrer at censorerne fra de allerede eksisterende censorkorps er forberedte på opgaven, og som kan sørge for en systematisk opsamling og formidling af censorernes erfaringer og vurderinger.

Den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse

På den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse blev der i 1996 etableret en intern kvalitetsudviklingsgruppe (KUG) med baggrund i en intern evaluering af basisuddannelsen i 1992-93. KUG's opgaver består for det første i at udarbejde, fremsende og behandle spørgeskemaer som skal fungere som løbende kvalitetsovervågning. Spørgeskemaerne udformes således at det er muligt at iagttage ændringer over tid. For det andet skal KUG udvælge områder af undervisningen til dybere analyse i samarbejde med studienævnet. For det tredje skal KUG udvælge et antal af de studerendes rapporter for at analysere om de opfylder uddannelsesmålsætningerne. For det fjerde skal KUG undersøge vejledernes vurdering af om uddannelsesmålene er opfyldt. For det femte skal KUG belyse tilfredsheden med kurserne. Endelig skal KUG for det sjette udarbejde årsrapporter med en sammenfatning af semesterets analyser. Rapporterne er tilgængelige for alle interesserede. Til KUG afsættes årligt 600 timer.

På institutionsbesøget og i selvevalueringsrapporten blev det fremhævet at KUG har fået stigende betydning. For det første fordi KUG i dag leverer mere relevante og mere brugbare resultater, for det andet fordi studienævnet er blevet bedre til at anvende resultaterne, og for det tredje fordi KUG nu fremsætter mere konkrete anbefalinger. Nogle af underviserne fandt dog at KUG er for lidt synlig på uddannelsen. På fakultetsniveau er der igangsat et kvalitetsinitiativ der skal samordne og udvikle de initiativer der allerede foregår på fakultetet, herunder KUG.

KUG-initiativet er et forholdsvis nyt instrument som udgør en solid og fleksibel ramme for kvalitetsudvikling af uddannelsen. Evalueringsgruppen anbefaler derfor uddannelsen at udbrede kendskabet til dette initiativ. Underviserne forsigtige tilbagemeldinger tyder på *at der også er behov for en intern oplysningsindsats hvis KUG skal blive mere end et redskab til kvalificering af studienævnets arbejde.*

Den samfundsvidenskabelige basisuddannelse

På den samfundsvidenskabelige basisuddannelse foregår en række evalueringsinitiativer. Basisuddannelsen som helhed evalueres løbende af storgruppernes forretningsudvalg. Desuden evalueres uddannelsen på fælleslærermøder. Projektvejledningen evalueres løbende ved diskussioner mellem vejlederen og projektgruppen. Endvidere gennemføres procesanalyser hvor samarbejdet med vejlederen vurderes.

Derudover er der blevet gennemført en række enkeltstående evalueringer. I 1992/93 blev der gennemført en intern evaluering af hele uddannelsen. I 1996/97 blev kursusprøveformen i sociologi, politologi og det samfundsvidenskabelige filosofikum evalueret, og i 1998/99 gennemførtes forsøg med sammensætning af grupper samt med projektskrivnings- og arbejdsmetoder som siden er blevet evalueret. I 1999 blev der endelig som forsøg udviklet et vejlederevalueringskema til

evaluering af vejledningen. Formålet er at informere den enkelte vejleder om hvordan projektgruppen har oplevet vejledningen således at den kan forbedres løbende.

Det er positivt at de forsøg der sættes i gang, underkastes evaluering. Men de valgte metoder til den løbende evaluering er utilstrækkelige. Det er afgørende at evalueringerne giver mulighed for erfaringsopsamling på organisationsniveau, og at de ikke alene er en individuel tilbagemelding til den enkelte underviser. Evalueringsgruppen anerkender principielt værdien af dialogprægede evalueringsformer, men finder samtidigt at de må suppleres af systematiske former for evaluering der giver mulighed for at nå bredere ud og sammenligne over tid. På den baggrund anbefales det *at uddannelsen opretter systemer der kan belyse kvaliteten i kurser og projektvejledning og i uddannelsen som helhed over tid.*

5 Basisuddannelserne på RUC

5.1 Institutionens målsætninger med basisuddannelser

Roskilde Universitetscenter har tre basisuddannelser, henholdsvis den humanistiske, den samfundsvidenskabelige og den naturvidenskabelige basisuddannelse, som varer to år.

Basisuddannelserne er dele af en fælles uddannelsesstruktur på RUC der indebærer at basisuddannelserne strukturelt set praktisk taget er identiske. De overordnede regler vedrørende basisuddannelserne på RUC findes i bekendtgørelsen om uddannelser ved Roskilde Universitetscenter fra 1995 og fællesreglerne for uddannelserne på Roskilde Universitetscenter fra samme år. Her fremgår at uddannelserne på RUC er kendetegnet ved

- en struktur der består af en bredt tilrettelagt, hovedområdeafgrænset basisuddannelse og en overbygning med enten et eller to fagområder
- trinvis og fleksible studievalg med mulighed for at kombinere fag på tværs af hovedområder
- problemorienteret projektarbejde i grupper i sammenhæng med andre undervisningsformer
- kombination af faglig fordybelse og tværfaglig helhedsorientering med henblik på kritisk og metodisk arbejde med videnskabelige problemstillinger og formidling af disse
- orientering mod nuværende og fremtidige behov for videnskabelige, udviklingsorienterede, uddannelsesmæssige og administrative kvalifikationer

5.2 Organisering

5.2.1 Fælles uddannelsesregler

En basisuddannelse skal tilrettelægges med projekter og kurser således at de indgår i en indbyrdes sammenhæng. Mindst halvdelen skal bestå af kurser som skal belyse begreber og teorier inden for basisuddannelsens fagområder og være naturlige, faglige forudsætninger for overbygningsuddannelserne inden for hovedområdet.

Projektarbejdet der skal være eksemplarisk og problemorienteret, foregår normalt i grupper, men de studerende har ret til at arbejde individuelt.

Mindst et af to mulige overbygningsfag for den studerende skal ligge inden for den gennemførte basisuddannelses hovedområde. Den studerende skal ved påbegyndelsen af dette overbygningsfag mindst opfylde minimumskrav svarende til de normalforudsætninger der fastsættes af fagets studieordning som godkendes af konsistorium.

Formålet med normalforudsætningskravet er at sikre en sammenhæng mellem basis og overbygning. Men systemet kritiseres fra forskellig side, bl.a. for at de studerende kommer til at fokusere på formelle regler frem for selv at tilrettelægge forløbet i overensstemmelse med det fleksible og trinvis studievalg, fx med hensyn til sammensætning af forskellige kurser. Det skal tilføjes at kravet om normalforudsætninger set fra overbygningsfagernes perspektiv ikke sikrer et fælles startniveau for undervisningen idet den studerende kun skal opfylde kravet i det ene af typisk to fag – og oven i købet i det fag som ligger inden for basisuddannelsens hovedområde, dvs. i det fag hvor den studerende på forhånd må anses at have de største forudsætninger. Af brugerundersøgelsen fremgår at knap halvdelen af underviserne vurderer normalforudsætningskravene som passende. Mellem en fjerdedel og en tredjedel mener at de er for begrænsede, og op til en femtedel mener at de er for omfattende i dag (gælder især undervisere på den naturvidenskabelige basisuddannelse).

På basisuddannelserne afholdes en intern eller ekstern prøve efter afslutningen af det første basisår og en ekstern prøve efter afslutningen af andet basisår der bedømmes med en karakter efter 13-skalaen. Regler for andre prøver og bedømmelser under basisuddannelsen fastlægges i de enkelte studieordninger. Denne ene karakter fra basisuddannelsen fremgår ikke af det endelige eksamensbevis, men der kan udstedes bevis for en bestået basisuddannelse.

Institutionen anbefales at styrke de individuelle elementer i uddannelserne såvel af hensyn til "free rider"-problematikken som af hensyn til behovet for at de studerende også får lejlighed til at løse problemer på egen hånd. Den gruppearbejdsform som praktiseres i dag, risikerer at stille unødigt

store krav til de studerende ligesom de studerende pålægges ansvaret for at få grupperne til at fungere.

Kravet om at mindst ét fag skal ligge i forlængelse af basisuddannelsen bidrager til at sikre en sammenhæng mellem basis og overbygning samtidig med at muligheden for at gå på tværs af hovedområderne fastholdes i et vist omfang. I forbindelse med en fremtidig gentænkning af basisuddannelserne anbefales institutionen dog *at overveje om listen af fag som ligger i forlængelse af flere basisuddannelser – p. t. drejer det sig om Tek-Sam og geografi – skal udvides.*

Kravet om obligatoriske normalforudsætninger synes til gengæld ikke at fungere hensigtsmæssigt som redskab til at sikre sammenhæng mellem basis og overbygning og til at sikre et tilstrækkelig ensartet startniveau på overbygningsfagene. En sådan sammenhæng kunne sikres ved at gøre de obligatoriske normalforudsætningskrav gældende for begge fag den studerende vælger. Men dette ville lægge et pres på den studerende for at vælge overbygningsfag tidligt i forløbet og dermed være i modstrid med basisuddannelsernes formål om et trinvist studievalg.

Det anbefales i stedet *at kravet om obligatoriske normalforudsætninger erstattes af et system som udelukkende bygger på anbefalede normalforudsætninger* idet dette vurderes reelt at ville styrke fagligheden i uddannelserne. Det er vigtigt at understrege at ændringen forudsætter *en forstærket og udbygget vejledning* som også skal redegøre for konsekvenserne i form af krav til ekstra indsats hvis den studerende ikke opfylder de anbefalede normalforudsætninger.

Institutionen anbefales endvidere *at overveje det rimelige i den meget store variation i omfanget af normalforudsætninger mellem de enkelte overbygningsfag.* Og endelig anbefales institutionen *at overveje om projekterne kan tones i retning af bestemte overbygningsfag* i overensstemmelse med det trinvis studievalg.

Med hensyn til eksamensbevis mv. er den nuværende praksis ikke rimelig over for de studerende. Aftagere af færdiguddannede vil have svært ved at vurdere deres kompetencer når 2/5 af uddannelsen ikke dokumenteres på beviset. Når RUC har valgt en uddannelsesstruktur som adskiller sig fra en traditionel model, påhviler der institutionen et særligt ansvar for at gøre uddannelsen transparent for aftagere. Evalueringsgruppen anbefaler derfor *at de studerendes indsats på basisuddannelsen synliggøres på eksamensbeviset.*

5.2.2 Organisatorisk indplacering

Hver basisuddannelse har sit eget studienævn der er ansvarlig for uddannelsen. Basisuddannelsernes administration består af et studienævnssekretariat, en eller flere studiekonsulenter (dvs. deltidsansatte studerende) og et antal hussekretærer svarende til antallet af huse. Hvert hus har desuden en huskoordinator, dvs. en underviser der har et overordnet fagligt ansvar for huset.

RUC adskiller sig i dansk universitetssammenhæng ved ikke at have fakulteter. Det indebærer at konsistorium er ansvarlig for relationen mellem institutter og studienævn på universitetet. Studieordningerne for uddannelserne på RUC, herunder basisuddannelserne, vedtages fx af konsistorium efter indstilling fra studienævnene.

Da basisuddannelserne ikke råder over fastansatte undervisere, er de afhængige af at institutterne allokerer undervisere til dem. Dog kan basisuddannelsernes studienævn ansætte deltidsundervisere. Selvom allokeringen for det kommende studieår principielt skal være besluttet inden den 1. marts, oplever den humanistiske og den samfundsvidenskabelige basisuddannelse at forhandlingerne med institutterne om bemandingen først afsluttes langt senere. Det giver problemer i forhold til planlægningen af det kommende semester. Begge uddannelser oplever også problemer med kontinuiteten i underviserstaben. Det indebærer at der ikke foregår tilstrækkelig erfaringsopsamling på basisuddannelsen således at der går meget tid med at løse de samme problemer gentagne gange.

Grundlæggende er der tale om en vis asymmetri idet overbygningsuddannelserne samarbejder med ét institut, mens basisuddannelserne skal samarbejde med flere institutter. Alle selvevalueringsrapporter fremhæver at uddannelserne befinder sig i en svag position i det universitetspolitiske system som konsekvens af deres placering uden for institutstrukturen. Det fremgår af rapporterne og af institutionsbesøgene at der kan være betydelige forskelle på ønskerne til basisuddannelserne blandt de forskellige aktører på institutionen. Den samfundsvidenskabelige basisuddannelse har fx oplevet problemer som følge af at overbygningsuddannelserne ønsker at aflaste stoftrængslen på overbygningen ved at henlægge bestemte studieaktiviteter til basisuddannelsen. Det vanskeliggør opretholdelsen af en basisuddannelse med egne pædagogiske og faglige mål. Selvevalueringsrapporten fra den samfundsvidenskabelige basisuddannelse formulerer det således at uddannelsen fungerer som slagmark for overbygningsuddannelserne. Samtidig fremgik det at den samfundsvidenskabelige og den humanistiske basisuddannelse har visse problemer med at tilgodese alle de overbygningsuddannelser der falder inden for disse basisuddannelsers fagområde.

Basisuddannelserne oplever forskellige grader af besvær i forhold til universitetets overordnede struktur. Det fremgår af selvevalueringsrapporten fra den naturvidenskabelige basisuddannelse at problemerne aktuelt løses af god vilje og en erkendelse af det vanskelige i konstruktionen. Selvevalueringsgruppen formulerer det således at uddannelsen fungerer hensigtsmæssigt - ikke i

evalueringsgruppen formulerer det således at uddannelsen fungerer hensigtsmæssigt - ikke i kraft af, men på trods af strukturen. Rapporten vurderer at der på langt sigt vil være brug for styringsredskaber der kan sikre sammenhængen mellem basisuddannelsen og de institutter den samarbejder med.

Flere af de fem grundlæggende afvejninger evalueringsgruppen har identificeret, opleves forskelligt alt efter om de ansues fra et overbygnings- eller et basisperspektiv. Det gælder afvejningen mellem at være et selvstændigt forløb på den ene side og en indledende del af en afsluttet uddannelse på den anden side. Det gælder også afvejningen mellem enkeltfaglighed og tværfaglighed. Ikke mindst i situationer hvor overbygningsuddannelserne oplever tidspres eller stoftrængsel, vil det være oplagt at forsøge at henlægge elementer til basis.

Basisuddannelsernes organisatoriske placering og sammenhængen i den samlede struktur er et problem RUC bør løse. Det er fx ikke acceptabelt at institutter ikke lever op til reglerne om tidspunktet for allokering af undervisere. Det er derfor vigtigt at RUC etablerer mekanismer og strukturer der *kan sikre basisuddannelsernes position og indflydelse i universitetets politiske system*. Ikke mindst i lyset af den plads basisuddannelserne har i RUCs identitet, er det bemærkelsesværdigt at disse uddannelser i så høj grad oplever at den organisatoriske struktur er uhensigtsmæssig.

5.2.3 Studievejledning

På RUC er studievejledningen organiseret med et centralt og et decentralt niveau.

På centralt niveau tager Den Centrale Studievejledning sig typisk af overordnede informations- og vejledningsopgaver i forhold til potentielle studerende og i relation til basisstuderendes overgang til overbygningsuddannelserne. Opgaverne varetages af en fuldmægtig samt et antal studenterstudievejledere der alle som minimum har gennemført et femdages grundkursus for studievejledere.

Det centrale niveau omfatter også et internationalt kontor med ansatte som vejleder om udvekslingsmuligheder mv. Endelig har den selvejende institution Studenterrådgivningen egne lokaler på RUC. På Studenterrådgivningen kan de studerende få vejledning om økonomiske, sociale eller psykologiske forhold af en psykolog og en socialrådgiver.

På decentralt niveau varetages studievejledning på basisuddannelserne af en række forskellige personer. Studiekonsulenterne – der er overbygningsstuderende som selv har gennemført den pågældende basisuddannelse – har individuel vejledning af potentielle og igangværende studerende som en af deres hovedopgaver. Herudover varetages en del studievejledning af igangværende studerende af hussekretærerne, underviserne og øvrige ansatte. Endelig er der ved den

samfundsvidenskabelige og den humanistiske basisuddannelse ansat en pædagogisk konsulent som bl.a. varetager vejledningsopgaver i relation til gruppearbejdsprocessen. Kun få af de centrale vejledere har gennemgået egentlige vejlederkurser.

Der findes ingen norm for omfanget af studievejledning pr. studerende eller pr. årgang. De ansatte i Den Centrale Studievejledning har tilsammen ressourcer til at vejlede 60 timer om ugen. På de enkelte basisuddannelser er det ikke muligt at give et kvalificeret skøn over omfanget af vejledningsindsatsen.

Studievejledningen i relation til basisuddannelsen falder i tre hovedgrupper: Vejledning af potentielle studerende, vejledning af nyoptagne studerende og vejledning undervejs på basis, herunder om det videre studieforløb.

Vejledning af potentielle studerende

Ud over distribution af informationsmateriale om institutionen og dens uddannelser består vejledningsindsatsen i forhold til potentielle studerende af tre hovedaktiviteter:

- Deltagelse i studieorienterende møder (STORM) for elever ved alle gymnasiale ungdomsuddannelser på Sjælland
- Afholdelse af tre årlige Åbent Hus-arrangementer
- Besvarelse af individuelle henvendelser

Vejledning af nyoptagne

Vejledningen af nyoptagne studerende er især koncentreret om den såkaldte rusintroduktion der strækker sig over en periode på to uger og typisk foregår i regi af det enkelte hus. Rusintroduktionens formål er at give de studerende en indføring i institutionens og basisuddannelsens grundlæggende elementer, herunder det problemorienterede projektarbejde, gruppearbejdet, det eksemplariske princip, tværfagligheden, deltagerstyringen og den overordnede uddannelsesstruktur. Introduktionen varetages af andetårsstuderende i et samarbejde med uddannelsens ansatte. Det konkrete forløb af rusintroduktionen kan variere både mellem basisuddannelserne og fra hus til hus.

Vejledning undervejs

I løbet af basisuddannelserne skal de studerende træffe en række valg vedrørende projekttemaer og kurser mv. Nogle af disse valg kan få konsekvenser i forhold til det videre studieforløb, herunder for valg af overbygningsfag. RUC udgiver forskellige typer skriftligt informationsmateriale som orienterer om muligheder og begrænsninger i den forbindelse, herunder især den såkaldte Kombi-

bog som beskriver alle de mulige overbygningskombinationer. Herudover kan de studerende søge vejledning hos bl.a. studiekonsulenten. Ifølge selvevalueringsrapporterne er det naturligt at studievejledning og projektvejledning væver sig ind og ud af hinanden på basisuddannelsen. Vejledning i relation til et konkret projekt vil således ofte give anledning til en videre drøftelse med vejlederen om hvilke overbygningsfag man lægger sig op ad eller omvendt distancerer sig fra ved at anvende bestemte tilgange i projektarbejdet.

På den naturvidenskabelige basisuddannelse har man – i hvert fald principielt - valgt at gøre studievejledning til en fast bestanddel af projektvejledningen med de såkaldte studievejledende personevalueringer der indgår i forbindelse med evalueringen af projektarbejdet. Formålet er at evaluere og rådgive den enkelte studerende om deltagelsen i projektarbejdet og om valg af projekter og kurser fremover. Alle gruppens medlemmer deltager i hinandens personevalueringer.

Den Centrale Studievejledning afholder hvert år en overbygningsdag hvor der på overordnet niveau informeres om regler og strategier for valg af overbygningsfag, og hvor der er mulighed for at høre oplæg om de forskellige fag og om hvilke beskæftigelsesmuligheder der knytter sig til dem.

Aktørernes vurdering af studievejledningen

Selvevalueringsrapporterne fra de tre basisuddannelser på RUC betoner at institutionens og uddannelsernes vejledningssystem er baseret på en arbejdsdeling, dels mellem det centrale og det decentrale niveau og dels mellem de ansatte studiekonsulenter, undervisere og hussekretærer m.fl. på den enkelte basisuddannelse. Systemet er derfor helt afhængigt af at der visiteres hurtigt og til den rette instans/person. Aktørerne vurderer at dette generelt er tilfældet, og at der derfor er tale om et hensigtsmæssigt og velfungerende system der dog belastes voldsomt i perioderne omkring fristerne for at søge optagelse. De enkelte basisuddannelser fremhæver imidlertid en række forhold som man må være opmærksom på fremover.

På den naturvidenskabelige basisuddannelse nævnes det at der indimellem er problemer med at vejledere og studerende ikke prioriterer den ovenfor nævnte studievejledende personevaluering. Der arbejdes på at ændre dette forhold, dels ved at forbedre den pædagogiske efteruddannelse af vejlederne og dels ved at opfordre såvel studerende som vejledere til at sætte sig grundigere ind i kravene til evalueringen/vejledningen.

På den humanistiske basisuddannelse vurderer selvevalueringsgruppen at der er behov for at de studerende allerede i rusperioden får en indgående introduktion til uddannelsens fire dimensioner. Vejledningsbehovet skal ses i sammenhæng med et generelt udækket behov for formidling af viden og overvejelser om uddannelsen blandt dens aktører, jf. kapitel 8.

Den samfundsvidenskabelige basisuddannelse er opmærksom på det tilsyneladende paradoks der består i at mens vejledningen af potentielle studerende vurderes at være god, er der alligevel en del der afbryder uddannelsen kort efter studiestart. Dette kunne være et tegn på at de alligevel ikke havde modtaget en tilfredsstillende vejledning. Ifølge uddannelsen skal paradokset dog ses i sammenhæng med at ganske mange studerende ikke opsøger vejledning hverken før studiestarten eller i forbindelse med afbruddet. Derudover påpeges det at vejledningen om hvordan de studerende på andet år kan håndtere kravet om fagområdetækning, ikke fungerer tilfredsstillende. Endelig gives der udtryk for at der trods vejledningen om overbygningsfag tilsyneladende er en del af de studerende som starter på overbygningsfagene Tek-Sam og Internationale Udviklingsstudier uden tilstrækkelig viden om studieformerne og fagligheden ligesom det nævnes at erhvervsvejledningsaspektet med fordel kunne indtænkes i studievejledningen.

I brugerundersøgelserne er de studerende blevet spurgt i hvilket omfang de har benyttet sig af studievejledningen på basisuddannelsen. Godt halvdelen af de studerende på RUC svarer at de slet ikke har benyttet sig af studievejledningen, hvilket må tolkes sådan at de ikke selv har opsøgt studievejledning ved fx studiekonsulenten eller andre ansatte. Mellem 15 og 20% har i stort eller i noget omfang benyttet sig af muligheden.

Af dem som har benyttet sig af studievejledning, er ca. 40% alt i alt tilfredse med vejledningen, andre 40% stiller sig neutralt, mens ca. 10% er utilfredse. Mere specifikt er ca. halvdelen tilfredse med informationen om overbygningsfag, mens kun en tredjedel er tilfredse med den information de modtog om normalforudsætningskrav. Mellem 10-20% er utilfredse med informationen om de to nævnte emner. Af tekstsvarene fremgår det at mange studerende efterlyser mere information om overbygningsfagene samt om muligheder for at tage eksterne fag, dvs. fag der tilbydes på andre institutioner end RUC.

Overordnet set viser dokumentationsmaterialet at studievejledningen på RUC fungerer tilfredsstillende. Set i lyset af de særlige regler omkring valg af overbygningsfag, herunder kravene til obligatoriske og anbefalede normalforudsætninger, anbefales det dog *at lægge informationen om disse forhold ind i den egentlige undervisning og indføre en fast/obligatorisk vejledningssamtale om overgang til overbygningen allerede på 2. semester.*

5.3 Økonomi

Universiteterne tildeles midler fra Undervisningsministeriet i en samlet bevilling som universiteterne frit disponerer over under hensyntagen til bevillingsforudsætningerne. Midlerne tildeles primært som en forskningsbevilling og en bevilling på baggrund af antallet studenterårsværk der består (taxameterprincippet).

RUC har valgt en budgetteringsmodel som tildeler midler til de enkelte studienævn efter antallet af studerende på uddannelsen og ikke efter antal beståede årsværk. I praksis betyder det at basisuddannelsen modtager færre penge end institutionen modtager for de studenterårsværk der består på basisuddannelserne. Det skyldes at de studerende som regel gennemfører basisuddannelsen inden for normeret tid, mens der typisk er en vis studietidsforlængelse på overbygningsuddannelserne. Der forsøges i nogen grad at kompensere for dette ved at gange antallet af studerende på basisuddannelsen med 1,20 som grundlag for tildelingen af ressourcer. Det ændrer dog ikke ved det forhold at basisuddannelsen modtager færre penge end institutionen modtager for de studenterårsværk der består på basisuddannelserne.

RUC opererer med en norm for studenter/lærerratio som fastsættes af konsistorium. Studenter/lærerratioen på den samfundsvidenskabelige basisuddannelse er 1:30, på humaniora ligger den typisk på 1:25-30, mens den på den naturvidenskabelige basisuddannelse de seneste år har ligget omkring 1:15.

Fra basisuddannelsernes side gives der udtryk for en vis forståelse for den anvendte model under henvisning til at overbygningsuddannelserne er nødt til at afvikle flere kurser med få studerende for at kunne opretholde en tilstrækkelig spredning og specialisering. Det er dog vigtigt at fastholde at institutionen som sådan skal sikre at basisuddannelserne ikke forfordes på grund af den organisatoriske struktur, jf. afsnit 5.2.

5.4 Intern kvalitetssikring og -udvikling

Alle selvevalueringsrapporter beskriver forskellige typer af interne evalueringer. Alle basisuddannelser blev evalueret i forbindelse med den interne evaluering RUC gennemførte i 1993 som grundlag for bekendtgørelsesændringerne i midten af 90'erne. Derudover er der gennemført enkelte andre større evalueringer/undersøgelser.

Den naturvidenskabelige basisuddannelse har gennemført en undersøgelse af hvor meget tid de studerende bruger på forskellige studieaktiviteter, og der er gennemført en sammenlignende evaluering af forskellige kurser. Desuden planlægges et "eftersyn" af en række støttefagskurser. Den humanistiske basisuddannelse gennemførte en evaluering i 1994. Desuden er der blevet evalueret et forsøg med en klyngemodell som ramme for arbejdet med projekter og kurser.

I alle selvevalueringsrapporter beskrives en række delvist forskellige mekanismer for evaluering. Den samfundsvidenskabelige basisuddannelse nævner evalueringer efter hvert semester som huskoordinatoren har ansvaret for at gennemføre. I løbet af efteråret 2000 skal resultatet af eva-

lueringerne lægges ud på RUCs hjemmeside. Af selvevalueringsrapporten fra den humanistiske basisuddannelse fremgår at evalueringspraksis varierer fra hus til hus.

Evaluering af kurser og projekter foregår på alle basisuddannelser. Projektvejledningen evalueres som en del af processen. Kurser evalueres med udgangspunkt i spørgeskemaer. På den naturvidenskabelige basisuddannelse videregives evalueringens resultater via studienævnet til den nye underviser på kurset. Den samfundsvidenskabelige basisuddannelse har nedsat et evaluering udvalg under studienævnet der behandler kursusevalueringerne. Resultaterne er tilgængelige på studienævnskontoret. Selvevalueringsgruppen ved den samfundsvidenskabelige basisuddannelse bemærker at der bruges meget tid på at evaluere, men at evalueringerne ikke benyttes så meget som det kunne ønskes. Ifølge selvevalueringen på den humanistiske basisuddannelse foregår evalueringen af kurser temmelig varieret. Nogle undervisere bearbejder evalueringerne, mens andre ikke gør.

Det fremgår således at der gennemføres en indsats omkring evaluering af basisuddannelserne. Men det er afgørende at uddannelserne/institutionen etablerer systematiske redskaber og mekanismer for evaluering på alle basisuddannelser. Det gælder både for evalueringer af basisuddannelsen som sådan, af de enkelte semestre og endelig af konkrete kurser og projektvejledningen. Behovet for kvalitetssikringsmekanismer understreges af at rotationssystemet blandt underviserne har den indbyggede svaghed at det er vanskeligt at opsamle erfaring på basisuddannelserne.

Det er vigtigt at kvalitetssikringssystemerne giver mulighed for erfaringsopsamling på studienævniveau. Uformaliseret evaluering af enkeltkurser og –projekter bidrager formodentlig i mange tilfælde til udvikling af den enkelte undervisers undervisning og vejledning, men erfaringen forsvinder når underviseren forlader basisuddannelsen. Den individuelt orienterede evaluering giver heller ikke mulighed for at identificere systematiske træk på tværs af de enkelte undervisere. Det er særligt utilfredsstillende at der ikke foregår en systematisk evaluering med hensyn til projektvejledningen idet denne form for vejledning er afgørende for en vellykket basisuddannelse.

Det anbefales *at anvende IT til opsamling og bearbejdning af data og til formidling af resultater* fra evalueringer. Dels for at benytte de muligheder for effektivitet i denne måde at indsamle materiale på, dels for at sikre et stort og udbredt kendskab til resultaterne - således som det allerede sker på den samfundsvidenskabelige basisuddannelse hvor evalueringresultaterne lægges ud på nettet.

RUC anbefales endvidere *at styrke mulighederne for at sikre systematiske tilbagemeldinger vedrørende basisuddannelserne fra censorerne*. Det kan ske ved at der etableres særlige censorkorps for alle basisuddannelser således som det allerede findes inden for det samfundsvidenskabelige område. Alternativt kan der etableres et særligt censorformandskab for hver uddannelse som sikrer at

censorerne fra de allerede eksisterende censorkorps er forberedte på opgaven, og som kan sørge for en systematisk opsamling og formidling af censorernes erfaringer og vurderinger.

Endelig anbefales RUC systematisk *at indsamle erfaringer fra dimittenderne* med henblik på den løbende udvikling af institutionens uddannelser. Dette er særlig vigtigt eftersom uddannelsernes formål i høj grad inddrager de studerendes fremtidige erhvervsfunktioner.

Arbejds- og prøveformerne på RUC er kendetegnet af en markant gruppeorientering som uden tvivl har mange positive effekter fagligt og socialt. Overordnet set anbefales institutionen dog *at styrke og kvalificere vejledningsindsatsen i forbindelse med gruppearbejdsprocesserne*. Og institutionen anbefales *at styrke den pædagogiske kvalificering af underviserne*. Der er tale om et generelt behov som især gælder i relation til de (gruppe)arbejdsformer institutionen opfatter som sit særkende, og som er særlig påtrængende for undervisere uden forudgående kendskab til disse arbejdsformer. Det er institutionsledelsens ansvar at etablere rammer og incitamentter som kan sikre denne kvalificering, herunder i samarbejde med uddannelserne at tilrettelægge egentlige efteruddannelsesforløb.

6 Den samfundsvidenskabelige basisuddannelse på AAU

6.1 Samlet vurdering

Vurderinger og anbefalinger i dette kapitel er udarbejdet af det samfundsvidenskabelige fagpanel i et tæt samarbejde med evalueringsgruppen.

6.1.1 Præsentation og vurdering af dokumentationsmaterialet

Kapitlet bygger på forskellige typer af dokumentationsmateriale.

Der er udarbejdet en selvevalueringsrapport af en selvevalueringsgruppe på uddannelsen. Evalueringsgruppen og det faglige panel vurderer at rapporten udgør en brugbar og væsentlig del af dokumentationsgrundlaget i forbindelse med evalueringen. Evalueringsgruppen og panelet finder imidlertid at rapporten på en række punkter kunne have været mere analyserende. Selvevalueringsgruppen har efterfølgende beskrevet at selvevalueringsprocessen var organiseret sådan at et mindre antal personer med tilknytning til basisuddannelsen blev bedt om at bidrage med forskellige dele. Evalueringsgruppen og det faglige panel vurderer at det ville have været en fordel for det videre arbejde med udviklingen af uddannelsen hvis der havde været en bredere og mere systematisk inddragelse af aktørerne i selvevalueringen.

Der er gennemført et besøg på uddannelsen ved det faglige panel af én dags varighed. Besøget omfattede møder med basisstuderende og studerende fra overbygningsuddannelserne, undervisere, selvevalueringsgruppen, studieledere ved overbygningsuddannelserne og universitetets ledelse. Formålet med besøget var at uddybe og nuancere en række af de forhold omkring uddannelsen som omtales i selvevalueringsrapporten. Overordnet set vurderer det faglige panel at dette formål blev indfriet, og at besøget tillige gav indtryk af det faglige og sociale miljø på uddannelsen. Panelet skal dog beklage at der ikke var repræsentanter fra alle overbygningsuddannelser til stede på møderne med undervisere og studieledere.

Der er afholdt et møde med censorformandskabet for de to samfundsvidenskabelige basisuddannelser. På mødet blev niveauet og progressionen i uddannelsen drøftet ligesom censorerne kommenterede de anvendte prøve- og bedømmelsesformer.

Endelig er der gennemført brugerundersøgelser i form af spørgeskemaundersøgelser blandt overbygningstuderende som har fuldført basisuddannelsen i perioden 1. september 1998 til 1. september 1999, dimittender fra samme periode og undervisere på uddannelsen, og disse undersøgelser er suppleret med et fokusgruppeinterview med en gruppe undervisere, jf. afsnit 3.3. Konkret er svarprocenterne 64% for studerende, 50% for dimittender og 66% for undervisere. Det betyder at resultaterne fra brugerundersøgelserne er forbundet med en rimelig stor statistisk sikkerhed for de studerendes og undvisernes vedkommende, mens resultaterne fra dimittendundersøgelsen er forbundet med en større usikkerhed og derfor skal behandles med varsomhed.

6.1.2 Præsentation af uddannelsen

Den samfundsvidenskabelige basisuddannelse på AAU udgør det første år af følgende otte uddannelser under det samfundsvidenskabelige fakultet:

- Cand.oecon.uddannelsen
- Cand.scient.adm.uddannelsen
- Erhvervsjurauddannelsen
- Erhvervsøkonomiuddannelsen
- Historieuddannelsen
- Samfundsfagsuddannelsen
- Sociologiuddannelsen
- Socialrådgiveruddannelsen

Med undtagelse af socialrådgiveruddannelsen der er en treårig uddannelse, består alle uddannelserne af både et bachelorniveau og et kandidatniveau.

Den enkelte studerende optages på en af de anførte uddannelser. I løbet af basisuddannelsen skelnes imidlertid ikke mellem studerende fra de forskellige uddannelser.

Uddannelsen er opdelt i tre enheder:

1. en introduktionsperiode på ca. tre uger (P0)
2. første semesters projektenhed (P1)
3. andet semesters projektenhed (P2)

Figur 5
Oversigt over uddannelsens indhold og opbygning¹

	Kurser	Projekter
Introduktionsperiode		
1. semester	Samfundsvidenskabeligt filosofikum – introduktion (4 kursusgange)	<i>Temaramme for P0 - og P1-projekterne</i> Arbejds- og levevilkår i Danmark
	Biblioteksbenyttelse (1 kursusgang)	P1 skal inddrage sociologiske metoder og teorier
	Informatik (2 kursusgange)	
	Sociologi (6 kursusgange)	P1 skal indeholde en perspektivering der inddrager erkendelses- og videnskabsteore- tiske overvejelser
	Samfundsvidenskabeligt filosofikum i form af metodekursus som inkluderer sociologisk metode, historisk metode og videnskabsteori (25 kursusgange)	
	Jura (15 kursusgange)	
	Gruppens psykologi (2 kursusgange)	

¹ Studieordningen fastlægger ikke placeringen af de enkelte kurser. Oplysningerne i oversigten er baseret på kursusbeskrivelser fra 2000

2. semester	Samfundsvidenskabeligt filosofikum (10 kursusgange)	<i>Temaramme for P2-projektet</i> Økonomisk, politisk, social og historisk udvikling
	Organisationsteori (3 kursusgange)	
	Udvikling (4 kursusgange)	Den økonomiske og/eller den politologiske dimension skal være repræsenteret i P2-projektet.
	Samfundsøkonomi (15 kursusgange)	
	Politologi (15 kursusgange)	Projektet skal desuden indeholde en perspektivering der inddrager erkendelses- og videnskabsteoretiske overvejelser
	Samfundsvidenskabeligt filosofikum: samfundsfilosofi (10 kursusgange)	

Basisuddannelsen består af ca. 1/3 kursusarbejde og ca. 2/3 projektarbejde. Der udarbejdes et projekt i hver af de tre uddannelsesenheder.

Uddannelsens udvikling

Uddannelsen har gennemgået et stort antal større og mindre ændringer i de senere år, og flere justeringer er på vej. Ændringerne – der især har bestået i indførelse af flere enkeltdisciplinære kurser og flere prøver - synes at være tilpasninger til overbygningsuddannelsernes forskellige krav til hvad basisuddannelsen skal rumme snarere end udtryk for overordnede overvejelser om indhold og struktur af basisuddannelsen.

Flere undervisere beskrev under besøget at alle uddannelsesaktiviteter på AAU tidligere især var kendetegnet ved problemorienteringen. I dag er overbygningsuddannelserne blevet mere enkeltdisciplinære samtidig med at AAU's forskningsaktiviteter er blevet opprioriteret på bekostning af undervisningen og vejledningen. Den samfundsvidenskabelige basisuddannelse forsøger imidlertid fortsat at holde idealet om problemorientering og den dermed forbundne tværfaglighed i hævd. I praksis rider uddannelsen dog to heste idet en del af undervisningen er snævert disciplinorienteret.

6.1.3 Overordnede vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel ønsker med sine overordnede vurderinger og anbefalinger at sætte fokus på sammenhængen mellem den samfundsvidenskabelige basisuddannelses målsætninger og dens længde. To grundpræmisser for vurderingen er således at der er tale om en ét-årig basisuddannelse, og at den enkelte studerende inden påbegyndelsen er blevet optaget på en specifik overbygningsuddannelse.

Dokumentationsmaterialet giver indtryk af at basisuddannelsen p.t. er kendetegnet ved manglende konsensus om uddannelsens indhold og struktur hvilket giver sig udslag i en dårlig sammenhæng mellem målsætninger og længde. Konkret karakteriseres uddannelsen af to modstridende tendenser:

1. Fastholdelse af intentionen med en tværfaglig basisuddannelse bygget op omkring de fælles elementer der kendetegner overbygningsuddannelserne
2. Bevægelse mod en større vægt på enkeltdisciplinær fagliggørelse af især 2. semester hvor uddannelsesaktiviteterne i høj grad styres af det trufne valg af overbygningsuddannelse.

Det fremgår af dokumentationsmaterialet at basisuddannelsen som den ser ud i dag, ikke udgør et tilstrækkeligt godt fagligt fundament ifølge nogle overbygningsuddannelser. Særligt socialrådgiveruddannelsen og historieuddannelsen finder at der er for dårlig sammenhæng mellem basis og det overliggende niveau. Men også flere andre overbygningsuddannelser er kritiske.

På denne baggrund vurderer det faglige panel at det er nødvendigt med en egentlig gentænkning af basisuddannelsens målsætninger og i forlængelse heraf også dens indhold og form, herunder længden. I den forbindelse bør årsagerne til at en stor del af uddannelsens aktører finder basisuddannelsen for lang, overvejes (jf. afsnit 6.5.1). Gentænkningen bør endvidere omfatte en analyse af de senere års udvikling i en række forhold der må vurderes som centrale for basisuddannelsen, herunder udviklingen i de samfundsvidenskabelige fag på AAU som basis udgør en del af, og udviklingen i forståelsen og anvendelsen af tværfaglighed og projektarbejde i samfundet og på AAU. Gentænkningen af basisuddannelsens målsætninger bør igangsættes snarest og have fakultets/institutionsledelsens bevågenhed.

Panelet finder at der på uddannelsen har været en villighed til at eksperimentere med forskellige undervisnings- og vejledningsformer, men at de indhøstede erfaringer i for ringe grad er blevet anvendt og videreudviklet. Set udefra virker såvel projekt- som kursuspædagogikken delvis stivnet i sin form; samtidig er der blandt en stor gruppe studerende og undervisere betydelig utilfredshed med form og rammer for undervisningen og vejledningen.

Ifølge evalueringsgruppen befinder basisuddannelserne på AAU og RUC sig i fem grundlæggende dilemmaer der kræver afvejninger mellem delvis modstridende, men også indbyrdes forbundne mål eller midler, jf. afsnit 3.2:

1. Afvejning mellem at være et selvstændigt forløb på den ene side og en indledende del af en samlet uddannelse på den anden

2. Afvejning mellem enkeltfaglighed (enkeltdisciplinær træning og overbliksviden) på den ene side og tværfaglig projekt- og problemorientering på den anden side
3. Afvejning mellem obligatoriske og valgfrie elementer
4. Afvejning og sammenhæng mellem kursus- og projektdele
5. Afvejning mellem individ og gruppe i de benyttede arbejds- og prøveformer

Som konsekvens af den manglende konsensus om den samfundsvidenskabelige basisuddannelses mål og midler har uddannelsen vanskeligt ved at nå frem til en passende afvejning mellem at være et selvstændigt forløb og en fælles indledende del af otte forskellige overbygningsuddannelser. Dette giver sig konkret udtryk i problemer med manglende sammenhæng mellem en række enkeltdisciplinære kurser og to tværfaglige, problemorienterede projekter, men også med afvejningen mellem obligatoriske og valgfrie elementer idet flere overbygningsuddannelser ser et behov for at indføre obligatoriske fagbindinger på 2. semestersprojektet. Endelig hersker der også uenighed blandt aktørerne om hvorvidt kurserne – og de hermed forbundne individuelle arbejds- og prøveformer - fylder for meget i forhold til gruppearbejdet og gruppeprøverne knyttet til projekterne.

Det er fagpanelets indtryk at uddannelsens aktørgrupper repræsenterer forskellige grundholdninger til uddannelsen. Mens en gruppe undervisere, som bl.a. har været stærkt repræsenteret i selvevalueringssgruppen og på besøgene, holder fast ved de oprindelige tværfaglige intentioner med basisuddannelsen og ved de eksisterende arbejdsformer, synes en anden gruppe undervisere, en stor gruppe studerende og en del repræsentanter for overbygningsuddannelserne at være indstillet på at ændre uddannelsen i en retning der indebærer en større målretning mod overbygningsuddannelserne og en større vægtning af individuelt arbejde.

Det er fagpanelets konklusion at basisuddannelsen – og hermed alle uddannelser under det samfundsvidenskabelige fakultet - står over for en stor opgave med at gentænke uddannelsens formål. Panelet anbefaler i forlængelse heraf at implementeringen af kommende ændringer af uddannelsen følges op med etablering af systematiske procedurer til løbende kvalitetssikring og kvalitetsudvikling af uddannelsen. Endelig vil panelet fremhæve to væsentlige indsatsområder, nemlig en opstramning af de organisatoriske rammer omkring allokeringen af faste undervisere til basisuddannelsen og en fortsat kvalificering af projektvejledningen.

En række specifikke vurderinger og anbefalinger om forskellige aspekter af uddannelsen følger i kapitlets enkelte afsnit.

6.2 Uddannelsens målsætninger

Ifølge studieordningen er formålet med uddannelsen at de studerende skal opnå:

1. Viden om grundlæggende teorier og problemstillinger om samfund og videnskab (samfundsvidenskabeligt filosofikum)
2. Viden om grundlæggende spørgsmål, teorier og udvalgte stofområder inden for de samfundsvidenskabelige fagområder: sociologi, politologi, økonomi, historie og jura
3. Færdigheder i problemformulering og projektafgrænsning
4. Færdigheder i opbygning af en tværfaglig og metodemæssig ramme for problembearbejdning
5. Færdigheder i gennemførelse af problemstyret og systematisk erkendelsesproces og vidensproduktion
6. Færdigheder i på grundlag af projektet at foreslå evt. foranstaltninger til løsning af problemet
7. Færdigheder i samarbejde og formidling.

Ifølge selvevalueringen overvåges målopfyldelsen løbende af storgruppernes forretningsudvalg (se afsnit 6.7.3) og evalueres hvert år af studienævnet. Målsætningerne koordineres løbende med overbygningsuddannelserne, og der afholdes et årligt seminar af to dages varighed for samtlige undervisere på uddannelsen hvor der sættes fokus på målsætningernes udførelse i praksis.

Det fremgik af besøget at nogle institutledere og studieledere på overbygningsuddannelserne har andre forventninger til basisuddannelsen end underviserne på basis. Dette blev bl.a. demonstreret ved at såvel studerende på basis som repræsentanter for overbygningsuddannelserne gav udtryk for at visse metodetilgange mv. som de studerende undervises i på basis, "skal aflæres" når de starter på en overbygningsuddannelse.

I brugerundersøgelserne er de studerende og underviserne blevet spurgt om de studerende når at tilegne sig de færdigheder der er listet som nr. 1, 2, og 6 ovenfor. Ca. halvdelen af de studerende og dimittenderne angiver at de i nogen grad har tilegnet sig disse færdigheder, mens ca. 1/3 mener at de i høj grad har tilegnet sig dem. Dimittenderne vurderer sig selv lidt mere positivt end de studerende. Underviserne er betydeligt mere positive. Især er det markant at hele 91% af underviserne vurderer at de studerende i høj eller i meget høj grad har opnået viden om grundlæggende teorier og spørgsmål inden for samfundsvidenskabelige fagområder.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel anbefaler at formålet med basisuddannelsen, herunder sammenhængen mellem basisuddannelsens formål og længde, genovervejes. Panelet finder i den forbindelse at målet om

at de studerende både tilegner sig grundlæggende viden i en række enkeltdiscipliner og samtidig opnår grundlæggende færdigheder i at gennemføre en problemstyret, tværfaglig erkendelsesproces og vidensproduktion på blot to semestre, er særdeles ambitiøst.

6.3 Uddannelsens opbygning

Indholdet af uddannelsen fordelt på de to semestre blev præsenteret i afsnit 6.1.2.

6.3.1 Obligatoriske og valgfrie elementer

Alle kurser på uddannelsen er obligatoriske. Til gengæld er der relativt stor frihed i valg af problemstilling i projekterne. Historieuddannelsen er imidlertid som den første overbygningsuddannelse på vej til at stille krav om at historiestuderende skal anlægge en mere specifik historisk dimension i projektet på 2. semester, jf. afsnit 6.5.3.

Vurderinger og anbefalinger

Hvis man vælger en større målretning af 2. semester mod de enkelte overbygningsuddannelser - og dermed en nedtoning af det der er fælles for overbygningsuddannelserne, kan det indebære at også 2. semesterprojektet skal opfylde en række obligatoriske krav der følger af den valgte overbygningsuddannelse. Til gengæld kunne man måske indføre en vis valgfrihed på kursussiden.

Hvis man vælger at fremme de tværfaglige elementer i basisuddannelsen, vil det omvendt være oplagt at udvikle det samfundsvidenskabelige filosofikum og lægge vægt på en komparativ tilgang til de obligatoriske disciplinorienterede fag.

6.3.2 Studie- og undervisningsformer

Ved studieårets begyndelse fordeles de studerende i storgrupper på ca. 200 personer. Storgruppen er basisuddannelsens organisatoriske grundenhed. Til storgruppen hører et antal undervisere og en storgruppesekretær.

6.3.2a Kursusarbejde

Basisuddannelsen forvalter sine underviserressourcer sådan at projektvejledningen prioriteres på bekostning af kursusundervisningen der typisk afvikles som forelæsninger. På besøget faldt der mange tilkendegivelser fra såvel underviser- som studentside om at den udbredte anvendelse af forelæsningsformen med op til 300 studerende samlet i et relativt dårligt fungerende auditorium er uhensigtsmæssig.

Ifølge selvevalueringen er det de respektive overbygningsuddannelser der står for planlægningen af kurserne under ansvar over for basisstudielederen. Dette giver overbygningsuddannelserne muligheder for at påvirke indhold og tilrettelæggelse af kurserne.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel vurderer at den ressourcemæssige prioritering af projektvejledningen på bekostning af kursusundervisningen betyder at de studerende modtager en kursusundervisning der giver for lille et udbytte (se også afsnit 6.4.1). Det bør overvejes at prioritere anderledes så kursusundervisningen tilrettelægges på en måde der giver mulighed for at opfylde kursernes formål. Konkret synes det oplagt at gennemføre dele af kursusundervisningen i en seminarlignende form for mindre hold ad gangen. Spørgsmålet om kursernes tilrettelæggelse må ses i sammenhæng med projektarbejdet, herunder sammenhængen mellem kurser og projekter, jf. afsnit 6.3.2d.

6.3.2b Projektarbejde

Projektarbejdet skal være problemorienteret. Ifølge studieordningen vil det sige at projektarbejdet som ideal skal tage udgangspunkt i et problem eller problemkompleks således at dette bliver styrende for hvilke teorier og metoder de studerende tilegner sig.

Projektarbejdet foregår normalt i grupper. For introduktionsperioden dannes grupperne administrativt, mens de studerende selv danner grupper til de to store projekter. Kriterierne for gruppedannelse varierer, og der foregår systematiske eksperimenter med forskellige metoder til gruppedannelse. I brugerundersøgelsen deler de studerende sig i tre nogenlunde lige store grupper når det gælder vurderingen af gruppedannelsesprocessen: 34% har været utilfredse med den måde det er forløbet på, 31% har været tilfredse, og 36% har hverken været tilfredse eller utilfredse.

Ifølge studieordningen må der maksimalt være seks studerende i hver gruppe. Hver gruppe tildeles et grupperum. Grundet mangel på grupperum er studienævnet nogle gange nødt til at tillade grupper på syv personer. De studerende har ret til at arbejde individuelt i et af projekterne. Af besøget fremgik det at enkeltmandsgrupper kun sjældent forekommer i praksis. I brugerundersøgelsen angiver 61% af de studerende at de foretrækker en gruppestørrelse på fire, mens 26% mener at den ideelle gruppe rummer fem eller flere personer. Samme tendens ses i svarene fra underviserne.

Af besøget fremgik det at såvel undervisere som studerende fandt at projektarbejdet i grupper generelt er fremmede for at de studerende tager ansvar for læringsprocessen. I selvevalueringen

påpeges det at uddannelsen især har arbejdet med at indskrænke muligheden for at være "free-rider" i en gruppe, bl.a. ved at øge brugen af individuel karaktergivning ved gruppeprøver. Resultater fra brugerundersøgelsen tyder dog på at problemet med "free-riders" fortsat eksisterer. 29% af de studerende vurderede således at der i ringe grad eller slet ikke var en jævn fordeling af arbejdet mellem medlemmerne af projektgrupperne.

I brugerundersøgelserne er der spurgt til aktørernes vurdering af balancen mellem gruppearbejde og individuelt arbejde. Her vurderer over halvdelen af de studerende og underviserne at der er en passende balance mellem gruppearbejde og individuelt arbejde. Godt en tredjedel af de studerende og en fjerdedel af underviserne finder dog at omfanget af gruppearbejde er for stort.

Vurderinger og anbefalinger

Ingen aktørgrupper har fremført faglige eller pædagogiske argumenter for at en gruppestørrelse på seks og derover er hensigtsmæssig i forhold til at nå basisuddannelsens mål. I forlængelse heraf er det panelets opfattelse at der bør arbejdes på at skabe bedre mulighed for at arbejde i mindre grupper og for at arbejde individuelt. Balancen mellem anvendelse af gruppearbejde og individuelt arbejde skal i øvrigt ses i relation til balancen mellem kursus- og projektarbejde, jf. afsnit 6.3.2d.

6.3.2c Projektvejledning

Til hver projektgruppe knyttes en af storgruppens vejledere. Den enkelte vejleder har normalt 84 timer til at vejlede en projektgruppe som altså typisk består af 6 personer. I de 84 timer indgår forberedelse, lærermøder, vejledning og prøve. Ifølge selvevalueringen er et ugentligt vejledningsmøde pr. gruppe normen. Derudover fremgår det af studievejledningen at der gennemføres et problemformuleringsseminar og et midtvejsseminar hvor projektet diskuteres med flere projektgrupper og/eller vejledere.

En frugtbar relation mellem projektgruppen og vejlederen kan være helt afgørende for et vellykket projektforsløb. I selvevalueringen vurderes kvaliteten af vejledningen som generelt god. Det påpeges dog at nye vejledere ikke altid har den fornødne uddannelse og erfaring i at vejlede i det problembaserede gruppe- og projektarbejde. Der findes ingen nærmere retningslinier for projektvejledningen, herunder vejlederens rolle i forhold til gruppekonflikter. Evalueringen af projektvejledningen foregår typisk ved løbende diskussioner mellem vejlederen og gruppen. Projektvejledningen er således ikke genstand for systematisk erfaringsopsamling/evaluering på storgruppe- eller uddannelsesniveau.

De studerende panelet mødte under besøget, oplevede omfanget og kvaliteten af vejledningsindsatsen som stærkt svingende. De fandt at vejlederne virker uenige om hvad vejledningen indebærer, og at mange vejledere er tilbageholdende med at gå ind i gruppeprocesser, særligt i tilfælde af konflikter. Det var de studerendes indtryk at de fleste grupper får tildelt en vejleder med et godt kendskab til projektets tema/problemstilling.

Gruppen af undervisningsassistenter (jf. afsnit 6.6.2) varetager en stor del af projektvejledningen. De gav på besøget udtryk for at projektarbejdet er presset tids- og ressourcemæssigt. Underviserne beklagede manglen på vidensdeling og erfaringsudveksling omkring vejledningen som sådan. Det medfører at projektvejledning bliver en privatsag for den enkelte og "hans" eller "hendes" studerende.

Af brugerundersøgelserne fremgår det at godt halvdelen af de studerende (52%) alt i alt erklærer sig tilfredse eller meget tilfredse med projektvejledningen; 27% er hverken tilfredse eller utilfredse, og 19% er utilfredse. Dimittenderne er generelt lidt mindre tilfredse.

To tredjedele af de studerende vurderer omfanget af vejledningen som passende, mens 30% mener at der er for lidt vejledning. Blandt vejlederne ses den samme tendens i svarene. Her er det dog kun 19% som mener at der er for lidt tid til vejledning.

Om vejlederne svarer en tredjedel af de studerende at de i ringe grad eller slet ikke har været lette at kontakte. Godt en fjerdedel har dog oplevet at det har været let at komme i kontakt med vejlederen. Ca. en tredjedel synes vejlederne var velforberejdede og engagerede, mens en femtedel finder at det i ringe grad eller slet ikke var tilfældet. Går vi til vejledernes faglige kvalifikationer, vurderer en tredjedel af de studerende at vejlederne havde stor faglig viden om projektemnet, mens 46% vurderer at det i nogen grad var tilfældet. En femtedel mener at vejlederen i ringe grad eller slet ikke kendte til emnet.

Omvendt giver 72% af vejlederne udtryk for at de ofte eller altid vejleder i projekttemaer hvor de vil betegne deres faglige kendskab som værende stort, og 79% oplyser at de kun i få tilfælde eller aldrig vejleder i temaer hvor deres faglige kendskab er begrænset. I dette spørgsmål er der således markante forskelle i opfattelserne mellem studerende og vejledere. Forskellen kan muligvis til dels forklares med at 59% af vejlederne angiver at der er stor bredde i de temaer de vejleder i.

Vurderinger og anbefalinger

Projektarbejdet fylder to tredjedele af basisuddannelsen. Set i det lys vurderer fagpanelet at der må ses med betydelig alvor på dokumentationsmaterialets påpegning af at projektvejledningen langt fra fungerer optimalt. Der bør iværksættes en kvalitetssikring og kvalitetsudvikling af projektvejledningen. Nogle af de væsentligste instrumenter i den sammenhæng er en grundlæggende kvalificering af nyansatte vejledere, et systematisk vejledningspædagogisk udviklingsarbejde og et organiseret samarbejde om projektvejledningen vejlederne imellem – ikke mindst omkring dårligt fungerende projektgrupper og enkeltstuderende. Endvidere bør der gennemføres systematiske evalueringer af indsatsen.

6.3.2d Balance og sammenhæng mellem kurser og projekter

Ifølge selvevalueringen er der en tæt sammenhæng mellem det samfundsvidenskabelige filosofikum og projektarbejdet, mens der kun er beskednen sammenhæng mellem projektarbejdet og en del af de øvrige kurser. Endelig vurderes der at være ringe sammenhæng kurserne imellem, hvilket blev bekræftet af underviserne på besøget. Selvevalueringsgruppen gav udtryk for at smertegrænsen for antallet af kurser er nået; kurserne presser projektarbejdet hvilket er ensbetydende med at basisuddannelsens idé undergraves.

I brugerundersøgelserne er der spurgt til aktørernes vurdering af balancen mellem kursus- og projektarbejde.

Figur 6
Vurdering af balancen mellem kursus- og projektarbejde

	Omfanget af projektarbejde er for stort/alt for stort	Der er en passende balance	Omfanget af kursusundervisning er for stort/alt for stort	Ved ikke
Studerende	41%	47%	6%	7%
Dimittender	35%	51%	7%	7%
Undervisere	18%	35%	31%	16%

Som det ses, er der tydelige forskelle mellem underviserens og de studerendes/dimittendernes holdninger til sagen, hvor hele 41% af de studerende mener at omfanget af projektarbejde er for stort, mens en del undervisere (31%) mener at omfanget af kursusundervisning er for stort.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel er ikke enig i selvevalueringens vurdering at kursUSDelen på basisuddannelsen er for stor i forhold til projektdelen. Det kvantitative forhold mellem kurser og projekter udgør dog ikke det springende punkt i denne sammenhæng. Det gør derimod sammenhængen i uddannelsen som sådan, jf. de overordnede vurderinger og anbefalinger i afsnit 6.1.3. Panelet finder at det vil være naturligt at etablere en tættere sammenhæng mellem projekter og kurser.

Konkret kunne der eksperimenteres med forskellige måder at kombinere kurser og projekter på: projekter der tager udgangspunkt i kurser, kurser der tager udgangspunkt i projekter, kursusforløb med indlagt projekt osv. Som eksempel kan henvises til afsnit 8.8.

Projekternes omfang og kravet om tværfaglighed kunne genovervejes. Gennemførelse af projekter af vidt forskelligt omfang kunne lægge op til at de studerende opnår erfaring med flere forskellige typer projektarbejde, herunder forskellige (sam)arbejdsformer i projektgrupper.

Der kunne udarbejdes flere mindre projekter i stedet for to relativt store og et meget lille – eventuelt kunne man have en kombination af større og mindre projekter i løbet af uddannelsen. Flere projekter ville give mulighed for at den enkelte studerende kunne opnå en større faglig bredde i summen af projekter. Endelig kunne nogle projekter på uddannelsen gennemføres inden for et enkelt fagområde og derigennem bidrage til at øge de studerendes tilegnelse af viden og metoder inden for fagområdet. Kravet om tværfaglighed kunne så eventuelt dækkes i form af kurser.

6.3.3 Prøve- og bedømmelsesformer

På uddannelsen gennemføres i alt syv formelle bedømmelser af de studerende, jf. nedenstående figur.

Figur 7
Prøve- og bedømmelsesformer fordelt på fag

Fag	Prøveform	Bedømmelsesform	Vægtning i samlet karaktergennemsnit
Introduktionsperioden	Tilfredsstillende deltagelse	Bestået/ikke bestået	2/60
P1-projektet (inkl. første del af samfundsvidenskabeligt filosofikum)	Mundtlig intern prøve på grundlag af projektrapport	13-skalaen	18/60
P2-projektet (inkl. anden del af samfundsvidenskabeligt filosofikum)	Mundtlig eksternt prøve på grundlag af projektrapport	13-skalaen	24/60
Politologi	2 timers individuel skriftlig opgave	13-skalaen	4/60
Økonomi	2 timers individuel skriftlig opgave	13-skalaen	4/60
Jura	2 timers individuel skriftlig opgave	13-skalaen	4/60
Sociologi, organisationsteori samt historisk metode	24 timers individuel skriftlig hjemmeopgave	13-skalaen	4/60

Ved karakterudmålingen i projektprøverne vægtes den udarbejdede projektrapport og den mundtlige præstation lige. Ved gruppeprøver skal der altid foretages en individuel bedømmelse. For at bestå basisuddannelsen skal man have et gennemsnit på mindst 6. Ingen af kursusprøveresultaterne må indgå i den vægtede gennemsnitsberegning med mindre end 5, og ingen af projekthederne kan bestås med under 6.

Der har været en del ændringer i prøve- og bedømmelsesformerne på uddannelsen gennem de sidste 10 år, særligt hvad angår afprøvningen af kursUSDelen.

Prøveformer

Af selvevalueringsrapporten fremgår det at selvevalueringsgruppen mener at mængden af faglige kurser og heraf følgende individuelle, skriftlige prøver presser omfanget og kvaliteten af projektarbejdet.

Flertallet af de studerende og dimittenderne i brugerundersøgelserne finder imidlertid at antallet af prøver er passende; 20% af de studerende mener dog at der er for mange prøver. Underviserne deler sig i to store grupper på spørgsmålet; 39% mener der er for mange prøver, mens 36% synes antallet af prøver er passende.

Når det gælder vægtningen mellem gruppeprøver og individuelle prøver, synes flertallet blandt de studerende (64%) at der er tale om en passende balance. 21% synes dog at der er for mange gruppeprøver. Blandt dimittenderne synes hele 55% at omfanget af gruppeprøver var for stort hvilket skal ses i sammenhæng med at de har gået på basisuddannelsen da der kun var ganske få individuelle prøver. Svarene fra underviserne viser ikke nogen tydelig tendens.

Bedømmelsesformer og bedømmelse

Ifølge brugerundersøgelserne er såvel studerende som dimittender overvejende tilfredse med den vægt hvormed projektpøverne indgår i det samlede resultat for basisuddannelsen. Videre mener 60% af de studerende at de individuelle skriftlige prøver indgår med passende vægt, mens 23% mener at de indgår med en for lille vægt i det samlede prøveresultat.

Underviserne deler sig i tre ca. lige store grupper i spørgsmålet om hvorvidt karakterbedømmelse efter 13-skalaen anvendes i en passende vægtning i forhold til andre bedømmelsesformer: 1/3 synes den tillægges for stor vægt, 1/3 at den tillægges for lidt vægt, og 1/3 synes vægtningen er passende. De studerende er i højere grad enige om at 13-skalaen indgår med en passende vægt i forhold til andre bedømmelsesformer.

På besøget gav underviserne udtryk for at det var let at foretage karakterdifferentiering mellem gruppemedlemmerne, og at det blev gjort hvis der var åbenlyse niveauforskelle. Blandt de studerende mener kun halvdelen at der i nogen grad fandt en individuel bedømmelse sted i forbindelse med prøverne på basisuddannelsen. 19% synes at det i høj eller meget høj grad var tilfældet, mens 32% omvendt mener at det i ringe grad eller slet ikke var tilfældet. Blandt dimittenderne er der færre (41%) som finder at der overhovedet fandt en individuel bedømmelse sted.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel mener grundlæggende at antal og karakter af prøver og bedømmelsesformer skal ses i forhold til uddannelsens formål og mål.

Hvis man vælger en fagliggørelsesstrategi, vil det være hensigtsmæssigt med prøver som dokumenterer at den studerende har tilegnet sig de specifikke faglige færdigheder der er nødvendige for at kunne fortsætte på den pågældende overbygningsuddannelse.

Hvis man vælger at sætte fokus på en tværfaglig basisuddannelse, vil det være hensigtsmæssigt at tilrettelægge prøverne med et fokus på de fælles analytiske og metodiske elementer i de samfundsvidenskabelige uddannelser.

Samarbejdet med censorkorpset

I 1993 indførtes systemet med landsdækkende faglige censorkorps på universiteterne hvor de samfundsvidenskabelige basisuddannelser på RUC og AAU fik et fælles censorkorps. Ud over at sikre kvaliteten og retfærdigheden ved den enkelte prøve har censorkorpset til opgave at give uddannelserne en tilbagemelding på hvordan uddannelsen vurderes i form af censorberetninger.

I slutningen af 1990'erne bestod tilbagemeldingen fra censorerne primært i at de enkelte censorer indsendte beretninger om hver enkelt eksamen til uddannelsen på et fortrykt skema. Typisk indeholder skemaerne kun ganske få kommentarer. På opfordring fra AAU er der for 2000 udarbejdet en kortfattet beretning på baggrund af en spørgeskemaundersøgelse blandt censorerne. Heri karakteriseres det faglige niveau ved prøven efter 2. semester som tilfredsstillende.

6.4 Fagligt indhold, niveau og progression

6.4.1 Fagligt indhold

Ud over det samfundsvidenskabelige filosofikum omfatter basisuddannelsen fagområderne sociologi, organisationsteori og indføring i historisk metode, politologi, økonomi, jura samt statistik og informatik. Dertil kommer to projektenhedstemaer (arbejds- og levevilkår i Danmark og økonomisk, politisk, social og historisk udvikling).

Det samfundsvidenskabelige filosofikum fremstår som en vigtig identitetsskabende faktor for basisuddannelsen. Det er det største kursus på basisuddannelsen og er kendetegnet ved en problemorienteret, tværfaglig tilgang. Kurset er delt i to; en videnskabsteoretisk del som tillige indeholder forskellige metodetilgange, samt en samfundsfilosofisk del.

Af selvevalueringen fremgår det at uddannelsens indhold ikke direkte knytter an til bestemte forskningsfelter. Forskningstilknytningen består dels i at underviserne også forsker, dels i at de studerende opfordres til at tage kontakt til de ansatte som forsker inden for områder der er relevante for det enkelte projekt.

Under besøget bad det faglige panel de studerende om at nævne hvilke elementer på basisuddannelsen de havde haft størst udbytte af. Kun nogle få pegede på et egentligt fagligt element, nemlig det samfundsvidenskabelige filosofikum. En stor gruppe fremhævede i stedet projektarbejdet i grupper som det element de havde haft størst udbytte af. De studerende lagde vægt på at projektarbejdet både var udviklende i sig selv, og at det er et godt middel til at tilegne sig et specifikt fagligt stof.

I brugerundersøgelsen har de studerende vurderet udbyttet af uddannelsens forskellige hovedfagsområder set i relation til de krav der stilles på overbygningsuddannelsen. Det er markant at gruppen af studerende der vurderer at have fået et lavt udbytte af de forskellige hovedfagsområder, er større end gruppen der vurderer at have fået et stort udbytte. 81% vurderer således at have haft et lille udbytte af statistik og informatik, mens 66% mener at have haft lille udbytte af økonomi. Eventuelle sammenhænge mellem vurderingen og den overbygningsuddannelse de studerende er indskrevet på, fremgår ikke af undersøgelsen.

Dokumentationsmaterialet efterlader det indtryk at internationalisering betragtet som undervisningsdimension fylder meget lidt i uddannelsen.

Censorformandskabet har over for panelet understreget at basisuddannelserne på såvel RUC som AAU er præget af en særlig form for faglighed. I disciplinfaglig forstand vurderer censorerne basisstuderende fra begge institutioner som mindre gode. Til gengæld beskrives de studerende som fagligt kreative i bearbejdningen af metoder, teorier og kildehåndtering ligesom censorerne mener at de skriver gode projekter. Derimod er det censorernes opfattelse at de ikke altid formår at være kritiske over for egne opstillede hypoteser.

Det faglige indhold på uddannelsen skal ses i forhold til hvilke uddannelser og job de studerende senere går ud i. Det fremgår af afsnit 6.6.1 at over halvdelen af de studerende går videre til en overbygningsuddannelse i administration/samfundsfag eller HA-erhvervsøkonomi. Brugerundersøgelsen viser at 78% af dimittenderne fra uddannelsen har eller har haft beskæftigelse i det offentlige, heraf 42% i en kommunal organisation, mens 25% har eller har haft job i det private.

Vurdering og anbefalinger

Fagpanelet finder at det vil være relevant for uddannelsen at undersøge de studerendes vurderinger af udbyttet af de enkelte fagområder nærmere.

Det er fagpanelets opfattelse at internationalisering bør indgå som undervisningsdimension på en samfundsvidenskabelig basisuddannelse. Som led i præciseringen af basisuddannelsens indhold

bør det derfor overvejes hvordan uddannelsen konkret kan forstærke dette fokus, fx i projektmånerne eller i kursusindholdet.

6.4.2 Fagligt niveau og progression

I selvevalueringen understreges det at videnskab på basisuddannelsen opfattes som tværviden- skab, og at problemorienteringen vurderes som vigtigere end traditionel faglighed. I stedet for at give en vurdering af det faglige niveau på uddannelsen har selvevalueringsgruppen derfor valgt at formulere og besvare følgende spørgsmål:

- hvordan det tværvidenskabelige niveau behandles
- hvorledes det metodiske niveau sikres
- hvordan forskellige "faglige" begrebssystemer indlæres
- hvorledes det sikres at studerende har kendskab til områder af verdenen og tilværelsen
- hvorledes de lærer at se tilværelsen fra forskellige synsvinkler.

Besøget efterlod det indtryk at undervisernes forventninger til omfang og karakter af arbejdsind- satsen hos de studerende ikke er tydelige for de studerende. Hovedparten af de studerende der udtalte sig på besøget, mente dog at det faglige niveau er relativt lavt og arbejdsbyrden tilsvaren- de lille. I brugerundersøgelserne erklærer 46% af de studerende sig utilfredse med det faglige niveau i kurserne, mens kun 21% er tilfredse og 26% hverken er tilfredse eller utilfredse. Der er en klar tendens til at mandlige studerende er mere utilfredse end kvindelige studerende.

De studerendes vurdering af det faglige niveau kan sættes i relation til hvor meget tid de har brugt på basisuddannelsen, og hvordan de vurderer arbejdsbyrden. Af brugerundersøgelsen fremgår det at 37% oplyser at have brugt 1-25 timer på studiet om ugen i gennemsnit, mens 39% oplyser at have brugt 26-40 timer om ugen. 15% har brugt mere end 40 timer. Halvdelen af de studerende vurderer at arbejdsbyrden er for lille, mens næsten lige så mange finder den passende.

Underviserne ved besøget mente at det faglige niveau på uddannelsen er passende. De nævnte dog et behov for større opmærksomhed på selvstudier blandt de studerende. I brugerundersøgel- serne giver knap en tredjedel af underviserne imidlertid udtryk for at det faglige niveau er util- fredsstillende set i relation til at det udgør det første år af en specifik universitetsuddannelse. En anden tredjedel mener at det faglige niveau i nogen grad er tilfredsstillende.

Censorformandskabet for de samfundsvidenskabelige uddannelser gav udtryk for at det faglige niveau målt ved afslutningen af basisuddannelsen generelt er tilfredsstillende, men med stor

spredning mellem de enkelte studerende. Censorerne vurdering skal ses i relation til de særlige faglige krav om problemorientering og tværfaglighed som stilles på basisuddannelserne.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel vurderer at der for en betydelig gruppe studerendes vedkommende er tale om en lille arbejdsindsats. I forlængelse heraf anbefaler panelet at der sker en præcisering og eventuelt en øgning af kravene/forventningerne til de studerende, herunder en betoning af at selvstudier udgør en væsentlig del af såvel kursus- som projektdelene i studiet.

6.5 Sammenhæng med overbygningsuddannelser

6.5.1 Uddannelsens længde

I selvevalueringen karakteriseres basisuddannelsens indhold og længde som "næsten ideelle" set i forhold til de efterfølgende studieforløb. På besøget blev spørgsmålet om uddannelsens længde drøftet med repræsentanter for studielederne på overbygningsuddannelserne. Ingen af de tilstedeværende studieledere ønskede umiddelbart at ændre på længden, men flere havde specifikke ønsker til indholdet på især 2. semester, jf. afsnit 6.5.3.

Denne tendens bliver ikke bekræftet af brugerundersøgelserne. Her tilkendegiver godt en tredjedel af underviserne at de finder basisuddannelsen for lang; 59% mener at længden på et år er passende. Blandt de studerende og dimittenderne finder langt over halvdelen at basisuddannelsen er for lang: Det gælder 77% af de studerende og 55% af dimittenderne.

Det faglige panel finder at spørgsmålet om uddannelsens længde må ses som et aspekt af den overgribende diskussion om uddannelsens formål og indhold. Panelet mener at den udbredte opfattelse af at uddannelsen er for lang, kan tolkes som et udtryk for at en række af uddannelsens aktører netop vurderer at der er dårlig sammenhæng mellem målsætninger og længde, og at uddannelsens identitet i det hele taget er relativt svag.

6.5.2 Overgangsregler

Som tidligere nævnt optages de studerende på AAU direkte på en overbygningsuddannelse. Efter gennemførelse af den samfundsvidenskabelige basisuddannelse er der imidlertid mulighed for at skifte til en af de andre overbygningsuddannelser under det samfundsvidenskabelige fakultet hvis man opfylder adgangskravene, og der er ledige pladser. I foråret 2000 ønskede 80 studerende ud af en årgang på ca. 600 at foretage studieskift.

På besøget betonedede flere overbygningsstuderende at basisuddannelsens introduktion til overbygningsuddannelsernes fagområder havde betydet at de havde truffet et sikrere endeligt valg af overbygningsuddannelse.

6.5.3 Målrkning i relation til overbygningsuddannelser

Alle studerende på basis følger det samme uddannelsesforløb. Overbygningsuddannelserne har mulighed for at stille krav om at studerende skal anvende en af følgende dimensioner i projektet på 2. semester: økonomisk, politologisk, socialt og historisk. Til dato har ingen uddannelser valgt at stille et sådant krav.

Generelt fremstår indholdet af basis som dårligt koordineret med indholdet af overbygningsuddannelserne. Bl.a. oplevede adskillige af de overbygningsstuderende der deltog i besøget, at de skal "aflære" basisstof når de begynder på en overbygningsuddannelse, at overbygningsuddannelserne forudsætter viden og færdigheder som ikke indgår på basis, samt at relativt store stofmængder fra basis gentages på overbygningsuddannelserne.

I brugerundersøgelsen vurderer 60% af de studerende at basisuddannelsen ikke har givet dem de fornødne forudsætninger for at påbegynde den overbygningsuddannelse de er i gang med, mens 35% mener at de har fået de nødvendige forudsætninger. Kun 10% af de studerende giver udtryk for at det faglige indhold på basisuddannelsen i høj grad har dannet et godt grundlag for det faglige indhold på overbygningsuddannelserne. Hele 58% vurderer at det i ringe grad eller slet ikke er tilfældet. Mere konkret finder 56% at basisuddannelsen ikke i tilstrækkelig grad har givet dem faglig bredde, mens 71% vurderer at basisuddannelsen i for ringe grad har givet dem faglig dybde.

Af udsagn fra studieledere på besøget fremgik det at fire ud af otte overbygningsuddannelser er godt eller nogenlunde tilfredse med basisuddannelsens form og indhold. Mindst to overbygningsuddannelser, historieuddannelsen og socialrådgiveruddannelsen, finder dog at basisuddannelsen lider af alvorlige mangler hvad det faglige indhold angår. For begge uddannelser drejer det sig om at de har et p.t. uopfyldt behov for at de studerende på basis tilegner sig viden på et vist niveau om specifikke fagområder. Socialrådgiveruddannelsen ønsker at socialpolitik bliver et fag på basis. For histories vedkommende drejer det sig for det første om at niveauet i økonomi og politologi skal højnes. Derudover ønsker uddannelsen at der for historiestuderende indføres krav om inddragelse af en historisk dimension på 2. semestersprojektet, og at der etableres tilbud om egentlig historieundervisning på basis.

Repræsentanter for sociologiuddannelsen og erhvervsjurauddannelsen gav på besøget udtryk for en vis kritik af indholdet af basisuddannelsen idet ikke alle aktuelle elementer blev vurderet som

relevante. Samtidig blev det nævnt at visse elementer som i dag ligger på overbygningen, med fordel kunne placeres på basis.

I selvevalueringen og ved besøget blev det nævnt som et problem at en samlet uddannelse på AAU planlægges af to forskellige studienævn med selvstændig kompetence. På besøget blev det dog klart at det samfundsvidenskabelige fakultet har det overordnede ansvar for sammenhængen mellem basis og overbygningsuddannelserne. Aktuelt foregår der en vis koordinering mellem basis og de enkelte overbygningsuddannelser i forhold til tilrettelæggelsen af de enkelte kurser.

Vurderinger og anbefalinger

Dokumentationsmaterialet viser at basisuddannelsen langt fra udgør et tilstrækkeligt godt fundament for alle otte overbygningsuddannelser. Dokumentationsmaterialet vidner om at dette ikke er en ny problematik. Samtidig finder det faglige panel at de kompromisser der har været resultatet af de hidtidige forhandlinger mellem basis og overbygning, ikke er holdbare i længden. Det forhold at der har været seks ændringer af studieordningen i perioden 1993 – 2000 tyder på et manglende helhedsblik. Panelet peger på to mulige udviklingsveje for basisuddannelsen som begge kræver en stillingtagen og indsats fra såvel uddannelsen selv som fra fakultets ledelse:

- 1. Overordnet kunne basisuddannelsens indhold og form gentænkes med udgangspunkt i de fælles aspekter der bør indgå i uddannelsen – frem for løbende at foretage justeringer med udgangspunkt i negativ kritik fra de enkelte overbygningsuddannelser.*
- 2. En anden mulighed – som konkret historie lægger op til - er at fagliggøre 2. semester, dvs. målrette det mod de enkelte overbygningsuddannelser, fx ved at benytte sig af muligheden for at stille krav om at studerende skal anvende en bestemt dimension i projektet på 2. semester. 1. semester kunne anvendes til det samfundsvidenskabelige filosofikum. Hvis denne strategi vælges, vil muligheden for at skifte til en anden overbygningsuddannelse efter basis næppe kunne opretholdes uden en forlængelse af den samlede uddannelsestid.*

I forbindelse med implementering af kommende ændringer af basisuddannelsen er det vigtigt at være opmærksom på at der synes at mangle en hensigtsmæssig overordnet kommunikation og koordinering mellem basis og overbygningsuddannelserne. Her bør sættes ind med en kraftig indsats, eventuelt gennem oprettelse af en særlig koordinerende instans – som foreslået af selvevalueringsgruppen. Det vil være oplagt at forankre en sådan instans i fakultetet.

6.6 Studerende og undervisere

6.6.1 Optagelse og studieforløb

Optaget af studerende på de samfundsvidenskabelige uddannelser – og dermed på basisuddannelsen – er steget nogenlunde jævnt i perioden 1994-99 fra 515 til 603. I de seneste år har der været frit optag på de fleste af overbygningsuddannelserne; dog er der adgangsbegrænsning for historie, sociologi og socialrådgiveruddannelsens vedkommende.

I gennem de seneste år har i alt ca. 12% af de optagne valgt at afbryde uddannelsen. Ifølge selvevalueringen sker afbruddet typisk meget tidligt i forløbet. Frafaldet i løbet af uddannelsen er således kun på ca. 4%.

I 1999 fordelte de studerende fra den samfundsvidenskabelige basisuddannelse sig på følgende overbygningsuddannelser. Tallene i parentes er antallet af studerende som ikke direkte kan sammenholdes med optagelsestallene:

- Administration/samfundsfag (133)
- HA-Erhvervsøkonomi (122)
- Socialrådgiver (64)
- HA-Erhvervsjura (51)
- Historie (45)
- Sociologi (43)
- Landinspektør (10)²
- Humaniora (6)³

6.6.2 Undervisernes sammensætning og kvalifikationer

Basisuddannelsen råder ikke over et fast lærerkorps idet alle fastansatte undervisere er ansat på et af overbygningsinstitutterne. Basisuddannelsen rekvirerer undervisere via institutterne således at alle fagområder på uddannelsen dækkes. I det omfang institutterne ikke kan honorere basisuddannelsens ønsker, ansættes undervisningsassistenter, eksterne lektorer og amanuenser.

² Frem til 2000 kunne en landinspektørstuderende starte sin uddannelse på såvel den samfundsvidenskabelige som den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse.

³ Meritoverført fra den samfundsvidenskabelige basisuddannelse til et humanistisk fag.

Af selvevalueringen fremgår det at der i perioden 1997-99 i gennemsnit har været tilknyttet godt 40 undervisere ad gangen. Disse har tilsammen dækket godt seks årsværk. I efterårssemestret 1999 var 22 fastansatte undervisere og 20 andre undervisere beskæftiget på uddannelsen. Heraf var langt under halvdelen kvinder. De løst ansatte havde i gennemsnit betydeligt flere timer end de fastansatte. I 1999 fordeltes opgaverne sådan at ca. halvdelen af kursusundervisningen blev varetaget af fastansatte undervisere, mens den anden halvdel primært blev varetaget af eksterne lektorer og undervisningsassistenter. De løst ansatte varetog til gengæld en relativt større del af vejledningsopgaverne.

I selvevalueringen udtrykkes der ønske om at andelen af fastansatte undervisere øges, bl.a. for at styrke den forskningsbaserede undervisning. Under besøget oplyste underviserne at der i dag – modsat hensigten – kun er begrænset rotation mellem underviserne på basis og overbygning. Med andre ord er det typisk de samme få undervisere der år efter år allokeres til basis og dermed udgør den faglige kontinuitet på uddannelsen sammen med en gruppe undervisningsassistenter.

De studerende panelet mødte under besøget, havde indtryk af at basisuddannelsen generelt har lavere status hos underviserne end overbygningsuddannelserne. Denne tendens forstærkes af universitetets stigende prioritering af forskningen på bekostning af undervisningen og vejledningen.

Der er ikke iværksat speciel efteruddannelse for undervisere på basisuddannelsen, men AAU organiserer obligatorisk pædagogisk uddannelse for adjunkter rettet mod de anvendte undervisningsformer. Typisk er der dog kun ganske få adjunkter tilknyttet basisuddannelsen. Grupper af løst ansatte undervisere har imidlertid fået tilbud om at deltage i den omtalte efteruddannelse. Selvevalueringen påpeger at det i forhold til efteruddannelse af undervisere udgør et stort problem at der er en forholdsvis stor udskiftning i undervisergruppen. Samtidig fremhæves det dog at der pågår en levende pædagogisk debat blandt uddannelsens undervisere. Hvert år gennemføres således et todages seminar hvor formålet er at vurdere og diskutere forskellige aspekter af basisuddannelsens pædagogiske model.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel er af den opfattelse at hovedparten af undervisningen og vejledningen på basisuddannelsen bør varetages af fastansatte i modsætning til hvad der er tilfældet i dag hvor hovedparten af vejledningsopgaverne løftes af løstansatte. På den ene side må der skabes incitamentersom tilskynder kvalificerede undervisere til at søge til basis og yde en indsats her. Mulige midler er bedre faciliteter og ressourcer til basis samt at undervisning og vejledning på basis giver merit for underviserne.

På den anden side bør der samtidig strammes op på de organisatoriske rammer omkring allokering af undervisere til basis. Dette bør som udgangspunkt ske i et samarbejde mellem basisuddannelsen, de involverede overbygningsuddannelser og det samfundsvidenskabelige fakultet eller AAU's øverste ledelse. I forlængelse heraf kunne det overvejes at etablere en mindre kerne af faste undervisere der over en flerårig periode sikrer kontinuiteten på uddannelsen.

6.7 Uddannelsens rammer

6.7.1 Placering og studiefaciliteter

Den samfundsvidenskabelige basisuddannelse er placeret i Ålborgs centrum i en tidligere fabriksbygning. Bygningen har fire etager, hvoraf en stor del er indrettet til 90 grupperum, tre edb-rum og et antal underviserkontorer. Ca. 200 meter derfra ligger et auditorium med plads til 300 studerende. Her gennemføres hovedparten af kursusundervisningen. Uddannelsens placering adskillige kilometer fra overbygningsuddannelserne, universitetets bibliotek og øvrige fællesfaciliteter i Sdr. Tranders-området sydøst for Ålborg vurderes som entydigt negativ i selvevalueringsrapporten og af alle repræsentanter for uddannelsens aktører ved besøget. Der foregår et stort antal aktiviteter i tilknytning til overbygningsuddannelserne som ville være relevante for de studerende på basis, men som de ikke deltager i – angiveligt på grund af den geografiske barriere og den kulturelle barriere der eksisterer i tilknytning til denne.

Vurdering og anbefalinger

Det faglige panel finder at den mest iøjnefaldende løsning på problemet med den geografiske og kulturelle barriere mellem basis og overbygningsuddannelserne er at arbejde målrettet på at placere basisuddannelsen i lokaler i umiddelbar nærhed af overbygningsuddannelserne. Andre mindre ressourcekrævende midler til om ikke at fjerne, så dog at formindske barrieren ville være at gennemføre forskellige basisaktiviteter i Sdr. Tranders-området – eller omvendt henlægge overbygningsaktiviteter til basisdomicilet.

Af brugerundersøgelsen fremgår det at 47% af de studerende er utilfredse med de fysiske rammer om projektarbejdet, dvs. grupperummene, mens 78% er utilfredse med adgangen til IT-faciliteter i relation til projektet.

Vurdering og anbefalinger

Da man fra uddannelsens side lægger stor vægt på at projektgrupperne sidder og arbejder i basisuddannelsens gruppelokaler, er det fagpanelets vurdering at der som udgangspunkt bør være mindst én pc'er til rådighed pr. projektgruppe.

6.7.2 Studiemiljø

Selvevalueringsrapporten vurderer at der på uddannelsen er et godt socialt studiemiljø som primært skabes i projektgrupperne. Af brugerundersøgelserne ses at de fleste studerende er godt tilfredse med det faglige miljø (55%) og det sociale miljø (78%) i tilknytning til projektarbejdet. Som nævnt ovenfor oplever selvevalueringsgruppen og de underviserrepræsentanter der deltog i besøget, dog at det faglige og det sociale miljø svækkes af den fysiske adskillelse fra overbygningssuddannelserne.

6.7.3 Koordinerings- og styringsmekanismer

På overordnet niveau er studienævnet basisuddannelsens centrale organ. På decentralt niveau er uddannelsen opdelt i tre storgrupper med hvert sit lærerkorps. En storgruppesekretær varetager sammen med en ankerperson udpeget blandt underviserne, storgruppens daglige administration. Hver storgruppe består af 200 studerende og har sit eget forretningsudvalg med repræsentanter for de studerende, underviserne og storgruppesekretæren. De enkelte dele af basisuddannelsen evalueres løbende af studerende og ankerpersoner i storgruppernes forretningsudvalg. Evaluering af de dele af uddannelsen der er fælles for alle storgrupper, gennemføres på fælleslæremøderne, mens den endelige opfølgning på evalueringerne finder sted i studienævnet.

Opdelingen i storgrupper har ifølge selvevalueringen betydet at der har udviklet sig forskellige kulturer i de enkelte storgrupper hvilket indimellem kan besværliggøre implementering af overordnede beslutninger.

Vurdering og anbefalinger

Det faglige panel vurderer at de eksisterende former for løbende evaluering er utilstrækkelige til at imødekomme behovet for kvalitetssikring og kvalitetsudvikling af uddannelsen. Ud over de forhold der er påpeget i kapitlets tidligere afsnit, har panelet bl.a. noteret sig at der ikke i tilstrækkelig grad synes at foregå en organisatorisk læring i forbindelse med de pædagogiske forsøg mv. som gennemføres.

7 Den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse på AAU

7.1 Samlet vurdering

Vurderinger og anbefalinger i dette kapitel er udarbejdet af det teknisk-naturvidenskabelige fagpanel i et tæt samarbejde med evalueringsgruppen.

7.1.1 Vurdering af dokumentationsmaterialet

Dette kapitel om den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse på Aalborg Universitet bygger på forskellige typer af materiale, herunder

- uddannelsens selvevalueringsrapport
- det teknisk-naturvidenskabelige fagpanels besøg på uddannelsen med møder med basis- og overbygningsstuderende, undervisere, selvevalueringsgruppen samt studieledere ved overbygningsfagene og universitetets ledelse
- resultater fra brugerundersøgelser blandt undervisere, studerende og dimittender

For en generel diskussion af evalueringens metode og dokumentationsmateriale henvises til afsnit 3.3.

Selvevalueringsrapporten er udarbejdet af en gruppe på 10 personer som både omfattede studerende og undervisere samt repræsentanter for det teknisk-administrative personale. Gruppen beskriver selv arbejdsprocessen som nyttig og klagørende, og evalueringsgruppen og det faglige panel vurderer at selvevalueringsrapporten er et solidt dokumentationsgrundlag for evalueringen som samtidig kan danne et konstruktivt grundlag for en intern udvikling på uddannelsen.

Besøget på uddannelsen af én dags varighed omfattede en række udbytterige møder som bidrog til at uddybe – og i stort omfang bekræfte - beskrivelser og vurderinger i selvevalueringsrapporten, og som desuden gav det faglige panel indtryk af uddannelsesmiljøet.

Resultaterne fra brugerundersøgelserne benyttes til diskussion og perspektivering af evalueringens øvrige dokumentationsmateriale. Det indebærer at ingen vurderinger og konklusioner udelukkende baseres på resultater fra brugerundersøgelserne, jf. metodeovervejelserne i afsnit 3.3.

I evalueringens dokumentationsmateriale indgår endelig et møde med en repræsentant fra de censorkorps som benyttes på basisuddannelsen. På dette møde blev det faglige niveau, de anvendte prøve- og bedømmelsesformer samt censorinstitutionens rolle drøftet.

7.1.2 Præsentation af uddannelsen

Basisuddannelsen er studieforløbet på første år af uddannelserne ved det teknisk-naturvidenskabelige fakultet på Aalborg Universitet, dvs. en række diplomingeniør- og civilingeniøruddannelser, naturvidenskabelige bachelor- og kandidatuddannelser samt landinspektøruddannelsen.

Under besøget på uddannelsen blev der givet udtryk for at den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse efter den seneste reform i 1998 ikke er en basisuddannelse i klassisk forstand. De studerende optages direkte på en overbygningsuddannelse ved studiestart, og de følger nu delvis adskilte forløb på basisåret.

Reformen kan først og fremmest beskrives som en sektororienteret fagliggørelse af uddannelsen, dvs. at den er blevet opdelt og målrettet mod specifikke overbygningsuddannelser. Det indebærer at studerende der har valgt samme uddannelse, placeres sammen fra begyndelsen ligesom de følger kurser og vælger blandt forskellige projekttemaer i tilknytning til den uddannelse de er optaget på. De studerende vælger og opbygger således en bestemt faglig identitet fra starten.

Reformen opfattes som en succes på institutionen. I selvevalueringsrapporten såvel som under panelets besøg på uddannelsen blev der givet udtryk for at reformen har løst en række problemer, og at den både har styrket uddannelsens sammenhæng med overbygningen og motivationen blandt underviserne.

Den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse udbydes både i Ålborg og i Esbjerg. Uddannelsen giver udtryk for at det fungerer tilfredsstillende begge steder selvom specialiseringsmulighederne i det videre forløb er væsentligt færre i Esbjerg. Det skal nævnes at problemstillinger specielt i relation til uddannelsens funktion i Esbjerg ikke har været i fokus i evalueringen selvom repræsentanter for denne afdeling deltog i selvevalueringsgruppen og under besøget på uddannelsen.

7.1.3 Overordnede vurderinger og anbefalinger

Ifølge evalueringsgruppen befinder basisuddannelserne på AAU og RUC sig i en række grundlæggende dilemmaer der kræver afvejninger mellem delvis modstridende, men også indbyrdes forbundne mål eller midler, jf. afsnit 3.2:

1. Afvejning mellem at være et selvstændigt forløb på den ene side og en indledende del af en samlet uddannelse på den anden side
2. Afvejning mellem enkeltfaglighed (enkeltdisciplinær træning og overbliksviden) på den ene side og tværfaglig projekt- og problemorientering på den anden side
3. Afvejning mellem obligatoriske og valgfrie elementer
4. Afvejning og sammenhæng mellem kursus- og projektdele
5. Afvejning mellem individ og gruppe i de benyttede arbejds- og prøveformer

Den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse har som nævnt undergået meget betydelige forandringer siden 1998. Det faglige panel er enig i institutionens opfattelse at uddannelsen dermed har skiftet karakter fra at være en tværfagligt orienteret basisuddannelse til at være en delvis fælles tilrettelæggelse af det første år af en række uddannelser inden for et bestemt fakultet. Repræsentanter fra fakultetet tilkendegav under besøget at uddannelsen i dag kan karakteriseres som et pragmatisk "freshman year", og at den følgelig næppe kan betegnes som en basisuddannelse – i den oprindelige betydning af denne term på AAU. Panelet anbefaler at uddannelsen overvejer om den i sin kommunikation over for omverdenen tydeligere bør fremhæve dette forhold.

Reformen betyder først og fremmest at uddannelsen har foretaget nye afvejninger med hensyn til dilemma 1, 2 og 3 ovenfor. Nu fremstår uddannelsen i mindre grad end tidligere som et selvstændigt forløb, og tværfagligheden sigter mere mod at sætte den studerende i stand til at se sit eget fag i en større kontekst snarere end at kunne løse problemer med tværfaglige metoder. Endelig er valgfriheden forholdsvis begrænset når først den studerende har foretaget det endelige studievalg hvilket altså sker inden studiestarten.

Det faglige panel finder at uddannelsen fremstår som velgennemtænkt med god overensstemmelse mellem formål på den ene side og overordnet struktur og enkeltelementer på den anden side. Panelet vurderer at uddannelsen samlet set er velfungerende, og at reformen nyder forholdsvis bred opbakning på uddannelsen hvilket bl.a. kommer til udtryk i et tydeligt engagement blandt underviserne.

Panelet ser ingen grund til at sætte spørgsmålstejn ved reformens hensigtsmæssighed, men ønsker dog at pege på at uddannelsen - set i forhold til den oprindelige basisuddannelse - i mindre

grad giver mulighed for tværfaglighed. Dette kommer også til udtryk i det forhold at mindre end 30% af underviserne ifølge brugerundersøgelsen finder det vigtigt at opretholde basisuddannelsen med den begrundelse at den giver studerende mulighed for at få en bred tværfaglig indsigt. Det skal dog understreges at uddannelsen fortsat har en vis bredde som giver de studerende indtryk af andre – beslægtede – faglige kulturer.

Fagpanelet ønsker endvidere at påpege at uddannelsen nu sætter forholdsvis snævre rammer for de studerendes muligheder for at vælge eller skifte studium i løbet af basisuddannelsen. Ifølge oplysninger fra ledelsen under besøget udnyttes disse begrænsede skiftemuligheder da også kun af 3% af de studerende. Panelet har ligeledes noteret at de uddannelser som er mindre kendte på de gymnasiale uddannelser, tilsyneladende har oplevet en faldende søgning. Til gengæld er de "små" fag ved fakultetet, dvs. de klassiske naturvidenskabelige fag, blevet mere synlige på uddannelsen ved at de studerende holdes samlet og derfor ikke forsvinder i den store gruppe af ingeniørstuderende.

De specifikke vurderinger og anbefalinger i relation til uddannelsens forskellige elementer følger i kapitlets enkelte afsnit.

7.2 Uddannelsens målsætninger

Ifølge studieordningen skal den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse understøtte de målsætninger som er beskrevet for de efterfølgende uddannelser ved Aalborg Universitets teknisk-naturvidenskabelige fakultet. Dette formål udmøntes i de overordnede mål for basisuddannelsens studieenhedskurser og projektenheder, jf. afsnit 7.3.

De overordnede målsætninger for studieenhedskurserne er at give de studerende grundlæggende viden inden for tekniske og naturvidenskabelige fagområder som grundlag for fortsatte studier ved det teknisk-naturvidenskabelige fakultet.

De overordnede målsætninger for projektenhederne er

- at introducere de studerende til videnskabelig arbejdsmåde med vægt på metodiske færdigheder
- at kvalificere de studerende til fortsatte studier ved uddannelser inden for det teknisk-naturvidenskabelige fakultet
- at opøve de studerende i at tage ansvar for egen læring og at støtte dem i valget af fortsat uddannelse

Studieordningen beskriver tre fagligheder som projektenhederne skal dække. For det første *den naturvidenskabelige faglighed* der præciseres som et krav om at den studerende efter bestået basisuddannelse "skal være i stand til, på baggrund af en real problemstilling, at forstå og anvende tekniske og naturvidenskabelige modeller, teorier og metoder". For det andet *den kontekstuelle faglighed* der udmøntes i en målsætning om at den studerende efter bestået basisuddannelse "skal være i stand til at forstå og anvende metoder til analyse og vurdering af tekniske og naturvidenskabelige problemstillinger med inddragelse af relevante sammenhænge og/eller perspektiver". Endelig skal den studerende for det tredje opøve kompetencer inden for *projektarbejdets faglighed*. Denne faglighed præciseres som at den studerende efter basisuddannelsen "skal være i stand til at gennemføre en læreproces baseret på problemorienteret og projektor organiseret gruppearbejde, samt kunne formidle resultaterne af såvel projektet som læreprocessen".

Ifølge brugerundersøgelserne vurderer en tredjedel af underviserne at de studerende på basisuddannelsen opnår disse mål i høj eller meget høj grad, mens ca. halvdelen vurderer at de i nogen grad når disse mål. De studerendes svar på samme spørgsmål fordeler sig stort set på samme måde som underviserne.

Vurderinger og anbefalinger

Det fremgår at uddannelsen både forventes at dække færdigheder som hører til inden for en traditionel teknisk-naturvidenskabelig faglighed, og kompetencer som vendes mod praksis og det anvendelsesorienterede, og som implicerer bestemte arbejdsmetoder og fremgangsmåder.

Det faglige panel vurderer at uddannelsen har opstillet klare og præcise mål ligesom panelet finder det hensigtsmæssigt at skelne mellem forskellige typer af faglighed. Dog undrer det at målene for studieenhedskurserne ikke sættes i forhold til de tre fagligheder.

Overordnet set vurderer panelet at basisuddannelsen lever op til sine målsætninger.

7.3 Uddannelsens opbygning

Basisuddannelsen omfatter både *projektenheder* der består af *projekter* med tilhørende *projekt-enhedskurser*, og *studieenhedskurser*, dvs. kurser der afvikles uafhængigt af projekterne, samt eventuelle *frie studieaktiviteter*, dvs. ikke-obligatoriske studieaktiviteter. Overordnet er der en fordeling med 50% projektarbejde og 50% kursus. Det indebærer at halvdelen af kurserne er projektenhedskurser, mens den resterende halvdel er selvstændige studieenhedskurser. Således udgør projektenhederne inklusive projektenhedskurser samlet set 75% af uddannelsen. Skematisk fremstilles det på følgende måde:

Semester	Projektarbejde	Projektenhedskurser	Studieenhedskurser	I alt
1. semester	15 ECTS	8 ECTS	7 ECTS	30 ECTS
2. semester	15 ECTS	7 ECTS	8 ECTS	30 ECTS
I alt	30 ECTS	15 ECTS	15 ECTS	60 ECTS

Note: ECTS er en forkortelse for European Credit Transfer System. Et årsværk svare til 60 ECTS.

Der er tre projektenheder: P0 der afvikles som en del af studieintroduktionen, P1 der afvikles i 1. semester under overskriften "modeller og virkelighed", samt endelig P2 der afvikles i 2. semester under overskriften "modellernes virkelighed". De konkrete projekter afvikles inden for et under-tema; specielt på 2. semester er disse undertemaer fastlagt med relation til centrale temaer inden for overbygningssuddannelserne. Skematisk kan det fremstilles således:

	P0	P1	P2
Formål	Bred overordnet introduktion	Generelle metoder i fokus	Specifikke metoder i fokus
Tema	Virkelighed og modeller	Virkelighed og modeller	Modellernes virkelighed
Projektforslag	Ingen	Åbne	Sektorrelaterede

Projektenhedskurserne har til formål at understøtte projektarbejdet, fx med specifikke metodiske eller specifikke tekniske kurser.

	P0	P1	P2
Samarbejde, læring og projektstyring	Emne: Rapportskrivning	Emne: Kommunikation, læring, formidling og planlægning	Emne: Samarbejde og planlægning
Teknologi, menneske og samfund*	Problemanalyse	Den generelle TMS-faglighed	Specifikke kontekstuelle fagligheder
Ingeniør- og naturvidenskabelige metoder*		Generelle metodiske værktøjer	Er under revision

Note: *Alle studerende undtaget Arkitektur & Design (A&D) samt Informatik. Både A&D og Informatik følger i stedet *Tegning og form* og *Design teori og metode*. A&D følger desuden *Arkitektur og design i samfundet*, mens Informatik følger *Kulturanalyse for design*.

Studieenhedskurserne der sigter mod (dele af) en grundlæggende teknisk-naturvidenskabelig faglighed, omfatter matematik og datalogi på 1. semester og matematik samt fysik *eller* design af IT-medier i kombination med videoproduktion med særlig henblik på kulturanalyse *eller* design af IT-medier i kombination med 3D-modellering på computer.

De frie studieaktiviteter omfatter ikke-obligatoriske aktiviteter. Disse kan eventuelt anvendes til supplerende af fagligt niveau i bestemte fag. På besøget gav de studerende indtryk af at det var almindeligt at benytte de frie studieaktiviteter til at opnå kompetencer i forhold til projekter, fx i forhold til specifikke IT-færdigheder.

De studerende bruger forholdsvis meget tid på studiet ifølge brugerundersøgelsen om end der er tale om en vis spredning. 50% af de studerende angiver at de i gennemsnit bruger mindst 40 timer om ugen på studiet, mens 16% højst bruger 25 timer. Samtidig tilkendegiver to tredjedele at de finder arbejdsbyrden passende, mens en fjerdedel finder arbejdsbyrden for lille eller alt for lille. 5% finder arbejdsbyrden for stor.

7.3.1 Obligatoriske og valgfrie elementer

Valgfriheden på den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse ligger i valget af projektemner og i forbindelse med frie studieaktiviteter. Der er ingen valgfrihed i forbindelse med kurserne.

Ved det introducerende P0-projekt er der ingen projektforslag, ved P1 er projektforslagene åbne, mens projektforslagene i forbindelse med P2 er formuleret i forhold til overbygningsuddannelserne. Projektemner kan foreslås af såvel studerende som undervisere, men de studerende har under alle omstændigheder betydelig indflydelse på udformningen af projekterne.

Ifølge uddannelsen indebærer opdelingen at de studerende gennem projekterne har en høj grad af valgfrihed, mens kurserne bidrager til at skabe en fælles faglig platform i forhold til de overliggende uddannelser. På besøget gav de studerende udtryk for at være enige i denne opfattelse.

I brugerundersøgelsen vurderer 62% af de studerende at der er en passende vægtning mellem obligatoriske og valgfri kurser, mens 15% mener at de obligatoriske kurser har for stor vægt.

Vurderinger og anbefalinger

Set i forhold til uddannelsens målsætning om at give de studerende et grundlag for at opfylde målsætningerne for den samlede uddannelse vurderer det faglige panel at der er en hensigtsmæssig balance mellem obligatoriske og valgfri elementer.

7.3.2 Studie- og undervisningsformer

Den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse benytter sig af projektarbejde og kurser som de primære – og ligeligt vægtede - arbejdsformer. De studerende gav under besøget på uddannelsen udtryk for at de generelt er tilfredse med fordelingen mellem kurser og projekter. Nogle gav dog udtryk for at projektet stiller store faglige krav hvilket kan betyde mindre tid til kurser.

Brugerundersøgelsen blandt studerende peger også på en grundlæggende tilfredshed med vægtingen mellem kurser og projekter. To tredjedele af de studerende mener således at der er en passende balance, mens en fjerdedel mener at omfanget af projektarbejde er for stort. Blandt underviserne mener en tilsvarende andel at omfanget af projektarbejdet er for stort, mens andelen der mener at balancen er passende, er lidt mindre end blandt de studerende (50%).

7.3.2a Projektarbejdet

Ved projektarbejdet arbejder de studerende sammen i grupper på typisk 6-7 studerende. Projektarbejdet afsluttes med en projektrapport med gruppens resultater, herunder analyser, laborieforsøg, løsninger og konklusioner. Rapporten skal desuden indeholde en procesanalyse som analyserer gruppens projektplanlægning og -styring samt samarbejdet såvel internt i gruppen som med vejleder. Derudover skal procesanalysen rumme refleksioner over gruppens læreproces.

Under besøget på uddannelsen blev gruppeaspektet fremhævet af de studerende som helt centralt idet de gav udtryk for at gruppearbejdet havde en dobbelt funktion: både som grundlag for studier på overbygningen – hvor det blev fremhævet at arbejdsformen skaber synergieffekter i læringen - og som led i sådanne erhvervsfunktioner som de forventer at skulle varetage efter endt uddannelse.

Men det kom også frem at gruppearbejdet ikke er nemt at få til at fungere. De studerende fandt imidlertid at der efterhånden opnås kompetencer i konfliktløsning når grupperne ikke virker. Konflikterne løses som regel i grupperne uden at vejlederne inddrages. De såkaldte SLP-kurser (Samarbejde, Læring, Projektstyring) giver teoretisk viden om gruppeproblemer, men der blev sat spørgsmålstegn ved værdien af teoretisk undervisning i konfliktløsning. De studerende oplevede ikke at teorien var meget bevendt når de sad i situationen.

De studerende gav udtryk for at vejledningen som regel fungerer godt. Det bekræftes af brugerundersøgelserne der viser at tre femtedele finder at vejledningen alt i alt er tilfredsstillende eller meget tilfredsstillende, og at den vurderes som utilfredsstillende af under en tiendedel. Der var dog ikke enighed om hvordan en vejleder kan bruges, og det var ikke opfattelsen at der var en politik på området.

Uddannelsen har et bivejledersystem hvor undervisere fra andre hovedområder inddrages i projektvejledningen. Hovedvejlederen har ansvaret for den teknisk-naturvidenskabelige faglighed og for projektarbejdets faglighed, mens bivejlederen har ansvaret for den kontekstuelle faglighed. Det kan tilføjes at tæt på 90% af vejlederne ifølge brugerundersøgelsen tilkendegiver at de aldrig eller kun sjældent vejleder i emner hvor deres faglige kendskab er begrænset.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel vurderer at bivejledersystemet er et konstruktivt indslag som sikrer at de studerende får kvalificeret vejledning også i de fagligheder der ligger uden for det teknisk-naturvidenskabelige område i snæver forstand. Det understøttes også af brugerundersøgelsen hvor kun 13% af de studerende angiver at de er utilfredse eller meget utilfredse med vejledningen i relation til gruppearbejdsprocessen, mens 40% er tilfredse eller meget tilfredse.

7.3.2b Kurser

Kurser har enten form af studieenhedskurser eller af projektenhedskurser. Kurser afvikles i 4-timersblokke typisk opdelt i 2 timers forelæsning efterfulgt af 2 timers opgaveløsning i projekt-grupperne. Den nærmere tilrettelæggelse af kurserne er underviserens ansvar.

Brugerundersøgelsen viser at tre femtedel af de studerende er tilfredse eller meget tilfredse med det faglige niveau i kurserne, mens en femtedel svarer at de er utilfredse eller meget utilfredse. Vedrørende studieenhedskurserne kan det tilføjes at utilfredsheden er særlig stor i relation til data-logikurset. Over halvdelen af de studerende finder således at udbyttet har været ringe eller meget ringe.

7.3.3 Prøve- og bedømmelsesformer

Projektenhederne prøves ved en mundtlig prøve på baggrund af projektrapporten. Prøven varer 1½ time plus ½ time pr. studerende, dog højst 5 timer. Der foretages ingen selvstændig bedømmelse af projektenhedskurser fordi disse kurser skal bidrage til den nødvendige faglige baggrund for opfyldelse af projektenhedens formål.

Såvel projektenheder som studieenhedskurser bedømmes efter 13-skalaen. Det betyder at der på begge semestre gives i alt tre karakterer efter 13-skalaen. Karaktererne fremgår af det endelige eksamensbevis og indgår i gennemsnittet. Ifølge brugerundersøgelsen mener to tredjedele af de studerende at karakterbedømmelser anvendes i et passende omfang på uddannelsen, mens knapt en femtedel mener at der er for mange karakterbedømmelser. Blandt underviserne mener to femtedele at karakterbedømmelse forekommer i passende omfang, mens en femtedel mener at det indgår med for lille vægt; omkring en fjerdedel af underviserne benytter sig af svarkategorien "ved ikke".

Der er et begrænset antal – under en tiendedel - af såvel undervisere som studerende der vurderer at det nuværende antal prøver på uddannelsen ikke er passende.

7.3.4 Forholdet mellem individ og gruppe

Generelt vurderer to tredjedele af underviserne at der er en passende balance mellem gruppearbejde og individuelt arbejde, mens en femtedel mener at omfanget af gruppearbejde er for stort. Endnu flere studerende - godt 70% - finder balancen passende.

Med hensyn til prøver vurderer tre femtedele af underviserne at balancen mellem individuelle prøver og gruppeprøver er passende, mens en femtedel vurderer at vægten af gruppeprøver er for stor. Blandt de studerende er tendensen endnu mere fremtrædende idet knap fire femtedele mener at den nuværende balance er passende.

Gruppedannelse

Grupperne dannes ved et plenummøde. Alle samles i et rum hvor projektforslag skrives på en tavle. En gruppedannelseskoordinator sikrer at alle kommer i gruppe. På besøget på uddannelsen gav de studerende udtryk for at faglige såvel som sociale aspekter indgår i gruppedannelsen. I nogen grad indgår de studerendes ambitionsniveau også. Knap halvdelen af de studerende er tilfredse eller meget tilfredse med gruppedannelsesprocessen, mens en femtedel er utilfredse eller meget utilfredse.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel finder at det er et potentielt problem at grupperne både betragtes som egentlige læringsgrupper og som projektgrupper orienterede mod et produkt. Produktorienteringen giver et incitament til arbejdsdeling i grupperne hvor de studerende beskæftiger sig med de emner de i forvejen er bedst til. Det fremgik dog under besøget at de studerende er opmærksomme på denne problematik.

Efter fagpanelets opfattelse fungerer gruppedannelsesprocessen godt. Ikke mindst vurderes det positivt at processen er kortvarig hvilket betyder at processen bliver mindre frustrerende for de studerende.

Individuel bedømmelse ved prøver

Studieenhedskurserne bedømmes ved en individuel prøve. Ved projektenhedsprøverne bedømmes de studerende individuelt ud fra en individuel fremlæggelse og spørgsmål.

Såvel selvevalueringen som besøget på uddannelsen gav udtryk for at der gives en reel individuel bedømmelse. Dette understøttes i nogen grad af brugerundersøgelserne. Her giver en fjerdedel af de studerende udtryk for at der i høj grad eller i meget høj grad finder en individuel bedømmelse sted, mens en femtedel tilkendegiver at det sker i ringe grad eller slet ikke.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel finder det afgørende at der sker en reel individuel bedømmelse af de studerende - af hensyn til dimittendernes troværdighed på arbejdsmarkedet og af hensyn til de studerende som skal bedømmes ud fra den præstation den enkelte har ydet. Derfor opfordres uddannelsen til fortsat at arbejde for at sikre en reel individuel bedømmelse ved projektpøverne.

7.4 Fagligt indhold, niveau og progression

Det fremgår af brugerundersøgelsen at mere end 70% af de studerende er enige i at uddannelsen alt i alt giver de fornødne forudsætninger for at fortsætte på overbygningen. Til gengæld er der kun to femtedele som er enige i at uddannelsen giver en tilstrækkelig faglig dybde set i relation til overbygningen. Og på et spørgsmål om basisuddannelsens faglige indhold alt i alt danner et godt grundlag for arbejdet med det faglige indhold på overbygningen, er hver femte enig i høj eller meget høj grad, mens en lille tredjedel kun er enige i ringe grad.

En mulig tolkning af disse tal kunne være at de studerende først for alvor møder det faglige og arbejdsmæssige "chok" ved at gå fra en ungdomsuddannelse til en videregående uddannelse når de starter på 3. semester, dvs. efter endt basisuddannelse. Det skal i denne sammenhæng tilføjes at dette "chok" sandsynligvis er lettere at håndtere og overvinde på grund af den grundlæggende akademiske socialisering som har fundet sted for de nye studerende under basisåret, og på grund af den trykthed de har fået gennem de netværk de har opbygget på uddannelsen.

7.4.1 Forskellige former for faglighed

Basisuddannelsen arbejder som nævnt med tre forskellige typer af faglighed: Den naturvidenskabelige faglighed, den kontekstuelle faglighed og projektarbejds faglighed. Under besøget på uddannelsen blev det fremhævet at det er en særlig styrke ved en selvstændig basisuddannelse at den giver mulighed for at de studerende også kan opnå kompetencer inden for den kontekstuelle faglighed og inden for projektarbejds faglighed. Argumentet er at disse fagligheder let underprioriteres i en disciplinorienteret uddannelse på grund af den stoftrængsel som alle uddannelser konfronteres med. Der var således ikke interesse fra overbygningens side i at overtage det første år fra basisuddannelsen fordi uddannelsen bibringer de studerende kompetencer som det ville være vanskeligt at give dem i de efterfølgende uddannelsesdele.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel deler uddannelsens vurdering at basisuddannelsen giver rum for at beskæftige sig med faglige aspekter der ligger uden for den teknisk-naturvidenskabelige faglighed i snæver forstand. For at sikre opretholdelsen af basisuddannelsens iboende værdier er det opfattelsen at det er nødvendigt at basisuddannelsen fortsat er en selvstændig enhed, herunder at basisuddan-

nelsen har eget studienævn, og at basis tilføres de nødvendige ressourcer, kvalitativt såvel som kvantitativt – således som det synes at ske i dag.

7.4.2 Internationalisering

Der er ingen selvstændig målsætning om at basisuddannelsen skal være internationaliseret. Teknik og naturvidenskab er i sig selv internationale størrelser, og meget af den litteratur der anvendes af de studerende i kurser og projekter, er fremmedsproget.

Af selvevalueringen fremgår det at uddannelsen vurderer at internationalisering, herunder studieophold, mest hensigtsmæssigt henlægges til de efterfølgende semestre. Det faglige panel deler denne opfattelse.

7.5 Sammenhæng med overbygningsuddannelser

7.5.1 Uddannelsernes længde

I selvevalueringssrapporten gives der udtryk for at basisuddannelsens længde er afstemt i forhold til overbygningen. Det samme blev fremdraget under besøget på uddannelsen.

Brugerundersøgelserne bekræfter dog ikke dette billede. For undervisernes vedkommende mener knap halvdelen at basisuddannelsen er for lang eller alt for lang, mens lidt færre (45%) finder at den er af passende længde. Blandt de studerende mener tre femtedele at uddannelsen er for lang eller alt for lang, mens knap to femtedele mener at den er passende. At andelen af studerende der finder uddannelsen for lang, er så markant, kan være en indikation på at uddannelsen i dag er så overbygningsrettet at det er vanskeligt for de studerende at forstå hvorfor de ikke begynder direkte på deres overbygningsuddannelse. De studerendes opfattelse af længden bør derfor give anledning til overvejelser om hvordan formålet med basisuddannelsen kommunikeres til og begrundes over for de studerende.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel vurderer grundlæggende at uddannelsen lever op til sine målsætninger, og at der på den baggrund ikke er grund til at ændre på længden. Hvis basisuddannelsen bliver kortere, vil den alene kunne fungere som et studieintroducerende forløb. Omvendt er det panelets opfattelse at en længere basisuddannelse vil være særdeles vanskelig at få til at fungere inden for rammerne af en 3½-årig professionsrettet diplomingeniøruddannelse.

7.5.2 Overgangsregler

De studerende ved den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse bliver som nævnt optaget direkte på den uddannelse de skal afslutte (fx civilingeniør eller cand.scient.). På basisuddannelsen

indgår de i storgrupper sammen med studerende der er optaget på samme uddannelse ligesom projekterne normalt løses af studerende med samme uddannelsesvalg. Det nærmere indhold af projektenhedskurser, studieenhedskurser og temaer for projekter på andet semester er ligeledes afhængige af de studerendes studievalg.

Overgangsreglerne er især relevante i forhold til studerende der ønsker at skifte studium. Frem til starten af andet semester vil alle studerende kunne skifte frit mellem fakultetets uddannelser hvis de opfylder studiestartbetingelserne for det pågældende fag – dog med undtagelse af de studerende der er blevet optaget på informatikstudiet uden matematikkundskaber svarende til et gymnasialt A-niveau. Efter påbegyndelse af andet semester er det fortsat muligt at skifte uddannelse, men det vil som regel forudsætte at basisuddannelsen suppleres. Suppleringen skal kunne ske sideløbende med starten på overbygningsuddannelsen eller i sommerferien efter basisuddannelsen.

Under besøget på uddannelsen blev der givet udtryk for at den nuværende struktur på basis er tilrettelagt med udgangspunkt i den store majoritet af studerende (ca. 95%) der ved hvad de vil når de begynder på universitetet. Det at de studerende begynder på en bestemt uddannelse, betyder at de fra begyndelsen konfronteres med den uddannelse de ønsker at læse. Hvis de er i tvivl, giver basis samtidigt mulighed for at få vist indblik i andre uddannelser.

7.6 Studerende og undervisere

7.6.1 Optagelse og studieforløb

De teknisk-naturvidenskabelige uddannelser ved Aalborg Universitet har haft en stor fremgang taget under ét, jf. den indledende præsentation af basisuddannelserne i afsnit 1.3.1.

Basisuddannelsen kan fremvise meget høje gennemførelsesprocenter omkring 85% inden for de seneste år. Under besøget på uddannelsen blev det fremhævet at disse procenter næppe kunne – eller burde – blive højere.

Som mulige årsager til de høje gennemførselsprocenter peger uddannelsen selv på gruppe- og projektarbejdet som noget der både motiverer og støtter de studerende såvel fagligt som socialt, jf. afsnit 7.7.2 om de studerendes særdeles positive vurdering af gruppernes betydning for det faglige og sociale miljø. Desuden giver basis som nævnt mulighed for en mere glidende studiestart hvor "chokket" i forbindelse med overgangen fra en ungdomsuddannelse til en universitetsuddannelse udstrækkes over en længere periode.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel deler uddannelsens opfattelse at der er tale om særdeles høje gennemførelsesprocenter. Panelet opfordrer til at årsagerne til den høje gennemførelsesgrad klargøres og kvalificeres på systematisk vis – også til inspiration for andre videregående uddannelser.

7.6.2 Sammensætning af undervisere

Basisuddannelsen rekvirerer underviserressourcer hos fakultetets institutter. Uddannelsen får nu gode ressourcer (lærerkræfter) fra institutterne hvor det tidligere kunne ske at basis fungerede som buffer for overbygningsuddannelserne der ikke sendte deres bedste undervisere til basis. Men sådan er det ikke længere ifølge tilbagemeldingerne under besøget på uddannelsen.

Ifølge uddannelsen skyldes dette først og fremmest at undervisernes opfattelse af basis har ændret sig de seneste år – af to årsager. For det første betyder den sektororienterede fagliggørelse af uddannelsen at underviserne nu er sikre på at undervise i projekter der ligger inden for deres overbygningsuddannelser. For det andet betyder de senere års faldende tilgang til naturvidenskabelige uddannelser og ingeniøruddannelser at basis har fået større betydning som rekrutteringsområde for overbygningsuddannelserne.

Det skal tilføjes at studienævnet for basisuddannelsen har mulighed for at afvise undervisere uden de nødvendige kvalifikationer og kvaliteter, og det fremgik at det faktisk er sket.

Faglige og pædagogiske kvalifikationer

Omkring 70% af underviserne på basisuddannelsen er fastansatte, dvs. de er tilknyttede forskningsmiljøerne på fakultetets forskellige institutter.

Under besøget på uddannelsen gav de studerende udtryk for generelt at være tilfredse med den vejledning de får. Brugerundersøgelsen viser at tre femtedele af de studerende er tilfredse eller meget tilfredse med den projektvejledning de har fået, mens under en tiendedel giver udtryk for at være utilfredse.

Det er karakteristisk at studerende som har mere friske erfaringer med basisuddannelsen, typisk fremviser en større tilfredshed med undervisning og vejledning end dimittenderne. Under besøget på uddannelsen blev det fremhævet at sektorfagliggørelsen af basisuddannelsen i 1998 har betydet at det er blevet mere attraktivt at undervise på basisuddannelsen, og dette kan være en mulig forklaring på de forskellige vurderinger hos studerende og dimittender.

Der er tilrettelagt et obligatorisk undervisningsprogram for adjunkter der også kan følges af mere erfarne vejledere. For deltidsansatte arrangerer basisuddannelsen kurser der giver en indføring i

den specielle projektpædagogik. Selvevalueringsgruppen vurderer omfanget af pædagogisk efteruddannelse som tilfredsstillende.

Vurderinger og anbefalinger

Panelet finder den høje fastlærerdækning positiv. Panelet finder imidlertid at uddannelsens bestræbelser på fortsat pædagogisk efteruddannelse bør understøttes af incitament for den enkelte underviser til at deltage i den pædagogiske kvalificering.

7.7 Uddannelsens rammer

7.7.1 Placering og faciliteter

7.7.1a Geografisk placering

Basisuddannelserne er placeret i Ålborgs centrum og ligger således et stykke fra universitetets hovedcampus i Ålborg Øst. Konsistorium har for flere år siden truffet en principbeslutning om at basisuddannelsen skal placeres i Ålborg Øst. Men den er endnu ikke realiseret, og der findes heller ikke aktuelle planer om dette. Både i selvevalueringen og under besøget på uddannelsen var der argumenter både for og imod en flytning af basis.

Ulemperne ved placeringen er en manglende tilknytning til universitetsmiljøet, herunder både forskningsmiljøer og ældre studerende, samt en betydelig transporttid for underviserne når de skal til møde, eller når de skal vejlede på basis.

Omvendt fremhæves det som en fordel af studerende at basisuddannelsen med sin nuværende placering giver en tryk studiestart idet man er omgivet af studerende i samme situation. Det understøtter det sociale miljø, og det bidrager til at give basis en egen identitet. Samtidig sætter de studerende pris på at basisuddannelsen er placeret tæt ved bycentrum. Det fremhæves i selvevalueringen at basisuddannelsens nuværende placering er med til at understøtte at den skal give rum for indlæring af den kontekstuelle faglighed og projektarbejdets faglighed.

Elektronisk post blev fremhævet som en måde at afhjælpe afstandsproblemerne på. Nogle af underviserne fremhævede at det tvang de studerende til at gennemtænke deres ønske om hjælp i stedet for blot at møde op på underviserens kontor. Det skal nævnes at knapt halvdelen af de studerende finder vejlederne lette at kontakte uanset den geografiske afstand, mens 16% tilkendegiver at det ikke eller kun i ringe grad er tilfældet.

Vurdering og anbefalinger

Selvevalueringsgruppen mener at en samlet afvejning af fordele og ulemper taler for at basisuddannelsen placeres i Ålborg Øst. Det faglige panel deler denne vurdering uanset at uddannelsen har formået at håndtere – og minimere - ulemperne ved den nuværende placering. Fagpanelet anbefaler således at uddannelsen placeres i nærheden af AAU's hovedcampus for at få den tættest mulige tilknytning til overbygningsmiljøerne.

7.7.1b Studiefaciliteter

Basisuddannelsen råder over 134 grupperum. Alle grupperummene er udstyret med pc'ere med internetadgang. I selvevalueringsrapporten vurderes IT-udstyret som generelt tilfredsstillende efter en renovering af nettet i bygningskomplekset. Dog er det ikke muligt at opretholde den ønskede udskiftningsfrekvens for pc'ere på maksimalt fire år. Selvevalueringsgruppen vurderer ligeledes at laboratoriestyret er tilfredsstillende selv om de senere års stigende optag har betydet at det ikke altid er muligt for grupperne at anvende udstyret i det omfang de ønsker.

I brugerundersøgelsen giver 44% af de studerende udtryk for at være tilfredse eller meget tilfredse med de fysiske rammer for projektarbejdet. Samtidig er de studerende markant mere tilfredse med IT-faciliteterne end dimittenderne. 48% af de studerende giver således udtryk for at være tilfredse eller meget tilfredse, mens det gælder for 29% af dimittenderne. Omvendt er 51% af dimittenderne utilfredse eller meget utilfredse, mens det kun gælder for 32% af de studerende.

Samlet set vurderer selvevalueringsgruppen uddannelsens fysiske rammer som tilfredsstillende idet det dog bemærkes at visse bygningsafsnit er nedslidte. Selvevalueringsgruppen ønsker derfor en generel gennemgang af bygningerne med henblik på renovering. Det anføres at det ikke er muligt at optage flere studerende på uddannelsen med de nuværende fysiske rammer. Det faglige panel deler disse vurderinger af de fysiske rammer for uddannelsen.

7.7.2 Studiemiljø

I selvevalueringsrapporten fremhæves det at sektorfagliggørelsen har betydet at der er kommet en klar teknisk-naturvidenskabelig dimension i det faglige miljø på basisuddannelserne. Under besøget på uddannelsen blev dette konkretiseret ved det forhold at de studerende som nævnt udarbejder projekter med personer der er optaget på samme overbygningsuddannelse som dem selv.

Projektgrupperne blev fremhævet som et centralt element i det faglige og sociale studiemiljø. Denne opfattelse understøttes af brugerundersøgelserne hvoraf det fremgår at mere end to tredjedele har været tilfredse eller meget tilfredse med det faglige miljø i grupperne, mens under en

tiendedel har været utilfredse eller meget utilfredse. I forhold til det sociale miljø i grupperne er de studerende endnu mere tilfredse idet fire femtedele angiver at have været tilfredse eller meget tilfredse med det sociale miljø, mens under 5% har være utilfredse.

8.1 Samlet vurdering

Vurderinger og anbefalinger i dette kapitel er udarbejdet af det humanistiske fagpanel i et tæt samarbejde med evalueringsgruppen.

8.1.1 Præsentation og vurdering af dokumentationsmateriale

Dette kapitel om den humanistiske basisuddannelse bygger på forskellige typer af materiale, herunder

- uddannelsens selvevalueringsrapport
- det faglige panels besøg på uddannelsen med møder med basis- og overbygningsstuderende, undervisere, selvevalueringsgruppen samt studieledere ved overbygningsfagene og universitetets ledelse
- resultater fra brugerundersøgelser blandt undervisere, studerende og dimittender

For en generel diskussion af evalueringens metode og dokumentationsgrundlag henvises i øvrigt til afsnit 3.3.

Selvevalueringsrapporten er udarbejdet af et evalueringsudvalg der blev nedsat af Studienævnet for den Humanistiske Basisuddannelse. Udvalget omfattede 10 personer, såvel nuværende som tidligere studerende på uddannelsen, repræsentanter fra det teknisk-administrative personale samt undervisere tilknyttet de forskellige institutter inden for det humanistiske hovedområde. Som grundlag for udvalgets arbejde iværksatte studienævnet interne evalueringer i de tre huse som afsluttede basisuddannelsen sommeren 2000.

Evalueringsgruppen og det humanistiske fagpanel finder at selvevalueringen er gennemført med grundighed, og at resultaterne har den fornødne forankring på uddannelsen. Rapporten der er mere ræsonnerende end konkluderende, peger på en række faglige problemer, og den tegner et

nuanceret billede af uddannelsen som giver fagpanelet mulighed for at danne sig et indtryk af uddannelsen. Rapporten vurderes at kunne indgå som en vigtig del af grundlaget for det videre arbejde og den videre udvikling af uddannelsen.

Besøget på uddannelsen af én dags varighed omfattede en række udbytterige møder som bidrog til at uddybe beskrivelser og vurderinger i selvevalueringsrapporten, og som desuden gav det faglige panel indtryk af uddannelsesmiljøet.

Resultaterne fra brugerundersøgelserne benyttes til diskussion og uddybning af evalueringens øvrige materiale. Det indebærer at ingen vurderinger og konklusioner udelukkende baseres på resultater fra brugerundersøgelserne, jf. metodeovervejelserne i afsnit 3.3 om materialets ud-sagskraft. Specielt resultaterne fra underviser- og dimittendundersøgelsen skal behandles med stor varsomhed idet svarprocenten i disse tilfælde kun ligger på 49%.

I evalueringens dokumentationsmateriale indgår endelig et møde med to repræsentanter fra de censorkorps som benyttes på den humanistiske basisuddannelse. På dette møde blev det faglige niveau, de anvendte prøve- og bedømmelsesformer samt censorinstitutionen drøftet.

8.1.2 Præsentation af uddannelsen

Den humanistiske basisuddannelse varer to år og er opdelt i fire semestre. Uddannelsen omfatter typisk 8 kurser, herunder 4 grundkurser på første år og 4 specialkurser på andet år, samt normalt 4 projekter svarende til ét projekt pr. semester. Herudover udbydes kurser i sprogfag og projektarbejds metode samt et kursus i litteratur- og informationssøgning.

Uddannelsen er en fælles, indledende del af flere bachelor- og kandidatuddannelser. Bachelorstuderende kan vælge om de vil læse et eller to overbygningsfag på bacheloråret, mens alle kandidatstuderende normalt skal vælge en kombinationsuddannelse med to fag. Mindst ét overbygningsfag skal læses inden for det humanistiske hovedområde som p.t. har 11 overbygningsfag: fransk, tysk, engelsk, dansk, kultur- og sprogmødestudier, historie, kommunikation, journalistik, psykologi, pædagogik (med særlig henblik på voksenuddannelse) samt filosofi og videnskabsteori.

Fysisk er uddannelsen organiseret i huse der udgør en social og faglig ramme omkring uddannelsen. Ca. 100 studerende har således deres "eget" hus som fast tilholdssted gennem den to-årige uddannelse.

Én uddannelse – to forløb

Den humanistiske basisuddannelse dækker over to parallelle studieforløb under samme studieordning, henholdsvis den almene humanistiske basisuddannelse (HAB) og den internationale humani-

stiske basisuddannelse (HIB). Formelt adskiller de to uddannelser sig kun ved at undervisning og vejledning på HIB i alt overvejende grad gennemføres på et fremmedsprog (engelsk, tysk eller fransk). I praksis lægger man imidlertid særlig vægt på studiet af kulturer og kulturmøder på den internationale basisuddannelse. Derfor føres en diskussion som endnu er uafsluttet, hvorvidt denne praksis skal formaliseres så HIB og HAB får forskellige studieordninger.

Da de to uddannelsesforløb grundlæggende er ens i dag, og da HAB har et væsentligt større volumen, og indtrykkene fra HIB som følge heraf fremstår mere sporadisk i evalueringens dokumentationsmateriale, refereres udelukkende til HAB i det efterfølgende med mindre andet er anført eksplicit.

Ændringer af uddannelsen

Den seneste større ændring i regelgrundlaget for den humanistiske basisuddannelse blev gennemført med den studieordning som trådte i kraft i efteråret 1996. Dels blev nye regler i forbindelse med overgangen til overbygningsuddannelser indført (jf. afsnit 5.2.1), dels skal kurserne nu udgøre mindst halvdelen af studietiden hvor det tidligere var projekterne som mindst skulle udgøre halvdelen. Siden er der blevet gennemført mindre ændringer i studieordningen i 1998 og 1999.

I øvrigt ændres uddannelsen når nye overbygningsfag etableres. Nye eller forholdsvis nye fag på RUC som journalistik, filosofi, psykologi og nu senest kultur- og sprogødestudier har betydning for den faglige vægtning på basis og for fordelingen af vejlederkompetencer på uddannelsen. Andre ændringer på basis opstår mere gradvist som følge af forskydninger i de studerendes projektvalg og de vinkler de anlægger, og som følge af forskydninger i vejledernes forskningsmæssige interesser.

Det fremgår af selvevalueringsrapporten at den humanistiske basisuddannelse skal gennemgå en større reformproces. Selvevalueringsgruppen giver udtryk for at man på uddannelsen ser frem til denne rapport som et konstruktivt bidrag i arbejdet med en kommende reform.

8.1.3 Overordnede vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel opfatter den humanistiske basisuddannelse som en uddannelse der både kendetegnes af engagement og frustration hos de studerende, hos underviserne og i vekslende omfang også hos overbygningsfagene. Problemerne skyldes både det indhold man har tillagt uddannelsen, og den måde man tilrettelægger uddannelsen på.

Det er svært for de studerende at få et overblik over uddannelsens faglige indhold, hvilket bl.a. skyldes at de tilsyneladende oplever at praksis på uddannelsen nogle gange afviger fra reglerne og intentionerne. Dermed bliver det også vanskeligt for nogle studerende at finde ud af hvordan de

kan/skal arbejde – med en oplevelse af små faglige krav og en lille arbejdsbyrde som konsekvens. For underviserne hænger frustrationerne i høj grad sammen med spørgsmålet om uddannelsens indre sammenhæng og progression og dens sammenhæng med overbygningsfagene inden for det humanistiske hovedområde.

Dette skal dog sammenholdes med at uddannelsen som nævnt er kendetegnet af et engagement og en vilje til at leve i og arbejde med modsætninger og uklarheder. Ældre studerende, dvs. overbygningsstuderende som har mulighed for at se uddannelsen i et retrospektivt lys, gav udtryk for at der er grænser for hvor præcise mål en humanistisk (basis)uddannelse kan have, og at det er vigtigt at genstandsfeltet ikke er for entydigt.

Det faglige panel har forståelse for disse synspunkter, men mener samtidig at uddannelsen præges af en række grundlæggende flertydigheder som ikke er hensigtsmæssige. Fagpanelet finder det bemærkelsesværdigt at uddannelsens overordnede målsætninger praktisk taget er uændrede til trods for at uddannelsen har gennemgået en række konkrete forandringer, og til trods for at gruppen af universitetssøgende i dag er anderledes end tidligere. Det kan skyldes at målsætningerne har en abstrakt karakter. Men efter panelets opfattelse skyldes det også at uddannelsens målsætninger ikke i tilstrækkelig grad reflekteres i hverdagen på uddannelsen. Panelet anbefaler derfor at uddannelsen gennemtænkes forfra. Det sker bedst med udgangspunkt i en målsætningsdebat hvor de overordnede målsætninger, deres indbyrdes sammenhæng og eventuelle målkonflikter debatteres, hvor målsætningerne prioriteres, og hvor endelig målsætningernes praktiske konsekvenser for uddannelsens tilrettelæggelse fastlægges.

Ud over denne generelle anbefaling om at uddannelsen bør gennemføre en målsætnings- og formålsdiskussion, og at uddannelse på baggrund heraf gentænkes forfra, vil det faglige panel især fremhæve følgende forhold og områder hvor panelet finder at uddannelsen/institutionen bør etablere nye løsninger:

- fastlæggelse af uddannelsens kernekompetencer og centrale indhold, herunder en revurdering af det nuværende dimensionsbegreb og dets funktion som styringsredskab
- fremgangsmåden i forbindelse med allokeringen af undervisere til uddannelsen
- underviserens pædagogiske kvalificering
- sprogfagernes indhold og situation

De specifikke vurderinger og anbefalinger i relation til uddannelsens forskellige elementer følger i kapitlets enkelte afsnit.

8.2 Uddannelsens målsætninger

I studieordningen for den humanistiske basisuddannelse beskrives uddannelsens formål i fem punkter. Uddannelsen skal

1. udvikle en sammenhængende opfattelse af sprog og kultur inden for såvel det danske som andre samfund
2. udvikle evnen til i studiet at anvende fremmedsprog
3. udvikle en forståelse af de humanistiske videnskabers egenart og anvendelse
4. kvalificere de studerende i tilrettelæggelse og gennemførelse af projektorienterede studier af tværfaglig karakter under hensyntagen til de uddannelser basisuddannelsen er en del af
5. kvalificere de studerende til en kritisk stillingtagen til de erhvervsfunktioner som basisuddannelsen er et led i forberedelsen til, og således give dem et relevant grundlag for erhvervsvalg.

Punkterne udfoldes nærmere i studieordningen, og en række færdigheder ekspliciteres. Disse færdigheder kan betragtes som specifikationer af de fem overordnede punkter, idet færdigheder til at formidle viden og resultater til forskellige målgrupper dog må opfattes som et nyt aspekt.

Med hensyn til den indholdsmæssige bestemmelse af uddannelsen fastslår studieordningen at de studerende skal tilegne sig viden om forskellige teorier, metoder og begreber inden for fire humanistiske videnskabsområder eller "dimensioner", nemlig

- filosofi og videnskabsteori
- kommunikations- og tekstvidenskab (herunder sprog- og litteraturvidenskab)
- historie
- pædagogik – psykologi – sociologi

Ifølge studieordningen skal de studerende ligeledes tilegne sig elementer af samfundsvidenskabelige metoder, teorier og begreber med henblik på de samfundsmæssige betingelser for bevidsthedsformerne og deres sproglige og kulturelle udtryk.

Som en vigtig del af rationalet bag basisuddannelsen fremhæver selvevalueringsrapporten at de studerende ikke på forhånd indskoles i etablerede specialiseringer i deres grundlæggende videnskabelige socialisering, men at de tværtimod trænes i at tænke på tværs af mere eller mindre vilkårlige grænser mellem fag og discipliner. Netop derfor placeres tværgående forløb i starten af den samlede uddannelse, ikke i slutningen hvor man ellers kunne antage at det faglige grundlag for tværfagligheden ville være til stede. Samtidig anføres at basisuddannelsen giver særlige mulig-

heder for at udfolde og forfølge problemorienteringen som et grundlæggende princip. Og endelig indebærer basisuddannelsen ifølge selvevalueringsrapporten at de studerende får et bedre grundlag for det endelige uddannelsesvalg, og at eventuelle studieskift som alligevel måtte komme, ikke betyder at den studerende må begynde helt forfra.

Uddannelsens målsætninger afspejler det forhold at uddannelsen på én gang er en selvstændig enhed og en integreret del af et samlet uddannelsesforløb med forskellige mulige erhvervsfunktioner. Især punkt 1 og 3 i det overordnede formål afspejler basisuddannelsens egne og selvstændige mål, mens punkt 4 betoner at uddannelsen skal kvalificere de studerende under hensyntagen til de overbygningsuddannelser den er en del af, og punkt 5 peger ud over den samlede uddannelse ved at henvise til de erhvervsfunktioner de færdiguddannede skal varetage.

Ifølge evalueringsgruppen befinder basisuddannelserne på AAU og RUC sig i en række grundlæggende dilemmaer der kræver afvejninger mellem delvis modstridende, men også indbyrdes forbundne mål eller midler, jf. afsnit 3.2:

1. Afvejning mellem at være et selvstændigt forløb på den ene side og en indledende del af en samlet uddannelse på den anden side
2. Afvejning mellem enkeltfaglighed (enkeltdisciplinær træning og overbliksviden) på den ene side og tværfaglig projekt- og problemorientering på den anden side
3. Afvejning mellem obligatoriske og valgfrie elementer
4. Afvejning og sammenhæng mellem kursus- og projektdele
5. Afvejning mellem individ og gruppe i de benyttede arbejds- og prøveformer

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel finder at uddannelsens dobbelte funktion som selvstændig enhed og som del af et samlet uddannelsesforløb - med delvis særegne mål for hver funktion - både er en styrke og en svaghed for uddannelsen.

Den dobbelte funktion er en styrke fordi det er et centralt led i uddannelsens og institutionens identitet og dermed også i dens muligheder for at udvikle og fastholde en særlig profil i forhold til andre universiteters uddannelser. Ifølge brugerundersøgelserne siger mellem halvdelen og to tredjedele af de studerende at uddannelsens særlige studie- og arbejdsformer (67%), dens tværfaglige indhold (50%) og muligheden for et mere afklaret endeligt uddannelsesvalg (48%) havde betydning for deres valg af uddannelsessted, og godt 70% er enige eller meget enige i at uddannelsen faktisk gav et godt grundlag for uddannelsesvalget. Tilsvarende er ca. tre fjerdedel af underviserne helt eller delvis enige i at det er vigtigt at opretholde uddannelsen fordi den giver de studerende mulighed for at få en bred tværfaglig indsigt og for at træffe et mere kvalificeret studievalg.

Men uddannelsens dobbelte funktion er også en svaghed fordi den implicerer en række indbyggede dilemmaer og modsætninger ("trade offs") som uddannelsen ikke forholder sig tydeligt til. Panelet foreslår derfor at uddannelsen iværksætter en proces som skal afklare målkonflikter og omkostninger ved at foretage forskellige valg og prioriteringer i relation til uddannelsens målsætninger, jf. de ovenfor oplyste dilemmaer. Som led i dette arbejde anbefaler panelet endvidere at målsætningerne præciseres og operationaliseres. Det gælder målsætning 5 og især målsætning 3 der i dag fremstår som metamål uden substantielt indhold - dvs. som mål der ikke angiver noget om uddannelsens centrale indhold, herunder fx hvilke metoder og hvilke typer af teorier eller begreber som skal indgå.

Uddannelsens dobbelte funktion er samtidig en væsentlig årsag til at uddannelsen har svært ved at opfylde målsætning 2 om at udvikle evnen til at anvende fremmedsprog i studiet, jf. afsnit 8.4.3 nedenfor.

Det faglige panel forstår uddannelsens argument om at tværfagligheden med fordel placeres tidligt i studieforløbet. Panelet finder imidlertid at forholdet mellem tværfaglighed og enkeltdisciplinær faglighed ikke bør forstås som et "enten – eller", men som et "både – og". Det er vigtigt at de studerende både trænes i tværfaglighed og i faglighed og ikke mindst i sammenhængene herimellem. Uddannelsen anbefales derfor at udvikle forløb og tilrettelæggelsesformer som fokuserer på vekselvirkningen, den fortløbende tilbagekobling og komplementariteten mellem tværfaglighed og faglighed, jf. afsnit 8.8 som sammenfatter fagpanelets overvejelser og konkrete forslag vedrørende den humanistiske basisuddannelses fagligt-pædagogiske indhold.

I relation til de fem ovennævnte dilemmaer vil det faglige panel endelig fremhæve behovet for at uddannelsen foretager en ny afvejning af forholdet mellem gruppe og individ i de benyttede arbejdsformer og prøveformer, jf. afsnit 8.3.4.

8.3 Uddannelsens opbygning

Studietiden på basisuddannelsen deles ligeligt mellem projektarbejde og kurser. Alle fire semestre omfatter således både kursusaktiviteter og et projekt med 50% af den samlede tid til hver af disse studieformer. Alt tyder på at normen om en ligelig fordeling også efterleves i praksis om end fordelingen på de to studieformer typisk varierer i løbet af det enkelte semester. Ifølge brugerundersøgelsen finder yderst få studerende (3%) at den samlede arbejdsbyrde er for stor, mens godt en tredjedel (36%) mener at den er for lille eller alt for lille.

Kursusaktiviteterne omfatter grundkurser i hver af de fire dimensioner på første år, mens den studerende på andet år vælger blandt mere specialiserede kurser som dog stadigvæk er organiserede

ud fra dimensionerne. Selvevalueringsrapporten anfører at omfanget af kursusundervisning er forøget kraftigt gennem det seneste tiår og ikke mindst efter den seneste større revision af studieordningen i 1996. Selvevalueringsgruppen mener derfor at den nuværende vægtning mellem de to studieformer er tæt ved at give kurserne for meget plads på bekostning af mulighederne for at arbejde tilstrækkelig bredt og dybt i projekterne. Ifølge brugerundersøgelserne er vurderingen blandt uddannelsens aktørgrupper mindre entydig. To femtedele af underviserne vurderer at vægtningen mellem de to former er passende, mens nogenlunde lige mange - henholdsvis 19% og 23% - mener at omfanget af projektarbejdet er for stort eller for lille. Blandt de studerende vurderer en lille tredjedel at balancen mellem arbejdsformerne er passende, mens godt halvdelen mener at omfanget af projektarbejde er for stort – uanset at de studerende samtidig tilkendegiver at læringen i høj grad sker i tilknytning til projektarbejdet.

Ifølge studieordningen sikres den overordnede sammenhæng i den humanistiske basisuddannelse ved de toårsrammer som udarbejdes af underviserne i de enkelte huse forud for en basisårgangs start. En toårsramme med tilknyttede semesterplaner fastlægger temaer for de tre første semestre, og de indeholder vejledende forslag til projektemner inden for de forskellige temaer så de studerende har en ramme at orientere sig efter med hensyn til de forskellige dimensioners mulige vinkler på det givne tema. Studieordningen fastslår endvidere at hvert semester indledes med et introduktionsseminar som redegør for forholdet mellem semester tema, semestrets kurser og den overordnede ramme for toårsforløbet.

8.3.1 Obligatoriske og valgfrie elementer

Grundkurserne på første år udgør de eneste fuldt obligatoriske elementer på uddannelsen idet der er udtrakt valgfrihed i relation til specialkurser og projektemner.

Med hensyn til specialkurserne på andet år begrænses valgfriheden kun af et krav om at mindst halvdelen, dvs. to kurser, skal ligge inden for humaniora. Vedrørende projektvalg gælder at de skal godkendes af lærergruppen i de enkelte huse med hensyn til problemstillingernes relevans i forhold til de humanistiske videnskabsområder. Principielt skal et projekt desuden ligge inden for de temaer som fremgår af toårsrammen, men det opleves sjældent som en begrænsning for de studerendes frie valg. Dog sker det at studerendes projektforslag afvises under henvisning til at der ikke findes vejlederkompetence i huset inden for et givet område.

I projektarbejdet er der krav om at den studerende skal beskæftige sig med alle fire dimensioner i løbet af basisuddannelsen. Det indebærer at den studerende skal have et "kryds" for hver af de fire dimensioner som tegn på at han eller hun i tilstrækkeligt omfang har beskæftiget sig med en given dimension i mindst ét af projekterne. Et konkret projekt kan tildeles flere "krydser" hvis projektarbejdet skønnes at tilgodese dimensionskravet i relation til flere dimensioner ligesom en

studerende har mulighed for at beskæftige sig med den samme dimension i flere projekter når blot det grundlæggende spredningskrav opfyldes. De fire dimensioner behøver således ikke at udgøre lige store dele i de studerendes uddannelsesforløb hvilket også understreges af de studerendes muligheder for at vælge frit mellem de forskellige specialkurser. Det kan tilføjes at nogle studerende under besøget fremførte at krydssystemet er et snærende bånd på det frie projektvalg, mens andre hævdede at man sagtens "kunne sno sig" i systemet.

Ud over kravet om at beskæftige sig med alle fire dimensioner i projekterne skal den studerende desuden beskæftige sig med et ikke-nordisk kulturområde og overvejende arbejde med tekster på ikke-nordiske sprog i mindst ét projekt.

Vurderinger og anbefalinger

Den humanistiske basisuddannelse karakteriseres i høj grad af valgfrihed. Dermed tildeles de studerende et stort ansvar for deres egen faglige udvikling som kan indebære en risiko for at uddannelsesforløbet bliver fragmentarisk og usammenhængende for den enkelte studerende. Det gælder især fordi der hverken synes at være en overordnet plan for hvilke kerne kvalifikationer der er bærende for den humanistiske basisuddannelse, eller enighed om hvilke centrale teorier, begreber og metoder de studerende som minimum bør blive fortrolige med.

Mekanismer der kan sikre sammenhængende uddannelsesforløb synes således ikke at være tilstrækkeligt udbyggede i dag. Det fremgår af selvevalueringsrapporten at de nævnte toårsrammer ikke – eller kun sjældent - fungerer i praksis. Uddannelsen anbefales derfor at udvikle nye mekanismer som kan sikre en overordnet sammenhæng i uddannelsen (jf. i denne forbindelse afsnittet nedenfor om uddannelsens studie- og undervisningsformer, afsnit 8.4.1 om uddannelsens dimensioner, afsnit 8.7.2 om koordinerings- og styringsmekanismer samt afsnit 8.8 med fagpanelets overvejelser vedrørende uddannelsens fagligt-pædagogiske indhold).

8.3.2 Studie- og undervisningsformer

I selvevalueringsrapporten beskrives projektarbejdet og kursusaktiviteterne som to lige- og sidestillede studieformer i hver deres ret.

8.3.2a Kurser

Kurserne har forskellige formål. Grundkurserne på første år skal give de studerende mulighed for at tilegne sig grundlæggende viden om teorier, metoder og begreber inden for de videnskabsområder uddannelsen er bygget op omkring. Grundkurserne skal altså sikre en vis bredde og en sammenhængende indsigt i eksisterende traditioner inden for humaniora, og de skal give en bred baggrund for arbejdet i projekterne.

Specialkurserne skal give de studerende mulighed for at fordybe sig inden for udvalgte områder samtidig med at disse kurser skal give faglige forudsætninger for det (eller de) fag den studerende vælger til sin overbygningsuddannelse, dvs. de fungerer som normalforudsætningskurser, ofte i form af bredt fagintroducerende kurser.

Grundkurserne gennemføres typisk som storholdsundervisning med ca. 100 deltagere pr. kursus. På første år afvikles de samlet for hvert af husene, mens de på grund af valgsystemet afvikles på tværs af husene på andet år. Begrundelsen for storholdsundervisningen er først og fremmest ressourcemæssig. For at begrænse ulemperne ved storholdsundervisningen søges kurserne tilrettelagt med anvendelse af gruppediskussioner som kan sikre en højere grad af deltageraktivitet. Det skal tilføjes at specialkurser og sprogkurser har mindre holdstørrelser.

I selvevalueringsrapporten beskrives kursernes kvalitet som stærkt svingende, og dette indtryk bekræftes af resultaterne fra brugerundersøgelsen. Her fremgår at 44% af de studerende finder at de obligatoriske kurser, dvs. grundkurserne har for stor vægt, og to femtedele af de studerende angiver at de er utilfredse eller meget utilfredse med udbuddet af obligatoriske kurser. Tæt på halvdelen tilkendegiver desuden at de generelt er utilfredse med kursernes faglige niveau, mens en femtedel siger at de er tilfredse.

Kritikken mod grundkurserne der afvikles uden forsøg på at etablere sammenhænge eller forbindelser mellem de dimensioner de enkelte kurser dækker, går især på at de ikke når tilstrækkelig dybt. Hertil kommer at skiftende kursusholdere tilrettelægger de enkelte kurser temmelig forskelligt og undertiden også med et mere specialiseret og smalt indhold end oprindeligt tilsigtet.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel anbefaler at uddannelsen gennemdrøfter grundkursernes indhold. Uddannelsen anbefales at udvikle kompendier og faste kursusprogrammer der kan sikre at kurserne får et indhold og niveau der er dækkende i forhold til målene for uddannelsen. Det er vigtigt at udviklingen af mere faste kursusprogrammer samtidig sikrer en vis fleksibilitet så kurserne kan afvikles under hensyntagen til de særlige behov der måtte være inden for rammerne af det enkelte hold eller den enkelte årgang.

Fagpanelet anbefaler endvidere at kursernes indhold betoner vekselvirkningen mellem problemorientering på den ene side og en bred overbliksviden på den anden side så de bliver relevante og motiverende for de studerende. Endvidere anbefales det at etablere en større sammenhæng og mere samspil mellem den brede faglighed og traditionsorientering i kurserne på den ene side og den tværfaglighed som udfoldes i projekterne på den anden side, jf. afsnit 8.8.

8.3.2b Projektarbejde

Studieordningen skelner mellem to typer af projekter. Enten en udredning eller teoretisk afklaring af et problem (et såkaldt afhandlingsprojekt) eller en udarbejdelse af et formidlingsmateriale på humanistisk-videnskabeligt grundlag med en tilhørende teoretisk kommentar (et såkaldt fremstillingsprojekt).

Gennem projektarbejdet trænes de studerende i problemorientering og samarbejde samt i selvstændigt at indsamle, bearbejde og formidle viden. Ved at organisere en del af studierne i problemorienterede projekter får uddannelsen ifølge selvevalueringsgruppen en tværfaglig karakter der indebærer at de studerende arbejder med fagene og det faglige indhold "i brug, dvs. i virkelige sammenhænge". Dermed vil de studerende have bedre mulighed for at gå ind i overbygningsstudiernes fagspecifikke miljøer og kulturer og samtidig kunne se disse udefra. Og dermed vil de studerende efter endt uddannelse have mulighed for at være åbne over for andre faglige forståelser og tankeformer. Projektarbejdsformen skal altså både kvalificere til overbygningsstudier og til de erhvervsfunktioner den færdiguddannede skal indgå i.

Uddannelsen søger at sikre bredden i projektarbejdet gennem dimensionskravene, og den søger at sikre det eksemplariske princip og progressionen gennem den løbende evaluering undervejs og de formaliserede slutevalueringer.

Selvevalueringsrapporten fremhæver de motivationsmæssige fordele ved projektarbejdsformen der hænger sammen med deltagerstyringen. De studerende har mulighed for at arbejde med forhold som de selv vælger, og på måder som de selv har et meget stort ansvar for at tilrettelægge. Under besøget var der som nævnt generel enighed blandt de studerende om at den største læring på uddannelsen sker under projektarbejdet.

Gruppedannelses- og projektvalgsprocessen kritiseres kraftigt af studerende som anfører at processen ofte er uoverskuelig og frustrerende. Ifølge brugerundersøgelsen mener næsten halvdelen af de studerende at gruppedannelsesprocessen ikke forløber tilfredsstillende. Vilkkårene for processen der styres af mange forskellige forhold, herunder den givne vejlederallokering i huset og personlige sym- og antipatier, er tydeligvis ikke tilstrækkelig kendte, og den proces opleves tit som hård og vanskelig.

Selvevalueringsrapporten anfører at mange forhold omkring gruppedannelsesprocessen givetvis vil kunne forbedres, fx hvis huskoordinatorene og vejlederne var til stede i husene i større omfang. Men gruppen fremhæver at processen nødvendigvis vil være præget af en vis uforudsigelighed såfremt studenternes indflydelse i processen skal fastholdes.

Antallet af deltagere i en projektgruppe beskrives i selvevalueringsrapporten som en kritisk størrelse hvilket også understøttes af resultaterne fra brugerundersøgelsen blandt de studerende hvor 90% siger at de er utilfredse med gruppestørrelsen. Studienævnet har indført en "forsøgsordning" der skal sikre at grupperne holdes inden for en størrelse af 5-7 personer så der vil være vejlederressourcer til et ugentligt vejledermøde pr. gruppe.

Den komplicerede gruppedannelsesproces hvor mange hensyn skal tilgodeses, kan dog stadigvæk føre til at der dannes meget store grupper selvom situationen er blevet bedre. Samtidig hjemler studieordningen at projekter kan skrives individuelt i hvad de studerende under besøget kaldte "enkeltmandsgrupper". Begge dele har konsekvenser for kvaliteten i projektarbejdet og i vejledningen. Mange små grupper vil fx indebære at vejledningsressourcen pr. gruppe begrænses. Ifølge brugerundersøgelserne mener knap halvdelen af alle undervisere og godt halvdelen af de studerende at tiden til projektvejledning er utilstrækkelig.

Projekterne fordeles blandt underviserne i henhold til deres kompetencer, men på grund af projekternes tværfaglige karakter og den givne vejlederbemanding i de enkelte huse kan det ikke undgås at en underviser kan komme til at vejlede uden for sit fagområde. Ifølge brugerundersøgelsen oplever knap en femtedel af underviserne at dette sker i mindst halvdelen af alle tilfælde. Dette afhjælpes dog af det forhold at alle projektgrupper også har en eller flere opponentvejledere som deltager i processen om end denne ordning ifølge de studerende ikke altid synes at fungere.

Blandt de studerende som deltog under fagpanelets besøg på uddannelsen, tilkendegav flere at de oplevede vejledningen som mangelfuld, først og fremmest vedrørende formelle regler for hvad man kan forvente af en vejleder, og vedrørende krav til produktet. Det er dog karakteristisk at mere end halvdelen af alle studerende ifølge brugerundersøgelsen tilkendegiver at de alt i alt er tilfredse med projektvejledningen, mens godt 10% tilkendegiver at de er utilfredse.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel anbefaler at uddannelsen styrker bestræbelserne på at sikre en gruppestørrelse der ligger inden for den fastsatte ramme. Det er også vigtigt at uddannelsen sørger for at tilvejebringe en større tryghed for de studerende i forbindelse med projektarbejdet. Fagpanelet anbefaler derfor at uddannelsen sikrer at vilkårene omkring gruppedannelsen er klare og kendte, og at de forsøg med kurser i projektarbejdets metodik som endnu ikke har fundet sin endelige form, fortsættes. Endelig bør det præciseres hvilke forventninger de studerende kan have til en vejleder. I denne forbindelse anbefales det at systemet med vejlederkontrakter - som omtales i studievejledningen, men som ikke behandles nærmere i selvevalueringsrapporten - udvikles og udbredes til hele uddannelsen.

Det faglige panel mener at spørgsmålet om progression må tillægges afgørende betydning så det sikres at projektarbejdet gennemføres i overensstemmelse med målene og intentionerne i studieordningen. Fagpanelet anbefaler derfor at uddannelsen gennemdrøfter hvordan man kan sikre en systematisk progression i projektarbejdet både med hensyn til de krav de studerende stilles overfor, og med hensyn til projekternes former, indhold og kompleksitet. Fagpanelet anbefaler i denne sammenhæng at der skelnes mellem flere typer af projekter end blot afhandlings- og fremstillingsprojekter, og det anbefales at uddannelsen gennemdrøfter hvordan man kan sikre at projektarbejdet i højere grad bliver eksemplarisk, fx ved krav om at projektemner og konkrete problemstillinger mere systematisk knyttes til forskellige perspektiver og metoder i centrale faglige traditioner, jf. afsnit 8.8.

8.3.3 Prøve- og bedømmelsesformer

Hvert kursus på den humanistiske basisuddannelse skal bestås enkeltvis gennem deltagelse i interne prøver eller evalueringer. Prøve- eller evalueringsform samt bedømmelseskriterier fastlægges af kursislæreren og godkendes af studienævnet. En stor del af kurserne anvender mindre skriftlige opgaver som evalueringsgrundlag – individuelt eller som gruppeprøver. Flere studerende gav under besøget udtryk for at der kræves for lidt for at bestå.

Evalueringen af projektarbejdet foregår efter en model som omfatter flere trin, herunder et problemformuleringsseminar, en midtvejsevaluering samt en slutevaluering - enten som en intern evaluering på baggrund af skriftlige kommentarer, som førsteårsprøve med intern censur eller som basiseksamen efter fjerde semester. Kun til basiseksamen er der ekstern censur hvor der gives karakterer efter 13-skalaen.

I problemformuleringsseminaret, i midtvejsseminaret samt i den interne slutevaluering deltager en opponentvejleder og en opponentgruppe ud over vejlederen. Alle projektarbejder skal godkendes/bestås, og vejlederne skal desuden afgøre hvilke "krydser" projektet kan opfylde, jf. afsnit 1.3.1. Vurderingen er individuel, men der er ikke nogen formelt afgrænset individuel eksaminati-on. Brugerundersøgelsen blandt de studerende viser at mindre end en femtedel oplever at der i nogen grad blev foretaget en individuel bedømmelse, mens de øvrige respondenter kun i ringe grad eller slet ikke havde oplevet at der blev foretaget en individuel bedømmelse. Dette understøttes ligeledes af de 10 studieforløbsbeskrivelser som panelet fik tilsendt fra uddannelsen sammen med selvevalueringsrapporten; i 9 ud af 10 tilfælde fik gruppemedlemmerne den samme karakter. Uddannelsens evalueringspraksis søges tilrettelagt med det formål at understøtte læringen, dvs. ikke primært som en kontrolforanstaltning. Selvevalueringsgruppen fremhæver endvidere at brugen af gruppeprøver i tilknytning til projekterne skaber en mere dynamisk situation der bringer flere nuancer og perspektiver i spil end en traditionel eksamen, i hvert fald hvis gruppen ikke er uoverskueligt stor. Ifølge brugerundersøgelsen vurderer halvdelen af de studerende at omfanget

af gruppeprøver er for stort i forhold til omfanget af individuelle prøver, mens 2% omvendt vurderer at omfanget af individuelle prøver er for stort. Ca. halvdelen af de studerende finder antallet af prøver passende, mens godt to femtedele finder antallet for lille eller alt for lille.

Det kan tilføjes at hensigten bag censorbekendtgørelsen om at censorinstitutionen skal sikre en uddannelse systematiske tilbagemeldinger, ikke realiseres på den humanistiske basisuddannelse. Uddannelsen rekrutterer censorer fra omkring 10 forskellige censorkorps hvilket medfører at tilbagemeldinger fra censorerne som hver især måske kun har enkelte eksamenssituationer på uddannelsen, har tendens til at forsvinde i mængden af tilbagemeldinger til censorformændene - med den konsekvens at basisuddannelsen sjældent får systematiske tilbagemeldinger fra censorkorpserne.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel anbefaler at uddannelsen får sit eget censorformandskab hvis ideen om et eget censorkorps ikke er realisabel. Censorformandskabet skal dels sørge for at censorerne er tilstrækkelig forberedte for at fungere som censorer på basis, dels sikre at uddannelsen modtager systematiske tilbagemeldinger fra censorerne.

Panelet anbefaler endvidere at uddannelsen udvikler en evalueringspraksis som sikrer at den enkelte studerendes kvalifikationer bedømmes.

8.3.4 Forholdet mellem individ og gruppe

En stor del af studietiden på basisuddannelsen gennemføres i grupper. Det gælder først og fremmest projektarbejdet. Men gruppearbejdets betydning på uddannelsen understreges også af at de fleste prøver gennemføres som gruppeprøver, jf. dog forekomsten af enkeltmandsgrupper som omtalt i afsnit 8.3.2.

Selvevalueringsrapporten fremfører at grupperne som regel fungerer godt. Gruppeorganiseringen indebærer store fordele i henseende til det sociale og i henseende til læringen og ikke mindst i henseende til motivation og arbejdsdisciplin. Dette afspejles i resultaterne fra brugerundersøgelsen hvor tre fjerdedele af de studerende finder at det faglige og det sociale miljø i projektgrupperne er tilfredsstillende eller meget tilfredsstillende. Ifølge selvevalueringsgruppen afspejles det også i de høje karakterer eksterne censorer gerne tildeler projekterne.

Selvevalueringsgruppen anfører at det er en fordel at de studerende lærer at håndtere eventuelle gruppekonflikter, men den medgiver at der er behov for at projektgrupperne støttes mere i arbejdet med at håndtere proceskonflikter. Af brugerundersøgelsen fremgår at problemet ikke bør undervurderes; en femtedel af de studerende tilkendegav fx at der kun i ringe grad var en ligelig fordeling af arbejdet mellem gruppemedlemmerne.

Ifølge brugerundersøgelserne vurderer godt 50% af underviserne at der er en passende balance mellem gruppearbejde og individuelt arbejde på uddannelsen, mens en knap fjerdedel mener at omfanget af gruppearbejdet er for stort. Blandt de studerende mener 45% at den aktuelle balance er passende, mens omtrent lige mange (44%) mener at omfanget af gruppearbejdet er for stort.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel tilslutter sig opfattelsen af gruppeorganiseringens positive effekter. Fagpanelet finder imidlertid at gruppeorganiseringen ikke kan stå alene - hverken af hensyn til "free rider"-problematikken eller af hensyn til fremtidige erhvervsfunktioner hvor det er vigtigt at den færdiguddannede også er i stand til at arbejde og løse problemer på egen hånd.

Panelet anbefaler derfor at der indføres individuelle elementer i studieordningen, dvs. at uddannelsen bevæger sig væk fra den nuværende situation hvor det individuelle nærmest fremstår som en uregelmæssighed, jf. udtrykket "enkeltmandsgruppe". Det kan fx gøres ved krav om et individuelt projekt eller en individuel prøve i et projekt. Det kan tilføjes at flere studerende under besøget bekræftede at de savnede individuelle elementer i studieordningen. Dette underbygges ligeledes af brugerundersøgelsen der peger på at flere studerende ønsker mulighed for at prøve sig selv af. Fx angiver halvdelen af alle studerende at omfanget af gruppeprøver er for stort i forhold til omfanget af individuelle prøver.

Panelet mener at uddannelsen bør lægge afgørende vægt på at tilrettelægge arbejds- og evalueringsformerne på en sådan måde at de studerende udvikler evnen til at begrunde og stå for egne synspunkter, også når disse går imod gældende konventioner og evt. gruppepres.

8.4 Fagligt indhold, niveau og progression

Resultaterne fra brugerundersøgelsen blandt underviserne peger på at knap halvdelen (45%) finder at det faglige indhold af basisuddannelsen er tilfredsstillende eller meget tilfredsstillende - set i relation til det forhold at den udgør de første år af en akademisk uddannelse, mens 13% finder det faglige indhold utilfredsstillende.

8.4.1 Uddannelsens dimensioner

Dimensionerne der omfatter teorier, metoder og begreber fra væsentlige retninger og videnskabs-teoretiske traditioner inden for fire humanistiske videnskabsområder, er centrale for forståelsen af uddannelsens indhold.

Dimensionernes betydning for den humanistiske basisuddannelse kommer både til udtryk i de obligatoriske grundkurser på første år og i kravene til dimensionskrydser i forbindelse med projekterne. På uddannelsen er der principiel tilslutning til formålet med dimensionskravet i forbindelse med projektarbejdet, nemlig at sikre en rimelig bredde i de studerendes arbejde. Men ikke mindst blandt de studerende er der samtidig udbredt kritik af den måde dimensionskravet håndteres på i praksis.

De studerende oplever en udbredt vilkårlighed og uigennemskuelighed med hensyn til hvad der skal til for at opfylde kravet om at have beskæftiget sig med en konkret dimension, hvilket især må antages at hænge sammen med at forståelsen af dimensionsbegrebet på uddannelsen er uklar. Dimensionerne som ikke findes nærmere beskrevet i studieordningen, forstås på den ene side som generelle aspekter af humaniora der hverken er knyttet til bestemte genstandsfelter eller bestemte discipliner, og på den anden side som overbygningsfagenes parceller på basisuddannelsen, dvs. som knyttet til konkrete fag.

Tidligere forsøg på at formulere nærmere beskrivelser af dimensionernes indhold som fx kunne danne grundlag for tildelingen af "krydser", er strandet på vanskeligheden ved at blive enige om en klar formulering der både er kort og operationel. Uklarheden i relation til dimensionerne afspejler basisuddannelsens dobbelte funktion som et selvstændigt, tværfagligt forløb på den ene side og som led i en samlet uddannelse med konkrete fag på den anden side. I selvevalueringsrapporten anføres at problemet næppe lader sig løse. Hvis dimensionerne udelukkende forstås ud fra basisuddannelsens helhed, svækkes sammenhængen med overbygningsforløbet, og hvis dimensionerne udelukkende formuleres ud fra overbygningsstudierne, svækkes muligheden for at opfylde de mål som konstituerer uddannelsen som et selvstændigt og sammenhængende forløb.

Vurderinger og anbefalinger

Dimensionerne er et utilstrækkeligt styringsredskab på den humanistiske basisuddannelse, og de udgør samtidig et komplicerende led i projektvejledningen, fx i forbindelse med tildeling af vejledere og i forbindelse med spørgsmålet om hvordan og hvornår de studerende kan sikre sig at konkrete projekter opfylder et dimensionskrav.

Det faglige panel anbefaler at krydssystemet afskaffes i dets nuværende form. Samtidig anbefales at uddannelsen udvikler en mere entydig og fælles forståelse af uddannelsens grundlæggende indhold, og at uddannelsen indfører andre mekanismer som både kan sikre den faglige bredde og det eksemplariske princip i projektarbejdet (jf. i øvrigt afsnit 8.3.2 og 8.7.2 samt 8.8).

8.4.2 Forskellige former for faglighed

Selvevalueringsrapporten fremhæver at arbejdsmarkedet for humanister bliver stadig bredere og mindre skarpt opdelt i forhold til faggrænser og arbejdsfelter selvom nogle humanistiske uddannelser fortsat har en professionskarakter - det gælder fx gymnasielærerfagene og journalistikfaget. I denne forbindelse kan det tilføjes at 50% af de dimittender som indgår i brugerundersøgelsen, er eller har været ansat i den private sektor eller en interesseorganisation.

Det er en stor udfordring for uddannelsen at kunne forholde sig til forskellige krav fra omgivelserne: på den ene side en efterspørgsel efter færdiguddannede med vægt på personlige kompetencer og mere generelle kvalifikationer, fx til at definere, belyse og formidle problemer, og på den anden side efterspørgselen efter færdiguddannede med mere konkrete og fagligt specifikke kvalifikationer.

Selvevalueringsgruppen fremfører at dette spændingsfelt opstår som en følge af uddannelsens dobbelte formål hvor den både skal ses som en selvstændig enhed med særlig vægt på generelle kompetencer og som et led i en samlet fagspecifik uddannelse. Derudover ændrer dette spændingsfeltet karakter og betydning efter hvilke konkrete overbygningsfag basisuddannelsen skal danne grundlag for.

8.4.3 Internationalisering og sprogfag

Formelt set er internationaliseringen en del af den humanistiske basisuddannelse gennem de krav der er indskrevet i studieordningen, jf. fx afsnit 8.2 og 8.3.

Alle studerende på uddannelsen opfordres til at deltage i internationale udvekslinger. Der findes procedurer og systemer i denne sammenhæng, bl.a. for at sikre det faglige udbytte for den enkelte og erfaringsopsamlingen for uddannelsen. Der findes ligeledes faste regler for tildeling af merit for udvekslingsophold. Især på HIB er det almindeligt at deltage i internationale aktiviteter, idet en tredjedel af de studerende kommer på udveksling.

HIB er i sig selv tænkt som et centralt led i den humanistiske basisuddannelses internationalisering med mange udenlandske udvekslings- og gæstestuderende. Det fremgår dog at de udenlandske studerende ikke altid har nemt ved at vænne sig til de særlige studie- og undervisningsformer på RUC, og at universitetet derfor med fordel kan styrke introduktionsprogrammerne for udenlandske studerende.

Sprogfagene

På den humanistiske basisuddannelse handler internationaliseringsdiskussionen i høj grad om sprogfagenes indhold og situation, herunder især situationen for tysk og fransk. Ressourcemæssi-

ge årsager – i kombination med et forholdsvis begrænset antal interesserede studerende – indebærer at det er vanskeligt at sikre denne gruppe studerende mulighed for at skrive projekt og modtage vejledning og anden undervisning på disse sprog så de er i stand til at opfylde de forventede faglige krav på overbygningen.

Et andet aspekt af denne diskussion er spørgsmålet om sprogfagernes indhold, herunder også engelskfagets indhold. Her drejer diskussionen sig om i hvilket omfang de tilrettelægges som mere traditionelt orienterede sprogstudier, eller om man i stedet skal stile mod en særlig RUC-toning i retning mod kultur- og sprogmødestudier.

Det kan tilføjes at brugerundersøgelserne viser at "evnen til at anvende fremmedsprog i studiet" åbenbart er det mål for den humanistiske basisuddannelse som er vanskeligst at opfylde. Kun 33% af underviserne – og 21% af de studerende - svarer at de studerende opfylder dette mål i høj eller meget høj grad, og to femtedele af de studerende svarer at de kun i ringe grad eller slet ikke har opnået denne færdighed.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel vurderer at basisuddannelsen ikke sikrer et tilstrækkeligt sprogfærdighedsniveau i tysk og fransk, og at det er nødvendigt at RUC gennem den interne bevillingsfordeling sikrer tilstrækkelige ressourcer til sprogundervisning. Panelet anbefaler endvidere at indholdet af sprogundervisningen tones idet basisuddannelsens udformning ikke kan sikre at de krav som må stilles som forudsætning for mere traditionelt orienterede sprogstudier, opfyldes.

Det skal tilføjes at diskussionen om sprogfagene - og især om de "små" sprogfag på RUC, dvs. tysk og fransk - givetvis ikke er en diskussion som udelukkende vedrører basisuddannelsen. Men diskussionen er også relevant for basis som i dag har vanskeligt ved at sikre de interesserede et rimeligt udbud af undervisning, herunder undervisning i sprogfærdighed.

8.5 Sammenhæng med overbygningsuddannelser

8.5.1 Uddannelsens længde

Selvevalueringsrapporten diskuterer fordele og ulemper ved basisuddannelsens nuværende længde uden at fremlægge en entydig konklusion. Som ulempe ved en to-årig uddannelse anføres at tiden til at bevæge sig rundt i de enkelte fags områder inden for fagets egne rammer bliver mindre end ved en kortere basisuddannelse. Som fordel ved den nuværende længde fremhæves at de studerende får tid til at udvikle en særlig teoretisk og metodisk kompetence som ikke er bundet af faggrænser. På første år kan de studerende forholde sig frit til faglige traditioner, de kan blive

fortrolige med projektarbejdsformen, og de kan afsøge det akademiske rum og humanioras teorier og begreber, mens de på andet år kan foretage mere fokuserede afsøgninger i specifikke faglige traditioner.

Evalueringsgruppen og det faglige panel finder at spørgsmålet om uddannelsens længde skal ses i sammenhæng med spørgsmålet om uddannelsens formål og indhold og dens tilrettelæggelse i øvrigt. Evalueringsgruppen har derfor valgt at fastholde uddannelsens nuværende længde som en præmis for dens vurderinger og anbefalinger. Det indebærer at uddannelsens formål og indhold vurderes med udgangspunkt i det forhold at der er tale om en to-årig uddannelse.

Det kan tilføjes at halvdelen af underviserne i brugerundersøgelsen svarede at de fandt uddannelsens nuværende længde passende, mens godt to femtedele tilkendegav at uddannelsen er for lang eller alt for lang på et spørgsmål om uddannelsens længde isoleret set. Kun en fjerdedel af de studerende fandt uddannelsens nuværende længde passende, mens ca. 70% svarede at den var lang eller alt for lang.

8.5.2 Overgangsregler

Overgangsreglerne fra den humanistiske basisuddannelse til overbygningsfagene følger de generelle regler der har været gældende på Roskilde Universitetscenter siden efteråret 1996. Disse regler indebærer at den studerende skal vælge mindst ét af sine overbygningsfag inden for det humanistiske hovedområde, og at den studerende skal opfylde de normalforudsætningskrav som gælder for dette fag. Ifølge resultaterne fra brugerundersøgelserne finder knap halvdelen af underviserne at kravene til normalforudsætninger er passende i dag, mens godt en fjerdedel finder dem for begrænsede. Blandt de studerende vurderer knap halvdelen at kravene er relevante eller meget relevante, mens nogenlunde samme andel vurderer dem som mindre relevante eller slet ikke relevante.

En opgørelse pr. 1/9 1999 over forekomsten af forskellige kombinationer af overbygningsfag blandt studerende med en humanistisk basisuddannelse viser at flg. kombinationer er særlig hyppige:

kommunikation/psykologi	121
kommunikation/dansk	116
kommunikation/pædagogik	53
psykologi/pædagogik	52
kommunikation/historie	45
kommunikation/internat. udviklingsstudier	43
kommunikation/engelsk	37

historie/dansk	36
historie/filosofi	32
pædagogik/forvaltning	29

Blandt de 10 hyppigste kombinationer indgår kommunikation som det ene fag i de seks. Mere end halvdelen af de studerende med en humanistisk basisuddannelse læser således kommunikation eller journalistik (som blev oprettet i 1998). I de hyppigste kombinationer indgår fag uden for det humanistiske hovedområde – især fag fra det samfundsvidenskabelige hovedområde - i knap 15% af kombinationerne. Det er i øvrigt bemærkelsesværdigt at tysk og fransk tiltrækker under 5% af de studerende. Selv når disse sprogfag lægges sammen, udgør de det klart mindste overbygningsfag inden for det humanistiske hovedområde.

8.5.3 Målretning i relation til overbygningsuddannelser

Studieordningen fastslår at specialkurserne på andet år udbydes efter indstilling fra faggrupper/overbygningsstudienævn både hvad angår kursusindhold og kursusholder således at andet studieår er afstemt efter overbygningsuddannelsernes ønsker. I praksis betyder det at indholdet af specialkurserne tilrettelægges i forhold til de forudsætninger man går ud fra at de studerende besidder ved påbegyndelsen af et konkret overbygningsfag (normalforudsætningskravene). Det er i øvrigt karakteristisk at halvdelen af de studerende tilkendegiver at deres projektarbejder i høj grad eller meget høj grad har haft betydning for deres valg af overbygningsfag.

Koordineringen mellem basisuddannelse og overbygningsfag sker i øvrigt især uformelt med baggrund i det forhold at to tredjedele af underviserne på basis er fastansatte på overbygningsinstitutterne. Mere formaliserede og faste koordineringsmekanismer mellem overbygningsinstitutter og basisuddannelse synes til gengæld ikke at eksistere endnu. Det gælder fx et fast forum hvor basisstudienævn og overbygningsrepræsentanter kan mødes for at diskutere spørgsmål af fælles interesse hvilket endnu ikke er effektueret på humaniora.

Ifølge selvevalueringsrapporten giver de fleste overbygningsstudier udtryk for tilfredshed med de studerende der kommer til overbygningen. Men nogle gymnasielærerfag som skal honorere eks-ternt definerede krav, har dog særlige ønsker til basisuddannelsens tilrettelæggelse idet de ikke mener at uddannelsen i tilstrækkeligt omfang fører til de fornødne kompetencer. Ifølge selvevalueringsgruppen vil omkostningerne ved yderligere at målrette basisuddannelsen dog være for store i forhold til opfyldelsen af basisuddannelsens egne formål.

Af universitetets ledelse opfattes forholdet mellem basisuddannelse og overbygningsfag generelt som et udtryk for sund konkurrence. Det fremgik også under besøget at der tydeligvis er tale om

en indbygget interessekonflikt mellem disse to niveauer på RUC, fx med hensyn til ressourceallokeringen, jf. afsnit 8.6.2.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel anbefaler at det faste forum for drøftelser mellem basisuddannelsen og overbygningsinstitutterne etableres, og at basisuddannelsens indholdsmæssige sammenhæng med overbygningsuddannelserne systematiseres og udvikles, fx ved at indholdet af projekterne på andet år rettes mod forskellige overbygningsfag.

8.6 Studerende og undervisere

8.6.1 Optag og studieforløb

Optaget af nye studerende var nogenlunde konstant omkring 350 i årene 1995-98. I 1999 oprettedes et nyt førsteårshus hvilket indebar at optaget kunne stige til 437.

Kvindernes andel af optaget ligger typisk omkring 70%, og der er en tendens til at de unge ansøgere under 21 år fylder stadig mindre (25% i år 2000). Alle der optages gennem kvote 1, har et gennemsnit der mindst ækvivalerer garantikvotienten på 8,9 (HAB) og 8,6 (HIB); optaget via kvote 2 udgjorde 20% i år 2000. I selvevalueringsrapporten vurderes at den forholdsvis høje gennemsnitsalder blandt de nyoptagne er en fordel. De "ældre" studerende har et bredt erfaringsgrundlag og en modenhed som erfaringsmæssigt har vist sig at være en styrke i gruppearbejdet og ved humanistiske studier hvor strukturen og rammerne ikke er meget entydige eller klare.

En meget stor del af de studerende som begynder på den humanistiske basisuddannelse, gennemfører uddannelsen inden for to år. Gennemførelsesprocenten inden for normeret tid for optaget i årene 1994-98 ligger tæt på 80; for de enkelte årgange ligger variationen mellem 72% og 83%.

Der eksisterer ikke systematiske undersøgelser af årsagerne til frafaldet, men selvevalueringsgruppen antager at frafaldet især skyldes at nogle studerende finder ud af at projektarbejdsformen ikke passer dem, eventuelt på baggrund af oplevede gruppekonflikter. Det er også muligt at sproginteresserede ikke finder at deres særlige interesser bliver tilgodeset i tilstrækkeligt omfang, eller at nogle studerende har fået mulighed for at komme ind på en anden uddannelse som ikke havde plads til dem i første omgang.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel vurderer at der er tale om høje gennemførelsesprocenter. Det anbefales ikke desto mindre at uddannelsen undersøger årsagerne til frafaldet, herunder undersøger om frafaldet

er udtryk for at vejledningen og introduktionen til potentielle og nye studerende ikke tilstrækkeligt tydeligt informerer om de særlige krav arbejdsformerne på RUC stiller.

8.6.2 Sammensætning af undervisere

Basisuddannelsen råder ikke over et fast lærerkorps. Gennem den interne bevillingsfordeling afsætter konsistorium hvert år ressourcer til basisuddannelsen fra de forskellige institutter. Dernæst forhandler studienævnet for basisuddannelsen og de forskellige overbygningsinstitutter om den konkrete allokering og bemandingsplan for basis. Lærerallokeringen ligger således i stort omfang uden for basisuddannelsens eget regi. Under besøgs møderne blev det nævnt at allokeringen til basis i nogle tilfælde mere afspejler institutternes fordeling af ledige ressourcer end kompetencebehovene på basisuddannelsen med den konsekvens at husene ikke får en rimelig sammensætning af vejlederkompetencer.

Principielt skal en lærer allokeres til basisuddannelsen for to år ad gangen, og den samlede bemandingsplan for det kommende akademiske år skal være klar 1. marts. Ingen af disse forudsætninger opfyldes i praksis. Det betyder for det første at det bliver vanskeligt at fastholde en kontinuitet i de enkelte huse således at "meget skal opfindes forfra hvert år" idet der ikke sker en tilstrækkelig vidensopsamling og vidensoverføring. Og det betyder for det andet at basislærergruppens interne planlægning forud for en ny årgangs studiestart bliver vanskeliggjort. Ofte er toårsrammen udarbejdet af huskoordinatoren alene; dermed kommer den til at mangle den fornødne forankring i husets samlede undervisergruppe. Disse planlægnings- og kontinuitetsproblemer på basisuddannelsen tilspidses af det store antal deltidsundervisere.

I årene fra 1997-99 har i alt 125 personer undervist på den humanistiske basisuddannelse. Heraf har to tredjedele været fuldtidsansatte ved et institut på RUC. Opgjort pr. år har der typisk været ca. 80 vejledere på uddannelsen. Langt størsteparten – omkring 90% - af disse personer har imidlertid kun været deltidsbeskæftigede med undervisning på basis; omregnet svarer de 80 personer til godt 30 fuldtidsbeskæftigede. Det kan tilføjes at en underviser der er fuldtidsallokeret til basis, i praksis ofte vil fungere som deltidsunderviser idet der er risiko for at han eller hun vil være allokeret til flere huse ad gangen af hensyn til ønsket om en rimelig fordeling af bestemte vejlederkompetencer.

Det store antal deltidsundervisere på basis – først og fremmest i form af fastansatte der fungerer som deltidsundervisere i forhold til basis - kan indebære at kontakten mellem studerende og undervisere bliver mindre tæt end den ellers kunne have været ligesom det medfører at den enkelte underviser skal deltage i flere møder og forholde sig til flere studentegrupper og flere lærergrupper.

Antallet af deltidsundervisere kan også opfattes som en fordel set ud fra mange underviseres – og uddannelsens – ønske om at bevare et tæt samarbejde mellem basis og overbygning. Det forhold at mange lærere underviser begge steder, bidrager naturligvis hertil ligesom det betyder at de studerende på basis har rimelige muligheder for at møde undervisere og vejledere som er aktive deltagere i et forskningsmiljø. Men det må anses som en klar ulempe at mange af de fastansatte undervisere primært benytter deres kontorer på overbygningsinstitutterne. Ofte vil underviseren ikke være i basishuset til daglig, men blot komme "på besøg" når han eller hun skal til møde eller skal vejlede eller undervise.

I selvevalueringsrapporten anføres at undervisning og vejledning på basis af mange fastansatte opleves som en marginal aktivitet der bevidsthedsmæssigt og fysisk foregår adskilt fra kerneaktiviteterne på institutterne og overbygningen. Det nævnes at denne opfattelse af underviserne ikke mindst er udbredt blandt studerende. Vurderingen bekræftes imidlertid ikke af brugerundersøgelserne for så vidt angår vejledningen. Kun omkring en tiendedel af de studerende mener fx at vejlederne taget taget under ét er uengagerede eller uforberedte.

Faglige og pædagogiske kvalifikationer

Rekrutteringen af fastansatte til RUC sker i udstrakt grad på et fagligt grundlag efter samme principper som på de andre universiteter i Danmark. De pædagogiske kvalifikationer til at undervise og vejlede må de til gengæld typisk tilegne sig "i marken".

Ikke mindst for nye RUC-lærere beskrives behovene for kvalificering inden for det pædagogiske område som meget store. Den vigtigste introduktion til RUC og til undervisning og vejledning er den der foregår uformelt på gangen eller i frokostpausen. Hertil kommer at mange lærere er usikre over for centrale elementer i basisuddannelsen, fx evalueringsformerne og dimensionerne, ligesom de fleste mangler redskaber til at håndtere eller hjælpe de studerende i gruppedannelsen og i gruppeprocessen. Det er karakteristisk at næsten to femtedele af de studerende ifølge brugerundersøgelsen er utilfredse eller meget utilfredse med vejledningen i relation til gruppearbejdsprocessen.

Siden 1993 har der været afsat et enkelt årsværk inden for RUCs samlede bevillingsfordeling til pædagogisk kvalificering af adjunkter i tilknytning til indførelsen af ændrede krav til adjunktforløbet. Disse adjunktkurser der både drejer sig om vejledning og kursusundervisning, kan også søges af andre undervisere, men det er praktisk taget ikke sket for så vidt angår lektorer og professorer. Der er således tale om et generelt uddannelsesefterslæb i henseende til den pædagogiske kvalificering blandt underviserne såvel blandt fastansatte som eksterne lærere.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel anbefaler at universitetets ledelse sikrer en bedre proces omkring allokeringen af undervisere til basis med det formål at styrke kontinuiteten på basisuddannelsen. Fagpanelet anbefaler endvidere at universitetets ledelse hurtigt tager initiativ til at styrke niveauet for den pædagogiske kvalificering blandt underviserne. Det gælder ikke mindst med hensyn til forudsætningerne for at kunne vejlede med et klart projektmetodisk og gruppepsykologisk perspektiv.

8.7 Uddannelsens rammer

8.7.1 Faciliteter og studiemiljø

Huset er den grundlæggende enhed og fysiske ramme omkring de sociale og faglige aktiviteter på uddannelsen. Et hus er i virkeligheden en etage i et hus med en række faciliteter, herunder et større lokale til plenum og kursusafholdelse, et antal grupperum, kopi- og edb-rum, et køkken, toilet og bad samt et sekretariat.

Til huset er knyttet en hussekretær. Endvidere er der en huskoordinator som skal koordinere aktiviteterne i huset i forhold til studienævnet og sørge for at semesterplanerne udfoldes og konkretiseres, samt 6–10 andre undervisere der er allokert med 25-100% af deres undervisningstid. Da underviserne som tidligere omtalt typisk fastholder deres kontorer på overbygningen, bliver hussekretæren ofte en vigtig kontinuitets- og sammenhængsskabende faktor i huset.

Husene er organiseret i en række udvalg – såvel sociale som faglige eller politiske – der varetager forskellige områder, herunder fx husmiljøet. Der holdes månedlige husmøder hvor alle kan deltage, og hvor de forskellige udvalg fremlægger deres forslag og overvejelser til fælles drøftelse. I nogle huse er fremmødet til husmøderne dog stærkt svingende, især på andet år.

Den humanistiske basisuddannelse råder p.t. over otte huse, fire på hver årgang, som ligger nogenlunde samlet med 100–120 studerende i hvert. Det bemærkes at husene oprindeligt var planlagt til ca. 80 studerende; det betyder at der i dag kan være kamp om arbejdspladserne. På HAB har de studerende desuden adgang til to store, fuldt udrustede auditorier. RUC har en central afdeling hvorfra de studerende har mulighed for at låne av-udstyr til feltarbejde. Alle studerende har deres egen hjemmeside og email-adresse, og alle studerende og ansatte har mulighed for hjemmefra at koble sig op på RUCs dial-in-system der giver adgang til universitetscenterets server.

Inden for huset og inden for det enkelte semester udgør projektgruppen næste led i organiseringen af uddannelsens faglige og sociale miljø som udgør to sider af samme sag på RUC. Generelt vurderes studiemiljøet som godt og som en vigtig årsag til uddannelsens høje gennemførelsespro-

center. Omkring tre fjerdedele af de studerende i brugerundersøgelsen tilkendegiver at de er tilfredse eller meget tilfredse med det faglige og det sociale miljø i grupperne. Og knap tre femtedele er tilfredse eller meget tilfredse med de fysiske rammer for projektarbejdet om end to femtedele er utilfredse med adgangen til IT-faciliteter.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel opfatter organiseringen i huse som en central del af den humanistiske basisuddannelses identitet og af hele RUCs identitet. Det anbefales derfor at dette element fastholdes og styrkes. Under besøgene fremgik at husene i dag faktisk ikke fungerer nok som huse, i hvert fald ikke fagligt, hvilket også viser sig i de ikke-fungerende toårsrammer. Problemet hænger sammen med lærerallokeringen, de ikke-tilstedeværende vejledere og det forhold at det i udstrakt grad – især på andet år – er nødvendigt at tilrettelægge kurser på tværs af husene.

8.7.2 Koordinerings- og styringsmekanismer

Den nuværende struktur er særdeles fleksibel hvilket gør det muligt at tilrettelægge basisuddannelsen efter de særlige forhold i det enkelte hus, herunder også efter de studerendes ønsker.

Men strukturen medfører også at der kan opstå uklarhed i kompetence- og ansvarsfordelingen som forværres af den manglende erfarings- og vidensoverføring. Funktionsniveauet i de enkelte huse vil derfor afhænge af de enkelte huskoordinatorers og hussekretærens indsatser og organisatoriske talenter idet den overordnede planlægning på tværs af husene er svag og uklar. Først for nylig er der taget skridt til at etablere tværgående fora for studienævn, hussekretærer og huskoordinatorer.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel anbefaler at uddannelsen etablerer og styrker tværgående fora mellem huse og årgange og mellem husene og studienævnet. Såvel for studerende som for undervisere vil det skabe større forudsigelighed og tryk omkring rammerne for uddannelsen.

Panelet kan tilslutte sig selvevalueringsrapportens vurdering at grundlaget for en retablering af de såkaldte toårsrammer næppe er til stede på uddannelsen i dag. Hvis dette styringsredskab helt afskaffes, vil det til gengæld kræve at andre styrings- og koordineringsmekanismer indføres, herunder at studienævnet – eller udvalg under studienævnet – fx udarbejder vejledninger og forslag til normalforløb som kursusholdere og de enkelte huse kan bruge i deres planlægning og tilrettelæggelse.

8.8 Overvejelser om faglig-pædagogisk tilrettelæggelse

I dette afsnit sammenfattes det faglige panels væsentligste overvejelser og anbefalinger med hensyn til den humanistiske basisuddannelses fagligt-pædagogiske indhold. Forslaget eller modellen der er tænkt med udgangspunkt i uddannelsens egne målsætninger, skal ikke opfattes som et samlet forslag der dækker alle aspekter af uddannelsen, fx overgangsreglerne til overbygningen eller sprogfagenes situation. Præsentationen skal heller ikke ses som udtryk for et ønske om at foreskrive uddannelsen bestemte løsninger. Forslaget eller modellen skal først og fremmest tjene til inspiration og som bidrag til en debat som rækker ud over en evalueringsrapports umiddelbare sigte og sammenhæng.

Den centrale idé i forslaget fra det faglige panel er at styrke sammenhængen og vekselvirkningen mellem kursusundervisning og projektarbejde samtidig med at det eksemplariske princip og progressionen i projekterne styrkes. Tilrettelæggelsen skal sikre at de studerende både trænes i tværfaglighed og faglighed og ikke mindst i sammenhængene mellem dem, og at de tillige trænes i at være åbne over for andre fagtraditioner i situationer hvor det samtidig kræves at de er fagspecialister.

Forslaget indebærer at dimensionsbegrebet og det dertil hørende krydssystem vil kunne afskaffes. Men det skal understreges at forslaget vil kræve en tættere koordination af uddannelsen end den der kendes i dag. Forslaget vil desuden kræve en grundlæggende og substantiel enighed blandt underviserne om hvilke kernekompetencer og hvilke centrale teorier, begreber og metoder der skal fastlægges som uddannelsens væsentligste indholdsmål.

Forslaget bygger på at projekttema, projektemne og konkrete problemstillinger kombineres med centrale perspektiver og metoder i centrale faglige traditioner inden for humaniora. Uddannelsen tænkes tilrettelagt i seks trin som både omfatter kursusgange og projektarbejde. Indledningsvis orienteres i kursusform om centrale perspektiver inden for væsentlige faglige traditioner inden for humaniora. Der lægges vægt på at hvert perspektiv kan knyttes til forskellige konkrete emner, og omvendt at et konkret emne kan knyttes til flere forskellige perspektiver. Trin 2 omfatter et projekt under et fælles tema, men i øvrigt med frit problemvalg hvor de studerende skal vælge og bruge et eller flere perspektiver fra det arsenal af perspektiver som de har fået indsigt i under kurserne. På trin 3 fremlægges projekterne til diskussion med krav om tydelig tilbagekobling til trin 1. Som centralt punkt diskuteres hvordan og i hvilket omfang perspektivvalget har påvirket problemløsningen, og i hvilket omfang et andet perspektivvalg ville have ført til en anden løsning.

Trin 4 består af udvidet og uddybet orientering om fagtraditioner med vægt på metode, herunder kildekritik, tekstkritik og moderne kulturteori. Trin 5 omfatter et projekt om et problem der tildeles

de studerende som til gengæld har frit valg med hensyn til hvilken fagtradition og hvilke metoder de vil benytte sig af i forbindelse med behandlingen af problemet. På trin 6 fremlægges projekterne til diskussion - denne gang med krav om tilbagekobling til trin 4. Som centralt punkt diskuteres om løsningen ville være blevet anderledes såfremt de havde valgt at arbejde i en anden fagtradition eller med en anden metode.

Modellen er principielt åben for forskellige uddannelseslængder og for forskellige valg med hensyn til prøveformer mv. Det faglige panel har imidlertid den opfattelse at der bør være en balance mellem gruppearbejde og individuelt arbejde således at ét projekt udarbejdes individuelt. Det skal tilføjes at modellen er åben for enkelte bindinger, fx at mindst et projekt skal have en international orientering.

9 Den samfundsvidenskabelige basisuddannelse på RUC

9.1 Samlet vurdering

Vurderinger og anbefalinger i dette kapitel er udarbejdet af det samfundsvidenskabelige fagpanel i et tæt samarbejde med evalueringsgruppen.

9.1.1 Præsentation og vurdering af dokumentationsmaterialet

Dette kapitel bygger på forskellige typer af dokumentationsmateriale.

Der er udarbejdet en selvevalueringsrapport af en selvevalueringsgruppe på uddannelsen. Evalueringsgruppen og det faglige panel finder at selvevalueringsrapporten er kendetegnet ved at være såvel deskriptiv som analytisk samt præget af stor grundighed og mange nuancer. Der har været iværksat en lang række aktiviteter i forbindelse med selvevalueringen som har involveret en stor del af uddannelsens aktører. Eksempelvis kan nævnes:

- fremtidsværksted om uddannelsen for alle interesserede
- møder med overbygningsstudienævn
- fokusgruppeinterview med en række interessentgrupper
- høring af bl.a. relevante institutter

Evalueringsgruppen og panelet vurderer på den baggrund at selvevalueringen udgør en central del af evalueringens dokumentationsgrundlag, og at den kan skabe et godt afsæt for det fortsatte arbejde med at udvikle uddannelsen.

Der er gennemført et besøg på uddannelsen af én dags varighed. Besøget omfattede møder med studerende, undervisere, selvevalueringsgruppen, studieledere ved overbygningsuddannelserne

samt universitetets ledelse. Besøget var kendetegnet af en række udbytterige møder som - ud over at uddybe og nuancere beskrivelser og vurderinger i selvevalueringsrapporten - gav det faglige panel indtryk af uddannelsesmiljøet.

Der er afholdt et møde med censorformandskabet for de to samfundsvidenskabelige basisuddannelser. På mødet blev niveauet og progressionen i uddannelsen drøftet ligesom censorerne kommenterede de anvendte prøve- og bedømmelsesformer.

Der er gennemført brugerundersøgelser i form af spørgeskemaundersøgelser blandt overbygningsstuderende, dimittender og undervisere på uddannelsen samt et fokusgruppeinterview med en gruppe undervisere, jf. afsnit 3.3. Svarprocenterne for studerende og dimittender er på 58% hvilket giver resultaterne en rimelig stor statistisk sikkerhed. Omvendt er svarprocenten for den samlede undervisergruppe på RUC på kun 49%. Det har ikke været muligt at beregne en særskilt svarprocent for undervisere med tilknytning til det samfundsvidenskabelige hovedområde. På denne baggrund skal resultaterne af underviserundersøgelsen behandles med stor varsomhed. Resultaterne benyttes til diskussion og perspektivering af evalueringens øvrige dokumentationsmateriale. Det indebærer at ingen vurderinger og konklusioner udelukkende baseres på resultater fra brugerundersøgelserne

9.1.2 Præsentation af uddannelsen

Den samfundsvidenskabelige basisuddannelse på RUC udgør de første to år af en bacheloruddannelse og er altså ikke en afsluttet uddannelse i sig selv.

En bacheloruddannelse kan bestå af et eller to fag. For studerende med en samfundsvidenskabelig basisuddannelse skal mindst det ene fag vælges blandt følgende hvoraf kun erhvervsøkonomi/HA udgør en selvstændig bacheloruddannelse:

- offentlig administration
- socialvidenskab
- erhvervsøkonomi/HA
- virksomhedsstudier
- internationale udviklingsstudier (IU)
- geografi
- den teknologisk-samfundsvidenskabelige planlæggeruddannelse (Tek-Sam)

Hvis den studerende vælger at studere videre til kandidatniveau, kan forvaltningsfagene og Tek-Sam læses alene eller i kombination med et andet fag, evt. fra et andet hovedområde end det samfundsvidenskabelige. De fleste studerende på RUC vælger at gennemføre en to-fagskandidatuddannelse, dvs. at de efter basisuddannelsen skal vælge to overbygningsfag af hver 1½ års varighed.

Basisuddannelsen består af projektarbejde og kursusarbejde. Ifølge bekendtgørelsen skal kurserne udgøre mindst 50% af den normerede studietid. Ifølge studieordningen skal projektarbejde og kursusarbejde vægtes ligeligt i basisuddannelsen som omfatter følgende fagområder: politologi, sociologi, økonomi, planlægning, rum og ressourcer, videnskabsteori, samfundsvidenskabelig metode og statistik samt projektarbejds metodik.

Fagområderne dækkes ind gennem i alt otte faste kurser, to temakurser eller videregående kurser, tre kollokvier samt fire projekter. Derudover udbydes et kursus i litteratursøgning. I de otte faste kurser er indholdet fastlagt på forhånd, mens de studerende har medindflydelse på indholdet af uddannelsens øvrige elementer. De fire projekter skal være problemorienterede og gennemføres som hovedregel i grupper. Der udarbejdes et projekt i hvert af uddannelsens fire semestre.

Uddannelsens udvikling

Den samfundsvidenskabelige basisuddannelse gennemgik en større reform i 1996. Hovedindholdet i reformen var en opprioritering og udvikling af kurserne på bekostning af projektarbejdet samtidig med at reglen om at mindst et af overbygningsfagene skal være fra samme hovedområde som basisuddannelsen, blev indført. Desuden blev der givet mulighed for at overbygningsfagene kan forlange obligatoriske normalforudsætningskrav opfyldt for det fag der ligger i forlængelse af basisuddannelsen.

Ifølge selvevalueringen og udsagn fra underviserne på besøget har reformen medført et større arbejdspress for de studerende på uddannelsen.

En planlagt revision af studieordningen er udskudt til 2001. Revisionen forventes bl.a. at ville omfatte:

- bedre koordinering af kursus- og projektdele
- mere ligelig fordeling af studerendes og underviseres arbejdsbyrde i løbet af uddannelsen
- gentænkning af undervisningen i fagområdet planlægning, rum og ressourcer

9.1.3 Overordnede vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel ønsker med sine overordnede vurderinger og anbefalinger at sætte fokus på sammenhængen mellem den samfundsvidenskabelige basisuddannelses målsætninger og dens længde. Det fremgår af dokumentationsmaterialet at udmøntningen af den samfundsvidenskabelige basisuddannelses formål og mål til stadighed diskuteres og forhandles mellem studienævnet for uddannelsen og overbygningsuddannelserne. Uddannelsens konkrete form og indhold synes derfor at være udtryk for et kompromis mellem delvis modstridende interesser. Det faglige panels hovedindtryk er at der p.t. er tale om et kompromis som nyder relativt stor opbakning blandt uddannelsens aktører. Dette skal ses i sammenhæng med at uddannelsen har en stærk identitet der bæres af aktørerne og understøttes af RUCs ledelse og uddannelsesstruktur.

De forskellige dele af dokumentationsmaterialet tyder således på en relativt stor grad af tilfredshed med uddannelsens indhold, omfang og organisering. De forskellige aktørgrupper peger dog på at en række forhold ved uddannelsen fungerer mindre hensigtsmæssigt. Det er således fagpanelets indtryk at der tidligere har været større konsensus omkring basisuddannelsen end der er i dag.

Det faglige panel finder at basisuddannelsen overordnet set er velfungerende. Tiden er dog inde til at overveje at gennemtænke fundamentet for basisuddannelsen frem for løbende at justere de delasppekter af uddannelsen der her og nu giver anledning til problemer. En gennemtænkning kan tage udgangspunkt i overvejelser om de senere års udvikling i en række forhold der må vurderes som centrale for basisuddannelsen, herunder udviklingen i de samfundsvidenskabelige fag på RUC som basis giver adgang til, og udviklingen i forståelsen og anvendelsen af tværfaglighed og projektarbejde i samfundet og på RUC.

Ifølge evalueringsgruppen befinder basisuddannelserne på AAU og RUC sig i fem grundlæggende dilemmaer der kræver afvejning mellem delvis modstridende, men også indbyrdes forbundne, mål eller midler, jf. afsnit 3.2:

1. Afvejning mellem at være et selvstændigt forløb på den ene side og en indledende del af en samlet uddannelse på den anden
2. Afvejning mellem enkeltfaglighed (enkeltdisciplinær træning og overbliksviden) på den ene side og tværfaglig projekt- og problemorientering på den anden side
3. Afvejning mellem obligatoriske og valgfrie elementer
4. Afvejning og sammenhæng mellem kursus- og projektdele
5. Afvejning mellem individ og gruppe i de benyttede arbejds- og prøveformer

Den samfundsvidenskabelige basisuddannelse på RUC synes især at have vanskeligt ved afvejningen mellem at være et selvstændigt forløb og at være en del af syv forskellige bachelor- og kandi-

datuddannelser. Uddannelsen synes ikke at have noget markant fokus på det der er fælles for overbygningsuddannelserne. Konkret giver det sig udslag i at overgangen til overbygningsniveauet ikke vurderes lige positivt af alle studerende og alle overbygningsfag.

Endvidere synes det at være vanskeligt at etablere en hensigtsmæssig afvejning mellem en tværfaglig og en enkeltdisciplinær tilgang til uddannelsesstoffet. Den aktuelle løsning der indebærer at der stilles krav om at stadig flere fagområder inddrages i det enkelte projekt, synes ikke at fungere tilfredsstillende. Det giver problemer i forhold til et andet krav til projekterne, nemlig problemorientering. Balancen mellem obligatoriske og valgfrie elementer på uddannelsen udgør en del af denne problematik.

Der kan ligeledes konstateres uenighed om afvejningen mellem kursus- og projektarbejde. Der eksperimenteres med at vægte henholdsvis kursus- og projektdelen mere eller mindre i nogle semestre. Samlet set er der ikke opnået en passende balance og sammenhæng mellem de to hovedelementer på uddannelsen.

Endelig synes det at være problematisk at finde en passende balance mellem individ og gruppe. En stor andel af såvel studerende som undervisere finder således at omfanget af gruppearbejde og gruppeprøver er for stort i forhold til omfanget af individuelt arbejde og individuelle prøver.

På trods af ovenstående finder det faglige panel som nævnt at basisuddannelsen overordnet set er velfungerende. Ud over anbefalingen om mere grundlæggende at gennemtænke fundamentet for basisuddannelsen anbefaler fagpanelet at uddannelsen prioriterer problemorientering højere end kravet om at inddrage flere fagområder i projekter og samtidig fremmer sammenhængen mellem kurser og projekter. Derudover vil panelet fremhæve kvalificeringen af projektvejledningen som et væsentligt indsatsområde.

De konkrete vurderinger og anbefalinger vedrørende uddannelsen er anført under de afsnit der omhandler de enkelte aspekter.

9.2 Uddannelsens målsætninger

Ifølge studieordningen er formålet med den samfundsvidenskabelige basisuddannelse at sætte den studerende i stand til kritisk at analysere samfundsproblemer med brug af samfundsvidenskabelig teori og metode. Den studerende skal:

- tilegne sig og kritisk kunne vurdere samfundsvidenskabelige teorier og metoder

- træne sig i at bruge samfundsvidenskabelige teorier og metoder til at analysere samfundsmæssige problemstillinger, herunder at forbinde teori og empiri
- træne sig i problemformulering og i at analysere de formulerede problemer ud fra en tværfaglig, samfundsvidenskabelig synsvinkel
- træne sig i at formidle opnåede resultater

I selvevalueringsrapporten opstilles følgende fire målsætninger der ifølge selvevalueringsgruppen gælder for alle basisuddannelser på RUC:

1. at lære den studerende at studere selvstændigt og i samarbejde med andre
2. at give den studerende mulighed for at træffe et kvalificeret valg af fag samt at minimere forlængelse af studietiden ved senere ændring af fagvalget
3. at give den studerende overblik over hvordan de fag der siden vælges, indgår i en større sammenhæng
4. at give de bedste kundskaber og færdigheder som forberedelse til overbygningsuddannelsen

Mens studieordningens formålsbeskrivelse udelukkende beskæftiger sig med uddannelsens faglige formål – de studerendes tilegnelse af faglig viden og relevante arbejdsmetoder – går selvevalueringsgruppens fire mål også ind i forhold til de studieintroducerende og overbygningsstudieforberedende elementer i uddannelsen. Der lægges vægt på at målene til en vis grad rækker ud over basisuddannelsen og forberedelsen til det videre studium, idet de også skal ses i forhold til de typer job der venter dimittenderne.

I brugerundersøgelserne er de studerende og underviserne blevet spurgt om i hvilken grad de studerende når de to førstnævnte mål i studieordningen i løbet af basisuddannelsen. Mens en stor andel af de studerende (70%) mener at de i høj eller i meget høj grad opnår evne til kritisk og metodisk at analysere samfundsvidenskabelige problemstillinger, er det kun 48% af underviserne der synes det. 59% af de studerende mener at de i høj eller meget høj grad evner at analysere problemstillinger ud fra en tværfaglig, samfundsvidenskabelig synsvinkel ved basisuddannelsens afslutning. Her ligger de på linie med underviserne hvor 57% mener at de studerende generelt mestrer dette.

Formål og mål for de enkelte uddannelseselementer

Ifølge studieordningen er formålet med projektarbejdet at give de studerende personlige erfaringer fra arbejdet med samfundsmæssige problemstillinger der formuleres og analyseres ved hjælp af samfundsvidenskabelig teori og metode.

Formålet med kurserne er at give de studerende almene indføringer i centrale teorier og metoder fra de samfundsvidenskabelige fagområder, mens kollokvier har til formål at give de studerende sammenhængende fremstillinger af udvalgte faglige emner.

I studieordningen findes også fagbeskrivelser der indeholder mål for undervisningen i de fagområder der indgår i de faste kursustilbud (politologi, sociologi, økonomi, planlægning, rum og ressourcer, projektarbejds metodik, samfundsvidenskabelig metode, beskrivende og teoretisk statistik, videnskabsteori). Målene er typisk formuleret som at de studerende skal introduceres til en række teorier, begreber og metoder.

9.3 Uddannelsens opbygning

Den samfundsvidenskabelige basisuddannelse varer to år og gennemføres over fire semestre.

9.3.1 Obligatoriske og valgfrie elementer

Uddannelsen består af otte faste kurser, to temakurser/videregående kurser, tre kollokvier samt fire projekter. I de faste kurser er indholdet fastlagt på forhånd, mens de studerende har medindflydelse på indholdet af uddannelsens øvrige elementer.

Omfangsmæssigt udgør de faste kurser 0.69 studenterårsværk (STÅ) på uddannelsen, mens øvrige kurser og kollokvier tegner sig for 0.31 STÅ og projekterne for i alt 1 STÅ.

Valgfriheden i forhold til kurser mv. stiger i løbet af uddannelsen. På 1. semester er der kun faste kurser, mens der på 2. og 3. semester foruden de faste kurser er indlagt henholdsvis et valgfrit kollokvium og et valgfrit temakursus. På 4. semester er der ingen faste kurser, men til gengæld tre valgfri kurser/kollokvier.

Ifølge selvevalueringen finder der i løbet af basis en differentiering og specialisering sted hvad de faglige kurser angår, mens de metodiske kurser gennemføres som ensartede forløb.

I spørgeskemaundersøgelsen mener 54% af de studerende at de obligatoriske kurser har passende vægt, mens 27% mener at de har for lille vægt. Ca. halvdelen af de studerende er tilfredse med udbuddet af henholdsvis obligatoriske og valgfrie kurser, mens godt 20% er utilfredse.

Figur 8
Oversigt over omfang og placering af faste og valgfrie kurser og kollokvier

	Faste kurser	Valgfri kurser/kollokvier
1. semester	Projektarbejdets metodik I (10 konfrontationstimer)	
	Samfundsvidenskabeligt grundkursus (100 konfrontationstimer)	
2. semester	Projektarbejdets metodik II (10 konfrontationstimer)	Kollokvium A (20 konfrontationstimer)
	Samfundsvidenskabelig metode (30 konfrontationstimer)	
	Litteratursøgningskurset (10 konfrontationstimer)	
	Beskrivende statistik (ca. 20 konfrontationstimer)	
3. semester	Videnskabsteori (40 konfrontationstimer)	Temakursus (ca. 30 konfrontationstimer) <i>eller</i>
	Teoretisk statistik (ca. 20 konfrontationstimer)	Videregående kursus (ca. 30 konfrontationstimer)
4. semester		Kollokvium B
		Kollokvium C
		Temakursus eller videregående kursus (ca. 30 konfrontationstimer)

I forhold til projekterne tilføjes der for hvert semester stadig flere krav der skal sikre progressionen. Den studerende skal i 3. og 4. semester arbejde med teorier fra alle fire fagområder i et projekt, et temakursus eller et kollokvium. Samtidig gælder at projekterne på andet år mindst skal dække to fagområder.

Figur 9
Overblik over indholdsmæssige krav til projekterne, fordelt på semestre

Indholdsmæssige krav til projektet	
1. semester	Opstilling, begrundelse for og undersøgelse af en problemformulering
2. semester	Opstilling, begrundelse for og undersøgelse af en problemformulering + dokumentere evne til at anvende samfundsvidenskabelige teorier og metoder + dække mindst to af følgende tre fagområder: politologi, sociologi og økonomi
3. semester	Opstilling, begrundelse for og undersøgelse af en problemformulering Dokumentere evne til at anvende samfundsvidenskabelige teorier og metoder + have et videnskabsteoretisk indhold + dække mindst to af følgende fire fagområder: politologi, sociologi, økonomi samt planlægning, rum og ressourcer
4. semester	Opstilling, begrundelse for og undersøgelse af en problemformulering Dokumentere evne til at anvende samfundsvidenskabelige teorier og metoder Have et videnskabsteoretisk indhold Dække mindst to af følgende fire fagområder: politologi, sociologi, økonomi samt planlægning, rum og ressourcer + selvstændig behandling af empirisk materiale

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel finder det positivt at de indholdsmæssige krav til projekterne sigter mod faglig progression såvel gennem introduktion af nye elementer som gennem gentagelse af allerede kendte elementer. Panelet mener dog at to af de stillede krav harmonerer dårligt. Kravet om at mindst to fagområder skal indgå i projekterne på 3. og 4. semester, er således hæmmende for kravet om at projekter bør styres af problemorientering. Panelet anbefaler derfor at de indholdsmæssige krav til projekterne genovervejes så projekterne styres af problemorientering frem for at af krav om at inddrage flere fagområder i de enkelte projekter. Hvis fagbindingerne på projekterne mindskes, kunne fagdækningen i stedet sikres gennem kurserne.

9.3.2 Studie- og undervisningsformer

9.3.2a Kursusarbejde

Der eksperimenteres til stadighed med forskellige undervisningsformer i uddannelsens kursusdel. Ifølge selvevalueringen er forelæsninger for studerende fra flere huse ad gangen langt den mest udbredte undervisningsform på de faste kurser der fylder meget i uddannelsens første semestre; i nogle tilfælde suppleres med øvelser og opsamling i hvert enkelt hus. Læreroplæg, plenumdiskussioner, gruppefremlæggelse og opponering kendetegner undervisningsformen i temakurserne og de videregående kurser som fylder relativt mere i sidste halvdel af uddannelsen.

Kollokvieformen – en slags temakurser for en mindre gruppe studerende – blev under besøget fremhævet som en undervisningsform med et stort, men delvis uudnyttet potentiale. Det blev nævnt at kurset i projektarbejdets metodik på grund af ressourcemangel ikke er et reelt tilbud til alle.

Der gennemføres systematiske skriftlige kursusevalueringer på uddannelsen ligesom der er nedsat styringsgrupper for hvert kursus. Ifølge selvevalueringgruppen er det et problem at der ikke følges godt nok op på evalueringerne – de bliver simpelthen langt fra altid brugt i forbindelse med planlægning af kommende kurser mv.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel finder at kollokvierne udgør en spændende kursusform som det er oplagt at videreudvikle. En sidegevinst ved at gøre undervisningstilbuddene bedre ville være at det motiverer de studerende til at tilbringe mere tid på RUC og derigennem styrke studiemiljøet, jf. afsnit 9.7.

Det kunne overvejes at anvende nye modeller for erfaringsopsamling og evaluering såvel af undervisningen som af de studerendes deltagelse. Fx kunne de studerende føre en logbog som dannede grundlag for godkendelse af kursusdeltagelse.

Derudover bør der etableres procedurer som sikrer at gennemførte erfaringsopsamlinger og evalueringer af undervisningen rent faktisk anvendes til at kvalitetssikre og kvalitetsudvikle uddannelsen.

9.3.2b Projektarbejde

Ifølge studieordningen er projektarbejdet problemorienteret. I selvevalueringen beskrives projektarbejdet som præget af høj motivation og ansvarlighed på grund af at de studerende har stor indflydelse på såvel indhold som tilrettelæggelse.

Gruppedannelsesprocessen foregår ved at de studerende selv danner grupper omkring emner/problemstillinger af fælles interesse. På besøget udtalte de studerende at de reelt vælger grupper lige så meget efter sympati som efter faglig interesse. I brugerundersøgelsen giver 37% af de studerende og 33% af dimittenderne udtryk for at have været utilfredse eller meget utilfredse med gruppedannelsesprocessen, mens 35% af de studerende og 39% af dimittenderne omvendt var tilfredse eller meget tilfredse med processen.

Gruppestørrelsen anslås i selvevalueringsrapporten til at ligge mellem 4 og 7 personer. I brugerundersøgelsen mener to tredjedele af de studerende at den ideelle gruppestørrelse er på fire personer, mens en femtedel mener at den ideelle gruppe består af fem eller flere personer. I alt giver 54% af de studerende udtryk for tilfredshed med den gruppestørrelse de har oplevet, mens 23% var utilfredse.

Ifølge selvevalueringsrapporten er der indlagt 1-2 projektevalueringer pr. projektforsøg hvor grupperne mødes to og to sammen med de respektive vejledere for at give konstruktiv kritik på de foreløbige projektrapporter.

Det slås fast i selvevalueringen at det er krævende at få et gruppearbejde til at fungere. Samtidig kan gruppearbejde være meget givende, både fagligt og socialt. Begge dele blev bekræftet under besøget. Et af de problemer der ofte opstår, er at en eller flere studerende i en gruppe yder langt mindre end de andre, dvs. er "free-rider". I brugerundersøgelsen vurderer ca. 1/3 af de studerende og dimittenderne at der generelt ikke er tale om en jævn fordeling af arbejdet mellem gruppe-medlemmerne.

I brugerundersøgelsen havde de studerende og dimittenderne mulighed for selv at formulere hvilke forhold ved gruppearbejdet de finder henholdsvis tilfredsstillende og utilfredsstillende. Af positive forhold nævnes her synergieffekten i gruppesamarbejdet, høj faglig motivation og muligheden for at trække på hinandens stærke sider. Og så fremhæver mange det positive i at kunne få hjælp i gruppeprocessen af uddannelsens pædagogiske konsulent (se nedenfor). Af negative forhold nævnes bl.a. "free-rider"-problematikken samt at mange føler sig tvunget til at arbejde sammen med gruppe-medlemmer de ikke ønsker at samarbejde med. Vejledning vedrørende gruppeprocesser, redskaber til konfliktløsning og systematisk introduktion til gruppearbejde efterlyses.

I brugerundersøgelserne er der spurgt til aktørernes vurdering af balancen mellem gruppearbejde og individuelt arbejde.

Figur 10
Vurdering af balancen mellem gruppearbejde og individuelt arbejde

	Omfanget af gruppearbejde er for stort/alt for stort	Der er en passende balance	Omfanget af individuelt arbejde er for stort/alt for stort	Ved ikke
Studerende	54%	41%	0%	4%
Dimittender	37%	57%	1%	6%
Undervisere	30%	56%	3%	12%

Mens ingen grupper mener at omfanget af individuelt arbejde er for stort, finder over halvdelen af de studerende at omfanget af gruppearbejde er for stort – en holdning der deles af ca. en tredjedel blandt dimittender og undervisere. Omkring halvdelen i alle tre grupper finder dog at der er en passende balance mellem individuelt arbejde og gruppearbejde.

9.3.2c Projektvejledning

Der tildeles ca. 3-4 konfrontationstimer til vejledning pr. studerende pr. semester, svarende til en arbejdsbyrde på 7,5-10 arbejdstimer for vejlederen. Heri er tid til interne evalueringer og prøve ikke medregnet. Der er tilknyttet en pædagogisk konsulent til uddannelsen som de studerende og vejlederne bl.a. kan trække på i forbindelse med projektarbejdet. Konsulenten rådgiver om forskellige modeller for samarbejds- og vejledningsrelationer og kan også udfylde rollen som "gruppedoktor" hvis noget går galt i samarbejdet internt i en projektgruppe eller mellem en projektgruppe og gruppens vejleder.

Husets vejledere fordeler grupperne mellem sig. Det foregår primært efter faglig kompetence. Alle vejledere er i princippet forpligtet til at påtage sig vejledning inden for alle dimensioner på basisuddannelsen – dette er en forudsætning for det frie projektvalg.

I brugerundersøgelsen vurderer lidt under halvdelen af vejlederne (44%) at der er afsat tilpas eller rigeligt med tid til projektvejledning. Ligeså mange (45%) mener dog at der er afsat for lidt eller alt for lidt tid. Blandt de studerende er tendensen den samme. 52% vurderer at projektvejledningen har et passende omfang, mens 47% vurderer omfanget som værende for lille. Blandt dimittenderne mener endnu flere (54%) at omfanget af vejledningen er for lille.

39% af de studerende angiver at vejlederne i høj grad var lette at kontakte, mens 50% angiver at det kun i nogen grad var tilfældet.

Ifølge de studerende på besøget er vejlederens viden om den konkrete problemstilling i projektet ofte meget begrænset. De studerende oplever det som et problem at der hyppigt er udskiftning i vejledergruppen fordi det medfører manglende koordinering vejlederne imellem og forskellige tolkninger af rammer for og indhold i vejledningen.

På besøget var de fremmødte undervisere enige om at det i en basissammenhæng ikke er problematisk at vejlede uden for sit eget fagområde. Nogle vejledere understregede dog at man prøver så vidt muligt at undgå situationen ved at henvise til en bedre kvalificeret kollega. Andre betonedede det udviklende i selv at lære nyt når man skal vejlede i mindre kendt stof. Studielederen på uddannelsen nævnte at allokering af opponentervejledere desværre styres af ressourcehensyn snarere end af faglige hensyn.

I brugerundersøgelsen angiver 54% af vejlederne at de altid eller ofte vejleder i projekttemaer hvor de vil betegne deres faglige kendskab som værende stort. På den anden side angiver 29% at de mindst hver anden gang vejleder i temaer hvor de vil betegne deres faglige kendskab som begrænset. 64% vurderer bredden i de temaer de vejleder i, som værende stor eller meget stor.

Halvdelen af de studerende finder at vejlederne kun i nogen grad er engagerede, mens 15% finder at vejlederne i ringe grad eller slet ikke var engagerede. Kun en fjerdedel synes at vejlederne i høj eller meget høj grad er engagerede, og en tilsvarende andel finder at vejlederne i høj grad er forberedte. Af tekstsvarene i spørgeskemabesvareelserne fremgår det at de studerende synes der er stor forskel på vejlederne.

Generelt er godt halvdelen af de studerende (53%) alt i alt tilfredse med projektvejledningen, 26% er hverken tilfredse eller utilfredse, mens 17% er utilfredse. De elementer af projektvejledningen som flest studerende udtrykker tilfredshed med, er problemformulering, valg af teori og metode, strukturering af projekt og kritik på oplæg. De elementer som flest studerende markerer utilfredshed med, er gruppearbejdsprocessen og litteratursøgning.

Under besøget var flere studerende inde på at den enkelte gruppe som oftest er overladt til sig selv hvis der opstår samarbejdsproblemer. Der blev dels efterlyst redskaber til at løse problemerne selv, dels ytre ønske om at vejlederne går mere ind i forhold til gruppeprocesserne. Underviserne forklarede at tidspres var den væsentligste årsag til at de ikke går ind i de gruppesociale processer. En gav udtryk for at vejlederen burde stille krav om at alle gruppemedlemmer er aktive i hele projektforløbet og følge op i forhold til de fagligt og socialt svage.

Vurderinger og anbefalinger

Set i lyset af den vægt uddannelsen tillægger projektarbejdet, finder det faglige panel det paradoksalt og problematisk at vejlederrollen tilsyneladende ikke er klart beskrevet, og at der i forlængelse heraf er aspekter af projektvejledningen som ikke fungerer tilfredsstillende.

Panelet anbefaler at der gennemføres forbedringer af projektvejledningen i form af kvalitetssikring og kvalitetsudvikling. Et af de væsentligste instrumenter i den sammenhæng er en grundlæggende projektpædagogisk kvalificering af nyansatte vejledere samt et organiseret samarbejde om projektvejledningen vejlederne imellem – ikke mindst omkring dårligt fungerende projektgrupper og enkeltstuderende.

Der bør fastsættes nærmere retningslinier for projektvejledningens indhold og karakter, ligesom erfaringsopsamlingen i forbindelse med projektvejledningen bør styrkes.

Panelet finder at uddannelsen står over for et dilemma mellem på den ene side kravet om det frie problemvalg og på den anden side kravet om at vejlederne skal være fagligt kompetente i forhold til det enkelte projekt. I den sammenhæng er det fagpanelets opfattelse at fordelene ved at studerende og vejledere er tilknyttet samme hus til dels overskygges af ulemperne ved at det ikke altid lykkes at koble alle projektgrupper med en (fagligt) passende vejleder. Problemet ville blive mindre hvis projekterne på 3. og 4. semester ikke nødvendigvis skulle inddrage to fagområder. Endelig kunne projektvejledningen styrkes ved at sikre at de studerende formelt blev tildelt en bivejleder hvis hovedvejlederen ikke havde faglig viden om den konkrete problemstilling/de fagområder projektet omhandlede.

9.3.2d Balance og sammenhæng mellem kurser og projekter

Ifølge selvevalueringen fremmer samspillet mellem projekt- og kursusarbejde en struktur hvor den enkeltes faglige kompetence sikres, samtidig med at den enkelte i høj grad selv kan tilrettelægge sit studieforløb og dermed målrette det mod det videre uddannelsesvalg. Konkret er der imidlertid problemer med at få samspillet mellem kurser og projekter til at fungere i praksis. Ifølge selvevalueringen giver det sig bl.a. udtryk i en uhensigtsmæssig placering af de projektunderstøttende kurser.

På besøget gav både studerende og undervisere udtryk for at arbejdsbyrden er ujævnt fordelt over uddannelsen: Første semester er generelt meget presset. Dertil kommer et stort kursuspres på tredje semester. Andet og fjerde semester er derimod relativt projektunge, men mindre pressede.

Det økonomiske grundkursus blev kritiseret af de studerende. Kritikken handler bl.a. om at introduktionen til økonomiske grundbegreber og teorier umiddelbart er vanskelig at koble med andre samfundsvidenskabelige tilgange i et konkret projekt.

Vurderinger og anbefalinger

I forhold til tilrettelæggelse og gennemførelse af såvel kurser som projektvejledning synes den manglende kontinuitet blandt underviserne at udgøre det problem der kommer tydeligst frem i selvevalueringsrapporten. Med henblik på at sikre en vis kontinuitet blandt undervisergruppen kunne det overvejes at etablere en mindre kerne af undervisere der allokeres på fuld tid til basis over en flerårig periode, jf. også afsnit 9.6.2.

Samspillet mellem kurser og projekter bør fremmes, gerne i form af udvikling af nye modeller. Konkret kunne der eksperimenteres med projekter der tager udgangspunkt i kurser, kurser der tager udgangspunkt i projekter, kursusforløb med indlagt projekt osv.

9.3.3 Prøve- og bedømmelsesformer

Prøveformer

På uddannelsen gennemføres i alt 14 formelle bedømmelser, heraf fire mundtlige projektprøver og en mundtlig prøve med udgangspunkt i en skriftlig opgave. De øvrige bedømmelser gives på baggrund af skriftlige opgaver og/eller aktiv deltagelse i kurser mv. I studieordningen er der fastsat regler for størrelsen af de forskellige kursers pensum. Indhold af pensum fastsættes normalt af den kursusansvarlige underviser. For projekternes vedkommende opstilles ikke generelle pensumkrav.

Det fremgår af brugerundersøgelserne at de studerende deler sig i to lejre når det gælder spørgsmålet om hvorvidt antallet af prøver er passende. Det mener halvdelen (49%) at det er, mens 40% mener der er for få prøver. En relativt stor andel af underviserne (28%) mener til gengæld at der er for mange prøver på uddannelsen.

Selvevalueringsrapporten fremhæver at der blandt de studerende er stor tilfredshed med projektprøven fordi

- den giver mulighed for at komme mere rundt i projektrapportens tema i en afslappet atmosfære som mindsker frygt og nervøsitet i prøvesituationen
- den svarer til arbejdsformen i projektarbejdet

Ulempen ved projektprøveformen er ifølge selvevalueringen at det ikke løser problemet med "free-riders" selv om man er opmærksom på at stille individuelle spørgsmål og bedømme individuelt. Projektprøven viser desuden at de studerende generelt mangler træning i mundtlig fremstilling.

Hvad de kursusrelaterede prøveformer angår, gives der i selvevalueringen udtryk for rimelig tilfredshed. Dog nævnes igen problemet med at de studerende ikke er tilstrækkeligt trænet i mundtlige præstationer ligesom der tilsyneladende over tid har været problemer med varierende tolkning af prøvekrav – især i forhold til grundkurset. Dette kan tolkes som udtryk for manglende kontinuitet i undervisergruppen.

De fleste af de kursusrelaterede prøver afvikles i grupper. I selvevalueringen peges der på at individuelle prøver kan flytte fokus fra projektarbejdet til kursusprøveforberedelse hvilket vurderes som uheldigt, bl.a. fordi det sandsynligvis vil forstærke free-rider problemet. På besøget var der uenighed blandt de fremmødte undervisere om det hensigtsmæssige i at indføre individuelle prøver på uddannelsen. Nogle undervisere mente at det ville medvirke til at motivere de studerende, mens andre vurderede at de sociale udskillelsesmekanismer i forbindelse med gruppearbejdet er langt mere effektive i forhold til at differentiere mellem fagligt stærke og svage studerende.

To tredjedele af de studerende mener at omfanget af gruppeprøver er for stort i forhold til omfanget af individuelle prøver, mens en tredjedel mener at balancen mellem gruppeprøver og individuelle prøver er passende. Tendensen er den samme blandt underviserne – om end med knap så markant en overvægt til fordel for flere individuelle prøver.

Bedømmelsesformer og bedømmelse

Ved projektprøven efter 4. semester gives karakter efter 13-skalaen. Ved de øvrige prøver gives bedømmelsen bestået/ikke bestået. Der anvendes ekstern censur ved projektprøverne efter 2. og 4. semester. Ved de øvrige prøver anvendes intern censur. Efter bestået basisuddannelse udstedes et basisbevis hvoraf karakteren for den afsluttende projektprøve fremgår. Ved udstedelse af et senere bachelor- eller kandidatbevis fremgår det alene hvilken basisuddannelse den studerende har gennemført. Oplysninger om uddannelsens indhold samt karakteren for den afsluttende prøve fremgår således ikke.

Kollokvier afprøves ved at den studerende udviser "tilfredsstillende deltagelse". Ifølge nogle studerende på besøget varierer forvaltningen af dette krav betydeligt i praksis. Enkelte studerende beskrev det som stærkt demotiverende at opleve eksempler på at beståelseskravene ikke blev håndhævet.

I brugerundersøgelsen er underviserne blevet bedt om at vurdere uddannelsens vægtning af de anvendte bedømmelsesformer. Når det gjaldt vurderingen af bedømmelsesformen *bestået/ikke bestået* og de underliggende præciseringer *tilfredsstillende deltagelse* (om kurser) og *godkendt/ikke godkendt* (om opgaver), mente ca. 1/3 at den tillægges for stor vægt, 1/3 mente vægtingen var passende og 1/3 svarede ved ikke. Endvidere mente ca. 1/3 af underviserne at karakterbedømmelse efter 13-skalaen tillægges for lille vægt, mens en 1/3 fandt vægtingen passende. Studerendes og dimittenders svar på tilsvarende spørgsmål kan ikke medtages i dokumentationsgrundlaget da svarene på grund af spørgsmålsformuleringen ikke kan tolkes med tilstrækkelig præcision.

På et møde mellem det samfundsvidenskabelige fagpanel og censorformandskabet for de samfundsvidenskabelige basisuddannelser ved RUC og AAU i november 2000 gav censorerne udtryk for at de studerendes mundtlige præstation ved projektprøverne ofte er på et højere niveau end projektrapporten. På dette punkt er censorerne betydeligt mere positive end selvevalueringsgruppen. Ifølge studieordningen tager en projektprøve udgangspunkt i projektrapporten, men denne udgør ikke en del af det formelle bedømmelsesgrundlag.

Censorerne vurderede at der generelt blev givet meget høje karakterer på basisuddannelserne. De mente at årsagen til de høje karakterer skulle søges i det forhold at de studerende gennem projektarbejdet får en imponerende viden inden for et afgrænset område. Denne type viden og færdigheder kan være vanskelig at sammenligne med det man lærer gennem andre undervisnings- og arbejdsformer.

Censorerne vurderede det som vanskeligt at gennemføre individuelle bedømmelser ved gruppeprøver. I tråd hermed gav de studerende under besøget udtryk for at karakterdifferentiering mellem gruppemedlemmer kun forekommer i ringe omfang. Ifølge brugerundersøgelserne mener 84% af de studerende at der i ringe grad eller slet ikke fandt en individuel bedømmelse sted i forbindelse med prøverne på basisuddannelsen. 11% syntes at det skete i nogen grad. Fordelingen blandt dimittender var nogenlunde tilsvarende.

Vurderinger og anbefalinger

Det er fagpanelets opfattelse at de studerende har en interesse i at kunne demonstrere deres evner og færdigheder over for arbejdsmarkedet i form af en dokumentation for indsatsen under studiet. Denne interesse er lidt mindre udtalt når det gælder en basisuddannelse i sammenligning med en bachelor- eller kandidatuddannelse. Det bør dog alligevel kraftigt overvejes at lade en dokumentation for indsatsen på basisuddannelsen fremgå af bachelor- eller kandidatbeviset.

Panelet anerkender at gruppearbejde er en vigtig del af basisuddannelsens identitet, men har samtidig noteret sig at det ikke er lykkedes at eliminere "free-rider"-problemet. Panelet finder at der bør gives større mulighed for individuelle prøver i forhold til såvel kurser som projekter ligesom kravet om individuel bedømmelse skal tages alvorligt hvilket må antages at føre til en højere grad af karakterdifferentiering i prøverne. Konkret kunne panelet forestille sig færre prøver hvoraf nogle var individuelle.

Samarbejdet med censorkorpset

I 1993 indførtes systemet med landsdækkende faglige censorkorps på universiteterne. Det indebærer at der for hvert fag, fx sociologi eller statskundskab, findes et censorkorps som anvendes ved alle eksterne prøver. De samfundsvidenskabelige basisuddannelser på RUC og AAU fik et fælles censorkorps. Ud over at sikre kvaliteten og retfærdigheden ved den enkelte prøve har censorkorpset til opgave at give uddannelserne en tilbagemelding på hvordan uddannelsen vurderes.

Af selvevalueringsrapporten fremgår det at uddannelsen har oplevet samspillet med censorkorpset som udmærket, både i prøvesituationerne og i forhold til de overordnede drøftelser med censorformandskabet. Hidtil har tilbagemeldingen fra censorerne primært bestået i at de enkelte censorer indsendte beretninger om hver enkelt eksamen til uddannelsen på et fortrykt skema. Typisk indeholder skemaerne kun ganske få kommentarer fra censorerne. Fremover vil censorformandskabet sammenfatte indberetningerne i en årlig tilbagemelding til uddannelsen.

9.4 Fagligt indhold, niveau og progression

9.4.1 Fagligt indhold

Uddannelsen omfatter fire fagområder (politologi, sociologi, økonomi samt planlægning, rum og ressourcer), en række metodefag (projektarbejdets metodik, samfundsvidenskabelig metode, beskrivende og teoretisk statistik, litteratursøgning) samt videnskabsteori.

De tre førstnævnte fagområder er velkendte i universitetssammenhæng, mens planlægning, rum og ressourcer er særegent for RUC. Fagområdet skal ifølge studieordningen introducere til teorier og begreber om de rumlige og ressourcemæssige betingelser for de samfundsmæssige aktiviteter. Det omfatter lokalisering og planlægning af produktion, reproduktion, ressourceanvendelse, miljøforanstaltninger, teknologisk udvikling og innovation.

Planlægning, rum og ressourcer har ikke fundet en velegnet form. Udsagn fra studerende på besøget tyder på at området opfattes som alt for bredt af de tre overbygningsuddannelser som det er tænkt i forhold til (geografi, IU og Tek-Sam). Dertil kommer at de studerende kun introduceres

til fagområdet hvis de vælger det som temakursus. Det indgår således ikke i det obligatoriske samfundsvidenskabelige grundkursus på 1. semester. Blandt de studerende kaldes fagområdet ofte "det hemmelige fagområde" eller "spøgelsesfaget".

Ifølge selvevalueringen er der ikke identificeret markant utilfredshed med de faglige elementer i uddannelsen, men der konstateres dog et behov for at få styrket planlægning, rum og ressourcer allerede på uddannelsens første år.

I spørgeskemaundersøgelsen blev de studerende bedt om at vurdere udbyttet af uddannelsens forskellige hovedfagsområder set i relation til de krav der stilles på den overbygningsuddannelse de aktuelt er indskrevet på. Flest angav at have fået et stort udbytte af samfundsfaglig metode og politologi, mens mange vurderede at de havde fået et ringe udbytte af planlægning, rum og ressourcer, statistik og økonomi. Eventuelle sammenhænge mellem vurderingen og den overbygningsuddannelse de studerende er indskrevet på, fremgår ikke af undersøgelsen.

Det fremgår af selvevalueringen at det væsentligste element i forhold til at sikre basisuddannelsens forskningstilknytning består i at størsteparten af undervisningen varetages af forskere allokert fra de tre samfundsvidenskabelige institutter. Det påpeges også at det fri projektvalg ofte betyder at de studerende beskæftiger sig med emner og teorier der opfattes som aktuelt centrale i de samfundsvidenskabelige forskningsmiljøer. Nogle undervisere og repræsentanter fra overbygningsstudienævnene mener dog at sammenhængen mellem forskning og undervisning er for svag.

Internationalisering kan forstås på flere måder, fx som studieophold i udlandet, i form af gæstelærere fra andre lande og som dimension i undervisningen. Det er indtrykket fra selvevalueringen at der i øjeblikket lægges større vægt på at støtte de studerende i tilrettelæggelse af et studieophold i udlandet end på internationalisering som undervisningsdimension.

Vurderingen af det faglige indhold på uddannelsen skal ses i forhold til hvilke uddannelser og job studenterne senere går ud i. Brugerundersøgelsen viser at 56% af dimittenderne er eller har været beskæftiget i det offentlige, heraf flest i staten, mens knapt halvdelen har eller har haft ansættelse i en privat virksomhed.

Vurderinger og anbefalinger

De aktuelle problemer med fagområdet planlægning, rum og ressourcer kan ses som et symptom på det forhold at basisuddannelsen ikke er bygget op omkring det der er fælles for overbygningsuddannelserne. Det faglige panel finder derfor at de nødvendige ændringer i fagområdets form og

indhold på uddannelsen bør indtænkes i en sammenhæng der omfatter hele uddannelsens form og indhold.

Herudover anbefaler panelet at uddannelsen overvejer hvordan internationalisering som dimension i undervisningen fremmes.

9.4.2 Fagligt niveau og progression

Selvevalueringen beskriver at sikringen af det faglige niveau på uddannelsen i høj grad foregår i projektvejledningsforløbene og projektpøverne. Hver enkelt studerende udarbejder en studieforløbsbeskrivelse der primært bruges til at sikre en progression i den enkelte studerendes forløb, men som også danner baggrund for en vurdering af det faglige niveau.

Underviserne på besøget var enige i at der finder en markant progression sted i projektarbejdet. En formulerede det sådan at progressionen er vanskelig at formidle da den ofte har karakter af tavs viden.

Censorformandskabet for de samfundsvidenskabelige uddannelser gav udtryk for at det faglige niveau på basisuddannelsen generelt var tilfredsstillende, men med stor spredning mellem de enkelte studerende. Samtidig var det censorernes opfattelse at der er en tydelig progression i det faglige niveau mellem præstationen ved projektpøven på første, henholdsvis andet år.

Censorerne understregede at basisuddannelsen er præget af en særlig form for faglighed. I disciplinfaglig forstand vurderes de studerende som mindre gode. Til gengæld er de ofte fagligt kreative i bearbejdningen af metoder, teorier samt kildehåndtering, og de skriver gode projekter. Derimod formår de ikke altid at være kritiske over for egne opstillede hypoteser.

Såvel studerende som undervisere giver udtryk for at der opnås stor faglig progression gennem projektarbejdet. Omvendt synes progressionen i kursusdelen mindre klar.

I brugerundersøgelserne erklærer 42% af de studerende sig tilfredse med det faglige niveau i kurserne, mens 20% er utilfredse og 34% hverken er tilfredse, eller utilfredse.

De studerendes vurdering af det faglige niveau kan sættes i relation til hvor meget tid de har brugt på basisuddannelsen, og hvordan de vurderer arbejdsbyrden. Af brugerundersøgelsen fremgår det at 49% oplyser at have brugt 25-40 timer på studiet om ugen i gennemsnit, mens 24% oplyser at have brugt 1-25 timer om ugen. 22% har brugt mere end 40 timer. Langt de fleste studerende vurderer at arbejdsbyrden er passende, men 16% finder at den er for lille, og 7% at den er for stor.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel anbefaler at der opstilles operationelle mål og delmål for progressionen i kurserne og for sammenhængen mellem kurser og projekter.

9.5 Sammenhæng med overbygningsuddannelser

9.5.1 Uddannelsernes længde

Selvevalueringsrapporten konkluderer at basisuddannelsens umiddelbare interessenter generelt mener at basis har en passende længde.

På besøget gav studielederne fra overbygningsuddannelserne udtryk for at spørgsmålet om basisuddannelsens længde jævnligt diskuteres, og at der på de fleste uddannelser er et flertal blandt underviserne der mener at basis bør være på to år hvis den skal have nogen berettigelse som et selvstændigt forløb. Forvaltningsfagene skiller sig sandsynligvis ud ved at relativt mange undervisere her mener at en etårig basisuddannelse ville være at foretrække.

Denne tendens bekræftes i brugerundersøgelsen hvor 60% af underviserne giver udtryk for at basisuddannelsen har en passende længde, mens knapt en tredjedel mener at den er for lang (24%) eller alt for lang (6%). Blandt de studerende og dimittenderne er der ligeledes et flertal på ca. 60% der finder uddannelsens længde passende. Her er der dog lidt flere der synes at den er for lang (32% blandt de studerende og 33% blandt dimittenderne) eller alt for lang (7% af såvel studerende som dimittender).

Vurdering og anbefaling

Det faglige panel finder at spørgsmålet om uddannelsens længde må ses som et aspekt af den overgribende diskussion om uddannelsens formål og indhold. Sammenhængen synes generelt god i dag, men hvis der ændres ved uddannelsens formål og indhold, bør længden således også overvejes.

9.5.2 Overgangsregler

På bachelorniveau kan den samfundsvidenskabelige basisuddannelse give adgang til syv forskellige samfundsvidenskabelige fag. Disse kan læses som et- eller tofagsuddannelser, evt. med fag fra andre hovedområder, jf. afsnit 9.1.2.

Hvis den studerende vælger at læse videre til kandidatniveau, kan forvaltning og Tek-Sam evt. læses som et-fagskandidatuddannelser. Flertallet vælger imidlertid at gennemføre en to-fagskandidatuddannelse med to overbygningsfag på hver 1½ år. Tidligere kunne der kombineres frit mellem alle overbygningsfag på RUC. Efter 1996 skal studerende der har gennemført den

samfundsvidenskabelige basisuddannelse, vælge mindst den ene af sine to overbygningsfag inden for det samfundsvidenskabelige område. Den studerende skal desuden opfylde eventuelle *obligatoriske normalforudsætningskrav* til det overbygningsfag der ligger i forlængelse af basisuddannelsen. Der stilles ikke normalforudsætningskrav til det andet overbygningsfag. Derimod kan alle fagene opstille *anbefalinger til normalforudsætninger* som angiver startniveauet på overbygningsfaget.

Normalforudsætningskravet gælder også bachelorniveauet. Hvis man vælger en et-fagsbacheloruddannelse, skal de obligatoriske normalforudsætningskrav for uddannelsen således opfyldes; hvis der er tale om en to-fagsbacheloruddannelse, skal normalforudsætningskravet opfyldes for det fag der ligger i forlængelse af basisuddannelsen.

Af de samfundsvidenskabelige overbygningsfag stiller kun HA obligatoriske normalforudsætningskrav. Kravene omfatter at bestemte kurser skal bestås ligesom teorier og metoder fra fagområderne erhvervsøkonomi og organisation skal inddrages i projektet på fjerde semester. Konkret stiller HA så mange obligatoriske normalforudsætningskrav at den studerende reelt skal træffe valg om at læse HA allerede efter 1. semester.

I forhold til en vurdering af overgangsreglerne skal man være opmærksom på at geografi og Tek-Sam både ligger i forlængelse af den samfundsvidenskabelige og den naturvidenskabelige basisuddannelse. Tek-Sam indledes med suppleringskurser henvendt til studerende fra henholdsvis den samfundsvidenskabelige og den naturvidenskabelige basisuddannelse.

Det er ikke muligt at tegne et samlet billede over overgangen til overbygningsuddannelserne da der ikke føres denne type statistik over antallet af studerende indskrevet på den lange forvaltningsuddannelse og på den lange Tek-Sam. Generelt gælder at forvaltningsfagene er de mest søgte fag for studerende med en samfundsvidenskabelig basisuddannelse – herefter kommer kommunikation. Nedenfor er listet hvor mange studerende med en samfundsvidenskabelig basisuddannelse der pr. 1. september 1999 var indskrevet på nogle af de 120 mulige overbygningskombinationer; kun de fem mest populære kombinationer er vist – disse kombinationer er valgt af ca. 1/3 af de studerende som på det tidspunkt var i gang med en overbygningsuddannelse:

- virksomhedsstudier/HA og kommunikation (106)
- internationale udviklingsstudier i kombination med et af forvaltningsfagene (86)
- psykologi og kommunikation (86)
- geografi i kombination med et af forvaltningsfagene (62)

- geografi og internationale udviklingsstudier (53)

Ifølge selvevalueringsrapporten indebærer regelændringerne fra 1996 såvel gevinster som tab set fra basisuddannelsens side. På gevinstsiden nævnes at risikoen for manglende sammenhæng mellem basisuddannelsen og overbygningsfagene mindskes. På tabssiden peges der på at reglerne er vanskelige at overskue for de studerende, at kombinationsmulighederne er færre, og at der er en stigende tendens til at de studerende opfatter deres to overbygningsfag som henholdsvis et hovedfag og et bifag – frem for som to ligestillede fag. Det konkluderes dog i selvevalueringsrapporten at overgangen fra basis til overbygning generelt ikke opleves som videre problematisk af hverken studerende eller overbygningsstudienævn.

9.5.3 Måltretning i relation til overbygningsuddannelser

Selvevalueringsrapporten peger på at nogle overbygningsuddannelser (HA, virksomhedsstudier og forvaltning) ønsker en yderligere specialisering af basisuddannelsens andet år, mens andre uddannelser (bl.a. Tek-Sam) fremhæver behovet for en styrkelse af metodeelementerne på basis.

Under besøget gav de studerende udtryk for at basisuddannelsen fungerer som et afklarende forløb for studerende der er uafklarede omkring deres valg af overbygningsuddannelse når de begynder på RUC. Nogle undervisere fra geografi og Tek-Sam mente at basisuddannelsen efter reformen i 1996 har begrænset tværfagligheden til kun at omfatte det samfundsvidenskabelige område hvilket udgør et problem for geografi og Tek-Sam der netop søger at bygge bro over samfundsvidenskab og naturvidenskab. Studielederen på forvaltning gav omvendt udtryk for at man ikke var interesseret i at basisuddannelsens tværfaglighed gik uden for det samfundsvidenskabelige område.

Af brugerundersøgelserne fremgår det at godt halvdelen af de studerende (51%) vurderer at basisuddannelsen i høj grad eller i meget høj grad har givet dem færdigheder og kvalifikationer der har rustet dem til den overbygningsuddannelse de er i gang med. 36% finder at det kun i nogen grad er tilfældet, mens 7% finder at basis kun i ringe grad har rustet dem til overbygningsuddannelsen. Svarene fra dimittenderne afviger ikke væsentligt.

Vurderinger og anbefalinger

Såvel på basisuddannelsen som på overbygningsuddannelserne synes der at være enighed om at der altid vil være en vis konflikt mellem de to niveauer. Indtrykket er at overbygningsfagene (samt Undervisningsministeriet og RUCs ledelse) har været initiativtagere til en række ændringer på basis i de senere år, mens der er kommet langt færre konkrete udspil fra basis selv.

Det faglige panel mener at der i forlængelse af 1996-reformen bør ske en bedre koordinering af kursusstoffet på basis og overbygningsuddannelserne, måske især i forhold til forvaltning og de overbygningsuddannelser der kobler samfundsvidenskab med naturvidenskab. Et eksisterende redskab til at sikre en bedre koordinering er muligheden for at stille obligatoriske normalforudsætningskrav. Man kunne også forestille sig andre redskaber til at sikre en hensigtsmæssig koordinering af kursusstoffet – og det faglige indhold i det hele taget.

Samtidig må uddannelsen være bevidst om at en øget specialisering på basisuddannelsen er ensbetydende med et krav til de studerende om reelt at foretage valg af overbygningsfag relativt tidligt i uddannelsen. Dette vil alt andet lige svække betingelserne for at træffe et kvalificeret valg.

9.6 Studerende og undervisere

9.6.1 Optagelse og studieforløb

Optaget af nye studerende er steget støt i perioden 1995-99 – fra 363 til 504. På baggrund af noget nær en fordobling i optaget af kvinder igennem samme periode er kønsfordelingen på uddannelsen i dag nogenlunde ligelig hvilket i selvevalueringen vurderes at være hensigtsmæssigt.

Aldersmæssigt har den gruppe af studerende hvorfra der i de sidste fem år har været optaget flest, været de 22-25-årige, efterfulgt af gruppen under 22 år. Selvevalueringsgruppen vurderer det som en fordel at en stor andel af de studerende har et bredt erfaringsgrundlag at trække på og samtidig har nået en vis modenhed inden de starter. Omkring 5% af de studerende er over 25 år ved studiestart. Studerende i denne gruppe har behov for mere hjælp fra projektvejledere og andre end studerende fra de andre grupper.

En meget stor del af de studerende som begynder på den samfundsvidenskabelige basisuddannelse, gennemfører uddannelsen inden for to år. Målt over de sidste fem år gennemfører godt 80% af de optagne uddannelsen. Langt de fleste der afbryder uddannelsen, gør det ifølge selvevalueringen inden for de første uger. Dertil kommer en gruppe som afbryder uddannelsen efter det første år, ofte for at starte på en anden uddannelse.

Vurdering

Det faglige panel vurderer at der er tale om tilfredsstillende gennemførselsprocenter og gennemførelstider. Gruppearbejdsformen på basisuddannelsen må antages at have en betydning for dette, men det kan være vanskeligt at skelne mellem de sociale, pædagogiske og faglige sammenhænge i denne forbindelse.

9.6.2 Undervisernes sammensætning og kvalifikationer

Basisuddannelsen råder ikke over et fast lærerkorps idet alle fastansatte undervisere er ansat på et af overbygningsinstitutterne. Konsistorium afsætter hvert år underviserressourcer til basisuddannelserne ud fra antallet af indskrevne studenter. Dernæst forhandler institutlederne for de tre samfundsvidenskabelige institutter med studielederen for basisuddannelsen om den konkrete allokering af undervisere. Som udgangspunkt allokeres den enkelte underviser til basis med jævne mellemrum og for to år ad gangen. Der tages så vidt muligt hensyn til den samlede faglige profil på uddannelsen. Denne justeres efterfølgende gennem ansættelse af undervisningsassistenter.

Af selvevalueringen fremgår det at der er i perioden 1997-99 har været tilknyttet mellem 39 og 47 undervisere til uddannelsen ad gangen. I 1999 var der således tilknyttet 27 fastansatte undervisere og 20 undervisningsassistenter. Fastansatte er typisk tilknyttet med 500 timer pr. semester, mens undervisningsassistenter typisk er tilknyttet med 250 timer. Fastansatte har normalt en lidt større kursusandel i forhold til hvad timetallet lægger op til. Det betyder omvendt at undervisningsassistenter i højere grad varetager vejledningsopgaver. I undervisningsåret 1999/2000 bestod undervisergruppen af 9 kvinder og 38 mænd.

I selvevalueringen ytres der ønske om en lidt større fastlærerandel. Under besøget kom det frem at princippet med at undervisere allokeres til basis for to år ad gangen, langt fra altid efterleves i praksis. Selvevalueringsgruppen beskrev hvordan nogle institutter har vanskeligt ved at allokere undervisere til basis, og såvel selvevalueringsgruppe som undervisere beskrev en række forhold der gør det mindre attraktivt at undervise og vejlede på basis end på overbygningsuddannelserne:

- basis' lave status
- manglende lyst til at undervise og vejlede uden for eget fagligt kerneområde
- manglende faciliteter i forbindelse med skift mellem basis og overbygning, fx vanskeligheder med at få en pc'er
- større undervisnings- og vejledningspres på basis end på overbygning
- ingen mødelokaler til VIP- og TAP-personale i basishusene

Selvevalueringsgruppen efterlyste incitament der kan tilskynde underviserne til at søge til basis. Universitetets ledelse og studielederne på overbygningsuddannelserne var ikke enige i at det er hårdere og mindre prestigefyldt at være tilknyttet basis end at være tilknyttet overbygningsuddannelserne.

Der har siden 1993 været afsat et enkelt årsværk på RUCs samlede bevillingsfordeling til pædagogisk uddannelse af adjunkter. Inden for denne bevilling udbydes et kursus i kursuspædagogik og et kursus i projektvejledning. Andre deltagere end adjunkter er velkomne på kurserne. Antallet af lektorer der har deltaget i kurserne, er dog særdeles begrænset. Ingen professorer har deltaget. Ud over disse kurser afholder den samfundsvidenskabelige basisuddannelse hvert år et obligatorisk heldagsseminar hvor der introduceres til hvad det vil sige at fungere som underviser på uddannelsen. Derudover er der mulighed for supervision. Det fremgår ikke af selvevalueringen hvor mange der har gennemgået vejlederkurserne, eller i hvilket omfang der rent faktisk gennemføres supervision.

Af fokusgruppeinterviewet fremgår det at en del undervisere føler sig relativt dårligt klædt på til vejlederrollen. I brugerundersøgelsen vurderer en fjerdedel af de studerende at vejlederne generelt i høj grad var gode til at vejlede, mens et flertal på 59% vurderer at vejlederne i nogen grad var gode til at vejlede. 15% af de studerende vurderer at vejlederne var ringe til at vejlede.

Derudover sker der ifølge selvevalueringen løbende pædagogisk udvikling af den enkelte gennem deltagelse i læremøder og øvrigt kollegialt samarbejde om undervisningen og vejledningen. Endelig afholdes der indimellem pædagogiske arrangementer henvendt til alle undervisere på institutter som basisuddannelsen er tilknyttet.

Der er redegjort for faglige og pædagogiske problemstillinger i relation til projektvejledningen i afsnit 9.3.2c.

Vurderinger og anbefalinger

På den ene side må der skabes incitamentersom tilskynder kvalificerede undervisere til at søge til basis og yde en indsats her. Mulige midler er bedre faciliteter og ressourcer til basis samt at undervisning og vejledning på basis giver merit for underviserne.

På den anden side bør der samtidig strammes op på de organisatoriske rammer omkring allokering af undervisere til basis. De eksisterende allokeringsprincipper bør enten efterleves eller ændres – det sidste bør som udgangspunkt ske i et samarbejde mellem de involverede institutter og RUCs ledelse.

9.7 Uddannelsens rammer

9.7.1 Placering og faciliteter

Basisuddannelsen er fysisk placeret i otte såkaldte huse spredt over RUCs areal – fire kilometer uden for Roskildes centrum. Et hus er en enhed på ca. 600m² der består af en etage i en toetagers bygning. Hvert hus rummer et stort undervisningslokale/plenum, et køkken, toiletter, vejleder- og sekretærkontorer samt et antal grupperum. I to af husene er der også et computerrum.

På besøget blev der fra rektors side lagt stor vægt på husenes centrale betydning for de studerendes socialisering til tilværelsen som studerende på RUC. I den forbindelse betonedes husets funktion som tryk base for de nye studerende; huset skaber en ramme for fællesskabet mellem studerende, undervisere og administrativt personale. Brugere har en vis medbestemmelse på indretning af lokalerne og ordensregler mv. Rektor oplyste at husene oprindeligt blev bygget til at rumme ca. 70 studerende. Ifølge selvevalueringsrapporten er der i disse år knyttet fra 100 til ca. 150 studerende til hvert hus, afhængig af størrelsen (nogle huse er lidt større end andre).

Selvevalueringsrapporten peger på det problematiske i at der ikke er et grupperum til hver projektgruppe, at vejlederne må deles om kontorerne, og at undervisningslokalet i flere huse er for lille til at rumme alle studerende i huset. Selvevalueringsgruppen beklager desuden at uddannelsens otte huse ligger spredt ud over RUCs areal. Det betyder at de studerende på uddannelsen ikke har noget fællesskab som rækker ud over husfællesskabet.

Under besøget var det samfundsvidenskabelige fagpanel på en rundvisning der omfattede de fleste af uddannelsens huse. Rundvisningen gav det indtryk at husene generelt er nedslidte.

Af brugerundersøgelsen fremgår det at en stor del af de studerende kun var fysisk til stede på RUC i en forholdsvis lille andel af den tid de samlet anvender på studiet. Knap halvdelen (44%) af de studerende angiver således at de var fysisk til stede på RUC mellem 0-15 timer om ugen i gennemsnit, mens lidt flere (46%) angiver at have været på RUC i 16-35 timer om ugen. Dette skal sammenholdes med at 40% angiver at have brugt mellem 21 og 35 timer om ugen på studiet, mens 41% har anvendt mellem 36 og 60 timer om ugen på deres studie. Generelt er der stor spredning i de studerendes angivelse af tidsforbrug.

Tendensen til ikke at opholde sig særlig meget på RUC forklares i selvevalueringsrapporten med to forhold:

- Hovedparten af de studerende bor i København

- Faciliteterne (grupperum og computere) til at gennemføre projektarbejde på RUC er utilstrækkelige

Sidstnævnte forhold støttes af brugerundersøgelserne hvor 52% af de studerende og 46% af dimittenderne angiver at være utilfredse med de fysiske rammer om projektarbejdet.

IT-udstyr

Af selvevalueringsrapporten fremgår det at uddannelsen råder over en computer pr. ca. 16 studerende. En del af disse computere er af ældre dato. Ifølge de studerende der udtalte sig under besøget, medfører dette en udtalt mangel på computere i forbindelse med projektarbejdet. Udsagnene understøttes af brugerundersøgelserne hvor knap to trediedele af de studerende markerer at være utilfredse med adgangen til IT-faciliteter.

Ifølge universitetets ledelse er computerfaciliteterne p.t. ringere på uddannelsen end på de øvrige basisuddannelser. Uddannelsen står dog for tur til at få tilført et antal nye maskiner.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel har indtryk af at man fra RUCs side lægger stor vægt på at de studerende i væsentligt omfang er fysisk til stede på RUC. Dette forudsætter at der er rimelige fysiske rammer, herunder grupperum samt studiefaciliteter i øvrigt der gør det muligt at gennemføre en væsentlig del af gruppearbejdet på RUC. Disse betingelser er kun i begrænset omfang til stede i dag. Hvis man ønsker at de studerende skal tilbringe hovedparten af deres studietid på RUC, bør der som udgangspunkt være et grupperum og en computer af nyere dato til rådighed pr. projektgruppe.

Panelet er enig i selvevalueringsgruppens vurdering af at husenes placering hæmmer muligheden for samling og sammenhæng på uddannelsen. Derudover synes husstrukturen i sig selv at skabe barrierer for sammenhæng og samarbejde på tværs af husene, fx omkring udveksling af vejledere.

I forbindelse med en gentænkning af uddannelsen bør spørgsmålet om dens fysiske rammer, herunder fordele og ulemper ved husstrukturen som sådan og ved den hidtidige indretning af husene, afvejes. Overvejelserne om husene som fysisk enhed bør naturligvis kobles med overvejelser om husene som faglige enheder. Alt andet lige anbefales det at samle uddannelsen således at husene kommer til at ligge i umiddelbar nærhed af hinanden.

9.7.2 Studiemiljø

Ifølge selvevalueringen udgør tilrettelæggelsen af basisuddannelsen et koncept hvor det faglige og det sociale er tæt forbundet i en dialogbaseret undervisning.

Overordnet set efterlader dokumentationsmaterialet det indtryk at de studerende er tilfredse med uddannelsen, herunder det faglige og sociale studiemiljø. Fx fremgår det af brugerundersøgelserne at et flertal blandt de studerende (61%) og ikke mindst blandt dimittenderne (68%) er tilfredse med det faglige miljø i projektgrupperne. Et endnu større flertal blandt de studerende (71%) og dimittenderne (76%) er tilfredse med det sociale miljø i projektgrupperne.

Studiemiljøet præges dog i nogen grad af de forhold vedrørende placering og faciliteter der er nævnt i afsnit 9.7.1.

9.7.3 Koordinerings- og styringsmekanismer

Selvevalueringen lægger vægt på samspillet mellem to koordinerende enheder på uddannelsen, henholdsvis studienævnet og huset. Hvor størstedelen af det ledelsesmæssige og administrative ansvar for uddannelsen formelt er placeret hos studienævnet (herunder studielederen, en studenter-studiekonsulent der udfører diverse administrative opgaver, og studienævnsekretæren), er en del konkrete opgaver uddelegeret til huskoordinatorene i de otte huse. Hvervet som huskoordinatorer beklædes af undervisere, typisk for en kort periode ad gangen. Der er udbredt tilfredshed med selve arbejdsdelingen, men der vurderes at være meget lidt tid til at løse de administrative opgaver.

Opsamling og overførelse af viden og erfaringer er et kardinalpunkt i ledelses- og organisationsstrukturen. I den forbindelse udgør den hyppige udskiftning af studieledere et stort problem, ikke mindst i lyset af de begrænsede administrative ressourcer. I gennemsnit har der været udskiftning på posten en gang om året siden 1986.

Selvevalueringsrapporten peger på et behov for at sikre en større kontinuitet på såvel studielederposten som i studienævnet, i undervisergruppen og blandt huskoordinatorene.

Vurdering og anbefalinger

Manglende kontinuitet i centrale ledende og koordinerende funktioner udgør en del af forklaringen på tendensen til løbende at justere aspekter af uddannelsen der her og nu giver anledning til problemer - i stedet for at undersøge om problemerne er udtryk for inkonsistenser i uddannelsens mål eller måden hvorpå målene søges realiseret. Det faglige panel anbefaler derfor at kontinuiteten i centrale ledende og koordinerende funktioner styrkes.

10.1 Samlet vurdering

Vurderinger og anbefalinger i dette kapitel er udarbejdet af det teknisk-naturvidenskabelige fagpanel i et tæt samarbejde med evalueringsgruppen.

10.1.1 Præsentation og vurdering af dokumentationsmaterialet

Dette kapitel om den naturvidenskabelige basisuddannelse på RUC bygger på forskellige typer af materiale, herunder

- uddannelsens selvevalueringsrapport
- det teknisk-naturvidenskabelige fagpanels besøg på uddannelsen med møder med basis- og overbygningsstuderende, undervisere, selvevalueringsgruppen samt studieledere ved overbygningsfagene og universitetets ledelse
- resultater fra brugerundersøgelser blandt undervisere, studerende og dimittender

For en generel diskussion af evalueringens metode og dokumentationsmateriale henvises til afsnit 3.3.

Selvevalueringsrapporten er udarbejdet af en selvevalueringsgruppe nedsat af studienævnet for den naturvidenskabelige basisuddannelse. Selvevalueringsgruppen omfattede 12 personer, såvel basis- og overbygningsstuderende som undervisere fra de forskellige overbygningsinstitutter inden for det naturvidenskabelige hovedområde og repræsentanter for det teknisk-administrative personale. Rapporten bygger på skriftlige og mundtlige indlæg fra gruppens medlemmer der er sammenskrevet af en redaktionsgruppe på tre personer. Efterfølgende har rapporten været diskuteret med de naturvidenskabelige overbygningsmiljøer og basisuddannelsens øvrige interessenter.

Evalueringsgruppen og det teknisk-naturvidenskabelige fagpanel finder at selvevalueringen er gennemført med grundighed, og at resultaterne har den fornødne forankring på uddannelsen.

Rapporten tegner et billede af uddannelsen som giver fagpanelet mulighed for at danne sig et klart indtryk af uddannelsen.

Besøget på uddannelsen af én dags varighed omfattede en række udbytterige møder som bidrog til at uddybe – og i stort omfang bekræfte - beskrivelser og vurderinger i selvevalueringsrapporten, og som desuden gav det faglige panel indtryk af uddannelsesmiljøet.

Resultaterne fra brugerundersøgelserne benyttes til diskussion og perspektivering af evalueringens øvrige dokumentationsmateriale. Det indebærer at ingen vurderinger og konklusioner udelukkende baseres på resultater fra brugerundersøgelserne, jf. metodeovervejelserne i afsnit 3.3.

I evalueringens dokumentationsmateriale indgår endelig et møde med en repræsentant fra de censorkorps som benyttes på basisuddannelsen. På dette møde blev det faglige niveau, de anvendte prøve- og bedømmelsesformer samt censorinstitutionens rolle drøftet.

10.1.2 Præsentation af uddannelsen

Den naturvidenskabelige basisuddannelse der varer to år, er en fælles indledende del af flere bachelor- og kandidatuddannelser på Roskilde Universitetscenter.

Bachelorstuderende kan vælge om de vil læse et eller to overbygningsfag. Mindst ét af følgende fag skal indgå: geografi, datalogi, miljøbiologi, molekylærbiologi, biologi med henblik på gymnasiet, matematik, kemi og fysik eller fag fra den teknologisk-samfundsvidenskabelige planlæggeruddannelse (Tek-Sam). De fleste kandidatstuderende læser to fag, dvs. en kombinationsuddannelse hvor mindst ét fag ligeledes skal vælges blandt de ovenstående. Tek-Sam kan dog - til forskel fra de andre fag - også kan læses som en etfagskandidatuddannelse.

Den naturvidenskabelige basisuddannelse har gennemgået en række ændringer siden oprettelsen i 1972. Seneste større ændring fulgte med reformen der trådte i kraft i 1996. Denne reform var en konsekvens af en ny uddannelsesbekendtgørelse for RUC som indebærer at de studerende som nævnt skal tage mindst ét af deres overbygningsfag inden for samme område som den naturvidenskabelige basisuddannelse tilhører, og at de i dette fag skal opfylde de såkaldte normalforudsætningskrav, jf. afsnit 5.1.3 i den generelle del.

10.1.3 Overordnede vurderinger og anbefalinger

Ifølge evalueringsgruppen befinder basisuddannelserne på AAU og RUC sig i en række grundlæggende dilemmaer der kræver afvejninger mellem delvis modstridende, men også indbyrdes forbundne mål eller midler, jf. afsnit 3.2:

1. Afvejning mellem at være et selvstændigt forløb på den ene side og en indledende del af en samlet uddannelse på den anden side
2. Afvejning mellem enkeltfaglighed (enkeltdisciplinær træning og overbliksviden) på den ene side og tværfaglig projekt- og problemorientering på den anden side
3. Afvejning mellem obligatoriske og valgfrie elementer
4. Afvejning og sammenhæng mellem kursus- og projektdele
5. Afvejning mellem individ og gruppe i de benyttede arbejds- og prøveformer

Det faglige panel opfatter overordnet set den naturvidenskabelige basisuddannelse på RUC som en velovervejet og velfungerende afvejning af ovenstående dilemmaer. Dog ser fagpanelet et behov for at gentænke tilrettelæggelsen af uddannelsen i relation til afvejningen mellem individ og gruppe i de benyttede arbejds- og prøveformer. Panelet anerkender de positive effekter af den stærke gruppeorientering der kendetegner uddannelsen. Men panelet finder at gruppedannelsesprocessen i dag belaster de studerende mere end nødvendigt, og at prøveformerne ikke i tilstrækkelig grad dokumenterer kvalifikationerne hos den enkelte studerende.

Grundlæggende vurderer fagpanelet at uddannelsen opfylder sine målsætninger, herunder at den bibringer de studerende centrale færdigheder inden for naturvidenskab som grundlag for videre studier på bachelor- og kandidatniveau. Fagpanelet vil dog understrege at en lang basisuddannelse - svarende til to tredjedele af en bacheloruddannelse eller to femtedele af en kandidatuddannelse – må indebære at uddannelsen har et særligt ansvar for at sikre sammenhæng og faglig progression i hele uddannelsesforløbet.

Panelet vurderer at det faglige indhold og de særlige tilrettelæggelsesformer som kendetegner uddannelsen, bidrager positivt til rekrutteringen til naturvidenskabelige fag af studerende som måske ellers ikke ville have valgt en uddannelse inden for naturvidenskab – det gælder ikke mindst kvindelige studerende.

Samtidig vurderer det faglige panel at uddannelsens potentiale kunne udnyttes bedre hvis uddannelsen/institutionen igangsætter en målbevidst indsats for at fremme den pædagogiske kvalificering blandt underviserne, og hvis institutionen sikrer mere hensigtsmæssige rammer omkring allo-

keringen af lærere til uddannelsen. Endvidere vil det faglige panel fremhæve behovet for særlige indsatser i forbindelse med gruppedannelsesprocessen og den efterfølgende procesvejledning således at ansvaret ikke i samme grad overlades til de studerende. Og endelig anbefaler panelet at uddannelsen sikrer en større grad af gennemsigtighed med hensyn til basisuddannelsens rolle i det samlede uddannelsesforløb, fx i forbindelse med udformningen af eksamensbeviser. Det er særlig vigtigt idet der er tale om en to-årig basisuddannelse som altså mindst udgør 2/5 af den samlede uddannelse.

De specifikke vurderinger og anbefalinger i relation til uddannelsens forskellige elementer følger i kapitlets enkelte afsnit.

10.2 Uddannelsens målsætninger

De generelle formål for alle basisuddannelser på Roskilde Universitetscenter fremhæves i selvevalueringens rapporten. En basisuddannelse skal således

1. give de studerende mulighed for at træffe et senere og mere kvalificeret valg af fag samt minimere tabet af uddannelsestid ved et eventuelt omvalg
2. give de studerende indsigt i hvordan de fag der siden vælges, indgår i en større sammenhæng, herunder give dem indblik i forskellige faglige kulturer og evne til at se deres fag udefra
3. lære de studerende at organisere deres studiearbejde selvstændigt og i samarbejde med andre, herunder at opsøge, vurdere og anvende forskellige hjælpemidler og kilder
4. forberede de studerende til at deltage i undervisningen på overbygningstudierne

De generelle målsætninger for basisuddannelser på RUC vedrører ikke kun forberedelsen til videre studier, men også forberedelsen til job efter uddannelsen, jf. især punkt 2 og 3. Tilrettelæggelsen af basisuddannelsen tager endvidere udgangspunkt i det forhold at de studerende begynder på universitetet med meget forskellige forudsætninger og behov. Det er derfor nødvendigt med et differentieret kursusudbud som kan tilrettelægges rationelt inden for rammerne af en basisuddannelse.

Den specifikke målsætning for den naturvidenskabelige basisuddannelse fremgår af studieordningen for uddannelsen:

“Formålet med den naturvidenskabelige basisuddannelse er at sætte den studerende i stand til kritisk og metodisk at analysere og arbejde med naturvidenskabelige problemstillinger.”

Studieordningen fastsætter at de studerende skal

1. tilegne sig naturvidenskabelige teorier og metoder
2. træne sig i at forbinde teori og praksis
3. træne sig i at vurdere anvendelsen af naturvidenskabelige teorier og metoder i samfundet
4. træne sig i problemformulering og i at angribe formulerede problemstillinger ud fra en tværfaglig synsvinkel
5. træne sig i formidling af opnåede resultater

Det fremgår af brugerundersøgelserne at tre femtedele af underviserne er enige i at det er vigtigt at opretholde basisuddannelsen fordi den giver de studerende mulighed for at få en bred, tværfaglig indsigt, og fordi den giver de studerende mulighed for at træffe et mere kvalificeret studievalg, mens knap 10% er delvis eller helt uenige i de samme udsagn. Og fire femtedele af de studerende tilkendegav at basisuddannelsen havde givet dem et godt grundlag for at vælge overbygningensuddannelse.

Det fremgår endvidere at 45% af underviserne finder det faglige indhold af uddannelsen tilfredsstillende eller meget tilfredsstillende set i relation til at den udgør de første år af en universitetsuddannelse, mens 33% finder det i nogen grad tilfredsstillende og 13% utilfredsstillende eller meget utilfredsstillende.

10.3 Uddannelsens opbygning

Den naturvidenskabelige basisuddannelse består af lige dele projektarbejde og kursusarbejde, dvs. at de to arbejdsformer hver især skal udfylde halvdelen af studietiden. En studietidsundersøgelse som blev gennemført i 1997 på initiativ af studienævnet, viser at denne fordeling stort set efterleveres i praksis. Brugerundersøgelsen viser at en tredjedel af de studerende bruger mere end 40 timer om ugen på studiet. Men der er i øvrigt er en bemærkelsesværdigt stor spredning som bør give anledning til overvejelser; fx bruger en fjerdedel højst 25 timer om ugen. To tredjedel finder arbejdsbyrden passende, mens en tredjedel finder at den er for lille eller alt for lille.

Konkret fastsætter studieordningen at de studerende skal gennemføre 4 projekter og 8 kurser, dvs. typisk et projekt og to kurser pr. semester. Da et af kurserne – det eneste fuldt obligatoriske kursus - er spredt ud over de tre første semestre som et særligt semesterintroducerende kursus, kan den studerende imidlertid vælge at nøjes med et enkelt kursus i et af semestre eller at følge et kursus ekstra ud over de otte krævede, fx for at opfylde normalforudsætningskrav til bestemte overbygningfag.

Kurser og projekter skal understøtte hinanden over tid, men der tilstræbes ikke en sammenhæng mellem kurser og projekt inden for det enkelte semester.

Møder med forskellige aktørgrupper under besøget på uddannelsen gav indtryk af udbredt tilfredshed med vægtningen af de to arbejdsformer. Dette bekræftes også af brugerundersøgelserne der viser at to tredjedele af underviserne og de studerende mener at balancen er passende. En fjerdele af de studerende – hvilket er en noget større andel end hos underviserne – tilkendegiver dog at omfanget af projektarbejde er for stort eller alt for stort, mens omkring en tiendedel mener at omfanget af kursusundervisning er for stort eller alt for stort.

Vurderinger og anbefalinger

Den ligelige fordeling af projektarbejde og kurser vurderes som hensigtsmæssig. Dog mener fagpanelet ikke at fordelingen med ét projekt og to kurser i hvert semester nødvendigvis er det optimale. Det gælder især når der ikke er nogen tæt sammenhæng mellem kurser og projekter. Det anbefales derfor at uddannelsen eksperimenterer med antallet af projekter og kurser og afprøver mere fleksible fordelinger på de enkelte semestre.

10.3.1 Obligatoriske og valgfrie elementer

Den naturvidenskabelige basisuddannelse er præget af betydelig valgfrihed. Der findes dog en række krav både i relation til projekter og i relation til kurser.

Projektkrav

Hvad angår projekter, sker den overordnede faglige styring gennem semesterbindingerne. Bindingerne der kun findes i de tre første semestre, fastsætter et overordnet tema - eller rettere et overordnet perspektiv på naturvidenskab – som de studerende skal arbejde med i deres projekter:

1. semester: Anvendelse af naturvidenskab i teknik og samfund. De studerende skal benytte naturvidenskabelige tilgange ved løsning af problemer af samfundsrelateret karakter. Der arbejdes typisk med problemstillinger af miljømæssig eller teknisk karakter.
2. semester: Modeller, teorier og eksperimenter i naturvidenskab. De studerende skal arbejde med afgrænsede, naturvidenskabelige kerneproblemer og herigennem opnå kendskab til naturvidenskabelige metoder, modeller og eksperimenter samt deres indbyrdes sammenhænge.
3. semester: Refleksion over naturvidenskab. Denne semesterbinding skal sikre at de studerende reflekterer over naturvidenskaben som kulturelt og samfundsmæssigt fænomen. Der arbejdes typisk med formidlingsrelaterede, videnskabshistoriske eller videnskabsteoretiske problemer.

Desuden er der krav om at de studerende i mindst ét af projekterne tilvejebringer og behandler egne måleresultater.

Selvevalueringsrapporten anfører at semesterbindingerne og de tilhørende problemstillinger skal sikre en progression i uddannelsen. Progressionen består i at der først arbejdes med praktiske og samfundsmæssige problemer som de "lettest formulerbare" hvorefter der arbejdes med egentlige naturvidenskabelige problemstillinger. Endelig arbejdes der i 3. semester med naturvidenskaben som fænomen og problem. Semesterbindingerne og dermed progressionen i uddannelsen er ikke traditionelt naturvidenskabelig, men vedrører i højere grad naturvidenskabens rolle i samfundet.

Nogle undervisere gav udtryk for at det er vanskeligt at vejlede på 3. semester fordi det er vanskeligt at vurdere de humanistiske og samfundsvidenskabelige sider af et projektet. Nogle af underviserne anførte at det er værd at overveje at inddrage undervisere fra de andre hovedområder som vejledere på dette semester. Andre mente ikke at problemet er så stort ud fra det synspunkt at det er muligt at vejlede generelt i emner vejlederen ikke har særlig viden om. Det har tidligere været forsøgt at inddrage humanistiske undervisere. Erfaringen var at de gav et input til projektet, men ingen aflastning for den primære vejleder.

Krav til kurser

Der er bindinger på tre af kurserne. For det første skal alle studerende følge det semesterintroducerende kursus som ved begyndelsen af de tre første semestre introducerer de studerende til den semesterbinding der gælder for projekterne. For det andet skal de studerende følge to såkaldte pulje M-kurser, heraf det ene i matematik eller statistik. Pulje M-kurser er kurser inden for matematik, statistik og fysik.

I selvevalueringsrapporten gives der udtryk for at den store grad af valgfrihed kan føre til en tidlig specialisering der er i modstrid med basisuddannelsens målsætning om overblik og fleksibilitet. Dog vurderer selvevalueringsgruppen at fordelene ved den relativt store frihed i form af myndiggørelsen af den enkelte studerende opvejer risikoen for en tidlig specialisering. Selvevalueringsgruppen peger på vejledningens rolle i denne sammenhæng.

Studievejledningen er indbygget i evalueringssystemet i form af studievejledende personevalueringer. Det er hensigten at disse evalueringer skal give råd om deltagelsen i projektarbejde og om valg af projekter og kurser fremover. Selvevalueringensrapporten nævner at det kan være vanskeligt at få såvel de studerende som vejlederne til at tage personevalueringen tilstrækkeligt alvorligt, og det blev bekræftet under besøget hvor de studerende gav udtryk for at det er stærkt varierende hvor alvorligt personevalueringerne tages.

I brugerundersøgelsen vurderer knap halvdelen af de studerende at der er en passende vægtning mellem obligatoriske og valgfri kurser. 15% mener at de obligatoriske kurser har for stor vægt, mens en fjerdedel mener at de obligatoriske kurser har for lille vægt.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel finder at den store grad af valgfrihed på den naturvidenskabelige basisuddannelse fungerer efter hensigten. Semesterbindingerne synes overordnet at være en god måde at strukturere progressionen i uddannelsen på, og det faglige panel vurderer at de i høj grad understøtter uddannelsens målsætning.

I forhold til målsætningerne om at træne de studerende i at angribe problemer ud fra en tværfaglig synsvinkel og vurdere anvendelsen af naturvidenskabelige teorier og metoder i samfundet er det afgørende at vejledningen på 3. semester kvalificeres. Når uddannelsen ønsker at være tværfaglig og samfundsrelateret, er det ikke acceptabelt at uddannelsen ikke kan levere kvalificerede vejledere i de områder der ligger på kanten af en traditionel naturvidenskabelig faglighed. Det anbefales derfor at vejlederne på basisuddannelsen kvalificeres inden for dette felt, eller at uddannelsen inddrager undervisere der har deres faglige baggrund inden for den semesterbinding der undervises i. Det kan for eksempel ske ved at der formelt tilknyttes støttevejledere med ansvar for at vejlede inden for de samfundsvidenskabelige og humanistiske aspekter.

At en fjerdedel af de studerende mener at de obligatoriske kurser har for lille vægt, kan ses som indikation på at nogle studerende har svært ved at håndtere den store valgfrihed. På den baggrund må det understreges - som uddannelsen også selv gør - at vejledningsindsatsen er meget vigtig. Panelet finder det utilfredsstillende at de procedurer der skal sikre de studerendes opmærksomhed omkring deres valg på studiet, dvs. de såkaldte personevalueringer, ikke benyttes mere systematisk end tilfældet er i dag.

10.3.2 Studie- og undervisningsformer

Grundlæggende er der to arbejdsformer på den naturvidenskabelige basisuddannelse: projektarbejde og kursusarbejde. I projektarbejdet arbejder de studerende i grupper under vejledning fra en underviser, mens arbejdsformerne i kurserne varierer mellem de enkelte kurser.

10.3.2a Projektarbejde

Af selvevalueringsrapporten fremgår at gruppestørrelsen typisk spænder mellem 3 og 8 personer. Brugerundersøgelsen viser at 44% af de studerende er tilfredse med antallet af studerende pr. gruppe, mens 36% er utilfredse eller meget utilfredse. Blandt dimittender tegner der sig et noget andet billede. 16% af dimittenderne tilkendegiver at de er tilfredse med antallet af studerende pr. gruppe, mens hele 69% svarer at de var utilfredse eller meget utilfredse. Det foreliggende materiale giver ikke grundlag for at forklare forskellen mellem de studerendes og dimittenders tilfredshed. Et bud kunne dog være at de senere års faldende optag på de naturvidenskabelige uddannelser har skabt rum for mindre gruppestørrelser på basisuddannelsen.

Brugerundersøgelsen viser nemlig også at der ikke er markante forskelle i de studerendes og

nemlig også at der ikke er markante forskelle i de studerendes og dimittendernes opfattelse af den ideelle gruppestørrelse.

Såvel studerende som dimittender har oplevet at der er betydelig forskel på omfanget af vejledning fra projekt til projekt. Således svarer to tredjedele af de studerende og godt halvdelen af dimittenderne at omfanget af vejledning har varieret i høj eller meget høj grad.

Under besøget på uddannelsen blev der givet udtryk for at vejledningsforløb bør omfatte såvel procesvejledning som faglig vejledning, og at den gode vejleder kan varetage begge funktioner. Der er kun få eksempler på at vejledere udelukkende fungerer som procesvejledere, og vejlederne henviser ofte til hinanden for at modvirke problemer med vejledning uden for egen faglighed. Dog gav nogle undervisere udtryk for at der kunne være problemer med at vejlede uden for egen faglighed. I brugerundersøgelsen svarer en femtedel af underviserne at de kommer ud for at vejlede i projektemner hvor deres faglige kendskab er begrænset, i mindst halvdelen af alle vejledningsforløb. På mødet med vejlederne blev det foreslået at der skal være en regel om at der kun vejledes inden for de fagområder vejlederne har indsigt i. Vejlederkontrakter blev også nævnt, men det var ikke et entydigt ønske.

De studerende tilkendegav under besøget på uddannelsen at de er generelt positive over for vejledningens kvalitet. Dog efterlyste de uddannelse af vejlederne i procesvejledning fordi nogle vejledere i for høj grad er orienterede mod deres eget faglige område. Brugerundersøgelsen bekræfter at fire femtedele af de studerende alt i alt er tilfredse eller meget tilfredse med vejledningen, og at der kun findes få studerende som er utilfredse. Kun 6% finder fx at vejlederne i ringe grad eller slet ikke er gode til at vejlede. Specielt vedrørende procesvejledningen falder andelen af tilfredse dog til under en tredjedel, og andelen af utilfredse eller meget utilfredse vokser til en fjerdedel.

10.3.2b Kursusarbejde

På den naturvidenskabelige basisuddannelse er der som nævnt en høj grad af valgfrihed med hensyn til kurserne. De studerende gav udtryk for at de typisk vælger kurser efter deres projekter og de normalforudsætningskrav som gælder for de fag de vil arbejde videre med. Underviserne ønskede flere midler til at udvikle (tværfaglige) kurser særligt til basisuddannelsen.

På kurserne varierer undervisnings- og studieformerne mellem forelæsninger, fremlæggelser ved studerende, dialog mellem undervisere og studerende, opgaveregning og laboratorieøvelser. På kurser indgår både individuelle og gruppebaserede undervisnings- og studieformer.

Brugerundersøgelsen viser at 36% procent af de studerende var tilfredse eller meget tilfredse med det faglige niveau i kurserne, mens 29% var utilfredse.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel vurderer at vejledningen er helt afgørende for en vellykket basisuddannelse. Det er imidlertid ikke panelets opfattelse at der i dag gøres nok for at kvalificere vejledningen i praksis idet uddannelsens intentioner om vejledning ikke efterleves i tilstrækkelig grad. Det gælder især procesvejledningen og den vejledning der gives af nye vejledere uden forudgående kendskab til projektarbejdsformen. Panelet anbefaler derfor uddannelsen at iværksætte systematisk efteruddannelse og etablere gode rammer og incitamenter for den pædagogiske kvalificering.

Set i lyset af basisuddannelsens tværvidevidenskabelige karakter anbefaler fagpanelet at bestræbelserne på at udvikle flere tværvidevidenskabelige kurser til basisuddannelsen intensiveres.

10.3.3 Prøve- og bedømmelsesformer

Der er afgørende forskel på prøve- og bedømmelsesformer i forhold til kurser og projekter. Helt overordnet gælder dog at bestået/ikke bestået er den dominerende bedømmelsesform, og at der kun bruges ekstern censur ved en enkelt prøve, jf. nedenstående oversigt.

	Projekt	Kurser
1. semester	Intern censur	Ingen censur*
	Bestået/ikke-bestået	Bestået/ikke-bestået
2. semester	Intern censur	Ingen censur*
	Bestået/ikke-bestået	Bestået/ikke-bestået
3. semester	Intern censur	Ingen censur*
	Bestået/ikke-bestået	Bestået/ikke-bestået
4. semester	Ekstern censur	Ingen censur*
	13-skalaen	Bestået/ikke-bestået

* Kurserne bedømmes af underviseren. Hvis en studerende mener at bedømmelsen er fejlagtig, kan studienævnet indstille den studerende til omeksamen med intern censur.

I studievejledningen beskrives de forskellige formål og funktioner med evalueringerne der først og fremmest opfattes som en del af undervisningen. Derudover ses de også som led i studievejledningen, som "disciplinering" af de studerende (anførselstegnene er fra studievejledningen), som kontrol af de studerendes udbytte samt endelig som et redskab til udvikling af undervisningen. De forskellige evalueringer skal således opfylde mange forskellige formål. Uddannelsen vurderer at de formål der er opsat for prøve- og bedømmelsesformerne, er relevante overordnet set.

Blandt de studerende blev det fremhævet at det var en fordel at have tre semestre til at øve sig på at skrive projekt - uden at skulle bekymre sig om karakterer.

Brugerundersøgelserne viser at mere end halvdelen blandt såvel undervisere som studerende vurderer at det samlede antal prøver er passende. Men betydeligt flere studerende end undervisere (41% overfor 25%) vurderer at der er for få eller alt for få prøver. Omvendt er der kun 2% blandt de studerende som mener at der er for mange prøver, mens 12% af undviserne har denne opfattelse.

Projektbedømmelse

Efter 2. og 4. semester afholdes der prøve. Grundlaget for prøven er projektrapporten. Tre døgn før prøven skal de studerende trække et spørgsmål der er relateret til projektet. Ifølge selvevalueringsrapporten indledes prøven med individuelle besvarelser af de stillede spørgsmål. Efterfølgende tages andre faglige emner op af eksaminator eller censor.

Derudover evalueres projekterne både ved en midtvejsevaluering og ved en afsluttende evaluering. I begge evalueringer indgår et fremlæggelsesseminar hvor en anden gruppe og dennes vejleder giver kritik af projektrapporten eller det skriftlige og mundtlige oplæg. Dertil kommer en gruppe- og personevaluering med deltagelse af vejlederen hvilket dog langt fra overholdes i praksis.

Bedømmelse af kurser

Kurserne bedømmes på forskellig måde. Grundlaget for bedømmelsen kan bestå af afleverede skriftlige opgaver, rapporter fra miniprojekter eller laboratorieøvelser, skriftlige prøver eller mundtlige fremlæggelser. Ifølge selvevalueringsrapporten giver arbejdsformen i kurser desuden mulighed for at inddrage den form for vurdering af det daglige arbejde som i gymnasiesystemet udmøntes i en standpunktskarakter.

På mødet med undviserne gav enkelte undvisere udtryk for at ambitionsniveauet burde hæves ved at indføre en mere "skarp" evaluering, herunder fx prøver med karakterer. Dette bekræftes i nogen grad af undersøgelsen blandt undviserne hvor 45% svarer at karakterbedømmelse efter 13-skalaen har for lille eller alt for lille vægt set i relation til de krav der stilles på overbygningen.

Vurderinger og anbefalinger

Grundlæggende findes det positivt at der er stor bredde i de anvendte evalueringsformer som samlet set skal understøtte læringen. Konkret vurderer det faglige panel imidlertid at den nuværende prøvestruktur på kurserne ikke systematisk stiller tilstrækkeligt store krav til de studerende.

Panelet anbefaler at der indføres flere prøver efter 13-skalaen i forbindelse med kurserne. Hvis uddannelsen samtidig vælger at fastholde en model praktisk taget uden karakterbedømmelse af projekterne, bør der være en langt tættere sammenhæng mellem projekter og kurser end der er i dag. Ellers vil der være risiko for at projektarbejdet nedprioriteres af de studerende til fordel for kurserne.

Det er panelets forventning at en sådan ændring vil medføre at studerende med ringe motivation tvinges til at tage stilling til om de vil forlade studiet, eller om de vil øge deres arbejdsindsats. Efter panelets vurdering varetages denne sorteringsfunktion i dag primært af projektgrupperne hvilket lægger et urimeligt pres på de studerende.

I forhold til projekterne ser panelet en principiel modsætning mellem et ønske fra omverden om en detaljeret beskrivelse af dimittendernes kvalifikationer - fx i form af karakterer - på den ene side og et ønske om at projektgrupperne skal friholdes fra karakterer for at kunne fungere optimalt som læringsgrupper på den anden side. Det er dog panelets opfattelse at den nuværende ordning hvor de studerende kun får karakterbedømt deres basisuddannelse ved én prøve – som tilmed ikke fremgår af det endelige eksamensbevis - er uhensigtsmæssig idet det ikke giver aftagerne indsigt i dimittendernes kvalifikationer. Fagpanelet anbefaler derfor at basisuddannelsen synliggøres og afspejles i det endelige eksamensbevis.

10.3.4 Forholdet mellem individ og gruppe

Generelt er der tilfredshed med den aktuelle vægtning mellem gruppearbejde og individuelt arbejde i uddannelsen. Således mener mere end to tredjedele af de studerende og underviserne at balancen er passende.

Gruppedannelse

Grupperne i første semester er administrativt sammensat, mens grupperne dannes efter de studerendes ønsker i de tre sidste semestre. I selvevalueringsrapporten anføres det at der ikke tolereres et vilkårligt stort antal grupper.

Gruppedannelsen varer 1 til 1½ uge. De studerende beskrev under besøget på uddannelsen processen som forholdsvis usystematisk. Reglen om at "ingen er i gruppe før alle er i gruppe" efterleves langt fra altid i praksis. Ifølge de studerende er projektemnet oftest afgørende for processen, men sociale forhold spiller også ind. De studerende gav udtryk for at processen kan være en ubehagelig oplevelse socialt set. Brugerundersøgelsen viser dog et andet billede idet halvdelen af de studerende svarer at de er tilfredse eller meget tilfredse med gruppedannelsesprocessen, mens under en tiendedel er utilfredse.

Individuelle prøver og bedømmelse

Såvel blandt undervisere (56%) som blandt studerende (62%) finder mere end halvdelen af respondenterne at vægtningen mellem individuelle prøver og gruppeprøver er passende, mens henholdsvis 24% og 29% finder at omfanget af gruppeprøver er for stort eller alt for stort.

Ifølge studieordningen skal der foretages en individuel bedømmelse af de studerende uanset prøveform. Dette kan være forbundet med vanskeligheder, bl.a. fordi projekterne typisk udarbejdes i grupper. Ved sommereksamen 2000 blev der givet differentierede karakterer i 8 ud af 28 grupper.

Det fremgår af brugerundersøgelsen at 45% af de studerende svarer at der slet ikke eller kun i ringe grad foregår en individuel bedømmelse ved prøverne på basisuddannelsen. Mindre end en femtedel mener at dette finder sted i høj grad. Under besøget på uddannelsen blev der givet udtryk for at der i de senere år i højere grad differentieres mellem karaktererne hvilket også bekræftes når dimittendernes opfattelse i brugerundersøgelsen sammenholdes med de studerendes.

Vurderinger og anbefalinger

Det er det faglige panels opfattelse at gruppedannelsesprocessen kan gennemføres med et tilfredsstillende resultat på mindre tid. Dels synes det nuværende system at være spild af ressourcer, dels lægger den langvarige gruppedannelsesproces et unødvendigt stort pres på de studerende. Det faglige panel anbefaler derfor at gruppedannelsesprocessen organiseres på en anden måde med en højere grad af styring, fx med udgangspunkt i at der indleveres skriftlige projektforslag inden selve processen begynder.

Fagpanelet lægger vægt på at der foregår en reel individuel bedømmelse af de studerendes præstationer - både af hensyn til gennemsigtigheden over for omverdenen og af hensyn til de studerende. Det er fagpanelets opfattelse at en reel individuel bedømmelse er afgørende hvis basisuddannelsen skal være troværdig set fra et aftagersynspunkt. Panelet understreger derfor behovet for at uddannelsen sikrer at hver enkelt studerendes kvalifikationer bedømmes individuelt.

10.4 Fagligt indhold, niveau og progression

10.4.1 Forskellige former for faglighed

Målsætningerne for den naturvidenskabelige basisuddannelse fastlægger som nævnt en række forskellige faglige områder de studerende skal beskæftige sig med på studiet, herunder at:

- tilegne sig naturvidenskabelige teorier og metoder
- træne sig i at forbinde teori og praksis

- træne sig i at vurdere anvendelsen af naturvidenskabelige teorier og metoder i samfundet
- træne sig i problemformulering og i at angribe formulerede problemer ud fra en tværfaglig synsvinkel
- træne sig i formidling af opnåede arbejdsresultater

Studieordningen fastlægger desuden at undervisningen skal omfatte følgende aspekter:

- udviklingen af og strukturen i konkrete naturvidenskabelige områder og teorier
- eksperimenter og deres betydning i naturvidenskaberne
- naturvidenskabelige modeller, deres struktur, udvikling og anvendelse
- matematikkens anvendelse i naturvidenskaben
- eksempler på anvendelse i naturvidenskaberne
- historiske, samfundsmæssige, pædagogiske og/eller erkendelsesteoretiske perspektiver på naturvidenskaberne og deres anvendelse

Sammenfattende kan det siges at basisuddannelsen på den ene side har elementer af en traditionel naturvidenskabelig faglighed med vægt på naturvidenskabelig teori og metode, herunder eksperimentets rolle. På den anden side indgår også en faglighed der belyser naturvidenskaben fra andre perspektiver med særlig vægt på det anvendelsesorienterede, det samfundsmæssige, det filosofiske/videnskabsteoretiske og det formidlingsmæssige.

Repræsentanter fra Tek-Sam og geografi der optager studerende både fra den naturvidenskabelige og fra den samfundsvidenskabelige basisuddannelse, gav udtryk for at der har været en tendens gennem de senere år til at de studerende på de respektive basisuddannelser bliver kraftigere indskolet henholdsvis i en naturvidenskabelig og en samfundsvidenskabelig tænkemåde. Også på baggrund heraf anbefaler panelet at uddannelsen styrker vejledningen i semesterbindingen på tredje semester (refleksion over naturvidenskab som kulturelt og samfundsmæssigt fænomen), jf. afsnit 10.3.1.

10.4.2 Bredde og fordybelse

Projektarbejdet sikrer på den ene side at de studerende får lejlighed til at fordybe sig i bestemte problemstillinger, mens kursusudbuddet på den anden side rummer en bred vifte af kurser med relativt få bindinger.

Selvevalueringsgruppen anfører i denne forbindelse at det ikke kan garanteres at alle studerende opnår en stor faglig bredde. Der er således risiko for at de studerende vælger meget spredte pro-

jekter og kurser og derved kommer til at mangle sammenhæng og progression i uddannelsen, eller at de omvendt vælger at specialisere sig meget tidligt ved at foretage meget fokuserede projekt- og kursusvalg. Selvevalueringsgruppen fremhæver dog at de studerende dog sjældent vælger på en sådan måde at de havner i en af de nævnte yderligheder.

På mødet med underviserne blev det eksemplariske princip i projektarbejdet fremhævet som afgørende for at give det en generel karakter. Et centralt træk ved det eksemplariske princip i læringen er at de studerende får forståelse for at de metoder de anvender i et projekt, har en generel karakter, dvs. at der er en metode-transfer. Det kan tilføjes at uddannelsens semesterbindinger også kan ses som et krav om et eksemplarisk princip inden for forskellige områder eller perspektiver.

På mødet med underviserne fremgik at de studerende ikke altid inddrager det eksemplariske af sig selv, og mødet med de studerende gav indtryk af at der er forskel fra vejleder til vejleder med hensyn til den vægt han eller hun lægger på en aktiv inddragelse af den eksemplariske dimension. Der har være gennemført forsøg med konferencer i hvert hus hvor grupperne skulle fremdrage det almene og generelle fra deres projekter. På denne måde kan de studerende også få indsigt i det eksemplariske i andre projekter.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel finder at det er vigtigt at de studerende tilegner sig generelle kompetencer gennem projektarbejdet, især fordi projektarbejdet udgør en så betydelig del af uddannelsen. Dermed deler det faglige panel uddannelsens vurdering at det eksemplariske er en afgørende faktor. På den baggrund understreger panelet behovet for at uddannelsen intensiverer og systematiserer bestræbelserne for at sikre det eksemplariske i projektarbejdet.

10.4.3 Internationalisering

Der er ingen målsætning på den naturvidenskabelige basisuddannelse om en særlig international dimension. Naturvidenskab er i sig selv international, og meget af den litteratur der anvendes i kurser og projekter er fremmedsproget. For at understøtte senere udlandsophold vil de studerende fra 2001 få en udskrift af deres studiejournal på engelsk. Studieophold i udlandet under basisuddannelsen vurderes af studienævnet at være for tidligt.

Det faglige panel deler uddannelsens vurdering at udlandsophold og en mere udfoldet inddragelse af den internationale dimension bedst henlægges til overbygningen.

10.5 Sammenhæng med overbygningsuddannelser

En overvejende del af de studerende vælger at læse begge deres overbygningsfag inden for det naturvidenskabelige område selvom de ifølge overgangsreglerne kun skal læse mindst ét fag inden for dette område, jf. afsnit 10.5.2.

Det ses af tabellen at en forholdsvis stor del vælger at læse et af biologifagene. Det kan tilføjes at kommunikation er det eneste fag uden for den naturvidenskabelige fagkreds som er valgt af flere end 50 studerende fra den naturvidenskabelige basisuddannelse.

Figur 11
Studerendes valg af overbygningsfag i perioden 1995-99, fordelt efter påbegyndelsesår på overbygningen

	1995	1996	1997	1998	1999	i alt
Biologi	68	46	31	48	51	244
Tek-Sam (enkeltfag)	21	33	22	7	16	99
Kommunikation	32	18	17	11	11	89
Geografi	24	21	15	17	10	87
Kemi	18	20	13	16	12	79
Datalogi	11	9	17	17	20	74
Fysik	11	18	7	17	9	62
Matematik	13	11	5	15	15	59
Filosofi	13	10	4	6	5	38
Psykologi	21	9	2	1		33
I alt top 10	163	138	98	99	100	598
Andre uddannelsesvalg	34	27	14	11	13	99
Top 10 - i procent af alle valg						86%

Note: Ved påbegyndelsesår forstås det studieår der begynder det pågældende kalenderår

10.5.1 Uddannelsens længde

I selvevalueringsrapporten anføres at basisuddannelsens længde er blevet diskuteret fra RUC's oprettelse i 1972, men at diskussionen de senere år er forsvundet fra dagsordenen på det naturvidenskabelige område. Denne opfattelse kom også til udtryk under besøget på uddannelsen, og i brugerundersøgelsen bekræftes billedet i nogen grad i forhold til underviserne hvor to tredjedele finder at længden er passende, mens en tredjedel mener at den er for lang. De studerende og

dimittenderne er noget mere utilfredse med længden. Knap halvdelen finder således at uddannelsen er for lang, mens den resterende halvdel finder længden passende.

Det er som tidligere nævnt panelets opfattelse at den naturvidenskabelige basisuddannelse på RUC overordnet og generelt set opfylder målsætningerne. På den baggrund ser panelet ingen grund til at anbefale ændringer af længden idet en ændring af længden vil betyde at uddannelsen på afgørende vis vil få vanskeligt ved at leve op til sin målsætning om at give de studerende en bred faglighed. Omvendt må en lang basisuddannelse svarende til to femtedele af en kandidatuddannelse indebære at uddannelsen har et særligt ansvar for at sikre sammenhæng og faglig progression i hele uddannelsesforløbet.

10.5.2 Overgangsregler

Den studerende skal som nævnt vælge mindst ét af sine overbygningsfag inden for det naturvidenskabelige område. Det betyder at en studerende der har bestået den naturvidenskabelige basisuddannelse, skal vælge mindst ét af følgende fag:

- biologi (som miljøbiologi, molekylærbiologi eller biologi med henblik på gymnasiet)
- datalogi
- fysik
- matematik
- kemi
- geografi
- Tek-Sam

Geografi og Tek-Sam (dvs. den teknologisk-samfundsvidenskabelige planlæggeruddannelse) indgår også i den faggruppe som hører til den samfundsvidenskabelige basisuddannelse. Alle de nævnte fag læses enten i et eller to semestre hvis det/de skal indgå henholdsvis i en tofags- eller en etfags-bacheloruddannelse. Eller i 1½ år hvis de skal indgå i en tofags-kandidatuddannelse. Tek-Sam kan dog også læses i tre år og således føre til en etfags-kandidatuddannelse.

Ud over kravet om mindst ét overbygningsfag inden for den naturvidenskabelige faggruppe er der et system af såkaldte normalforudsætninger. Normalforudsætningerne er fastsat i overbygningsuddannelsernes studieordninger som godkendes i konsistorium. Normalforudsætningerne skal fungere som vejledning for de studerende i forhold til det niveau der forventes på overbygningen. Men med den nye uddannelsesbekendtgørelse der trådte i kraft i 1996, blev det obligatorisk for de studerende at opfylde normalforudsætningskravet i det fag – eller i mindst det ene af de to fag

- han eller hun vælger inden for det naturvidenskabelige hovedområde. Der er betydelig forskel på omfanget af normalforudsætninger som opstilles af de forskellige overbygningsfag. Under besøget på uddannelsen gav underviserne udtryk for at det forskellige antal normalforudsætninger er udtryk for forskellige grader af specialisering.

Brugerundersøgelsen viser at der er en relativt stor spredning i undervisernes vurdering af normalforudsætningskravene. Omkring halvdelen vurderer at kravene er passende, mens 25% mener at de er for begrænsede og en lidt mindre andel (20%) finder at de er for omfattende. 40% af de studerende mener at de krav til normalforudsætninger der blev stillet i forbindelse med påbegyndelsen af overbygningen, er relevante eller meget relevante, mens 44% synes at kravene til normalforudsætninger er mindre relevante eller slet ikke relevante.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel anerkender at der kan være forskellige forhold på overbygningsuddannelserne der kan betinge forskellige krav til omfanget af normalforudsætningskrav. Fagpanelet vurderer imidlertid at de eksisterende forskelle i antallet af normalforudsætningskrav umiddelbart forekommer meget omfattende. For en samlet vurdering af normalforudsætningssystemet som findes på alle basisuddannelser på RUC, henvises i øvrigt til afsnit 5.2.1.

10.6 Studerende og undervisere

10.6.1 Sammensætning af studerende

I perioden mellem 1995 og 1999 har der været et optag på ca. 120 –160 studerende på den naturvidenskabelige basisuddannelse. Det fremgår at uddannelsen anser dette for at være i underkanten af det ønskelige set i forhold til kapaciteten. På den baggrund er det glædeligt at optaget de sidste tre år har ligget i den høje ende, jf. afsnit 1.3. 1. Den relativt store andel af kvinder er særlig bemærkelsesværdig for en naturvidenskabelig uddannelse. På besøget blev det nævnt at dette kan skyldes at der er en del af de "bløde" naturvidenskabelige fag på RUC, fx biologi. Panelet vurderer kønsfordelingen særdeles positivt og så gerne at årsagerne til dette blev undersøgt nærmere. Samtidig kan uddannelsen overveje om den lige kønsfordeling i sig selv bidrager til at øge søgningen.

Det fremgår af selvevalueringen at en meget stor del gennemfører uddannelsen inden for normeret tid. Den samlede gennemførelsesprocent ligger således normalt omkring 70-75% hvilket er bemærkelsesværdigt højt for en naturvidenskabelig uddannelse.

10.6.2 Sammensætning af undervisere

Underviserne allokeres til basis for to år ad gangen. Underviserne gav under besøget udtryk for at de oplevede det som en positiv erfaring at komme på basis, og de fremførte at basisuddannelsen giver et fagligt samvær med repræsentanter fra andre fag hvilket kan have positiv effekt på forskningen.

Den altovervejende del af underviserne på basisuddannelsen (ca. 85%) er fastansatte, dvs. at de er ansatte på et institut med tilhørende forskningsmiljø. Generelt vurderer selvevalueringsgruppen at undervisergruppens sammensætning er tilfredsstillende, men det fremgår dog at uddannelsen ønsker at ansætte flere studerende som undervisere i forbindelse med regneopgaver samt flere eksterne lektorer med specialkompetencer.

Faglige og pædagogiske kvalifikationer

Under besøget gav de studerende generelt set udtryk for at være tilfredse med den vejledning de fik, og dette billede bekræftes af brugerundersøgelsen, jf. afsnit 10.3.1.

Ifølge selvevalueringen ønsker uddannelsen at fungere som platform for pædagogisk-faglig efteruddannelse. Selvevalueringsrapporten beskriver en uformel aftale om at lærerne skal have faglig-pædagogisk efteruddannelse hver gang de allokeres til basis for en toårig periode. Studienævnet mener som tommelfingerregel at 10% af underviserens tid på den naturvidenskabelige basisuddannelse skal henregnes til efteruddannelse. Ifølge selvevalueringsrapporten er det meningen at deltagelse i den pædagogiske undervisning på sigt skal være et krav. Under besøget på uddannelsen blev det dog betonet at der med faglig-pædagogisk efteruddannelse primært menes "side-mandsoplæring" idet studienævnet opfatter lærernes gensidige uddannelse af hinanden gennem samarbejdet i de tværfagligt sammensatte vejledergrupper som det centrale i efteruddannelsen.

Vurderinger og anbefalinger

Det faglige panel finder det positivt at så stor en del af underviserne er interne. Samtidig har panelet forståelse for ønsket om at øge antallet af eksterne undervisere og ældre studerende til særlige undervisningsopgaver.

Det faglige panel anerkender endvidere den naturvidenskabelige basisuddannelses ambition om at blive centrum for den pædagogiske efteruddannelse for de institutter der allokerer undervisere til basisuddannelsen. Dog synes det at være utilstrækkeligt at basere den pædagogiske kvalificering på sidemandsoplæring. Uden rammer og incitamenter for den pædagogiske efteruddannelse er der en risiko for at den vil blive nedprioriteret i en i forvejen stresset hverdag. I forlængelse heraf anbefaler panelet at uddannelsen/institutionen tilrettelægger egentlige pædagogiske efteruddannelsesforløb som bør gøres meriterende.

10.7 Uddannelsens rammer

10.7.1 Faciliteter og studiemiljø

Fysisk er basisuddannelsen organiseret i huse. På institutionen blev husstrukturen fremhævet som en stor styrke ved basis fordi det giver de studerende medejerskab idet de har et sted som de i vid udstrækning kan bruge som de selv ønsker. I selvevalueringen fremhæves husets betydning for det sociale miljø. Husene er udstyret med køkken- og badefaciliteter hvilket indebærer at de studerende kan bo på RUC i de perioder hvor et projekt skal færdiggøres og afleveres.

Selvevalueringsgruppen vurderer at den naturvidenskabelige basisuddannelse med nye bygninger og et faldende studentertal i dag har rimelige pladsforhold. Selvevalueringsgruppen påpeger dog at der er mangel på grupperum og kursuslokaler. De studerende på basis skal benytte laboratoriefaciliteterne ved de relevante overbygningsinstitutter. Selvevalueringsgruppen vurderer at laboratoriekapaciteten i dag er for lille.

Forbedringen af de fysiske forhold de senere år dokumenteres indirekte af brugerundersøgelsen. 56% af de studerende giver således udtryk for at være tilfredse eller meget tilfredse med de fysiske rammer for projektarbejdet, mens 8% angiver at være utilfredse eller meget utilfredse; disse tal er klart mere positive end tallene fra dimittend-besvarelsene. På samme måde er der også markant flere studerende end dimittender der angiver at være tilfredse med IT-faciliteterne.

Af brugerundersøgelsen fremgår det at de studerende ved den naturvidenskabelige basisuddannelse er til stede flere timer på uddannelsen end de studerende ved RUC's andre basisuddannelser. Det hænger formodentlig sammen med det gode studiemiljø som i denne sammenhæng understøttes af lærernes tilstedeværelse på uddannelsen og af det forhold at de studerende har behov for at være tæt ved laboratoriefaciliteter.

Af selvevalueringsrapporten fremgår det at projektgrupperne er omdrejningspunktet for studiemiljøet på uddannelsen. Det bekræftes af brugerundersøgelsen hvor fire femtedele af de studerende giver udtryk for at være tilfredse eller meget tilfredse med det faglige og det sociale miljø i grupperne. Under 5% af de studerende svarer at de er utilfredse eller meget utilfredse med det faglige og det sociale miljø i grupperne.

Det faglige panel deler selvevalueringsgruppens opfattelse at husstrukturen og projektgrupperne medvirker til det gode studiemiljø på den naturvidenskabelige basisuddannelse.

I dette kapitel fremlægges en række iagttagelser og refleksioner der tager udgangspunkt i de fem dilemmaer som evalueringsgruppen har identificeret som udgangspunkt for evalueringen.

Det fremgår af tidligere kapitler at evalueringsgruppens overordnede anbefaling til flere af basisuddannelserne er at gentænke uddannelsernes formål og tilrettelæggelse – for nogle uddannelsers vedkommende mere grundlæggende end for andre. Anbefalingen skal ses i sammenhæng med nødvendigheden af at relatere udviklingen af basisuddannelserne til udviklingen inden for det uddannelsessystem og det samfund uddannelserne er en del af.

Etableringen af RUC og AAU og i forlængelse heraf basisuddannelserne på de to institutioner var konkrete udmøntninger af en række ideer som vandt frem i 1970'erne. I de forløbne år er der sket en udbredelse af de faglige tilgange og arbejdsformer der kendetegner basisuddannelserne – problemorientering, projektarbejde, gruppearbejde og tværfaglighed - til uddannelsestænkningen i samfundet generelt og til arbejdsformer i organisationer og virksomheder. Samtidig er basisuddannelserne gennem overbygningsuddannelserne blevet påvirket af andre tendenser i uddannelsesverdenen, herunder tendensen til øget specialisering. Disse forhold udgør basisuddannelsernes overordnede rammer for det kommende arbejde med at videreudvikle deres identitet med udgangspunkt i de aspekter ved uddannelserne som i dag fungerer godt, herunder den høje grad af fastholdelse af de studerende gennem basisforløbet og – for nogle uddannelsers vedkommende - en stærk identitet og et stort engagement blandt studerende og undervisere.

Kapitlets iagttagelser og refleksioner går på tværs af de enkelte uddannelser og institutioner og er tænkt som inspiration til debatten på institutionerne.

Overvejelser om de fem afvejsninger

Gennem hele rapporten har evalueringsgruppen fokuseret på fem dilemmaer eller afvejsninger hvor de enkelte uddannelser har truffet forskellige valg. Det drejer sig om følgende afvejsninger:

- Afvejningen mellem at være et selvstændigt forløb på den ene side og en indledende del af en samlet uddannelse på den anden side

- Afvejningen mellem enkeltfaglighed - forstået som enkeltdisciplinær træning og overbliksviden - på den ene side og tværfaglig problemorientering på den anden side
- Afvejningen mellem obligatoriske og valgfrie elementer
- Afvejningen og sammenhængen mellem kursus- og projektdele.
- Afvejningen mellem individ og gruppe i de benyttede arbejds- og prøveformer

Som eksempel på en basisuddannelse der har betonet uddannelsens funktion som en indledende del af en samlet uddannelse, kan den teknisk-naturvidenskabelige basisuddannelse på AAU fremhæves, mens den humanistiske og den naturvidenskabelige basisuddannelse på RUC fremstår som eksempler på uddannelser der lægger stor vægt på basis som et selvstændigt forløb med delvis selvstændige formål. Begge positioner har deres fordele og ulemper.

I det første tilfælde kan uddannelsen tilrettelægges med klar målretning mod en bestemt overbygningsuddannelse. Dermed vil det alt andet lige være lettere at etablere en klar sammenhæng i det samlede uddannelsesforløb. Men det bliver til gengæld sværere at udfolde tværfagligheden ligesom uddannelsen ikke i større omfang kan bidrage til et mere kvalificeret endeligt studievalg - idet dette som regel vil være truffet allerede ved studiestart. Der er derfor risiko for at basisuddannelsens overordnede formål ikke fremstår tydeligt for de studerende.

I det andet tilfælde gives de studerende mulighed for at foretage et fleksibelt og gradvist endeligt studievalg, og det vil alt andet lige være lettere at udfolde tværfagligheden. Men der er samtidig risiko for at sammenhængen mellem basis og overbygning bliver mindre klar således at nogle overbygningsfag fx ikke vurderer basis som et tilstrækkeligt grundlag for studierne på overbygningen. Modellen vil derfor kræve store indsatser i en løbende vejledning af de studerende med hensyn til sammenhænge og mulige perspektiver og konsekvenser af de valg de foretager undervejs på basis. Også i dette tilfælde vil det naturligvis være særdeles vigtigt at uddannelsen tydeligt fremlægger de formål uddannelsen tilrettelægges efter for de studerende, herunder især de formål som er særegne for basis.

Evalueringsgruppen finder ikke at den ene model generelt kan siges at være bedre end den anden. Evalueringsgruppen finder heller ikke at en midterposition – som de samfundsvidenskabelige basisuddannelser på AAU og RUC udgør to forskellige bud på - nødvendigvis er at foretrække idet en sådan position risikerer at få begge modellers ulemper uden at få nogle af de fordele som knytter sig til de to modeller hver især. Det vil under alle omstændigheder være afgørende hvordan uddannelsen etablerer den overordnede sammenhæng, og dette vil afhænge af de valg og afvejsninger uddannelsen træffer i henseende til de øvrige dilemmaer.

Det andet dilemma evalueringsgruppen har identificeret, vedrører forholdet mellem tværfaglighed og enkeltfaglighed. Det falder uden for evalueringsrapportens rammer at lægge sig fast på en bestemt opfattelse af begrebet tværfaglighed. Evalueringsgruppen finder det imidlertid bemærkelsesværdigt at begrebets nærmere indhold sjældent udfoldes i uddannelsernes selvevalueringsrapporter. Det var ligeledes tydeligt under besøgene at begrebet sjældent var genstand for en mere udbredt og omfattende debat på uddannelserne.

Evalueringsgruppen har noteret at tværfagligheden praktiseres på forskellige måder på uddannelserne. I praksis synes spændvidden typisk at række fra projekter der arbejder med det der er fælles for en række discipliner/fag, til projekter der fokuserer på et specifikt fag som en del af en større sammenhæng. Det er karakteristisk at tværfaglighed på uddannelserne ofte anvendes synonymt med begreber som "problemorientering" og "samfundsrelatering". Det er ligeledes karakteristisk at uddannelserne sjældent problematiserer forholdet mellem de - i hvert fald principielt – tværfaglige basisuddannelser på den ene side og de mere fagorienterede overbygningsuddannelser på den anden side.

Med hensyn til det tredje dilemma - afvejningen mellem valgfrie og obligatoriske elementer - gælder at valgfriheden især ligger i projekterne, mens kurserne er mere eller mindre obligatoriske. På AAU er alle kurser således obligatoriske, mens halvdelen af kurserne er obligatoriske på uddannelserne på RUC – dog med undtagelse af den naturvidenskabelige basisuddannelse som kun har ét obligatorisk kursus, og som derudover i enkelte tilfælde begrænser valgfriheden til bestemte typer af kurser. Men heller ikke projekterne er helt valgfrie idet de kan være knyttet til bestemte overordnede temaer (som på AAU) eller til krav om en bestemt projektprogression. Endvidere kan der være krav om at projekterne skal dække bestemte dimensioner eller fagområder (som på den humanistiske og den samfundsvidenskabelige basisuddannelse på RUC) hvilket på den ene side kan sikre en vis bredde, men på den anden side begrænser mulighederne for en egentlig problemorientering.

Med hensyn til det fjerde dilemma - afvejningen mellem kursusarbejde og projektarbejde - er det karakteristisk for samtlige basisuddannelser at der er tale om sidestillede studieformer i hver deres ret. Det er ligeledes karakteristisk at disse studieformer kun sammenkædes eller integreres i få tilfælde. Det indebærer at der er en udtalt tendens på uddannelserne til at opfatte de to studieformer som konkurrerende aktiviteter.

Hvad endelig angår den sidste afvejning mellem individ og gruppe i de benyttede arbejds- og prøveformer, gælder at gruppeorienteringen er et fremtrædende træk såvel på AAU som på RUC. En anderledes prøvestruktur med væsentligt flere karakterbedømte individuelle prøver på AAU indebærer imidlertid at AAU samlet set har flere individuelle elementer. Uanset disse forskelle mellem

institutionerne ligner de benyttede prøveformer i øvrigt hinanden, ikke mindst med hensyn til projektprøven.

Tre centrale udviklingsområder

Med baggrund i disse tværgående iagttagelser samt i vurderingerne og anbefalingerne i de uddannelsesspecifikke kapitler og med baggrund i den overordnede anbefaling om at gentænke basisuddannelserne forfra ønsker evalueringsgruppen at pege på tre centrale udviklingsområder i det forestående arbejde. Det drejer sig om

- en nærmere udfoldelse af hvad der skal forstås ved tværfaglighed
- en styrkelse af sammenhængen mellem kurser og projekter
- en udvikling af de benyttede prøve- og bedømmelsesformer

Med hensyn til tværfagligheden anbefales uddannelserne at gentænke og præcisere på hvilke måder de vil arbejde med begrebet. Gentænkningen bør omfatte forholdet og samspillet mellem enkeltfaglighed og tværfaglighed hvilket samtidig vil indebære at uddannelserne gentænker sammenhængen mellem basis og overbygning. Evalueringsgruppen anbefaler at overvejelserne tager udgangspunkt i den udvikling i henseende til tværfaglighed som er sket inden for de forskellige hovedområder gennem de senere årtier. Evalueringsgruppen anbefaler endvidere at uddannelserne inddrager forskellige former for tværfaglighed i overvejelserne og vil i den forbindelse pege på tre velkendte former, nemlig multidisciplinaritet hvor det samme fænomen anskues mere eller mindre parallelt ved hjælp af forskellige fags/discipliners teorier og metoder, interdisciplinart hvor forskellige fags/discipliners teorier og metoder integreres, fx til løsning af en bestemt type problemstillinger, og endelig transdisciplinaritet der indebærer at etablerede grænser mellem forskellige fag/discipliner overskrides og ophæves fx med henblik på at kunne gribe nye typer af fænomener. I den forbindelse er det vigtigt at overveje hvordan de studerende kan trænes i at arbejde med forskellige former for faglighed og tværfaglighed, herunder hvordan de kan trænes i at samarbejde som faglige specialister med andre faglige specialister, dvs. at kunne indgå i tværfaglige grupper som fagspecialist.

Med hensyn til det andet indsatsområde: vekselvirkningen mellem kursusundervisning og projektarbejde, anbefaler evalueringsgruppen at uddannelserne udvikler og afprøver modeller som etablerer mere tydelige sammenhænge. Evalueringsgruppen anbefaler at uddannelserne fokuserer på tilbagekoblinger mellem kursusundervisningens faglige perspektiver og metoder på den ene side og projekternes konkrete emner og problemstillinger på den anden side således at det eksemplari-ske princip og progressionen i projektarbejdet styrkes.

Med hensyn til prøve- og bedømmelsesformerne anbefaler evalueringsgruppen endelig at uddannelserne igangsætter et systematisk udviklingsarbejde. Udviklingsarbejdet bør tage udgangspunkt i tre forskellige formål for prøver og bedømmelser. For det første at levere en grundig dokumentation for læringsforløbet på basisuddannelserne. For det andet at være en kontinuerlig aktivitet der i sig selv rummer læringsmuligheder. Og for det tredje at fungere som et redskab der kan sikre aftagerne relevant og dækkende information om den enkelte studerendes indsats og udbytte.

Det er evalueringsgruppens forventning at basisuddannelserne på AAU og RUC vil gå ind i det nødvendige videreudviklingsarbejde med udgangspunkt i de kompetencekrav der stilles på arbejdsmarkedet i dag, og med samme engagement som i sin tid prægede etableringen af uddannelserne. Det vil også gavne den generelle udvikling af videregående uddannelse i Danmark.

12.1 Bilag A : Evalueringsgruppen og de faglige paneler

Evalueringsgruppen:

Rektor Tove Bull, Universitetet i Tromsø (formand). Siden 1990 professor i nordisk sprogvidenskab ved Universitetet i Tromsø og siden 1995 rektor samme sted. Deltager i en lang række udvalg, organisationer og råd vedr. universitetsadministrative forhold og udvikling af uddannelser, herunder erfaringer som medlem af ekspertgruppe under Europarådet, leder af Det norske universitets- og højskoleråd og medlem af det norske Forum for kompetanseutvikling.

Førsteamanuensis Anton Havnes, faglig leder ved Pedagogisk Utviklingscenter, Høgskolen i Oslo. Uddannet i socialpædagogik med doktorgrad i pædagogik fra Universitetet i Oslo. Har studerendes læring i videregående uddannelse, evaluering i højere uddannelse samt læring i arbejdslivet som forskningsområder.

Professor Arne Jarrick, Stockholms Universitet. Professor i historie siden 1997 med en lang række publikationer inden for mentalitetshistorie og metode og mange forskellige opgaver som projektleder ved forskningsprojekter og som bedømmer og opponenter ved doktorafhandlinger. Formand for det humanistiske fagpanel.

Forsker Bjørn Stensaker, Norsk Institutt for studier av Forskning og høyere Utdanning (NIFU). Uddannet ved Universitetet i Oslo med statsvidenskab som hovedfag. Medlem af EU-kommissionens "Advisory Group for Evaluating Quality in Higher Education". Forfatter til en lang række artikler og rapporter om kvalitet og kvalitetsvurdering i videregående uddannelse. Formand for det samfundsvidenskabelige fagpanel.

Centerleder Palle Sørensen, Danmarks Tekniske Universitet. Uddannet som civilingeniør inden for elektronik. Ansat på DIA og DTU. Tidligere rektor for DIA og medlem af det rådgivende udvalg

vedr. ingeniøruddannelserne under Undervisningsministeriet. Siden 1998 leder for Centeret for Didaktik og Metodeudvikling ved DTU. Formand for det teknisk-naturvidenskabelige fagpanel.

Afdelingsleder Adam Wolf, Finansministeriet. Cand.adm.pol. fra Københavns Universitet. Studieophold ved Ecole Nationale d'Administration i Paris. Formand for OECD's Public Management Committee. Har fungeret som ekstern lektor i offentlig forvaltning ved Københavns Universitet, og har udgivet artikler og bidrag til OECD-publikationer om offentlig forvaltning.

Det humanistiske fagpanel består af flg. personer ud over formanden Arne Jarrick:

Studielektor Eva Heltberg, Frederiksberg Studenterkursus. Cand.mag. i dansk og lingvistik fra Københavns Universitet. Lærer og studievejleder i gymnasieskolen. Erfaring som ekstern underviser og som censor ved Københavns Universitet. Medlem af en række udvalg under Undervisningsministeriet vedr. dansk, pædagogik, sprog og IT mv. og forfatter til flere bøger om sproglige emner.

Seniorkonsulent Per Nørager, Unibank. Cand.mag. i engelsk og spansk fra Århus Universitet. Kandidatstipendium ved Odense Universitet inden for fremmedsprogspædagogik (kommunikativ undervisningsplanlægning på basis af kommunikationstestning) og tilknyttet projekt om fremmedsprogspædagogik under Statens humanistiske forskningsråd. Siden 1986 ansat i Unibank og siden 1992 medlem af det landsdækkende censorkorps i engelsk.

Det samfundsvidenskabelige fagpanel består af flg. personer ud over formanden Bjørn Stensaker:

Professor Finn Førsund, Universitetet i Oslo. Professor i økonomi siden 1980. Udlandsophold ved Cambridge University. Miljø- og energiøkonomi samt produktionsteori som særlige specialeområder med en lang række artikler og (bidrag til) bøger inden for disse områder. Videnskabelig rådgiver til Det økonomiske Råd i Danmark.

Rektor Ole Fjord Nielsen, Grenå Gymnasium. Cand.mag. i samfundsfag og historie fra Århus Universitet. Tidligere fagkonsulent i Undervisningsministeriet i samfundsfag og erhvervsøkonomi. Erfaringer som censor i samfundsfag, statskundskab og forvaltningsuddannelser ved danske universiteter.

Direktør Inge Mærkedahl, Danmarks Forvaltningshøjskole, indtil december 2000. Cand.phil. i samfundsfag fra Københavns Universitet. Tidligere forskningschef i Socialforskningsinstituttet og direktør

tør i Arbejdsmarkedsstyrelsen. Erfaring som censor ved universiteterne. Flere udgivelser inden for arbejdsmarkedsforskning i bred forstand. Udtrådt af det faglige panel i december 2000 idet Inge Mærkedahl skulle tiltræde en post som medlem af bestyrelsen for Danmarks Evalueringsinstitut.

Det teknisk-naturvidenskabelige fagpanel består af flg. personer ud over formanden Palle Sørensen:

Professor Philip Brenner, Chalmers tekniska högskola/Göteborgs Universitet. Uddannet som civilingeniør med en efterfølgende doktorgrad i matematik. Siden 1999 professor i matematik og samtidig prodekan for det matematisk-naturvidenskabelige fakultet i Göteborg.

Fagchef Peter Jensen, Siemens. Cand.scient. i matematik fra Københavns Universitet. Erfaring som intern underviser og deltager i internationale forskningsprojekter inden for datalogi ved universiteterne i København og Tromsø samt Norsk Regnesentral (Norwegian Computing Center). Siden 1992 ansat i Siemens, Norge.

Afdelingsleder Anders Randsløv, COWI. Biolog fra Københavns Universitet. Forfatter til artikler mv. inden for specialeområderne: vurdering af miljøpåvirkning og monitorering og retablering af økosystemer. Erfaring som undervisningsassistent ved universitetet og som forskningsassistent ved marinbiologiske institutter.

12.2 Bilag B: Brugerundersøgelsernes populationer

I dette afsnit redegøres nærmere for brugerundersøgelsernes populationer og svarprocenter.

De internetbaserede spørgeskemaundersøgelser blev gennemført blandt tre hovedpopulationer:

- Samtlige studerende der har fuldført en basisuddannelse ved RUC eller AAU i perioden 1. september 1998 – 1. september 1999
- Samtlige personer med en basisuddannelse der er dimitteret fra de to institutioner i perioden 1. september 1998 – 1. september 1999
- Samtlige eksterne og interne undervisere ved de to institutioner i efteråret 2000

Der er en samlet svarprocent på 60% hvilket er tilfredsstillende, om end ikke imponerende. Set under ét er svarprocenterne højest blandt de studerende og lavest blandt undervisere. Der er dog

store variationer - dels mellem institutionerne og dels mellem de enkelte uddannelser, jf. nedenstående tabel.

Figur 12
Spørgeskemaundersøgelsens svarprocenter opdelt på delpopulationer

Delpopulation	Populationens størrelse	Antal besvarelser	Svarprocent
AAU, Sambas – studerende	539	345	64%
AAU, Sambas – dimittender	383	193	50%
AAU, Sambas – undervisere	143	95	66%
AAU, Tek-natbas – studerende	555	389	70%
AAU, Tek-natbas – dimittender	365	239	66%
AAU, Tek-natbas – undervisere	492	316	64%
RUC, Humbas – studerende	277	157	57%
RUC, Humbas – dimittender	92	45	49%
RUC, Sambas – studerende	379	221	58%
RUC, Sambas – dimittender	180	105	58%
RUC, Natbas – studerende	83	56	68%
RUC, Natbas – dimittender	98	67	68%
RUC – undervisere	595	292	49%

Det skal bemærkes at det ikke har været muligt at beregne særskilte svarprocenter for de enkelte undervisergrupper tilknyttet de tre basisuddannelser på RUC. Af de 292 undervisere fra RUC som har besvaret skemaet, angiver ca. en tredjedel imidlertid at have deres primære tilknytning til henholdsvis det samfundsvidenskabelige, det humanistiske og det naturvidenskabelige hovedområde.

Svarprocenterne for delpopulationerne skal ses i relation til disses størrelse og til sammensætningen af bortfaldet (dvs. de personer der ikke besvarer skemaet). Da der generelt er tale om relativt store delpopulationer, er de fleste svarprocenter acceptable. Dette gælder dog ikke svarprocenten for dimittender fra den humanistiske basisuddannelse på RUC ligesom svarprocenterne for henholdsvis studerende og dimittender på den naturvidenskabelige basisuddannelse på RUC også er lave set i relation til populationens størrelse. Endelig er svarprocenten for undervisere som nævnt både lav og forbundet med en vis usikkerhed vedrørende fordeling på de enkelte basisuddannelser.

En bortfaldsanalyse viser at der er en svag overrepræsentation af mandlige studerende og dimittender blandt dem der har svaret. Overrepræsentationen er størst i forhold til den naturvidenskabelige basisuddannelse på RUC. Endvidere er der blandt dimittenderne fra den humanistiske og den samfundsvidenskabelige basisuddannelse på RUC samt blandt studerende på den naturvidenskabelige basisuddannelse på RUC en vis forskel på aldersfordelingen hos respondenter der har besvaret skemaet, og dem som ikke har.

En andel af underviserne på RUC (16%) har angivet at de ikke ønskede at deltage i brugerundersøgelsen. Blandt undervisere på AAU er det kun 8% der ikke har ønsket at deltage.

Rapporter fra EVA

Danmarks Evalueringsinstitut har tidligere udgivet:

- *Skriftlige opgaver og vejledning*, december 2000, ISBN 87-7958-001-7.
- *Social- og sundhedshjælperuddannelsen*, 2001, ISBN 87-7958-003-3.
- *Socialrådgiver- og socialformidleruddannelserne*, 2001, ISBN 87-7958-008-4.
- *Samarbejde og sammenhænge*, 2001, ISBN 87-7958-010-6.
- *Sammenhænge og samspil*, 2001, ISBN 87-7958-011-4.

Rapporterne kan læses på EVA's hjemmeside www.eva.dk eller købes hos:

Statens Information
Publikationsafdelingen
Kigkurren 10
Postboks 1300
2300 København S

T 33 37 92 28
F 33 37 92 80

E sp@si.dk
H www.si.dk